

Pripravil: izr. prof. dr. Tomaž Čas

POLICIJSKO PRAVO

IZBRANE VSEBINE ZA ŠTUDENTE

Ljubljana, 2019

NOVA
UNIVERZA
EVROPSKA
PРАВNA
FAKULTETA

**Naslov publikacije: POLICIJSKO PRAVO:
IZBRANE VSEBINE ZA ŠTUDENTE EVROPSKE PRAVNE FAKULTETE**

Pripravil: izr. prof. dr. Tomaž Čas

Študijsko e-gradivo

GRADIVO NI LEKTORIRANO IN SE UPORABLJA V ŠTUDIJSKEM LETU:

- 2018/2019
- 2019/2020

Izdaja: Druga izdaja

Publikacija je dostopna v PDF formatu na spletni strani:

<https://nova-uni.si/index.php/sl/e-gradiva>

Izdala in založila: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica

Leto izida: 2019

Nosilec avtorskih pravic: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, cop. 2018

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=301585408

ISBN 978-961-6731-32-4 (pdf)

KAZALO

1 UVOD V POLICIJSKO PRAVO	7
1.1 POJMOVANJE VARNOSTI	9
1.1.1 Varnost	9
1.1.2 Nacionalna varnost	10
1.1.3 Zasebna varnost	12
1.1.4 Nacionalna varnost in zasebna varnost	13
1.2 NACIONALNO VARNOSTNI SISTEM IN ZASEBNO VARSTVO	13
2 RAZVOJ POLICIJSKE DEJAVNOSTI	18
2.1 SPLOŠNO O RAZVOJU POLICIJSKE DEJAVNOSTI	18
2.2 RAZVOJ POLICIJSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI	18
2.2.1 Obdobje od leta 1945 do 1967	19
2.2.2 Obdobje od leta 1967 do 1980	19
2.2.3 Upravno politična organiziranost in policijska postaja	19
2.2.4 Organiziranost organov za notranje zadeve do leta 1990	20
2.2.5 Pomembnejše organizacijske spremembe po letu 1990	21
3 ORGANIZIRANOST IN NALOGE POLICIJE TER RAZMERJE MED MINISTRSTVOM IN POLICIJO	22
3.1 SPLOŠNO O ORGANIZIRANOSTI IN NALOGE POLICIJE	22
3.2 RAZMERJE MED MINISTRSTVOM IN POLICIJO	23
3.2.1 Razmerje ministrstva do policije	23
3.2.2 Usmerjanje policije	24
3.2.3 Nadzor nad delom policije	24
3.2.4 Obveščanje ministra in poročanje policije	26
3.3 ORGANIZIRANOST MNZ	26
4 ORGANIZACIJA, NALOGE IN VODENJE POLICIJE	27
4.1 VODENJE IN NALOGE GENERALNE POLICIJSKE UPRAVE	27
4.2 NACIONALNI FORENZIČNI LABORATORIJ	32
4.3 NACIONALNA ENOTA EUROPOLA	32
4.4 NACIONALNI PREISKOVALNI URAD	32
4.5 POLICIJSKA UPRAVA	33
4.6 OBMOČNA POLICIJSKA POSTAJA	36
4.7 POSEBNE POLICIJSKE ENOTE	37
4.8 UPORABA VOZIL, PLOVIL, OBOROŽITEV IN POSEBNE OPREMO	38
4.9 DOLOČITEV OBJEKTOV IN OKOLIŠEV POSEBNEGA POMENA	38
4.10 INTEGRITETA IN NOTRANJA VARNOST V POLICIJI	38
4.11 POMOČ POSAMEZNIKOV PRI IZVAJANJU NALOG POLICIJE	38
4.12 SODELOVANJE POLICIJE S SAMOUPRAVNO LOKALNO SKUPNOSTJO, CIVILNO DRUŽBO TER MEDINSTITUCIONALNO SODELOVANJE	39
4.12.1 Obveščanje javnosti	39
4.12.2 Partnersko sodelovanje za zagotavljanje večje varnosti	39
4.12.3 Druge oblike sodelovanja	40
4.12.4 Sodelovanje z veteranskimi in drugimi stanovskimi organizacijami	40
4.13 MEDNARODNO SODELOVANJE IN SODELOVANJE V MEDNARODNIH CIVILNIH MISIJAH	40
4.14 UNIFORMA, POLOŽAJNE OZNAKE IN SIMBOLI POLICIJE	40
5 DELAVCI POLICIJE IN NJIHOV STATUS	41
5.1 SPLOŠNO	41
5.2 POGOJI ZA DELO V POLICIJI	41
5.2.1 Pogoji za sklenitev delovnega razmerja	41
5.2.2 Sklenitev delovnega razmerja	42
5.3 POSEBNOSTI UREDITVE DELOVNIH PRAVNIH RAZMERIJ V POLICIJI	42
5.3.1 Varnostno preverjanje	42
5.3.2 Varnostni zadržki	43

5.3.3 Vsebina varnostnega preverjanja oseb	44
5.3.4 Pogodba o zaposlitvi za določen čas, prenehanje delovnega razmerja in javna objava delovnih mest	46
5.3.5 Strokovno in psihofizično usposabljanje	46
5.3.6 Izpit iz policijskih pooblastil in prisega	47
5.3.7 Odvzem in začasni odvzem policijskih pooblastil	47
5.3.8 Pravna in psihološka pomoč ter varovanje ogroženih uslužbencev policije	48
5.3.9 Začasna premestitev in napotitev	49
5.3.10 Premestitev na specifična delovna mesta in začasna premestitev v drug državni organ	49
5.4 POSEBNI POGOJI DELA POLICISTOV	50
5.4.1 Delo v manj ugodnem delovnem času	50
5.4.2 Pripravljenost za delo	50
5.4.3 Delo preko polnega delovnega časa	51
5.4.4 Delo preko polnega delovnega časa v izjemnih in nujnih primerih	51
5.4.5 Povečan obseg v času posebnih obremenitev in povrnitev stroškov in nagrad	51
5.4.6 Prepoved opravljanja del in začasna prepoved dela	52
5.4.7 Naloge policistov v času stavke	53
5.4.8 Dodatek na stalnost pri premestitvi in ponovni zaposlitvi)	53
5.4.9 Dvojezično poslovanje policije na območjih občin, v katerih živita avtohtoni narodni skupnosti	53
5.5 VARNOST, VARSTVO, ZAVAROVANJE IN S TEM POVEZANE OBVEZNOSTI IN PRAVICE	54
5.5.1 Varnost in zdravje pri delu ter varstvo pred požarom	54
5.5.2 Dodatno pokojninsko zavarovanje in zdravstvena komisija	54
5.5.3 Nezdgodno zavarovanje, poškodbe pri delu in druge s tem povezane pravice	54
5.5.4 Delovanje sindikata	56
5.6 PRIZNANJA	56
5.7 IZOBRAŽEVANJE, IZPOPOLNJEVANJE, USPOSABLJANJE IN RAZISKOVALNA DEJAVNOST	57
5.7.1 Izobraževanje	57
5.7.2 Izpopolnjevanje in usposabljanje	57
5.7.3 Druge oblike izpopolnjevanja in usposabljanja	58
5.7.4 Zunanji izvajalci in udeleženci ter raziskovalna dejavnost	58
5.8 POMOŽNA POLICIJA	58
5.8.1 Opravljanje nalog pomožne policije	58
5.8.2 Pravice in dolžnosti pomožnih policistov in kandidatov za pomožne policiste	58
5.8.3 Vpoklic pomožne policije	59
5.8.4 Evidence pomožne policije	59
5.9 DELOVANJE POLICIJE OB NARAVNIH IN DRUGIH NESREČAH, V KRIZI, VOJNEM ALI IZREDNEM STANJU	60
5.9.1 Delovanje policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, vojnem ali izrednem stanju	60
5.9.2 Dolžnosti in status obveznikov	60
6 NALOGE POLICIJE	61
6.1 SPLOŠNO O NALOGAH POLICIJE	61
6.2 OPRAVLJANJE NEKATERIH POLICIJSKIH NALOG	63
6.2.1 Opazovanje, patroljiranje in druge oblike	63
6.2.2 Kriminalistično pridobivanje in vrednotenje informacij	63
6.2.3 Policijska asistenca	64
6.3 GENERALNA POLICIJSKA KLAVZULA IN NEKATERE OMEJITVE	64
6.3.1 Generalna policijska klavzula	64
6.3.2 Omejitve ob veliki verjetnosti hujših kršitev javnega reda	65
6.4 OPRAVLJANJE NALOG POLICIJE V UNIFORMI, CIVILNI IN MASKIRNI OBLEKI TER ZUNAJ DELOVNEGA ČASA	65
6.4.1 Opravljanje nalog policije v uniformi in civilni obleki	65
6.4.2 Uporaba maskirnega pokrivala	66
6.4.3 Opravljanje policijskih nalog zunaj delovnega časa	66
6.5 PRIREJENA IDENTITETA	66
6.5.1 Prirejena identiteta in prirejeno lastništvo sredstev	66
6.5.2 Uporaba prirejene identitete	67
7 POLICIJSKA POOBLASTILA	67

7.1 POJMOVANJE POOBLASTIL IN POLICIJSKIH POOBLASTIL	67
7.2 SPLOŠNO O POLICIJSKIH POOBLASTILIH	68
7.2.1 Posamezna policijska pooblastila	68
7.2.2 Nekatere posebnosti pri izvajanju policijskih pooblastil	69
7.3 NAČELA ZA IZVAJANJE POLICIJSKIH POOBLASTIL	72
7.4 ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE IN IZVAJANJE POLICIJSKIH POOBLASTIL	75
7.5 POSAMEZNA POOBLASTILA POLICISTOV	79
7.5.1 Zbiranje obvestil	79
7.5.2 Vabljenje v uradne prostore	79
7.5.3 Opozorilo	80
7.5.4 Ukaz	81
7.5.5 Ugotavljanje identitete	82
7.5.6 Identifikacijski postopek in iskanje oseb	84
7.5.7 Prikrito evidentiranje in namenska kontrola ter njen razpis	84
7.5.8 Prepoznavna oseb in izdelava fotorobota	86
7.5.9 Poligrafski postopek	87
7.5.10 Cestna zapora z blokadno točko	87
7.5.11 Uporaba tujega prevoznega sredstva ali sredstev za zvezo	88
7.5.12 Varnostni pregled	88
7.5.13 Pregled osebe	89
7.5.14 Vstop v tuje stanovanje in druge prostore	89
7.5.15 Zaseg predmetov	90
7.5.16 Protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav in območij	92
7.5.17 Začasna omejitev gibanja	92
7.5.18 Privedba	94
7.5.19 Prepoved približevanja določeni osebi, kraju ali območju	97
7.5.20 Prepoved udeležbe na športnih prireditvah in prekinitvev potovanja na prireditve	98
7.5.21 Pridržanje	100
7.5.22 Varnostno preverjanje, akreditacijski postopek in varnostni zadržki	107
8 UPORABA PRISILNIH SREDSTEV	107
8.1 SPLOŠNO O UPORABI PRISILNIH SREDSTEV	107
8.2 DOLOČENA PRAVILA PRI IZVAJANJU PRISILNIH SREDSTEV	109
8.3 POSAMEZNA PRISILNA SREDSTVA	110
8.3.1 Sredstva za vklepanje in vezanje	110
8.3.2 Telesna sila	111
8.3.3 Plinski razpršilec	113
8.3.4 Palica	114
8.3.5 Uporaba službenega psa	115
8.3.6 Uporaba električnega paralizatorja	115
8.3.7 Uporaba sredstev za prisilno ustavljanje prevoznih in drugih sredstev	116
8.3.8 Plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo	117
8.3.9 Uporaba strelnega orožja	118
8.3.10 Poročanje o uporabi policijskih pooblastil in prisilnih sredstev	120
9 POSEBNI UKREPI POLICIJE NA VODAH	121
9.1 PREVERJANJE ZASTAVE PLOVILA	122
9.2 USTAVITEV PLOVILA	122
9.3 PREGLED LISTIN PLOVILA, ČLANOV POSADKE IN POTNIKOV	122
9.4 PREGLED IN PREISKAVA PLOVILA	122
9.5 ZASLEDOVANJE IN ZAJETJE PLOVILA	123
10 ZBIRANJE, VARSTVO IN ZAVAROVANJE PODATKOV	124
10.1 SPLOŠNO	124
10.2 VAROVANJE TAJNIH PODATKOV	125
10.3 UPRAVLJANJE Z ZBIRKAMI OSEBNIH PODATKOV - EVIDENCE	125
11 NADZOR NAD DELOM POLICIJE	126
11.1 SPLOŠNO O NADZORU	126
11.2 ZUNANJI NADZOR	127

11.2.1	Parlamentarni nadzor	127
11.2.2	Nadzor Vlade Republike Slovenije	127
11.2.3	Nadzor Ustavnega sodišča Republike Slovenije	127
11.2.4	Sodni nadzor in nadzor državnega tožilstva	127
11.2.5	Nadzor varuha človekovih pravic	128
11.2.6	Nadzor nevladnih organizacij	128
11.2.7	Nadzor medijev in javnosti	128
11.2.8	Nadzor Evropskega sodišča za človekove pravice	128
11.2.9	Nadzor Evropskega odbora za preprečevanje mučenja (CPT)	129
11.3	NOTRANJI NADZOR	129
11.3.1	Nadzor ministrstva nad policijo	130
11.3.2	Notranji nadzor policije	131
12	KODEKS POLICIJSKE ETIKE	132
12.1	MORALA, ETIKA, POSLOVNA ETIKA IN ETIKA POSLOVNEŽA	132
12.2	KODEKS POLICIJSKE ETIKE	133
13	PRITOŽBE ZOPER DELO POLICISTOV	135
13.1	SPLOŠNO	135
13.2	VSEBINA PRITOŽBENEGA POSTOPKA	135
13.3	PRISTOJNOSTI IN UDELEŽENCI PRITOŽBENEGA POSTOPKA	136
13.3.1	Pristojnosti ministrstva	136
13.3.2	Udeleženci pritožbenega postopka	137
13.3.3	Pooblastila poročevalcev	138
13.3.4	Pooblastila pooblaščenecv ministra	138
13.3.5	Imenovanje predstavnikov javnosti	139
13.4	VLOŽITEV IN PREIZKUS PRITOŽBE TER SEZNANITEV POLICISTA	139
13.4.1	Vložitev in preizkus pritožbe	139
13.4.2	Seznani tev policista s pritožbo	140
13.5	NAČINI REŠEVANJA PRITOŽBE	141
13.5.1	Vrste pritožbenega postopka	141
13.5.2	Pomiritveni postopek	141
13.5.3	Postopek pred senatom	142
13.5.4	Odgovor senata in konec pritožbenega postopka	143
13.5.5	Stroški postopka in poročanje	144
LITERATURA		145
Drugi viri		145

1 UVOD V POLICIJSKO PRAVO

Kadar koli razmišljamo o pravu nas privede do spoznanja, **da gre za obvezna pravila družbenega vedenja in ravnanja, ki vsem pod enakimi pogoji zagotavljajo določeno svobodo, varnost in pravice, da lahko živimo človeka vredno življenje oziroma, da lahko vsi živimo brez strahu za življenje in osebno varnost.** Seveda pa pravo, tako kot osvobaja in varuje, **največkrat tudi zavezuje k obveznem ravnanju.** To je lahko tudi moralna zaveza in ne le pravna dolžnost. Njuna skupna značilnost **je normativna ureditev,** saj tako morala, **kot pravo,** skušata s pomočjo moralnih oziroma pravnih norm **vplivati na človekovo vedenje in ravnanje,** da bi tako zavarovali človekovo življenje, **varnost, dostojanstvo in javni red, ki vsem pod enakimi pogoji zagotavlja določeno svobodo, varnost ter minimum družbene pravičnosti** (Kečanovič in drugi, 2006: 21). **»Temelji sistemizacije prava kot načrtnega razporejanja in logičnega povezovanja pravnih predpisov so posamezne vrste družbenih razmerij, pravno urejena ali po vsebinski sorodnosti povezana v sklope več vrst takšnih družbenih razmerij«.** Pri tem je osnovni element seveda pravni predpis (prav tam: 29).

O sistemizaciji policijskega prava obstaja nekaj strokovnih del, kjer je »policijsko pravo« obravnavano z različnih gledišč, vendar brez upoštevanja nekaterih teoretičnih podlag in metod proučevanja, **ki jih je potrebno upoštevati pri sistemizaciji prava.** Večina teh del **zajema predpise, ki določajo pristojnosti policije,** njeno organizacijo, **pooblastila, uporabo prisilnih sredstev** in nasploh predpise, ki določajo policijsko delovanje oziroma predpise, ki dajejo policiji oziroma policistom določene pravice in dolžnosti.

Tako bi lahko v naš namen policijsko pravo opredelili, brez kakršnih koli ambicij inovativnosti, **kot pravo, ki določa pristojnosti, organizacijo in naloge policije na državni, regijski in lokalni ravni ter določa pravice in dolžnosti oziroma pooblastila policije in policistov pri izvajanju njihovih uradnih nalog.** Navedene pristojnosti, naloge in policijska pooblastila so v največji meri določena v **Zakonu o organiziranosti in delu policije in Zakonu o nalogah in pooblastilih policije ter Pravilniku o policijskih pooblastilih.** Policijske naloge, predvsem pa posebne pravice in dolžnosti oziroma policijska pooblastila, so določena tudi v drugih predpisih. **Tako med predpise, ki vsebujejo precej pravic in dolžnosti oziroma policijskih pooblastil uvrščamo še Zakon o kazenskem postopku in Zakon o prekrških.** Pravice in dolžnosti oziroma policijska pooblastila pa so določena **tudi v Zakonu o javnih zbiranjih, Zakonu o nadzoru državne meje, Zakonu o tujcih, Zakonu o pravilih v cestnem prometu, Zakonu o državnem tožilstvu, Zakonu o carinski službi, Zakonu o orožju, Zakonu o občinskem redarstvu, Zakonu o zasebnem varovanju, Zakonu o detektivski dejavnosti itd.**

Glede na navedeno lahko policijsko pravo opredelimo **v ožjem in širšem pomenu besede,** lahko **pa ga delimo tudi na:**

- splošno policijsko pravo in
- posebno policijsko pravo.

Splošno policijsko pravo je tisto pravo, ki je določeno z Zakonom o organiziranosti in delu policije in Zakonu o nalogah in pooblastilih policije ter Pravilnikom o policijskih pooblastilih ter določa pristojnosti, organizacijo in naloge policije ter pravice in

dolžnosti policistov ter policijska pooblastila. V sklop splošnega dela policijskega prava uvrščamo pravice in dolžnosti policistov in policijska pooblastila, ki jih lahko uporabijo policisti pri opravljanju katere koli naloge iz svoje pristojnosti, in sicer pri:

- varovanju življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi,
- preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanju in prijemanju storilcev kaznivih dejanj in prekrškov ter drugih iskanih oseb,
- vzdrževanju javnega reda,
- nadzoru in urejanju prometa na javnih cestah in kategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet,
- varovanju državne meje in opravljanje mejne kontrole itd.

Pri navedenih nalogah lahko policisti opozarjajo, ukazujejo, ugotavljajo istovetnost oziroma lahko legitimirajo osebe, vabijo v prostore policijske postaje, opravijo varnostni pregled, uporabijo prisilna sredstva in druga pooblastila. Ta pooblastila lahko poimenujemo tudi kot splošna pooblastila.

Posebno policijsko pravo pa je tisto pravo, ki določa pravice in dolžnosti policije in policistov ter policijska pooblastila, ki jih lahko izvajajo samo pri opravljanju posameznih nalog oziroma pri posameznih področjih dela. Tako lahko policisti **izvajajo pooblastila policistov, ki so določena v Zakonu o kazenskem postopku, samo** pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj ter pri odkrivanju in prijemanju storilcev kaznivih dejanj, **pooblastila, ki so določena v Zakonu o prekrških, samo** pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju prekrškov, **pooblastila, ki so določena v Zakonu o pravilih v cestnem prometu, samo** pri nadzoru in urejanju varnosti v cestnem prometu itd.

Bolj primerno pa je razumevanje policijskega prava v ožjem pomenu besede in širšem pomenu besede. **S pojmom policijskega prava v ožjem pomenu besede** razumemo zbir tistih določb, **ki določajo pristojnosti, organizacijo in naloge policije ter pravice in dolžnosti oziroma pooblastila policije ter policistov pri izvajanju njihovih uradnih nalog, ki so določene v Zakonu o organiziranosti in delu policije in Zakonu o nalogah in pooblastilih policije ter Pravilniku o policijskih pooblastilih.**

S pojmom policijskega prava v širšem pomenu besede pa razumemo zbir določb v Zakonu o organiziranosti in delu policije in Zakonu o nalogah in pooblastilih policije in Pravilnika o policijskih pooblastilih **ter določbe vseh drugih zakonov in predpisov, ki določajo pravice ter dolžnosti oziroma pooblastila policije in policistov pri izvajanju njihovih uradnih nalog** (Zakon o kazenskem postopku, Zakon o prekrških, Zakon o nadzoru državne meje, Zakon o orožju itd.).

Glede na opisano bomo v nadaljevanju, po pojmovanju varnosti, nacionalne varnosti, zasebne varnosti in nacionalno varnostnega sistema, obravnavali pristojnosti, organizacijo in naloge policije, statusne pravice in dolžnosti policistov, splošna policijska pooblastila ter uporabo prisilnih sredstev po Zakonu o organiziranosti in delu policije in Zakonu o nalogah in pooblastilih policije ter Pravilniku o policijskih pooblastilih ter nekatera posebna pooblastila policistov določena z drugimi predpisi. Ob tem bomo posebno pozornost namenili načelom za izvajanje policijskih pooblastil ter varstvu človekovih pravic in njihovih temeljnih svoboščin. Na koncu pa se bomo seznanili z etiko, moralo in kodeksom policijske etike.

1.1 POJMOVANJE VARNOSTI

1.1.1 Varnost

Varnost posameznika in njegovih bližnjih v okolju, kjer živijo, delajo in bivajo, je od začetka tretjega tisočletja ena izmed ključnih sestavin človekove kakovosti življenja. Vključno s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami pomeni vrednoto, ki je čedalje pomembnejša v demokratičnih ureditvah, kjer se ljudje, ob upoštevanju svojih pravic in obveznosti, zavedajo tudi svojih pravic do vedno bolj varnega življenja (Pečar, 1992: 261). Posameznik torej išče svoje varstvo predvsem v sistemu, to je v določeni ureditvi oziroma organizaciji, saj lahko sebe in svoje bližnje varuje le do določene meje, ki pa je odvisna od obsega nevarnosti ter okolja, v katerem deluje. V civilni družbi in pravni državi človekove pravice in temeljne svoboščine varuje država s svojimi mehanizmi prisile. Pravno formalno in z rabo dopustnega nasilja zagotavlja potreben red in mir ter s tem potrebno varstvo vsakomur, da lahko živi in dela v okviru pričakovanega konformizma, ki predstavlja minimum za sožitje med ljudmi.

Varnost je strukturna prvina obstoja in delovanja posameznika, družbe, države in mednarodne skupnosti. Kot takšna ima različne pojavne oblike kot so: ideja, cilj, vrednota, potreba, interes, stanje, dejavnost, sistem ... (Grizold, 1998: 26). Takšne in podobne pojavne oblike veljajo tudi za zasebno varnost, ki se ji v zadnjem času namenja vse več pozornosti. Seveda zasebne varnosti ni mogoče obravnavati mimo varnosti, s katero se danes pogosto poimenuje cela vrsta različnih vidikov človeškega obstoja in delovanja v družbi in naravi, zgodovinsko gledano je varnost temeljna vrednota medčloveških odnosov, njeno zagotavljanje pa se z nastankom države tudi institucionalizira. Prav tako mora varnost zagotavljati možnost za vsestranski individualni in družbeni razvoj in se lahko manifestira skozi različne oblike – kot potreba, pravica, vrednota ipd. (Sotlar, 2007: 24). Varnost zato postaja vse bolj aktualizirana in proučevana tudi kot vprašanje ekonomske varnosti, socialnih odnosov, okolja, človeka kot posameznika in iz njega izhajajočih vidikov (Jazbec, 2002:19).

Varnost še ni celovito opredeljena, definicij varnosti pa je veliko. Varnost je čedalje bolj varovana človekova pravica in hkrati tudi temeljna dolžnost družbe (Modern Security in Industry, 1977: 242). Varnost je glede na navedeno mogoče opredeliti kot sredstvo za doseg nekega cilja ali kot cilj sam (Edmonds, 1988: 117). To pomeni, da je varnost lahko sredstvo in metoda za zavarovanje družbenih vrednot. Varnost je mogoče definirati tudi kot »zaščitno stanje«, ki ga državniki želijo doseči ali ohraniti za varovanje različnih sestavin njihove vladavine pred zunanjo ali notranjo ogroženostjo (Cohen in Tuttle, 1972: 1).

Edmonds (1988: 114, 115) zatrjuje, da je pojem varnosti zaznaven in ni stanje »a posteriori«, ki bi jo lahko definirali kot »varna«. Varnost je stanje, ki ga posamezniki in skupine zaznavajo »a priori«. Varnost ni stalno stanje, torej določene okoliščine generirajo zaznavanje nevarnosti. Edmonds opozarja tudi na definicijo varnosti Lorda Beveridga, arhitekta britanskega sistema socialne varnosti, ki pravi, da so varnost razmere, v katerih ni pomanjkanja, bolezni, neznanja, bede in brezdelja. Država naj bi vsakomur zagotovila ustrezno hrano, zdravstveno varstvo, izobrazbo, stanovanje in zaposlitev. V svoji definiciji ni uporabil vseh pomembnih sestavin varnosti, zanemaril pa je tudi strah pred nasiljem, preganjanjem, vdorom v zasebnost in še marsikaj. V njegovi shemi je zelo majhna teža dana policiji, pravni državi, neodvisnemu sodstvu in oboroženim silam.

Kljub univerzalnemu značaju pojava sodobne varnosti imajo njegove individualne razsežnosti zelo velik pomen, saj je varnost z vidika posameznika najprej in predvsem individualna potreba, stanje, zavestno hotenje in občutje. Posameznik v prepletanju različnih razsežnosti življenja v sodobni družbi občuti in dojema najbolj neposredno predvsem svoje potrebe in šele nato potrebe na višjih ravneh organiziranja družbene skupnosti. Na individualno varnost oziroma varnost posameznika v sodobni družbi deluje cela vrsta različnih dejavnikov, ki izhajajo iz same narave kake družbene skupnosti, ki je rezultat njenega zgodovinskega razvoja s poudarjenimi specifičnimi ekonomskimi, kulturno - političnimi, vojaškimi in drugimi razsežnostmi. Življenje v družbi nenehno poraja različne pritiske, ki jih posameznik občuti in doživlja kot grožnje svoji varnosti (Grizold, 1996: 109). Ogrožanje posameznika iz družbenega okolja se nanaša na različne prvine njegove varnosti in sicer:

- fizično (bolečina, poškodba, smrt),
- gospodarsko - družbeno (odvzem/uničenje lastnine, preprečevanje dostopa do dela, javno blatenje ugleda in drugo),
- politično (represija države, nasilje drugih političnih subjektov - stranke idr.),
- kulturno - civilizacijsko (ogrožanje človekovih pravic in svoboščin) (Grizold, 1996: 109).

Varnost lahko razumemo tudi kot eno od eksistenčnih človekovih potreb, ki se v polni meri izraža šele takrat, ko se človek znajde v kritičnih varnostnih okoliščinah. Nekateri varnost kot dobrino posameznika uvrščajo takoj za fiziološkimi potrebami (Bučar, 1997: 3). Zato je varnost ena od osrednjih sestavin družbenega življenja in dela, pri tem pa je skrb za varnost eden od ključnih problemov vsake države oziroma družbe (Debelak, 1986: 139, 140).

Varnost lahko najsplošneje opredelimo kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni in duševni ter gmotni obstoj posameznika in družbene skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in narave (Grizold, 1998: 26). Poznamo različne vrste varnosti in sicer: državno varnost, javno varnost, zasebno varnost, požarno varnost, socialno varnost, osebno varnost, pravno varnost, varnost pri delu itd., glede na obliko družbene organiziranosti pa lahko govorimo o regionalni, nacionalni, mednarodni in univerzalni (svetovni) varnosti (Grizold, 1992: 63).

1.1.2 Nacionalna varnost

Državni oziroma nacionalni varnosti dajejo vse države velik pomen. Pojem nacionalna varnost je relativno nov. Njegovo definicijo najdemo v delu Walterja Lippmana Zunanja politika ZDA (US Foreign Policy), objavljenem l. 1943. Po drugi svetovni vojni je bil pojem »nacionalna varnost« vključen v »strateški slovar« med tradicionalne izraze kot so: vojaške zadeve, zunanja politika, vojaška politika itd.

Razvoj definicij nacionalne varnosti se je kasneje gibal od definicij, ki so praviloma poudarjale zgolj zunanjo ogroženost, do bolj kompleksnih, ki upoštevajo različne vrste ogrožanja nacionalne varnosti. Tako se nekateri upravičeno sprašujejo, zakaj nacionalna varnost! Nacionalna varnost močno namiguje, da je predmet varovanja narod (nation), s tem pa se postavlja vprašanje povezav med narodom in državo.

Taylor opozarja, da večina Američanov gleda na nacionalno varnost kot na nekaj, kar ima

opraviti z vojaško obrambo dežele pred vojaškim sovražnikom, in kot na nekaj, kar je predvsem odgovornost oboroženih sil (Taylor, 1976: 3, 4). Tudi Edmonds meni, da je nacionalna varnost sredstvo zaščite notranjih, to je nacionalnih ali družbenih vrednot, obenem pa je tudi varnost vrednota. Torej je nacionalna varnost tako sredstvo kot cilj. Kot cilj sam po sebi ni varnost nič več in nič manj kot stanje, ki ga zaznajo pripadniki družbe (Edmonds, 1988: 117).

Nobilo opredeljuje nacionalno varnost kot zapleteno interakcijo političnih, ekonomskih, vojaških, ideoloških, pravnih, socialnih in drugih notranjih in zunanjih družbenih dejavnikov, prek katerih si skušajo posamezne države z različnimi sredstvi zagotoviti sprejemljive pogoje za ohranjanje suverenosti, ozemeljske celovitosti, fizičnega obstanka prebivalstva, politične neodvisnosti ter možnost za enakopravni, uravnotežen in hiter družbeni razvoj (Nobilo, 1988: 72, 73).

Grizold (1992: 65) opredeljuje nacionalno varnost kot varnost državnega naroda. Njena vsebina zajema: varnost nacionalnega ozemlja (vključno zračni prostor in ozemeljske vode), zaščito življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe (socialno-ekonomsko, družbenopolitično, kulturno, ekološko, gospodarsko idr.).

Iz opisanega je mogoče ugotoviti, da pojem nacionalne in državne varnosti, posamezni teoretiki in praktiki glede na lastne znanstveno-teoretične in praktične ter druge izkušnje, temu primerno različno pojmujejo. Pri oblikovanju nacionalne varnosti bo verjetno za posamezne države ključnega pomena tista legitimnost, ki izraža vse materialne in duhovne možnosti ter tudi vse mednarodne obveznosti do drugih držav. Pri tem bo nujno doseči visoko stopnjo soglasja državljanov, ki bo dajalo na eni strani državi potrebno kredibilnost, njenim organom in službam pa možnosti legitimnega delovanja. Ob tem bo nujno potrebna predhodna realna ocena ogroženosti.

Pri tem ne bi smeli ogroženosti ocenjevati le z vidika visokih nacionalnih vrednot, kot so varstvo suverenosti, ozemeljske celovitosti in politične samostojnosti, temveč tudi vse tisto, kar lahko ogroža neposredno ali posredno navedene in druge za človeka pomembne vrednote. Nacionalno varnost je potrebno gledati kot vrednoto, ki je usmerjena k človeku in za človeka oziroma kot vrednoto, ki je usmerjena k državnemu narodu in za državni narod, če upoštevamo za izhodišče definicijo nacionalne varnosti, ki jo ponuja Grizold (1992: 65).

Tako v okviru nacionalne varnosti ni mogoče zanemariti tistega, kar je potrebno za **človekovo mirno in varno življenje ter delo oziroma** tistega, kar je potrebno za človeka vredno življenje. Pri tem je pomembno, koliko varnosti je zagotovljeno posamezniku s strani države neposredno oziroma preko državnih mehanizmov in inštrumentov in kakšna je zasebna varnost posameznika oziroma kakšno zasebno varnost si lahko v sodobni družbi zagotovi posameznik sam. Zato je potrebno definicijo nacionalne varnosti, ki se glede na posamezne avtorje nanaša predvsem na sposobnost obvladovanja visokih nacionalnih vrednot in na uresničevanje temeljnih funkcij družbe, dopolniti tudi s sposobnostjo obvladovanja drugih ogrožajočih tokov, procesov, dogodkov ali ljudi znotraj suverene države, ki pa jih ne obvladujejo samo državni organi in državne institucije, temveč tudi drugi organi, institucije in posamezniki. Ob takšnem pojmovanju nacionalne varnosti bi bilo veliko bolj jasno, kaj je državna varnost oziroma državno varstvo, ki ga zagotavlja država v okviru nacionalno varnostnega sistema in kaj je tista druga varnost oziroma varstvo, ki se zagotavlja s pogodbenim in lastniškim zasebnim varovanjem ter varnostnim

samoorganiziranjem civilne družbe (Čas, 2005: 257).

1.1.3 Zasebna varnost

Ob opredeljevanju pojma zasebne varnosti je potrebno izhajati iz pojma varnosti, s katerim se danes pogosto poimenuje cela vrsta različnih vidikov človeškega obstoja in delovanja v družbi in naravi. Seveda je varnost širši pojem od zasebne varnosti, saj je zasebna varnost z vidika posameznika najprej in predvsem individualna potreba, stanje, zavestno hotenje in ne nazadnje tudi občutje. Posameznik v sodobni družbi dojema in najbolj neposredno občuti zlasti svoje potrebe, torej tudi potrebo po varnosti, po zasebni varnosti in šele nato potrebe na višjih ravneh organiziranja družbene skupnosti. Če mu je ta varnost zagotovljena, mu omogoča kvaliteten obstoj in razvoj ter mirno in varno življenje ter delo.

Varnost je družbeno relevantna samo kot odnos med ljudmi in zato tipično pravna kategorija (Bučar, 1997: 4). Seveda sodobna družba ni utemeljena zgolj ali samo na pravu. Zato se v družbenem življenju prepletajo različne razsežnosti: politične, socialne, pravne, sociološke, varnostne in druge. Človek je kot bitje ogrožen od zunanjega sveta. Zavarovanje zoper te sile je področje tehnologije in kot tako nima stika s pravom, je pa lahko predmet različnih tehnoloških področij, ki narekujejo različne vrste dejavnosti glede na različne izvore nevarnosti.

Če varnost pojmuje kot dobrino, do katere ima vsak posameznik pravico, kot do sleherne druge dobrine v okviru pravnega reda, sledi, da bi se načeloma lahko z zagotavljanjem varnosti ukvarjali državljani kot s proizvodnjo katere koli dobrine ali storitve, pri tem pa je storitev sama predmet ponudbe in povpraševanja tako kot katera koli druga dobrina. Pri tem lahko država zaradi javnega interesa postavlja posebne pogoje in omejitve, kot to velja pri zagotavljanju marsikaterih drugih dobrin (npr. nakup in posest orožja, pridobitev gradbenega dovoljenja).

Za moderno demokratično družbo bi to načelo veljalo toliko bolj, ker praviloma prepušča državljanom, da si v svobodni menjavi sami oskrbujejo potrebne dobrine (tudi varnost) in da velja zasebna podjetnost kot najboljša pot za najvišjo možno stopnjo zadovoljevanja potreb družbe kot celote. V moderni demokratični družbi oziroma sodobni družbi je zaradi njene visoke strukturiranosti in diferenciranosti tudi v pogledu etičnih vrednot še toliko bolj potrebno, da za tako pomembne cilje, kot je varnost, pripusti tudi zasebno podjetnost.

Pojem zasebne varnosti največkrat opredeljujemo v povezavi z zasebno varnostno dejavnostjo in detektivsko dejavnostjo in se pojmuje kot stanje, v katerem se z varnostnimi, preventivnimi in drugimi aktivnostmi preprečujejo in razrešujejo protipravna in druga dejanja, ki so v pristojnosti zasebno varnostnih družb. Zasebno varnost lahko opredelimo tudi kot dobrino, ki jo lahko pridobivamo in uživamo, če smo jo naročili, saj jo zagotavljajo subjekti zasebnega varstva v skladu z zakonom in za ustrezno plačilo.

Zasebna varnost je blago oziroma dobrina, ki se pojavlja na varnostnem trgu, se kupuje in prodaja ter je vezana na ponudbo in povpraševanje. Zaradi tega je ta dejavnost v prvi vrsti gospodarska dejavnost, ki pa je, zaradi pomembnosti dobrine, ki se zagotavlja oziroma varuje, dodatno uravnavana in nadzorovana s strani države.

Zasebna varnost je vselej relativna, saj je odvisna tudi od drugih posameznikov in skupnosti oziroma od namenov in dejanj drugih članov sodobne družbe, ki lahko k varnosti drugih

prispevajo, lahko pa jih ogrožajo. Na individualno varnost oziroma zasebno varnost posameznika v sodobnih družbah vpliva še cela vrsta različnih dejavnikov, ki izhajajo iz same narave kake družbene skupnosti, ki je rezultat njenega zgodovinskega razvoja s poudarjenimi specifičnimi ekonomskimi, kulturnimi, političnimi in drugimi razsežnostmi. Tako življenje v družbi nenehno poraja različne pritiske, ki jih posameznik občuti in doživlja kot grožnje svoji varnosti (Grizold, 1996: 109) oziroma kot grožnje svoji zasebni varnosti (op. avtorja).

Zasebno varnost lahko na splošno opredelimo tudi kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni, duševni, socialni in ekonomski obstoj posameznika v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in narave oziroma stanje, ki ga zagotavlja tako država, kot tudi drugi nedržavni subjekti, kot so zasebno varnostne družbe, detektivi in drugi.

1.1.4 Nacionalna varnost in zasebna varnost

Nacionalna varnost je danes politična in osebna dobrina, ki se v sodobnih družbah uresničuje kot temeljna človekova pravica, za katero uresničevanje skrbi država z zakonodajo, sodstvom in nasploh s celotno nacionalno varnostno strukturo oziroma sistemom. Koncept nacionalne varnosti se v sodobnih družbah vsebinsko razširja s spoznanjem, da je varnost posameznikov, njihove kulture in narave, sestavni del nacionalne varnosti, ki jo uresničujeta država in civilna družba na temelju javnega, odgovornega in medsebojno nadziranega delovanja. Pri tem je zagotavljanje varnosti državljanom razumljeno kot uresničevanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin, ki so v sodobnih družbah praviloma določene kot ustavne pravice, ki jih zagotavlja že omenjen nacionalno varnostni sistem oziroma struktura (Grizold, 1998: 14).

Z zasebno varnostjo razumemo tisto stanje, potrebo, hotenje in občutje, ki ga dosegamo z dodatnim varstvom, zasebnim varstvom in dopolnjuje varstvo, ki ga zagotavlja sodobna družba z nacionalno varnostnim sistemom. Zasebno varstvo presega tudi državljansko samovarovanje in druge neformalne oblike institucionalnega zagotavljanja varnosti, saj je državljansko samovarovanje vezano na lastne sile in finančne in druge možnosti, podobno pa velja tudi za neformalne organe družbenega nadzorstva.

Zasebna varnost ni vezana izključno na posameznika, tako kot tudi ne državljansko samovarovanje, temveč predvsem na njegovo premoženje in premoženje drugih subjektov, kakor tudi na zagotavljanje drugih pravic in svoboščin, ki so lahko ogrožene. Na ta način se zasebna varnost pojavlja kot potreba za doseg še večje varnosti, katero pa se lahko zagotovi z zasebnim varstvom. S tem varstvom se opravljajo dejavnosti varovanja ljudi in premoženja pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivega delovanja, ki ga ne zagotavlja država. S takšnim zasebnim varstvom pa se ne dosega višja stopnja varnosti le za naročnika oziroma plačnika takšnega varstva, temveč tudi višja stopnja varnosti v družbi, torej višja stopnja nacionalne varnosti. In prav v tem vidimo razlog, da je mogoče zasebno varnost upravičeno šteti kot sestavino nacionalne varnosti sodobne družbe, torej tudi kot sestavino nacionalne varnosti Republike Slovenije.

1.2 NACIONALNO VARNOSTNI SISTEM IN ZASEBNO VARSTVO

Ob delitvi na institucionalizirano zagotavljanje varnosti na splošni oziroma državni ravni

(policija, oborožene sile, civilna zaščita) ter na zagotavljanje varnosti na individualni (potreba, interes, pravica) in skupni ravni (delovno in bivalno okolje, interesne dejavnosti) pa je mogoče v to delitev ustrezno vključiti zasebno varstvo, saj se to delno uravnava s strani države, sicer pa je zagotavljanje zasebne varnosti prepuščeno posameznikom in naročniku oziroma izvajalcu zasebnega varstva (zasebno varnostnim družbam in detektivom). Te je mogoče poimenovati tudi kot subjekte zasebnega varstva, dejavnost pa kot zasebno varstvo.

Nacionalno varnostni sistem sodobne družbe zajema varnostno politiko, državnovarnostni sistem in zasebnovarnostni sistem. **V varnostno politiko** lahko uvrščamo zunanjo politiko, notranjo politiko, varnostno politiko, obrambno politiko, kriminalno politiko, prometno in druge politike. **V državnovarnostni sistem** uvrščamo **podsystem obrambne varnosti** (oborožene sile in civilna obramba), **podsystem notranje varnosti** (Ministrstvo za notranje zadeve s Policijo, varnostne in obveščevalne službe, pravosodni organi, nadzorni, inšpekcijski in drugi organi), **podsystem zaščite in reševanja** (državni organi, gospodarske družbe, zavodi in drugi, ki se ukvarjajo z zaščito in reševanjem).

V zasebnovarnostni sistem uvrščamo v **podsystem podjetniškega zasebnega varstva** (zasebno varovanje, detektivsko dejavnost in varnostno svetovanje) in **podsystem zasebniškega varstva** (varnostno samoorganiziranje civilne družbe). Zasebno varstvo lahko označimo kot nadstandardno varstvo, ki ga zagotavljajo predvsem zasebno varnostne družbe, detektivi in detektivske družbe. Zagotavljanje zasebne varnosti je potrebno dodatno organizirati, izvajati, naročiti in ne nazadnje tudi plačati. V vsakem primeru je zagotavljanje dodatne varnosti (zasebne varnosti) smotrno predvsem takrat, ko je ekonomsko upravičeno, saj bi v nasprotnem primeru pomenilo razmetavanje denarja, če bi bilo zagotavljanje zasebne varnosti dražje od preprečene škode (Čas, 1995: 23, 24).

Glede na opredelitev zasebne varnosti in njene umestitve v nacionalno varnost, lahko v okvir nacionalno varnostnega sistema sodobne družbe umestimo tudi subjekte zasebnega varstva, ki so pomembni dejavniki zagotavljanja celovite varnosti, torej nacionalne varnosti sodobne družbe. To je razvidno tudi iz naslednjega prikaza.

Preglednica št. 1: Nacionalno varnostni sistem

Takšno stališče je upravičeno, saj subjekti zasebnega varstva danes v sodobnih družbah opravljajo vrsto različnih opravil in nalog, s katerimi se zagotavlja dodatna varnost - nadstandardna varnost, ki je ne zagotavlja država, niti se ne zagotavlja v okviru varnostnega samoorganiziranja civilne družbe. Ta nadstandardna varnost oziroma zasebna varnost, ki jo zagotavljajo subjekti zasebnega varstva, pa hkrati pomeni tudi velik prispevek k celoviti varnosti oziroma nacionalni varnosti v sodobni družbi. Subjekti zasebnega varstva, kot smo jih že omenili, zlasti pa zasebno varnostne družbe, izvajajo dejavnosti varovanja ljudi in premoženja pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivega delovanja. V sodobnih družbah je njihova dejavnost usmerjena v tehnično in fizično varovanje ljudi in premoženja, preprečevanje kriminalitete in druge deviantnosti, spremstvo denarja in vrednostnih pošilk v prometu, inženiring in svetovanje, trgovino s sredstvi in pripomočki za uspešno varovanje, usposabljanje in izpopolnjevanje varnostnikov, servisne in druge dejavnosti. Na podoben način je mogoče prikazati tudi najrazličnejše oblike in metode delovanja subjektov zasebnega varstva, ki jih uporabljajo v sodobnih družbah od opazovanja, patroliranja, postavljanja zased, spremljanja, opazovanja, fotografiranja in poizvedovanja, do zasledovanja in drugih oblik delovanja.

Iz tega razloga, ker je zasebno varstvo potrebno in nemalokrat dopolnilo varstvu, ki ga zagotavlja država preko nacionalno varnostnega sistema, je umestitev subjektov zasebnega varstva v okvir nacionalno varnostnega sistema sodobne družbe, še toliko bolj upravičena. Ta trditev je še toliko bolj upravičena tudi zato, ker se učinkovitost nacionalno varnostnega sistema sodobne družbe danes ne kaže samo v sposobnosti države, da zavaruje svoje temeljne družbene vrednote pred zunanjim in notranjim ogrožanjem, temveč se kaže tudi v njeni sposobnosti, da zagotavlja gospodarski, politični, znanstveni, tehnološko-tehnični in nasploh družbeni razvoj ter socialno, kulturno, ekološko idr. blagostanje ljudi (Grizold, 1992: 68, 69), kakor tudi v tem, da zagotavlja z ustavo določene pravice človeka in njegove temeljne svoboščine. Zato je potrebno iskati zasebnemu varstvu posebno mesto v okviru nacionalno varnostnega sistema kot samostojno prvino, v vsakem primeru pa imajo subjekti zasebnega varstva svoje mesto v okviru notranje varnosti.

V nadaljevanju bomo obravnavali policijo, ki sodi v okvir državno varnostnega sistema oziroma podsistem notranje varnosti in druge državne organe, ki izvajajo varnostna pooblastila.

2 RAZVOJ POLICIJSKE DEJAVNOSTI

2.1 SPLOŠNO O RAZVOJU POLICIJSKE DEJAVNOSTI

Ob poskusu kratkega prikaza zgodovinskega razvoja policije je mogoče reči, da je resnično dejstvo, da policija kot dejavnost ni nastala šele z urbanizacijo in kapitalizmom, temveč da obstaja od takrat, ko obstaja človek in njegova država. Na to kažejo predvsem neideološka izhodišča, po katerih je potrebno nastanek oziroma razvoj policije iskati v dveh časovnih obdobjih, in sicer v antiki na eni strani in na drugi strani v kapitalizmu s centralizacijo oblasti in politične moči, zlasti v Evropi 17. in 18. stoletja. Kakor koli se gleda na njen razvoj, je dejstvo, da policije ni mogoče ločevati od družbe, saj je vedno njen del in včasih zelo kontroverzna institucija. Ker nikoli ni bilo velike zagnanosti za njeno zgodovinsko raziskovanje, z izjemo zadnjih tridesetih let, je o njej dosti neznank in praznin, zaradi česar nekateri govore tudi o »policijski mitologiji« (Pečar, 1987: 27).

Za policijo lahko rečemo, da je med vsemi nadzornimi mehanizmi pokazala največ napredka, če pogledamo do kam je danes prišla v organizacijskem in funkcionalnem smislu. Ne glede na njeno vlogo v preteklosti lahko ugotovimo, da je za njo ves čas znano geslo »skupnost ima policijo - kakršno zasluži«, kar pomeni ne le javno sprejemanje policije, temveč tudi podpiranje le-te pri spoštovanju norm. To seveda velja tudi za današnjo policijo. Omenili smo že, da policije ni mogoče ločevati ne od razmer in ne od oblasti, za katero opravlja svoje naloge in opravila. Zato se ji pripisuje tudi razredni pomen in postane v določenih časovnih obdobjih ključno orodje razreda na oblasti za nadzorovanje drugih razredov, čeprav so se ponekod (Anglija) njenemu poklicnemu razvoju in centralizaciji upirali tudi zgornji in srednji sloji, kajti kriminal je vendarle določala država (Pečar, 1987: 30).

Nastanek policije je torej potrebno povezovati z obstojem države oziroma človeka, če se ima v mislih policijo kot dejavnost oziroma institucijo, ki izvaja najrazličnejša policijska opravila. Policija je v različnih družbenopolitičnih ureditvah, ob spremenjenih družbenih razmerah ter v posameznih zgodovinskih obdobjih vselej opravljala določene naloge in opravila (Čas, 1991: 123). Rečemo lahko, da se posamezne »pristojnosti oziroma opravila in naloge« vlečejo skozi ves čas njenega obstoja z bolj ali manj očitno vztrajnostjo, druge naloge in opravila pa so posledica časa in njegovih posebnosti in zahtev dejavnikov, ki so imeli moč nad to vlogo (Pečar, 1987: 30). Pri tem je nujno potrebno poudariti, da se policija nikoli ni ukvarjala samo z nadzorovanjem in represijo, temveč je vselej opravljala tudi druge naloge, zlasti pa je ljudem pomagala in jim svetovala. Opravljala je tudi naloge, ki jih danes že opravljajo zasebno varnostne družbe in drugi nadzorni mehanizmi.

Ne le pri razvoju oziroma zgodovini policije, temveč predvsem v družbi, je sčasoma ponekod bolj, drugje manj, prišlo do tega, da so nastajale ne le potrebe, temveč tudi hudi pritiski za privatizacijo marsikaterih policijskih opravil, predvsem pa tistih, ki naj bi posameznikom, skupinam, privatnim firmam in drugim pomagala zmanjševati škodo v njihovi gospodarski oziroma drugi dejavnosti, poenostavljeno rečeno, v njihovi podjetniški dejavnosti.

2.2 RAZVOJ POLICIJSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

Milica oziroma policija (izraz milica se v policijo preimenuje v začetku leta 1991), zlasti pa njen uniformiran del, je od nastanka ves čas doživljala organizacijske spremembe. Neprestano se je spreminjal njen položaj v okviru Ministrstva za notranje zadeve ter odnos

do družbeno-politične skupnosti in sicer od izredno močne vertikalne organizacijske povezanosti do precejšnje decentralizacije.

Od leta 1946 do leta 1998 je devet zakonov spreminjalo njen položaj. Temu vzporedno pa tudi policijski postaji. Ta se je v tem obdobju različno imenovala, bila je različno organizirana, imela je različne pristojnosti in je opravljala različne dejavnosti. Obdobje od leta 1945 do leta 1980 lahko zaradi boljše preglednosti razdelimo na obdobja, prikazana v nadaljevanju.

2.2.1 Obdobje od leta 1945 do 1967

Policijska postaja se je do leta 1950 imenovala postaja narodne milice, po tem letu pa postaja ljudske milice oziroma ljudska postaja milice. Bila je neposredno podrejena Upravi narodne milice Ministrstva za notranje zadeve. Kot taka je bila osnovna enota splošne narodne milice za območje mesta ali za eno oziroma več vasi. Policijsko postajo je vodil komandir, ki ga je imenoval in razreševal minister za notranje zadeve.

Policijska postaja se je tudi po letu 1956 še vedno imenovala postaja ljudske milice. Bila je osnovna policijska enota, praviloma organizirana v vsaki občini. Obstajala je tudi možnost, da je bila ena policijska postaja za več občin, lahko pa je imela ena občina več policijskih postaj. Komandirja in namestnika komandirja policijske postaje je imenoval in razreševal državni sekretar. Policijsko postajo je ustanovil državni sekretar v soglasju z okrajnim ljudskim odborom (Čas in Gorenak, 1993).

2.2.2 Obdobje od leta 1967 do 1980

Za to obdobje je značilna decentralizacija. Policijska postaja se je preimenovala iz postaje ljudske milice v postajo milice. Policijska postaja je bila samostojni organ občine za neposredno opravljanje zadev javne varnosti. Ustanovila jo je občinska skupščina v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve. Komandirja, njegovega pomočnika in komandirja oddelka je imenovala in razreševala občinska skupščina v soglasju z republiškim sekretarjem za notranje zadeve. Do leta 1972 je bil komandir policijske postaje za njeno delo odgovoren občinski skupščini in njenemu svetu, ki je bil pristojen za notranje zadeve. Po letu 1972 (Zakon o notranjih zadevah, 1972) se organizacija policijske postaje ni spreminjala, sprememba je bila le v tem, da je bil komandir policijske postaje za delo postaje odgovoren tudi republiškem sekretarju za notranje zadeve (Čas in Gorenak, 1993).

2.2.3 Upravno politična organiziranost in policijska postaja

Organizacija policijskih postaj je bila vse obdobje bolj ali manj vezana na lokalne teritorialne enote. Po drugi svetovni vojni smo poznali oblasti, okrožja, okraje, mesta, kraje, rajone in četrti, leta 1952 pa so se pojavile občine kot povsem nove teritorialne enote. Proces združevanja občin in okrajev je tekel vse do leta 1962, ko se je število občin zmanjšalo s 371 na 130, leta 1963 pa je ostalo le še 66 občin in 4 okraji. Proces združevanja občin se je v Sloveniji v glavnem zaključil. Po združitvi treh mariborskih občin leta 1966 je bilo v Sloveniji od leta 1967 do leta 1982 točno 60 občin. Kmalu po ustavni reformi so bili ukinjeni okraji. V navedenem obdobju je bilo tudi število policijskih postaj zelo različno: leta 1948 jih je bilo

296, leta 1964 pa 165, ko je bilo 66 občin. To pomeni, da so imele v tem času nekatere občine več policijskih postaj. Tudi po letu 1964 se je neprestano zmanjševalo število policijskih postaj, vse do leta 1980, ko se je začelo dosledno upoštevati načelo »ena občina, ena policijska postaja«. Potrebno pa je poudariti, da so se ob ukinjanju policijskih postaj vzporedno ustanavljali oddelki policijskih postaj.

Ob zaključku tega pregleda je potrebno opozoriti, da so se temu primerno, vendar v bistveno manjšem obsegu, spreminjale naloge in opravila policijskih postaj. Tako so bile naloge policijskih postaj takoj po drugi svetovni vojni usmerjene predvsem v varovanje »dobrin«, pridobljenih med narodnoosvobodilnim bojem, varovanje ljudi in njihovega premoženja, vzdrževanje javnega reda in miru itd. Kasneje pa so naloge že podobne današnjim »klasičnim policijskim nalogam«, le da se v posameznih obdobjih pojavljajo tem obdobjem specifične naloge, in sicer gre za večjo oziroma manjšo vezanost na lokalno skupnost pri opravljanju določenih nalog, v obmejnih občinah policijske postaje v tistem času opravljajo kontrolo potniškega prometa preko državne meje, opravljajo določene naloge s področja varovanja z ustavo določenega reda, naloge s področja uresničevanja družbene samozaščite in druge naloge (Čas in Gorenak, 1993).

2.2.4 Organiziranost organov za notranje zadeve do leta 1990

Notranje zadeve spadajo povsod po svetu med klasična področja državne uprave, kamor praviloma sodijo še zunanje zadeve, obramba, sodstvo in finance. Tudi pri nas sodijo notranje zadeve v področje državne uprave (Čas in Gorenak, 1993: 426). Organizacija ONZ in seveda RSNZ je temeljila na Zakonu o notranjih zadevah iz leta 1980 ter spremembah in dopolnitvah tega zakona (Čas, 1993: 39). Notranje zadeve po Zakonu o notranjih zadevah (1980) in Spremembah in dopolnitvah zakona o notranjih zadevah (1988, 1989) so bile:

- **zadeve državne varnosti** - varstvo ustavne ureditve,
- **zadeve javne varnosti** - varovanje ljudi in premoženja, vzdrževanje javnega reda in miru, urejanje in nadzorovanje prometa na javnih cestah, preprečevanje in odkrivanje kaznivih dejanj itd.,
- **upravne notranje zadeve** - združevanje občanov, javni shodi in javne prireditve, potne listine itd. ter
- **druge zadeve**, določene z zakonom ali drugim predpisom, izdanim na podlagi zakona.

Organi za notranje zadeve pa so bili:

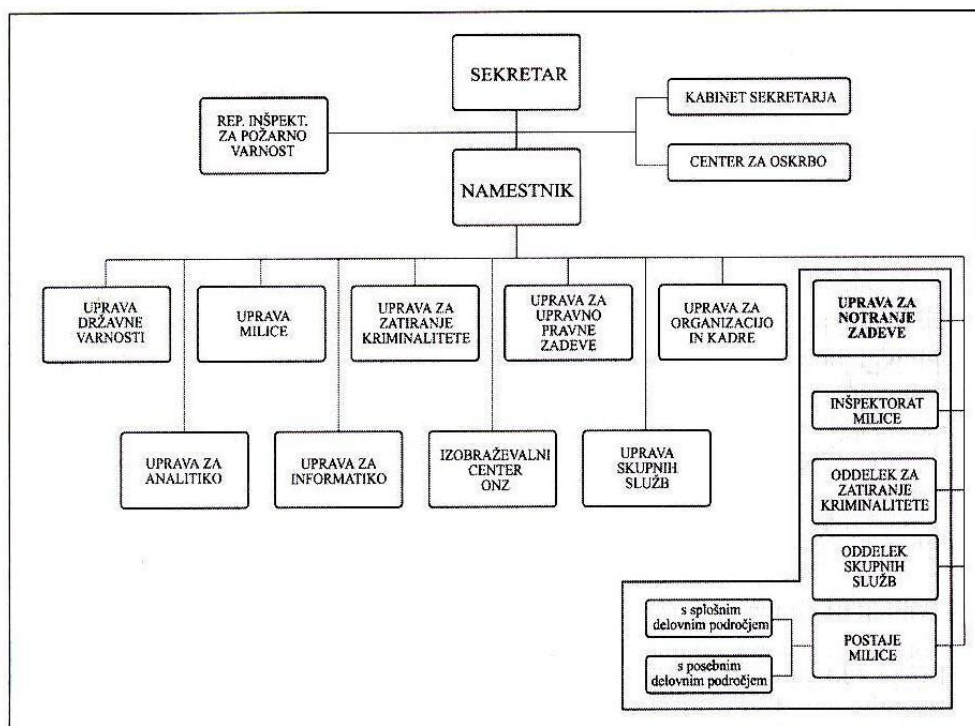
- **republiški sekretariat za notranje zadeve**, ki je bil najvišji organ ONZ in ga je vodil republiški sekretar za notranje zadeve,
- **uprave za notranje zadeve**, ki so bile območni organi RSNZ za opravljanje določenih nalog s področja notranjih zadev in so jih vodili načelniki UNZ,
- **postaje milice s splošnim delovnim področjem**, ki so bile ustanovljene za opravljanje nalog javne varnosti in določene naloge varstva ustavne ureditve na območju občine ter

- **upravni organi**, ki so jih ustanovljale občinske skupščine za opravljanje notranjih zadev iz svoje pristojnosti.

V Sloveniji je bilo takrat 13 UNZ: Celje, Koper, Kranj, Krško, Ljubljana mesto, Ljubljana okolica, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Postojna, Slovenj Gradec in Trbovlje (Čas in Gorenak, 1993: 426-429).

Iz naslednje slike je razvidna organizacija RSNZ.

Slika 1: Organizacija RSNZ (Bukovnik, 2002: 71)

2.2.5 Pomembnejše organizacijske spremembe po letu 1990

Policija je svojo organiziranost temeljito proučevala zlasti po letu 1990. Tako je prišla do spoznanja, da mora svojo organiziranost temeljito spremeniti. Za obdobje po letu 1990 je značilna odsotnost zakonodaje, ki je urejala položaj in delovanje policije. Vse do leta 1998, ko je bil sprejet Zakon o policiji, je veljal kar osemnajst let star Zakon o notranjih zadevah (1980), ki pa v mnogih delih enostavno ni bil več uporaben, saj je druga nastajajoča zakonodaja preprosto kot novejša zakonodaja, razveljavila ali nadomestila dele Zakona o notranjih zadevah (1980). Vse to je bila ena pomembnejših ovir za hitrejše procese reorganizacije policije po letu 1990.

Kljub vsemu pa si je policija že takoj po letu 1990 zadala nekatere temeljne cilje za svoje nadaljnje delo. Ker so ti cilji na nek način še danes aktualni jih v nadaljevanju povzemamo po dokumentu »Makroorganizacija organov za notranje zadeve« (1991).

»Osnovni oziroma globalni cilj slovenske policije je gotovo postati sodobna, evropska, z zgodovino in političnimi tekmovanji neobremenjena policija, ki v splošno zadovoljstvo varuje prebivalce Slovenije pred grožnjami zoper njihove ustavne in z zakoni zagotovljene pravice

do varnega življenja v njihovem delovnem in bivalnem okolju. Iz tega globalnega cilja lahko izpeljemo nekatere podcilje, kot so:

- uspešna in učinkovita zaščita slovenske države,
- uspešno in učinkovito zatiranje kriminalnih in drugih prepovedanih dejanj ter ogrožanja življenja, premoženja in javnega reda in miru ter varnosti v prometu,
- varovanje državne meje Republike Slovenije na način, ki bo manifestiral težnjo slovenskega naroda, da se čim bolj približa integrirani Evropi,
- vzpostavitev takega sistema dela policije, ki bo zagotavljal dosledno spoštovanje načel zakonitosti, spoštovanja človekove fizične in informacijske zasebnosti, javnosti policijskega dela v mejah, ki ne ogrožajo njenih z zakonom predpisanih nalog,
- absolutne informacijske odprtosti do parlamentarnega nadzora nad njenim delom, sodobne racionalne organizacije dela in uporabe najbolj humanega ukrepa,
- bistveno izboljšanje horizontalne in vertikalne povezanosti policijskih služb«.

Seveda bi lahko izpeljali še številne druge podcilje.

3 ORGANIZIRANOST IN NALOGE POLICIJE TER RAZMERJE MED MINISTRSTVOM IN POLICIJO

3.1 SPLOŠNO O ORGANIZIRANOSTI IN NALOGH POLICIJE

Policija je organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve oziroma ministrstva, pristojnega za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), ki opravlja naloge, določene z zakoni in sicer predvsem z Zakonom o organiziranosti in delu v policiji – v nadaljevanju: ZODPol (Uradni list RS, št. 15/2013) in Zakonom o nalogah in pooblastilih policije – v nadaljevanju: ZNPPol (Uradni list RS, št. 15/2013) ter na njihovi podlagi izdanimi predpisi. Policija kot eden od ključnih subjektov sistema notranje varnosti z uresničevanjem svojih nalog prispeva k notranji stabilnosti in varnosti v Republiki Sloveniji. Za uspešno zagotavljanje notranje varnosti policija sodeluje z drugimi subjekti, ki prispevajo k zagotavljanju nacionalne varnosti Republike Slovenije.

Naloge policije izvajajo uniformirana in kriminalistična policija ter specializirane enote policije, organizirane v generalni policijski upravi, policijski upravi in policijski postaji. Notranjo organizacijo policije določa akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v policiji (v nadaljnjem besedilu: akt o organizaciji in sistemizaciji). Ob tem je potrebno poudariti, da v primeru, ko policijska enota pri izvajanju nalog policije ugotovi dejstva in okoliščine, za obravnavo katerih je pristojen drug organ, o tem pisno obvesti pristojni organ.

Naloge policije, ki jih v zvezi z vodenjem in odločanjem v postopku o prekršku določa zakon, ki ureja prekrške, izvajajo policijske postaje in tiste notranje organizacijske enote generalne policijske uprave in policijskih uprav, v katerih so zaposlene pooblaščenice uradne osebe, ki vodijo in odločajo v hitrem postopku pred prekrškovnim organom (2. odstavek 14. člena ZODPol).

V zvezi z izvajanjem nalog policije in njenim delom, ne glede na oba zakona, ki na specifičen način opredeljujeta ločeno organiziranost in delo policije na eni strani in na drugi strani naloge in pooblastila policije je potrebno poudariti, da ima na tem področju pomembno vlogo Državni zbor Republike Slovenije, ki na predlog Vlade Republike Slovenije sprejme resolucijo o dolgoročnem razvojnem programu policije, v kateri se določijo dolgoročni razvojni cilji in prioritete razvoja policije. To pa je tudi obveznost policije, da najkasneje do 31. marca za preteklo leto posreduje ministru letno poročilo o delu policije, ta pa ga posreduje vladi v seznanitev. Vlada posreduje letno poročilo o delu policije Državnemu zboru Republike Slovenije najkasneje do 1. junija.

Konkretne naloge policije niso določene v Zakonu o organiziranosti in delu policije, temveč v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije. Že pri tem se kaže, da odločitev o dveh zakonih, ki ureja organiziranost, delo, naloge in pooblastila policije ni najbolj ustrezna. Ne glede na to mnenje v nadaljevanju povzemamo naloge policije, ki izhajajo iz njenih temeljnih dolžnosti in so določene v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (4. člen) in sicer:

- varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi,
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih ali pogrešanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov,
- vzdrževanje javnega reda,
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet,
- nadzor državne meje,
- naloge v zvezi z gibanjem in prebivanjem tujcev,
- varovanje določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov, in če z zakonom ni določeno drugače, varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov,
- naloge ob naravnih in drugih nesrečah in
- druge naloge, določene v tem zakonu in drugih predpisih v skladu z zakonom.

Seveda pa policija pri opravljanju nalog sodeluje s posamezniki in skupnostjo ter izvaja poleg represivne in nadzorstvene dejavnosti tudi preventivno dejavnost (Čas, 2012).

3.2 RAZMERJE MED MINISTRSTVOM IN POLICIJO

3.2.1 Razmerje ministrstva do policije

Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve v razmerju do policije:

- določa razvojne, organizacijske, kadrovske in druge temeljne usmeritve za delo policije,
- izvaja strokovne naloge na področju upravljanja kadrovskih, finančno-računovodskih in logistično-podpornih virov za policijo,

- izvaja strokovne naloge ravnanja s stvarnim premoženjem policije, upravljanja dokumentarnega gradiva policije in izvaja posamične strokovne naloge na področju drugih splošnih zadev policije,
- usmerja in nadzoruje izvajanje nalog in pooblastil policije,
- v postopku obravnave pritožb posameznikov na delo policistov oziroma policistk (v nadaljnjem besedilu: policist) opravlja naloge, določene v zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije,
- predlaga, usmerja in koordinira določene naloge mednarodnega sodelovanja policije,
- opravlja druge naloge v skladu z zakonom (3. člen ZODPol).

Način izvajanja zgoraj navedenih nalog ministrstva podrobneje predpiše minister oziroma ministrica, pristojna za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: minister).

3.2.2 Usmerjanje policije

Usmerjanje policije pomeni sistematično in načrtno dajanje obveznih navodil in usmeritev za delo policije. Usmerjanje policije se izvaja s pisnimi usmeritvami in navodili (v nadaljnjem besedilu: usmeritve), ki jih izdaja minister. V usmeritvah se lahko določijo roki za izvedbo posamezne naloge in zahteve po poročanju o realizaciji naloge.

S **temeljnimi usmeritvami** za izdelavo srednjeročnega načrta razvoja in dela policije, ki se pripravijo za obdobje petih let, se določijo temeljni razvojni cilji na posameznih področjih dela policije ter usmeritve za izvajanje nalog policije in ukrepov, potrebnih za njihovo uresničitev. **Letne usmeritve** se nanašajo na izdelavo letnega načrta dela policije v naslednjem koledarskem letu. **Posamične usmeritve** se nanašajo na izvedbo posameznih nalog in ukrepov policije, kadar je potrebno takojšnje ukrepanje za odpravo pomanjkljivosti.

Srednjeročni načrt razvoja in dela policije na predlog generalnega direktorja policije oziroma generalne direktorice policije (v nadaljnjem besedilu: generalni direktor policije) sprejme minister, letni načrt dela policije pa sprejme generalni direktor policije po predhodnem soglasju ministra.

Pristojnosti ministra **glede posamičnih usmeritev** ne veljajo za policijske postopke, katerih usmerjanje je na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, prevzel pristojni državni tožilec. Ne glede na zakon, ki ureja kazenski postopek, se šteje, da je državni tožilec prevzel usmerjanje dela policije v predkazenskem postopku od trenutka, ko je bil obveščen o kaznivem dejanju (4. člen ZODPol).

3.2.3 Nadzor nad delom policije

Ministrstvo opravlja nad izvajanjem nalog in pooblastil policije celovit, sistematičen in načrten nadzor. Z nadzorom se ugotavlja zakonitost, strokovnost ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri izvajanju policijskih pooblastil, opravljanju nalog policije ter izvajanje usmeritev ministra. Nadzor se lahko opravlja neposredno z vpogledom v listinsko ali drugo gradivo v policijskih enotah, pogovorom s policisti, drugimi uslužbenci policije ali posamezniki ter z neposrednim opazovanjem izvajanja nalog na določenem mestu. Pojem policijska enota

se v ZODPol uporablja za generalno policijsko upravo, policijsko upravo, notranje organizacijske enote generalne policijske uprave in policijske uprave ter za policijske postaje.

Po končanem nadzoru se izdela poročilo o ugotovitvah, ki lahko vsebuje tudi predloge za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti 5. člen ZODPol).

3.2.3.1 Odreditev in opravljanje nadzora

Nadzor nad delom policije odredi minister. Pri tem minister določi vodjo nadzora in druge uradnike oziroma uradnice (v nadaljnjem besedilu: uradniki), ki sodelujejo v nadzoru.

Nadzor nad delom policije opravljajo uradniki, zaposleni v notranji organizacijski enoti ministrstva, pristojni za usmerjanje in nadzor (v nadaljnjem besedilu: enota za usmerjanje in nadzor). Uradniki te enote so uradne osebe s posebnimi pooblastili. Uradniki se pri opravljanju nalog izkazujejo s službeno izkaznico, ki jo izda minister. Obrazec službene izkaznice in postopek za njeno izdajo predpiše minister.

Za izvajanje določenih nalog posameznega nadzora nad delom policije lahko minister zadolži tudi posamezne policiste, ki so zaposleni v policiji, ali druge javne uslužbence ministrstva (6. in 7. člen ZODPol).

3.2.3.2 Pooblastila uradnikov enote za usmerjanje in nadzor

Uradniki enote za usmerjanje in nadzor imajo za nemoteno in učinkovito opravljanje posameznega nadzora naslednja pooblastila (8. člen ZODPol):

- zahtevati podatke iz evidenc, ki jih vodi in vzdržuje policija,
- zahtevati vpogled v evidence, dokumente, listine, odredbe, zapisnike, odločbe in sklepe, ki jih v skladu s svojimi pristojnostmi pridobiva, pripravlja ali izdaja policija, in po potrebi zahtevati njihovo izročitev ali izročitev njihovih kopij,
- vabiti na pogovor policiste, druge uslužbence policije ali posameznike,
- praviti pogovor s policisti, drugimi uslužbenci policije ali posamezniki,
- vstopiti v vsak prostor, ki ga policija uporablja pri svojem delu,
- zahtevati uradna pisna potrdila ter tehnične in druge podatke o tehničnih sredstvih v uporabi policije ter zahtevati dokazila o usposobljenosti policistov za uporabo tehničnih in drugih sredstev, ki jih ti uporabljajo pri svojem delu,
- prisostvovati izvajanju nalog policije,
- od policije zahtevati posredovanje drugih podatkov in informacij iz njihove pristojnosti, ki so pomembni za usmerjanje in nadzor.

Uradniki enote za usmerjanje in nadzor lahko zaradi priprave usmeritev in navodil iz 4. člena ZODPol opravljajo delovne pogovore v policijskih enotah. O načrtovanih pogovorih so dolžni predhodno obvestiti generalnega direktorja policije. Zaradi priprave usmeritev ali nadzora nad delom policije mora policija na zahtevo enote za usmerjanje in nadzor tej enoti v določenem roku posredovati poročila, podatke, analize ali drugo dokumentacijo, ki se nanaša na opravljanje nalog policije.

Javni uslužbenci oziroma javne uslužbenke policije (v nadaljnjem besedilu: uslužbenci policije) so dolžni uradnikom enote za usmerjanje in nadzor, ko opravljajo nadzor, omogočiti izvršitev nadzora in jim zagotoviti potrebno pomoč. Če se izvaja nadzor z neposrednim opazovanjem izvajanja nalog na določenem mestu, morajo uradniki skrbeti, da po nepotrebnem ne ovirajo dela policistov.

3.2.3.3 Ukrepi za odpravo nepravilnosti in omejitev nadzora

Kadar se med izvajanjem nadzora ugotovi, da policisti pri izvajanju nalog nezakonito posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine, mora vodja nadzora od vodje nadzorovane enote zahtevati takojšnjo izvedbo ukrepov za odpravo nezakonitosti. Drugi ukrepi, ki jih je treba izvesti za odpravo nepravilnosti, se določijo v poročilu o izvedenem nadzoru.

V primeru, da obstaja utemeljena nevarnost, da bi izvedba pooblastil pri nadzoru nad izvajanjem prikritih preiskovalnih ukrepov onemogočila ali bistveno otežila izvedbo teh ukrepov ali ogrozila življenje in zdravje njihovih izvajalcev, lahko policija začasno odreče prikaz dokumentacije, pregled prostorov in posredovanje določenih podatkov ali informacij. V tem primeru o nadaljevanju nadzora odloči minister.

Dokumentacijo, ki se nanaša na izvedbo navedenih ukrepov in ima oznako tajnosti, smejo uradniki enote za usmerjanje in nadzor pregledovati samo ob prisotnosti odgovorne osebe, ki je določila stopnjo tajnosti dokumenta, oziroma osebe, ki jo ta pooblasti. Ne glede na navedeno, uradniki enote za usmerjanje in nadzor ne smejo vpogledati v dokumentacijo, iz katere je razvidna identiteta tajnih delavcev in posameznikov, ki policiji prostovoljno in prikrito posredujejo operativne informacije o kaznivih dejanjih, njihovih storilcih in drugih aktivnostih, ki so usmerjene k izvršitvi kaznivih dejanj, katerih storilci se preganjajo po uradni dolžnosti (ZODPol).

3.2.4 Obveščanje ministra in poročanje policije

Generalni direktor policije ali oseba, ki jo za to pooblasti, takoj obvesti ministra o dogodkih, ki so pomembni za varnost države ali varovanih oseb in objektov, o dogodkih, v katerih je več oseb izgubilo življenje ali je nastala večja materialna škoda, o dogodkih, v katerih je zaradi opravljanja nalog policije ena ali več oseb izgubila življenje, in o drugih dogodkih z delovnega področja policije, ki imajo oziroma bi lahko imeli večji odziv v javnosti.

Minister lahko zahteva poročila, podatke in druge dokumente v zvezi z opravljanjem dela policije. Generalni direktor policije mora ministru redno in na njegovo zahtevo poročati o delu policije in o vseh pomembnejših vprašanjih z delovnega področja policije.

3.3 ORGANIZIRANOST MNZ

V okviru Ministrstva za notranje zadeve delujejo direktorat za policijo in druge varnostne zadeve, direktorat za upravne notranje zadeve, direktorat za migracije in integracije, sekretariat, kabinet ministra ter Policija in Inšpektorat RS za notranje zadeve kot organa v sestavi ministrstva. Organiziranost Ministrstva za notranje je razvidna iz naslednjega organigrama.

Preglednica št. 4: Organiziranost MNZ

4 ORGANIZACIJA, NALOGE IN VODENJE POLICIJE

Policijo sestavljajo generalna policijska uprava, policijske uprave in policijske postaje. Notranjo organizacijo policije določi akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest. Sedež policije je v Ljubljani.

4.1 VODENJE IN NALOGE GENERALNE POLICIJSKE UPRAVE

Policijo vodi generalni direktor policije, ki vodi tudi delo generalne policijske uprave. Za izvrševanje posameznih nalog na področju upravljanja kadrovskih virov na policijski upravi lahko generalni direktor policije pooblasti direktorja policijske uprave. Za zagotovitev enotne uporabe predpisov, postopkov in načina izvedbe posameznih nalog ali strokovnih opravil v zvezi z delom policije izdaja generalni direktor policije navodila, pravila in druge interne akte. Medsebojna razmerja, odnose in način dela policijskih enot določi generalni direktor policije.

Generalnega direktorja policije imenuje in razrešuje Vlada RS na predlog ministra, pristojnega za notranje zadeve. Za postopek se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev.

Generalni direktor policije je za svoje delo in delo policije odgovoren ministru, pristojnemu za notranje zadeve. Poleg pogojev, določenih v zakonu, ki ureja sistem javnih uslužbencev,

mora kandidat za generalnega direktorja policije izpolnjevati naslednje pogoje (47. člen ZODPol):

- pogoje, ki jih Zakon o organiziranosti in delu policije zahteva za sklenitev delovnega razmerja policista,
- da ima najmanj 15 let delovnih izkušenj v policiji in
- da ima najmanj osem let delovnih izkušenj na vodstvenih delovnih mestih v javnem sektorju.

Generalni direktor policije ima lahko dva namestnika, ki mu pomagata pri vodenju policije v okviru pooblastil, ki jih določi generalni direktor policije s pisnim pooblastilom. V primeru odsotnosti ali zadržanosti generalni direktor policije pooblasti namestnika, ki ga nadomešča.

Poleg pogojev, določenih v zakonu, ki ureja sistem javnih uslužbencev, mora kandidat za namestnika generalnega direktorja policije izpolnjevati naslednje pogoje:

- pogoje, ki jih ta zakon zahteva za sklenitev delovnega razmerja policista,
- da ima najmanj 12 let delovnih izkušenj v policiji in
- da ima najmanj pet let delovnih izkušenj na vodstvenih delovnih mestih v javnem sektorju.

Generalna policijska uprava je pristojna za opravljanje naslednjih nalog (18. Člen ZODPol) :

- spremlja, analizira in ocenjuje varnostne razmere v državi, pripravlja strateške načrte o organiziranosti in delu v policiji, ugotavlja stanje na področju izvrševanja policijskih nalog, zagotavlja strokovno in tehnično pomoč enotam policije, nadzoruje delo policijskih enot, skrbi za izpopolnjevanje organiziranosti sistema in metod dela, uvajanje novih metod dela in kakovost policijskih storitev, za zakonito izvrševanje predpisov s področja dela policije ter izvaja ukrepe za učinkovito delovanje policije,

- usmerja in usklajuje delo policijskih uprav na področju zatiranja kriminalitete, varnosti prometa, nadzora državne meje in izravnalnih ukrepov, nalog, določenih v predpisih o tujcih, javnega reda in miru v primerih, ko je potrebno usklajeno delovanje na širšem območju ali ko naloge presegajo kadrovske, strokovne, materialne in organizacijske zmožnosti policijskih uprav, in izdaja na prvi stopnji odločbe v zadevah nadzora državne meje in tujcev,

- izvaja določene naloge na področju zatiranja kriminalitete, varnosti prometa, nadzora državne meje in izravnalnih ukrepov, preventive in nalog, določenih v predpisih o tujcih ter javnem redu in miru,

- vodi in izvaja določene naloge varovanja oseb, objektov, prostorov, okolij, delovnih mest in tajnih podatkov ter opravlja določene naloge na področju varovanja in zaščite kritične infrastrukture,

- izvaja forenzična in laboratorijska raziskovanja in opravlja forenzične preiskave ter podaja poročila o preiskavi in izvedenske izvide in mnenja,

- skrbi za izvajanje mednarodnih sporazumov s področja nalog policije,

- sodeluje s policijami tujih držav, z mednarodnimi in drugimi organizacijami ter z uradi, agencijami, organi in delovnimi telesi Evropske unije s področja dela policije ter opravlja naloge v sodelovanju z njimi skladno s sprejetimi mednarodnimi obveznostmi s področja dela policije,
- izvaja naloge policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi in v vojnem in izrednem stanju,
- zbira, obdeluje, posreduje in hrani podatke s področja dela policije ter načrtuje, upravlja in razvija informacijski in telekomunikacijski sistem policije,
- sodeluje pri pripravi kadrovskega načrta policije in predlaga njegove spremembe in dopolnitve,
- skrbi za informiranje pristojnih državnih organov in javnosti o delu policije, o aktualnih varnostnih vprašanjih in varnostnih razmerah,
- izvaja izobraževanje, izpopolnjevanje, usposabljanje in raziskovalno dejavnost po tem zakonu ter sodeluje pri načrtovanju in organiziranju drugih oblik izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja,
- sodeluje pri pripravi, načrtovanju in spremembi finančnih načrtov, načrtov pridobivanja stvarnega premoženja in razpolaganja z njim, načrtov nabav, investicij, investicijskega in rednega vzdrževanja nepremičnin policije,
- sodeluje pri pripravi sistemizacije, standardizacije in tipizacije materialnih tehničnih sredstev in opreme policije ter poslovnih in drugih prostorov in njihove opreme,
- izvaja, usmerja in načrtuje notranje varnostne postopke in izvaja druge ukrepe, potrebne za notranjo varnost policije,
- pripravlja akreditirane in ne akreditirane kontrole merilnikov ter daje strokovna pojasnila s tega področja in izvaja naloge, ki so potrebne za zagotavljanje tehnične brezhibnosti indikatorskih merilnikov,
- opravlja druge naloge s področja dela policije, ki jih določa zakon ali drug predpis, izdan na podlagi zakona.

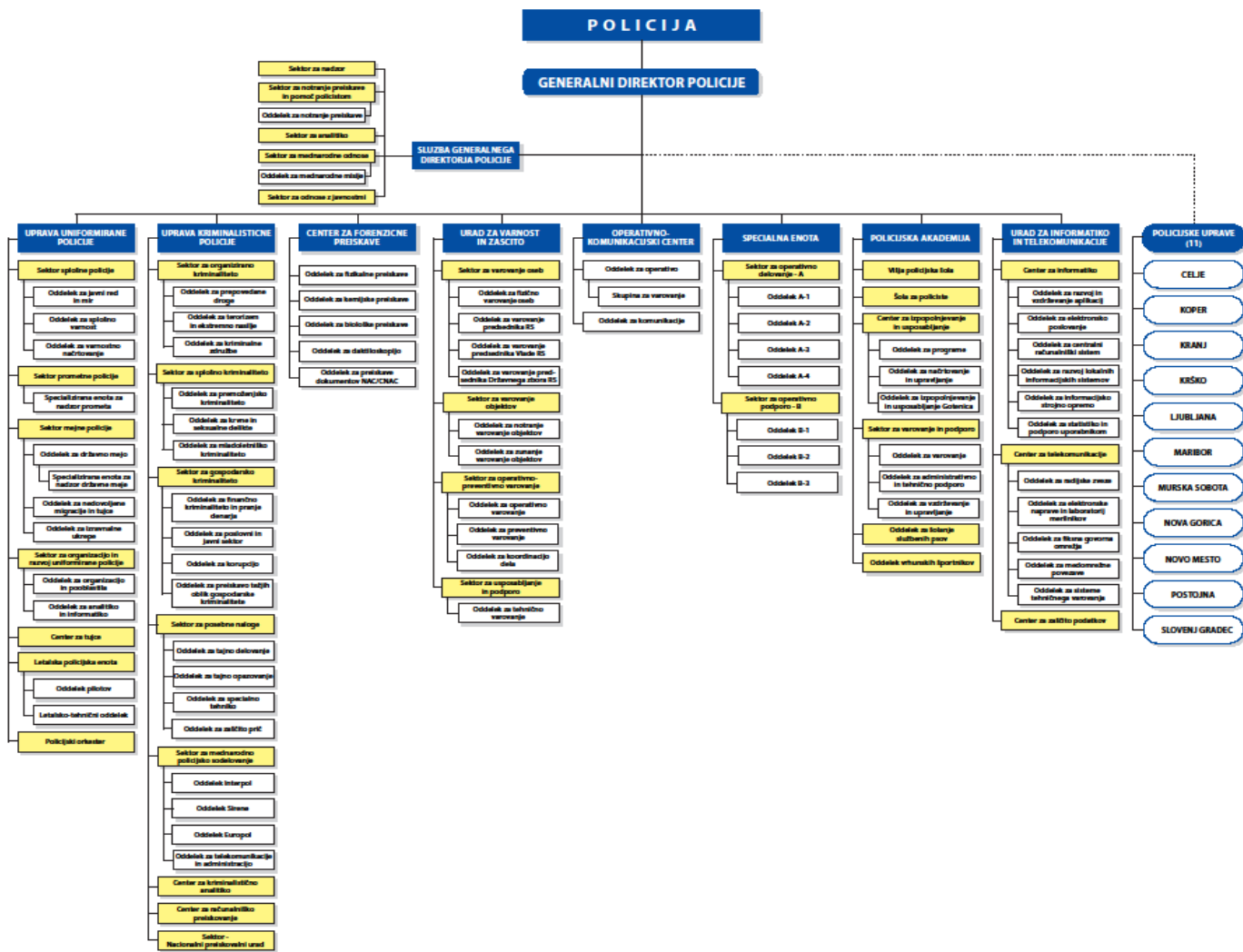
Naloge generalne policijske uprave opravljajo notranje organizacijske enote. Vodje notranjih organizacijskih enot so za svoje delo, stanje v enoti in delo notranje organizacijske enote odgovorni generalnemu direktorju policije.

Kadar generalna policijska uprava ugotovi, da policijska uprava ne izvršuje svojih nalog oziroma jih ne izvršuje strokovno ali pravočasno, mora na to opozoriti direktorja policijske uprave in mu naložiti, da zagotovi izvrševanje njenih nalog oziroma da odpravi ugotovljene nepravilnosti v roku, ki mu ga določi.

Kadar direktor policijske uprave ne ravna v skladu z opozorilom generalne policijske uprave, lahko generalna policijska uprava neposredno opravi posamezno nalogo iz pristojnosti policijske uprave.

Generalna policijska uprava mora neposredno opraviti posamezno nalogo iz pristojnosti policijske uprave, če bi zaradi nestrokovne ali nepravočasne izvršitve naloge lahko nastale škodljive posledice za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje velike vrednosti. Za premoženje velike vrednosti se šteje znesek, ki presega 50.000 eurov.

Preglednica št. 2: Organiziranost generalne policijske uprave

ORGANIGRAM POLICIJE
1. 1. 2010

4.2 NACIONALNI FORENZIČNI LABORATORIJ

Nacionalni forenzični laboratorij je specializirana notranja organizacijska enota generalne policijske uprave, ki zagotavlja strokovno in neodvisno podajanje poročil o preiskavi in izvedenskih izvidov in mnenj s področja forenzičnih znanosti. Nacionalni forenzični laboratorij izvaja forenzična in laboratorijska raziskovanja in opravlja forenzične preiskave ter podaja poročila o preiskavi in izvedenske izvide in mnenja za potrebe policije, državnega tožilstva, sodišč in drugih državnih organov.

Nacionalni forenzični laboratorij opravlja naloge avtonomno in v skladu s strokovnimi standardi in vodili. Forenzični strokovnjaki, ki so zaposleni v laboratoriju, so pri opravljanju izvedenstva neodvisni (19. člen ZODPol).

4.3 NACIONALNA ENOTA EUROPOLA

V generalni policijski upravi je organizirana enota, ki opravlja naloge nacionalne enote Evropskega policijskega urada (Europol), pri čemer sodeluje s pristojnima organoma Republike Slovenije za področji carinskih zadev in preprečevanja pranja denarja.

4.4 NACIONALNI PREISKOVALNI URAD

Nacionalni preiskovalni urad je specializirana kriminalistična preiskovalna enota, ustanovljena za posebne primere odkrivanja in preiskovanja zahtevnih kaznivih dejanj, zlasti s področij gospodarstva, korupcije in organiziranega kriminala, ki terjajo posebno usposobljenost, organiziranost in opremljenost kriminalističnih preiskovalcev ali posebej usmerjeno delovanje državnih organov in institucij s področij davkov, carin, finančnega poslovanja, vrednostnih papirjev, varstva konkurence, preprečevanja pranja denarja, preprečevanja korupcije, prepovedanih drog in inšpekcijskega nadzora (21. člen ZODPol).

Nacionalni preiskovalni urad je organiziran v notranji organizacijski enoti generalne policijske uprave, pristojni za zatiranje kriminalitete. Pri izvajanju svojih nalog je avtonomen. Nacionalni preiskovalni urad vodi direktor oziroma direktorica Nacionalnega preiskovalnega urada (v nadaljnjem besedilu: direktor Nacionalnega preiskovalnega urada). Z internim aktom, ki ga na predlog direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada sprejme generalni direktor policije, se določi, katere preiskave sumov kaznivih dejanj bo prevzel Nacionalni preiskovalni urad.

Ne glede na zgoraj navedeno lahko Nacionalni preiskovalni urad začne ali prevzame preiskavo suma določenega kaznivega dejanja v primerih, ko pisno pobudo za prevzem preiskave prejme od vodje Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije, vodje posameznega okrožnega državnega tožilstva ali predstojnika enega od državnih organov oziroma institucij s področij davkov, carin, finančnega poslovanja, vrednostnih papirjev, varstva konkurence, preprečevanja pranja denarja in preprečevanja korupcije, prepovedanih drog in inšpekcijskega nazora. Če ne prevzame preiskave, mora policija o zavrnitvi pisno obvestiti pobudnika (22. člen ZODPol).

Direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada imenuje in razrešuje generalni direktor policije. Za postopek se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, o imenovanju in razrešitvi direktorja organa v sestavi.

Ne glede na zakon, ki ureja sistem javnih uslužbencev, se lahko pomočnika direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada in vodjo preiskav, katerega delovna uspešnost je ocenjena z oceno nižjo od zelo dobro, oziroma preiskovalca, katerega delovna uspešnost je ocenjena z oceno nižjo od dobro, premesti na drugo ustrezno delovno mesto, za katero izpolnjuje predpisane pogoje. Ocenjevanje in premestitev se izvede v skladu z zakonom, ki ureja sistem javnih uslužbencev (60. člen ZODPol).

4.5 POLICIJSKA UPRAVA

Policijska uprava je organizacijska enota policije, ustanovljena na določenem območju države. Policijske uprave, njihovo območje in sedež na predlog ministra, pristojnega za notranje zadeve predpiše Vlada RS. Policijsko upravo vodi direktor oziroma direktorica policijske uprave (v nadaljnjem besedilu: direktor policijske uprave). Direktor policijske uprave je za svoje delo in za delo policijske uprave odgovoren generalnemu direktorju policije.

Policijska uprava je pristojna za opravljanje naslednjih nalog (25. člen ZODPol) :

- usklajuje in usmerja delo območnih policijskih postaj, jim daje strokovna pojasnila, izvaja nadzor nad njihovim delom ter jim zagotavlja strokovno pomoč,
- odkriva in preiskuje določena kazniva dejanja, odkriva in prijema storilce takih dejanj in jih izroča pristojnim organom,
- zagotavlja izvajanje določenih nalog s področja javnega reda, ko je potrebno usklajeno delovanje na območju uprave ali ko gre za hujše kršitve javnega reda,
- zagotavlja izvajanje določenih nalog s področja varnosti prometa, ko je potrebno usklajeno delovanje na širšem območju uprave,
- opravlja določene naloge s področja varovanja določenih oseb, prostorov in objektov,
- izvaja nadzor državne meje in izravnalne ukrepe,
- izvaja postopke s tujci,
- izvaja določene naloge na področju varnosti prometa, javnega reda ter preventive,
- sodeluje z varnostnimi organi na obmejnih območjih sosednjih držav,
- izdaja na prvi stopnji odločbe v zadevah prehajanja oseb čez državno mejo in dovolitve zadrževanja tujcev,
- opravlja določene naloge s področja delovanja policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, v vojnem in izrednem stanju,
- izvaja določene naloge vzdrževanja informacijskega in telekomunikacijskega sistema policije,
- opravlja določene naloge s področja upravljanja kadrovskih virov, vključno s posamičnimi nalogami strokovnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja,
- opravlja določene naloge finančnih in materialnih zadev, rednega in v intervencijskih primerih investicijskega vzdrževanja objektov in materialnih tehničnih sredstev,
- izvaja, usmerja, načrtuje in sodeluje pri notranjevarnostnih postopkih ter izvaja druge ukrepe, potrebne za notranjo varnost enot policijske uprave,

- skrbi za izpopolnjevanje sistema in metod dela, uvajanje novih metod dela in inovacijskih rešitev pri izvajanju nalog policije ter izbrane rešitve posreduje generalni policijski upravi,
- opravlja druge naloge s področja dela policije, ki jih določa zakon ali drug predpis, izdan na podlagi zakona.

Policijska uprava lahko izvaja tudi naloge za zagotavljanje tehnične brezhibnosti indikatorskih merilnikov.

Policijska uprava opravlja naloge v notranjih organizacijskih enotah. Z aktom o organizaciji in sistemizaciji se lahko določi, da posamezna policijska uprava opravlja tudi naloge območne policijske postaje. Področne policijske postaje so notranje organizacijske enote policijske uprave, ki so ustanovljene za opravljanje nalog na določenem področju dela policije. Vodje notranjih organizacijskih enot policijske uprave so za svoje delo, stanje v enoti in delo enote odgovorni direktorju policijske uprave.

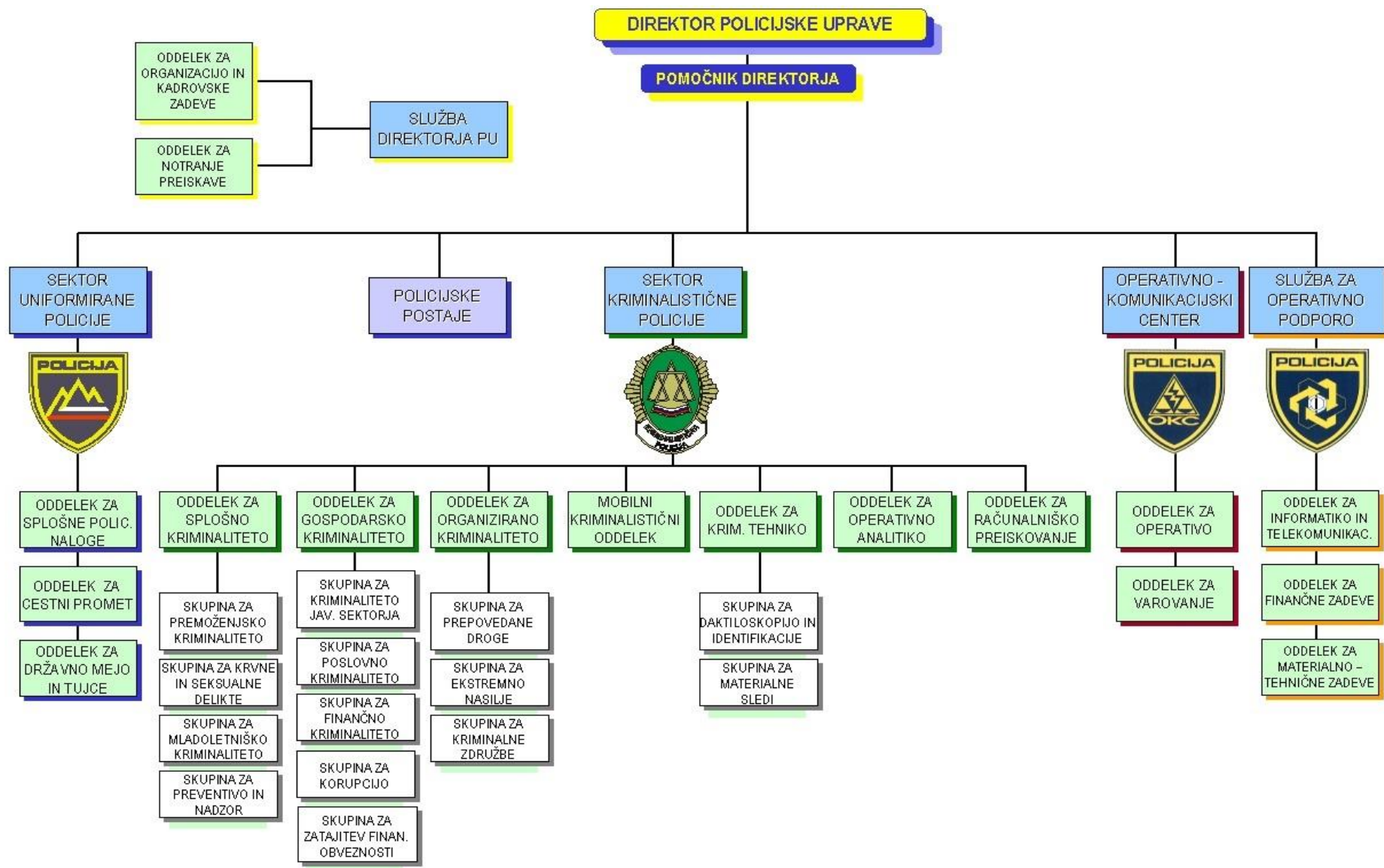
Kadar policijska uprava ugotovi, da območna policijska postaja z njenega območja ne izvršuje svojih nalog oziroma jih ne izvršuje pravilno ali pravočasno, mora na to opozoriti komandirja policijske postaje in mu naložiti, da zagotovi izvrševanje njenih nalog oziroma da odpravi ugotovljene nepravilnosti v roku, ki mu ga določi.

Policijska uprava lahko prevzame izvedbo posamezne naloge ali vrste nalog iz pristojnosti območne policijske postaje, kadar oceni, da je to potrebno. Z aktom o organizaciji in sistemizaciji se lahko določi, da posamezna policijska uprava ali njena notranja organizacijska enota opravlja določene naloge tudi za drugo policijsko upravo.

Slovenija je razdeljena na **8 policijskih uprav**, ki na regijski ravni skrbijo za varnost ljudi in njihovega premoženja. Vodijo jih direktorji, ki jih imenuje in razrešuje minister na predlog generalnega direktorja policije. Policijske uprave so:

- Policijska uprava Celje,
- Policijska uprava Koper,
- Policijska uprava Kranj,
- Policijska uprava Ljubljana,
- Policijska uprava Maribor,
- Policijska uprava Murska Sobota,
- Policijska uprava Nova Gorica,
- Policijska uprava Novo mesto.

Preglednica št. 3: Organizacija policijske uprave

4.6 OBMOČNA POLICIJSKA POSTAJA

Območna policijska postaja je organizacijska enota policije, ustanovljena za neposredno opravljanje nalog policije na določenem območju policijske uprave. Območne policijske postaje ter njihovo območje in sedež določi minister na predlog generalnega direktorja policije.

Območja policijskih postaj morajo biti usklajena z mejami občin tako, da ena policijska postaja izvaja naloge policije na celotnem območju ene ali več občin, ali pa tako, da na območju ene mestne občine izvaja naloge policije več policijskih postaj. Območna policijska postaja izvaja naloge v skladu z letnim načrtom dela, ki ga sprejme komandir območne policijske postaje. Letni načrt dela mora biti izdelan na podlagi ciljev generalne policijske uprave in policijske uprave, v katere območje sodi.

Območna policijska postaja pred pripravo letnega načrta dela pozove občine, na območju katerih izvaja naloge, da podajo predloge prioriternih nalog pri zagotavljanju varnosti. Te predloge območna policijska postaja preuči in jih po oceni vključi v letni načrt. Komandir območne policijske postaje po potrebi občinski svet obvešča o varnostnih razmerah na območju občine. Komandir območne policijske postaje ne sme poročati o konkretnih zadevah, o katerih poteka predkazenski ali prekrškovni postopek.

Območno policijsko postajo vodi komandir oziroma komandirka (v nadaljnjem besedilu: komandir). Komandir območne policijske postaje je za svoje delo, stanje na policijski postaji in delo policijske postaje odgovoren direktorju policijske uprave (27. in 28. člen ZODPol).

Zanimivo je, da naloge policijske postaje oziroma območne policijske postaje niso določene z Zakonom o organiziranosti in delu policije. Ne glede na to so naloge policijske postaje oziroma območne policijske postaje izhajajoč, da policijska postaja izvaja naloge policije na celotnem območju ene ali več občin, predvsem sledeče:

- varuje življenje, osebno varnost in premoženje ljudi,
- z organi lokalnih skupnosti sodeluje pri ukrepih za izboljšanje varnosti,
- sodeluje z drugimi organi, organizacijami in institucijami, katerih dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti oziroma k vzpodbujanju varnostnega samoorganiziranja prebivalcev ter jim pomaga v okviru svojih pristojnosti in možnosti,
- sporazumno ustanavlja svete, sosvete, komisije ali druge oblike partnerskega sodelovanja,
- preprečuje, odkriva, preiskuje kazniva dejanja ter odkriva, prijema in izroča pristojnim organom storilce kaznivih dejanj,
- ugotavlja in nadzoruje kriminalna žarišča na svojem območju,
- organizira iskanje, odkrivanje in prijemanje pogošenih, pobeglih in drugih iskanih oseb ter jih izroča pristojnim organom,
- vzdržuje javni red na javnih shodih in javnih prireditvah, na krajih in v objektih, kjer je pogosto kršen javni red,

- ugotavlja, odkriva in prijavlja kršitelje predpisov o javnem redu, orožnem pravu, eksplozivnih in nevarnih snoveh ter drugih predpisov iz pristojnosti policije,
- opravlja določene naloge v zvezi s prijavo prenočišča in prebivališča,
- nadzoruje in ureja promet na javnih ter nekategoriziranih cestah in ukrepa zoper kršitelje cestnoprometnih predpisov ter izvaja druge predpisane ukrepe,
- preiskuje prometne nesreče ter izvaja predpisane ukrepe,
- opravlja mejno kontrolo, preprečuje nedovoljene migracije, protipravno prenašanje orožja in mamil ter različne oblike kriminala,
- opravlja naloge za varovanje državne meje, ugotavlja mejne incidente in druge kršitve nedotakljivosti državne meje,
- nadzoruje spoštovanje predpisov, ki urejajo gibanje in prebivanje tujcev,
- nadzoruje gibanje in zadrževanje oseb na območju mejnega prehoda,
- izdaja odločbe na prvi stopnji v zvezi z gibanjem in zadrževanjem na mejnem prehodu,
- na svojem delovnem področju sodeluje z obmejnimi varnostnimi organi sosednjih držav,
- organizira in izvaja preventivno dejavnost na svojem območju,
- ugotavlja in preprečuje kršitve predpisov o varovanju okolja in ukrepa v skladu s pooblastili,
- zagotavlja pomoč državnim organom, samoupravnim lokalnim skupnostim, zavodom, organizacijam, gospodarskim družbam in samostojnim podjetnikom posameznikom oz. posameznikom, ki imajo na podlagi zakona javno pooblastilo za opravljanje nekaterih funkcij uprave, če pri izvrševanju svojih nalog naletijo na upiranje ali ogrožanje ali če to utemeljeno pričakujejo,
- opravlja določene naloge za varovanje oseb in objektov,
- skrbi za pravilno pisarniško poslovanje, za pravilen vnos podatkov v centralno vodene računalniške evidence ter za ažuriranje evidenc na policijski postaji,
- opravlja varnostno preverjanje oseb,
- opravlja določene naloge nadzora nad zasebnim varovanjem ter v zvezi z varovanjem življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi sodeluje s tistimi, ki opravljajo to dejavnost,
- opravlja naloge prekrškovnega organa v skladu s predpisi, opravlja druge naloge s svojega delovnega področja, ki jih določajo zakoni in drugi predpisi (Čas, 2012: Policijsko pravo).

4.7 POSEBNE POLICIJSKE ENOTE

Za občasno opravljanje določenih nalog policije lahko generalni direktor policije ustanovi posebno policijsko enoto in določi njeno organiziranost, način delovanja, način izbire

pripadnikov, naloge in uporabo posebne policijske enote ter materialno tehnično opremljenost enote. Pravice in obveznosti, ki jih imajo pripadniki posebne policijske enote v času izvajanja nalog v primeru velike nevarnosti, imajo tudi drugi policisti, ki niso pripadniki posebne policijske enote, ko opravljajo naloge z veliko nevarnostjo skupaj s posebno policijsko enoto (29. člen ZODPol).

4.8 UPORABA VOZIL, PLOVIL, OBOROŽITEV IN POSEBNE OPREMO

Za izvajanje z Zakonom o organiziranosti in delu policije, Zakonom o nalogah in pooblastilih policije ter drugimi predpisi uporablja policija vozila, plovila, oborožitev in posebno opremo. Ob tem pa Zakon o organiziranosti in delu policije določa (30. člen), da barvo, posebno opremo in oznake vozil ter plovil in oborožitve policije določi Vlada Republike Slovenije.

4.9 DOLOČITEV OBJEKTOV IN OKOLIŠEV POSEBNEGA POMENA

Minister na predlog generalnega direktorja policije določi objekte, okoliše objektov in infrastrukturo, ki jih uporablja policija in so posebnega pomena za opravljanje nalog policije. Ob tem minister tudi predpiše ukrepe za njihovo varovanje.

Okoliš je funkcionalno ograjeno ali ne ograjeno zemljišče policijskega objekta, ki je posebnega pomena za opravljanje nalog policije in je potrebno za uporabo takega objekta. Za označevanje objektov policijskih postaj se uporablja modra tabla z barvnim grbom Republike Slovenije in z belim napisom POLICIJA (ZODPol).

4.10 INTEGRITETA IN NOTRANJA VARNOST V POLICIJI

Policija mora, za zagotavljanje varnosti delavcev policije in njihovih bližnjih, izvajati ukrepe za preprečitev vseh vrst ogrožanja na delu ali v zvezi z delom ter ukrepe za varovanje tehničnih sredstev in opreme Policije. Za izvedbo ukrepov je praviloma potrebno pisno soglasje ogrožene osebe. Na ta način Policija skrbi za notranjo varnost z notranje - varnostnimi postopki tako, da preprečuje, odkriva, ocenjuje in analizira možna tveganja, ki ogrožajo notranjo varnost policije, preverja, ocenjuje ter izvaja ukrepe za zmanjšanje tveganj za krnitev integritete uslužbencev policije in policijskih enot (1. odstavek 31. Člena ZODPol).

Notranja varnost v policiji je stanje, ki omogoča zakonito, strokovno in nemoteno izvajanje policijskih nalog, varnost uslužbencev policije, varno uporabo tehničnih sredstev in opreme ter objektov, prostorov in okolišev. Tako Policija skrbi za organizacijsko integriteto in osebnostno integriteto zaposlenih. Policija ima svoj kodeks etike.

Vrste in način izvajanja postopkov in ukrepov za zagotavljanje notranje varnosti policije predpiše minister, pristojen za notranje zadeve na predlog generalnega direktorja policije.

4.11 POMOČ POSAMEZNIKOV PRI IZVAJANJU NALOG POLICIJE

Posameznik ima pravico pomagati policiji pri opravljanju z zakonom določenih nalog. Posameznik, ki prostovoljno in ob soglasju policista pomaga pri opravljanju z zakonom določenih nalog policije in se pri tem poškoduje ali izgubi delovno zmožnost, je upravičen do vseh pravic in prejemkov, ki izhajajo iz zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega

zavarovanja, do katerih je upravičen policist v primeru poškodbe pri delu. Osnova za odmero pravic iz prejšnjega odstavka je osnovna plača policista v najnižjem plačnem razredu ali posameznikova plača, če je to zanj ugodneje.

Če posameznik pri pomoči policiji izgubi življenje, so njegovi družinski člani upravičeni do družinske pokojnine v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ožji družinski člani (zakonec, zunajzakonski partner, partner iz registrirane istospolne partnerske skupnosti, otroci ter posvojenci) prej navedenega posameznika so skupaj upravičeni tudi do enkratne denarne pomoči v višini zadnjih šestih mesečnih plač tega posameznika oziroma šestih osnovnih plač policista v najnižjem plačnem razredu, če je to zanje ugodneje. Za bližnjega se po ZODPol štejejo tudi ožji družinski člani in druge osebe, ki so s posameznikom v zaupnem razmerju in to okoliščino vsaj verjetno izkažejo.

Posameznik, ki je pomagal policiji, ima pravico do povračila škode, ki jo ima zaradi dane pomoči. V primeru ogroženosti posameznika, ki je pomagal oziroma pomaga policiji, in njegovih bližnjih lahko policija izvede ukrepe, za preprečitev vseh vrst ogrožanja na delu ali v zvezi z delom ter ukrepe za varovanje tehničnih sredstev in opreme policije (66. člen ZODPol). Za izvedbo ukrepov je potrebno pisno soglasje ogrožene osebe.

V primeru, da se zoper posameznika, ki je pomagal policiji, uvede predkazenski, kazenski ali pravdni postopek, ki je v zvezi z dano pomočjo, mu policija zagotovi plačano pravno pomoč v tem postopku na način, določen v 64. členu ZODPol (pravna pomoč).

4.12 SODELOVANJE POLICIJE S SAMOUPRAVNO LOKALNO SKUPNOSTJO, CIVILNO DRUŽBO TER MEDINSTITUCIONALNO SODELOVANJE

4.12.1 Obveščanje javnosti

Policija obvešča javnost o zadevah s svojega delovnega področja, če s tem ne škodi izvajanju nalog policije ali upravičnim koristim drugih. Policija sme pozvati javnost k posredovanju koristnih podatkov za izvajanje nalog policije, pri čemer lahko razpiše denarno nagrado.

Podatke in obvestila o opravljanju nalog policije s svojega delovnega področja dajejo minister, generalni direktor policije, direktor policijske uprave, komandir območne policijske postaje in drugi uslužbenci ministrstva oziroma policije, ki jih navedeni pooblastijo.

Direktor policijske uprave in komandir območne policijske postaje lahko obveščata javnost le o varnostni problematiki na območju policijske enote, ki jo vodita (34. člen ZODPol).

4.12.2 Partnersko sodelovanje za zagotavljanje večje varnosti

Policijske uprave in območne policijske postaje v okviru svojih pristojnosti sodelujejo z organi samoupravnih lokalnih skupnosti na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti v samoupravni lokalni skupnosti. Policijske uprave in območne policijske postaje sodelujejo tudi z drugimi organi, organizacijami in institucijami, civilno družbo in posamezniki, katerih

dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti oziroma k spodbujanju varnostnega samoorganiziranja prebivalcev, ter jim v okviru svojih pristojnosti in možnosti nudijo pomoč.

Policijske uprave in območne policijske postaje ter zgoraj navedeni organi, organizacije in institucije lahko sporazumno ustanovljajo svete, sosvete, komisije ali druge dogovorjene oblike partnerskega sodelovanja za zagotavljanje večje varnosti. V ustanovitvenem aktu se določijo področje, območje in način njihovega delovanja (ZODPol).

4.12.3 Druge oblike sodelovanja

Policija sodeluje z državnimi organi, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, pravnimi osebami, samostojnimi podjetniki posamezniki, tujimi varnostnimi organi, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, ter z drugimi organi in organizacijami zaradi zagotavljanja večje varnosti. Zaradi uresničevanja teh ciljev sme policija sklepati sporazume o sodelovanju.

4.12.4 Sodelovanje z veteranskimi in drugimi stanovskimi organizacijami

Policija sodeluje z veteranskimi in drugimi stanovskimi organizacijami, katerih dejavnost je med drugim pomembna za izpopolnjevanje in usposabljanje policistov ter promocijo poklica policista. Način sodelovanja, ki ne pomeni financiranja organizacije, se opredeli s sporazumom.

4.13 MEDNARODNO SODELOVANJE IN SODELOVANJE V MEDNARODNIH CIVILNIH MISIJAH

Policija sodeluje s pristojnimi tujimi varnostnimi organi in z drugimi mednarodnimi organizacijami s področja nalog policije na podlagi sprejetih mednarodnih obveznosti, ki zavezujejo Republiko Slovenijo.

Policija skladno z določbami zakona, ki ureja napotitev oseb v mednarodne civilne misije in mednarodne organizacije, napoti uslužbence policije v mednarodne civilne misije in mednarodne organizacije. Napotitev uslužbencev policije v druge organizacije pa izvede na podlagi odločitve ministra (ZODPol).

4.14 UNIFORMA, POLOŽAJNE OZNAKE IN SIMBOLI POLICIJE

Policisti, ki opravljajo naloge v uniformi, imajo pravico in dolžnost nositi uniformo v skladu s predpisom, ki ga izda minister. Upokojeni policisti in neuniformirani policisti lahko nosijo slovesno uniformo na državnih prireditvah, srečanjih poklicnih, strokovnih in veteranskih združenj ter na pogrebih aktivnih in upokojenih policistov v skladu s predpisom, ki ga izda minister. Drugi uslužbenci policije lahko zaradi opravljanja narave svojega dela nosijo uniformo v skladu s predpisom, ki ga izda minister. Delovna mesta drugih uslužbencev policije, ki pri svojem delu nosijo uniformo, so določena v aktu o organizaciji in sistemizaciji.

Policisti imajo pravico in dolžnost imeti in nositi orožje, strelivo ter druga prisilna sredstva skladno s podzakonskim predpisom, ki ga izda minister (20. člen Zakona o nalogah in pooblastilih policije).

Uniformo, položajne oznake in simbole policije predpiše Vlada Republike Slovenije. Način vzdrževanja uniforme in uporabo lastnih oblačil v službene namene predpiše minister. Postopek zamenjave posameznih delov uniforme ob poškodovanju uniforme določi generalni direktor policije.

Uporabo uniforme za film, televizijo, gledališke predstave, druge javne nastope, reklamne in druge komercialne namene dovoljuje generalni direktor policije.

Prepovedano je izdelovati ali uporabljati uniforme in oznake, ki so po barvi, kroju, položajnih oznakah, simbolih ali drugih oznakah enake ali podobne uniformi, položajnim oznakam, simbolom ali drugim oznakam na uniformi policije, ter reproducirati in uporabljati v prometu vozila, ki so po grafični podobi enaka ali podobna vozilom in drugim prevoznim sredstvom policije. Predmete, ki so bili izdelani ali uporabljeni v nasprotju s tem, policist zaseže na kraju prekrška (40. in 41. člen ZODPol).

5 DELAVCI POLICIJE IN NJIHOV STATUS

5.1 SPLOŠNO

Za delavce policije se uporabljajo splošni in posebni predpisi, ki urejajo delovna razmerja, zdravstveno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje delavcev, če z ZODPol ni določeno drugače. Delavci policije **so policisti in drugi delavci**, zaposleni v policiji. Uslužbenci policije so policisti in drugi uslužbenci, zaposleni v policiji. **Policisti so uniformirani ali neuniformirani uslužbenci policije, ki opravljajo naloge policije in imajo pravico in dolžnost izvrševati policijska pooblastila** (42. In 43. Člen ZODPol).

Za poklic oziroma delovno mesto policista se zahteva najmanj srednja strokovna izobrazba. Poklic policista se določi s poklicnim standardom, ki je podlaga za oblikovanje izobraževalnih programov. Policisti imajo službeno izkaznico, s katero izkazujejo pooblaščenost za izvajanje policijskih pooblastil.

Službeno izkaznico izda generalni direktor policije. Obrazec službene izkaznice in postopek za njeno izdajo predpiše minister.

5.2 POGOJI ZA DELO V POLICIJI

5.2.1 Pogoji za sklenitev delovnega razmerja

Delovno razmerje za opravljanje nalog v policiji lahko sklene oseba, ki poleg pogojev, določenih v zakonu, ki ureja sistem javnih uslužbencev, izpolnjuje pa še naslednje pogoje (44. člen ZODPol):

- da ima ustrezne psihofizične sposobnosti,
- da ni bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti ali da ni bila pravnomočno obsojena zaradi drugega kaznivega dejanja na nepogojno kazen zapora v trajanju več kot tri mesece,

- da zoper osebo ni vložena pravnomočna obtožnica zaradi naklepne kaznivega dejanja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti,
- da je državljan Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Evropski uniji,
- da je bila varnostno preverjena v obsegu in na način, kot je določen v ZODPol, in da zanjo ne obstaja varnostni zadržek,
- da ni uveljavljala oziroma da ne uveljavlja pravice do ugovora vesti vojaški dolžnosti,
- da nima dvojnega državljanstva,
- da ni član politične stranke in da o tem poda pisno izjavo.

Pogoji iz 1., 6. in 7. alineje se uporabljajo samo za sklenitev delovnega razmerja policista. Psihofizične sposobnosti iz 1. alineje se določijo v aktu o organizaciji in sistemizaciji.

Za kandidata za policista se zahteva najmanj srednja strokovna ali srednja splošna izobrazba. Osebi, s katero ni bilo sklenjeno delovno razmerje policista, policija ni dolžna sporočiti razlogov za svojo odločitev.

5.2.2 Sklenitev delovnega razmerja

Sklenitev delovnega razmerja policistov se izvede skladno z zakonom, ki ureja sistem javnih uslužbencev, če Zakon o organiziranosti in delu policije ne določa drugače. Delovno razmerje s kandidati za policiste se sklene na podlagi javne objave.

Za sklenitev delovnega razmerja policista na delovnih mestih, za katera se zahtevajo posebna znanja in spretnosti, se ne uporablja zakon, ki ureja sistem javnih uslužbencev, in tudi ni potrebna javna objava. Delovna mesta se določijo v aktu o organizaciji in sistemizaciji.

Policija lahko prekliče izbiro osebe za sklenitev delovnega razmerja, če se do sklenitve delovnega razmerja ugotovijo dejstva, da oseba ne izpolnjuje pogojev iz 44. člena ZODPol, torej pogojev za sklenitev delovnega razmerja. Preklica policiji ni potrebno obrazložiti.

5.3 POSEBNOSTI UREDITVE DELOVNIH PRAVNIH RAZMERIJ V POLICIJI

Za uslužbence policije veljajo predpisi, ki urejajo delovna razmerja in plače javnih uslužbencev, predpisi, ki urejajo zdravstveno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ter kolektivne pogodbe, ki veljajo za uslužbence policije, če z Zakonom o organiziranosti in delu policije ni določeno drugače.

5.3.1 Varnostno preverjanje

Varnostno preverjanje je poizvedba, ki jo opravi policija in katere namen je zbrati podatke o morebitnih varnostnih zadržkih, ki jih Zakon o organiziranosti in delu policije določa v 52. členu. Varnostno preverjanje osebe se izvaja z njeno pisno privolitvijo.

Za osebo, ki ne privoli v varnostno preverjanje, se šteje, da ne izpolnjuje pogojev za sklenitev delovnega razmerja za opravljanje nalog v policiji, za premestitev ali napotitev v mednarodno

civilno misijo ali mednarodno organizacijo ali na določeno delovno mesto oziroma za sklenitev pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji ali izobraževanje, izpopolnjevanje ali usposabljanje po programih policije.

Policija izvede varnostno preverjanje za:

- posameznika pred sklenitvijo delovnega razmerja za opravljanje nalog v policiji,
- posameznika pred sklenitvijo pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji,
- uslužbenca policije pred premestitvijo ali napotitvijo na določena delovna mesta v policiji in
- posameznika pred napotitvijo v mednarodne civilne misije in mednarodne organizacije.

Policija varnostno preveri tudi osebe, ki se bodo izobraževale, izpopolnjevale ali usposabljele po programih policije.

Navedena delovna mesta so delovna mesta za katera se zahtevajo posebna znanja in spretnosti in za katere se ne uporablja zakon, ki ureja sistem javnih uslužbencev, in tudi ni potrebna javna objava (3. odstavek 45. člena ZODPol) in druga delovna mesta, izpostavljena dodatnim tveganjem, določena v aktu o organizaciji in sistemizaciji.

Policija pri varnostnem preverjanju pridobiva podatke neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, od drugih oseb, organov in organizacij in iz že obstoječih zbirk podatkov. Če policija pri varnostnem preverjanju zbira osebne in druge podatke o preverjeni osebi iz že obstoječih zbirk podatkov, so ji organi, organizacije in drugi subjekti, ki na podlagi zakona vodijo zbirke podatkov, dolžni na podlagi pisne ali s pisno obliko izenačene zahteve brezplačno posredovati zahtevane osebne in druge podatke (51. člen ZODPol).

5.3.2 Varnostni zadržki

Varnostni zadržki so (52. člen ZODPol):

- lažne navedbe podatkov preverjane osebe v vprašalniku ali v razgovoru za varnostno preverjanje,
- pravnomočna obsodba za naklepno kaznivo dejanje z elementi nasilja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti,
- pravnomočna odločba o prekršku zoper javni red in mir z elementi nasilja ter prekrškov s področja proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami ter orožja,
- dokončen disciplinski ukrep zaradi težje disciplinske kršitve pri obdelovanju oziroma obravnavanju tajnih podatkov, osebnih podatkov in varovanih podatkov policije,
- odvisnost od alkohola, prepovedanih drog oziroma druga zasvojenost,
- bolezen ali duševne motnje, ki bi lahko ogrozile varno opravljanje nalog policije,
- članstvo ali sodelovanje v organizacijah ali skupinah, ki ogrožajo vitalne interese Republike Slovenije ali držav članic političnih, obrambnih in varnostnih zvez, katerih članica je Republika Slovenija,

- navezovanje stikov in poskusov novačenja organizacij in združb, ki delujejo zoper pravni red Republike Slovenije,
- utemeljen dvom o zanesljivosti ali verodostojnosti osebe za sklenitev delovnega razmerja za opravljanje nalog v policiji, za premestitev ali napotitev v mednarodno civilno misijo ali mednarodno organizacijo ali na določeno delovno mesto oziroma za sklenitev pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji.

Kadar se z varnostnim preverjanjem ugotovi sum odvisnosti od alkohola, drog ali drugih zasvojenosti iz 5. alineje oziroma sum boleznih ali duševnih stanj iz 6. alineje, policija ta sum preveri tako, da napoti preverjano osebo na zdravniški pregled v zdravstveno organizacijo, ki jo določi policija. Preverjanje se opravi na podlagi sklepa o napotitvi. Če se preverjana oseba pregleda iz neupravičenih razlogov ne udeleži v roku, ki ji ga določi zdravstvena organizacija, se šteje, da ne izpolnjuje pogojev:

- za sklenitev delovnega razmerja za opravljanje nalog v policiji,
- za premestitev ali napotitev v mednarodno civilno misijo ali mednarodno organizacijo ali na določeno delovno mesto oziroma
- za sklenitev pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji.

Utemeljen dvom o zanesljivosti ali verodostojnosti osebe iz 9. alineje obstaja, če se na podlagi ugotovljenih dejstev iz prekrškovnih ali kazenskih postopkov ali življenjskih razmer lahko sklepa, da bo oseba nezakonito in nestrokovno opravljala naloge v policiji oziroma v mednarodni civilni misiji ali mednarodni organizaciji. Pri presoji se upoštevajo okoliščine in teža storitve posameznih dejanj oziroma kršitev, vrsto in višino predpisane oziroma izrečene sankcije, čas, ki je pretekel od storitve, vpliv na varnost ljudi in premoženja, starost osebe v času storitve oziroma kršitve, povezava med dejanjem in nalogami, ki jih ali bi jih opravljala v policiji oziroma v mednarodni civilni misiji ali mednarodni organizaciji.

5.3.3 Vsebina varnostnega preverjanja oseb

Podatki, ki se smejo pridobivati v postopku varnostnega preverjanja, so:

- osebno ime, vključno s prejšnjimi,
- davčna številka,
- identifikacijska oznaka osebe, ki je v policijskih evidencah,
- podatki iz evidenc policije in sicer: kaznivih dejanjih, prekrških, iskanih oseb, identifikacij, groženj delavcem policije, operativnih informacij, oseb, ki jim je odvzeta prostost, varnostno preverjenih oseb in evidence pritožb (drugi odstavek 123. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije),
- datum in kraj rojstva,
- državljanstvo oziroma državljanstva, vključno s prejšnjimi,
- naslov prebivališča (stalnega in začasnega),
- bivanja v tujini, vključno z uradnimi napotitvami na delo v tujini (kraj, obdobje in razlog bivanja),

- zakonski stan ali z njim izenačena skupnost in število otrok,
- poklic in delo, ki ga opravlja ali je opravljal,
- znanje o ravnanju z orožjem,
- sedanji in prejšnji delodajalci ter njihovi naslovi,
- pravnomočne sodbe zaradi kaznivih dejanj, katerih storilec se preganja po uradni dolžnosti, sodbe in odločbe o prekrških,
- kazenski postopki za kazniva dejanja, za katera se storilci preganjajo po uradni dolžnosti, in postopki o prekrških,
- odvisnost od alkohola, drog oziroma druge zasvojenosti,
- bolezen ali duševne motnje, ki bi lahko ogrozile varno opravljanje nalog policije,
- stiki s tujimi varnostnimi organi ali obveščevalnimi ali protiobveščevalnimi službami,
- članstvo ali sodelovanje v organizacijah ali skupinah, ki protipravno ogrožajo vitalne interese Republike Slovenije ali držav članic političnih, obrambnih in varnostnih zvez, katerih članica je Republika Slovenija,
- disciplinske sankcije,
- prejšnja varnostna preverjanja po tem zakonu,
- sodelovanje v tujih oboroženih silah ali drugih oboroženih formacijah,
- lastnosti in okoliščine iz življenja preverjene osebe, zlasti premoženjske razmere, zaradi katerih bi lahko bila izpostavljena izsiljevanju ali drugim oblikam pritiska (53. člen ZODPol).

Med varnostnim preverjanjem se smejo zbirati le tisti zgoraj navedeni podatki, ki so pomembni za odločitev o varnostnem zadržku.

Samostojni podjetniki posamezniki, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnosti, pravne osebe in državni organi, od katerih policija med varnostnim preverjanjem zbira podatke, morajo policiji podatke brezplačno posredovati najkasneje v 15 dneh od prejetja zahteve. Navedeni subjekti morajo obdelovati podatke skladno z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in z drugimi predpisi, ki urejajo zaupnost ali tajnost podatkov, preverjeni osebi pa niso dolžni sporočiti ali potrditi, da so bili podatki posredovani policiji. Preverjena oseba je s tem lahko seznanjena pet let po varnostnem preverjanju oziroma dve leti po prenehanju zaposlitve.

Slovenska obveščevalno-varnostna agencija in obveščevalno-varnostna služba ministrstva, pristojnega za obrambo, policiji nista dolžni posredovati podatkov, ki se nanašajo na:

- stike s tujimi varnostnimi organi ali obveščevalnimi ali protiobveščevalnimi službami in
- članstvo ali sodelovanje v organizacijah ali skupinah, ki protipravno ogrožajo vitalne interese Republike Slovenije ali držav članic političnih, obrambnih in varnostnih zvez, katerih članica je Republika Slovenija, če bi to ogrozilo vire ugotavljanja oziroma preverjanja posredovanih podatkov.

5.3.4 Pogodba o zaposlitvi za določen čas, prenehanje delovnega razmerja in javna objava delovnih mest

Za opravljanje nalog varovanja zunanje meje Evropske unije in varovanja objektov, ki jih v skladu s predpisi varuje policija, se lahko z osebo, ki izpolnjuje za sklenitev delovnega razmerja (4. člen ZODPol), sklene pogodba o zaposlitvi za določen čas do pet let, ki se lahko enkrat podaljša za obdobje do pet let.

Za sklenitev delovnega razmerja za nedoločen čas z navedeno osebo ni potrebna javna objava ali javni natečaj. Ne glede na določbe zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ima policist, ki je sklenil pogodbo o zaposlitvi za določen čas, po šestih mesecih od prenehanja pogodbe o zaposlitvi pravico zahtevati, da se mu sredstva, ki jih ima na računu pri Skladu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, izplačajo v enkratnem znesku.

To pravico ima policist le pod pogojem, da v roku šestih mesecev po prenehanju pogodbe o zaposlitvi ne sklene nove pogodbe o zaposlitvi na delovnem mestu, na katerem je obvezna vključitev v poklicno zavarovanje. Policist, ki izkoristi to pravico, ne more uveljavljati pravic iz poklicnega zavarovanja in pravic v obveznem zavarovanju, pridobljenih na podlagi vključitve v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki so določene v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Kadar je uslužbenec policije pravnomočno obsojen na nepogojno kazen zapora v trajanju več kot tri mesece zaradi naklepne kaznivega dejanja, mu preneha pogodba o zaposlitvi, delovno razmerje pa mu preneha s sklepom, ki ga izda predstojnik, najkasneje pa 15. dan po vročitvi pravnomočne sodbe policiji. Sodišče mora v teh primerih pravnomočno sodbo poslati policiji.

Na predlog generalnega direktorja policije ministrstvo z javno objavo objavi prosta delovna mesta kandidatov za policista v skladu s potrebami in kadrovskim načrtom (ZODPol).

5.3.5 Strokovno in psihofizično usposabljanje

Policisti morajo biti strokovno in psihofizično usposobljeni za opravljanje nalog policije, policija pa jim mora zagotavljati pogoje za usposabljanje. Če policist posameznih usposabljanj, za katera je tako določeno v programih usposabljanj, ki jih določi generalni direktor policije (97. Člen ZODPol), v tekočem letu ne opravi uspešno, mora opravljati preizkus strokovne in psihofizične usposobljenosti pred komisijo, ki jo imenuje generalni direktor policije. Policist lahko ponavlja navedeni preizkus največ dvakrat zaporedoma.

Način preverjanja in ocenjevanja uspešnosti na usposabljanjih se določi s programi usposabljanj iz 97. člena ZODPol, vsebino in potek preizkusa strokovne in psihofizične usposobljenosti ter način ocenjevanja pred komisijo pa določi minister na predlog generalnega direktorja policije (57. člen ZODPol).

5.3.6 Izpit iz policijskih pooblastil in prisega

Oseba, ki je sklenila delovno razmerje policista, mora v roku enega leta po sklenitvi delovnega razmerja opraviti izpit za izvajanje policijskih pooblastil. Vsebino in način opravljanja izpita predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije.

Osebi, ki v enem letu ne opravi izpita za izvajanje policijskih pooblastil, preneha delovno razmerje. Izpita ni potrebno opravljati osebi, ki je uspešno zaključila izobraževalni program policist ali kriminalistični tečaj.

Po opravljenem izpitu iz policijskih pooblastil mora policist dati prisego pred generalnim direktorjem policije. Prisego dajo tudi pomožni policisti. Prisega se glasi:

»Slovesno prisegam, da bom pri izvajanju nalog policije vestno, odgovorno, humano in zakonito izpolnjeval svoje naloge ter spoštoval človekove pravice in temeljne svoboščine« (2. odstavek 59. člena ZODPol).

5.3.7 Odvzem in začasni odvzem policijskih pooblastil

5.3.7.1 Odvzem policijskih pooblastil

Generalni direktor policije lahko z odločbo odvzame policistu pravico izvajati policijska pooblastila (61. člen ZODPol):

- če uporabi policijska pooblastila v nasprotju s predpisi,
- če ravna v nasprotju z določbo zakona, ki določa naloge in pooblastila policije in določa, da morajo policisti tudi zunaj delovnega časa preprečevati nezakonita dejanja ter izvajati naloge policije, če je zaradi nezakonitega dejanja ali zaradi splošne nevarnosti neposredno ogroženo življenje, zdravje, osebna varnost ali premoženje,
- če tretjič ne opravi preizkusa o strokovnem in psihofizičnem usposabljanju (57. in 97. člen ZODPol,) pred komisijo, ki jo določi generalni direktor policije,
- če se ugotovi, da ima dvojno državljanstvo;
- če ne izpolnjuje več pogojev za dostop do tajnih podatkov zahtevane stopnje ali
- če opravlja dela, ki so prepovedana po 75. členu ZODPol, torej dela, ki bi ga ovirala pri opravljanju policijskih nalog.

Generalni direktor policije z odločbo odvzame policistu pravico izvajati policijska pooblastila na podlagi ocene zdravstvene komisije, da ni zmožen za opravljanje svojega dela, ali če ugotovi, da je član politične stranke. Zoper to odločbo je dopustna pritožba. O pritožbi odloča minister.

Takšnega policista generalni direktor policije premesti na drugo delovno mesto, ustrezno njegovi strokovni izobrazbi. Kadar uslužbenec ponujeno delovno mesto, ki ustreza njegovi izobrazbi, odkloni ali če mu takega delovnega mesta v policiji ali drugem državnem organu ni mogoče zagotoviti, mu po preteku odpovednega roka preneha delovno razmerje. Policistu se odvzamejo službena izkaznica, orožje in uniforma ter se mu prepreči dostop do evidenc.

5.3.7.2 Začasen odvzem policijskih pooblastil

Policistu, ki je zaradi težav z duševnim zdravjem nezmožen opravljati naloge policije, lahko generalni direktor policije na podlagi ocene zdravstvene komisije policije z odločbo začasno odvzame pravico izvajati policijska pooblastila. Ukrep lahko traja 30 dni in se lahko na podlagi ocene zdravstvene komisije podaljša, vsakič za največ 60 dni, do zaključka zdravljenja.

Neposredni vodja policista, ki meni, da so se pri policistu pojavile zgoraj navedene okoliščine, v roku 24 ur ali najkasneje prvi naslednji delovni dan poda predlog za oceno zmožnosti policista za opravljanje naloge policije zdravstveni komisiji policije, policistu pa takoj odvzame službeno orožje in službeno izkaznico ter mu prepreči dostop do evidenc. Zdravstvena komisija mora predlog obravnavati in v dveh dneh po prejemu predloga z oceno zmožnosti policista za opravljanje nalog policije seznaniti generalnega direktorja policije ali pa predlagatelju sporočiti, da pogoji iz prvega odstavka tega člena niso izpolnjeni.

Po prenehanju razlogov za začasni ukrep zdravstvena komisija policije predlaga generalnemu direktorju odpravo tega ukrepa.

Zoper odločbo o začasnem odvzemu policijskih pooblastil je dopustna pritožba v osmih dneh. Pritožba ne zadrži izvršitve odločbe. O pritožbi odloči minister v roku osmih delovnih dni.

Policistu, ki mu je prepovedano opravljanje dela, ali policistu, ki je začasno odstranjen od dela, se odvzameta službena izkaznica in orožje ter onemogoči dostop do evidenc (63. člen ZODPol).

5.3.8 Pravna in psihološka pomoč ter varovanje ogroženih uslužbencev policije

5.3.8.1 Pravna pomoč

Policija zagotavlja plačano pravno pomoč policistu, pomožnemu policistu in nekdanjemu policistu, zoper katerega se vodi predkazenski postopek oziroma zoper katerega je uveden kazenski ali pravdni postopek zaradi opravljanja nalog policije, ki jih je po oceni policije opravil v skladu s predpisi.

O vlogi za pravno pomoč za zaposlene na generalni policijski upravi, direktorje policijskih uprav in nekdanje policiste odloči generalni direktor policije, za zaposlene na policijski upravi in območni policijski postaji ter pomožne policiste pa direktor policijske uprave.

Način zagotavljanja plačane pravne pomoči predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije.

5.3.8.2 Psihološka pomoč in psihološka podpora

Policija zagotavlja strokovno psihološko pomoč in psihološko podporo uslužbencem policije v primeru hujših psihičnih obremenitev pri opravljanju nalog policije in drugih dogodkih, ki vplivajo na opravljanje nalog policije, ter udeležbo v programih, namenjenih obvladovanju psihičnih obremenitev. Psihološko pomoč in podporo lahko policija zagotovi tudi ožjim družinskim članom uslužbenca policije.

Vrste in način izvajanja strokovne psihološke pomoči in podpore ter usposabljanja uslužbencev policije za obvladovanje psihičnih obremenitev predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije.

5.3.8.3 Varovanje ogroženih uslužbencev policije

Policija mora za zagotavljanje varnosti uslužbencev policije in njihovih bližnjih izvajati ukrepe za preprečitev vseh vrst ogrožanja na delu ali v zvezi z delom ter ukrepe za varovanje tehničnih sredstev in opreme policije. Za izvedbo ukrepov za zagotavljanje varnosti uslužbencev policije in njihovih bližnjih je potrebno pisno soglasje ogrožene osebe.

Vrste in način izvajanja ukrepov za preprečitev vseh vrst ogrožanja na delu ali v zvezi z delom ter ukrepe za varovanje tehničnih sredstev in opreme policije, način določanja stopnje ogroženosti ter pogoje odprodaje tehničnih sredstev in naprav, uporabljenih pri izvajanju ukrepov, predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije.

5.3.9 Začasna premestitev in napotitev

Zaradi nemotenega opravljanja nalog policije ali policijskih podpornih dejavnosti lahko generalni direktor policije začasno premesti uslužbenca policije na drugo delovno mesto ali ga napoti na delo na določeno območje ali področje dela, vendar najdlje za šest mesecev z možnostjo enkratnega podaljšanja za največ šest mesecev.

Zaradi nemotenega opravljanja nalog policije ali policijskih podpornih dejavnosti lahko direktor policijske uprave začasno napoti uslužbenca policije z ene na drugo območno policijsko postajo oziroma notranjo organizacijsko enoto na območju policijske uprave, vendar najdlje za šest mesecev z možnostjo enkratnega podaljšanja za največ šest mesecev.

Odločba o začasni premestitvi oziroma napotitvi mora biti uslužbencu policije vročena najmanj sedem dni pred nastopom dela. Odločba je dokončna. Uslužbenec policije, ki je premeščen ali napoten, ima pravico do povračila stroškov prevoza na delo in z dela v skladu s predpisi, ki urejajo povračila stroškov prevoza na delo in z dela za javne uslužbence, ali do nadomestila stroškov za ločeno življenje in selitvenih stroškov, če se preseli.

Uslužbencu policije, ki je premeščen ali napoten in se preseli, policija zagotovi ustrezno nastanitev. Za navedeno začasno premestitev ali napotitev ne veljajo omejitve zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, glede oddaljenosti kraja opravljanja dela od dotedanjšega kraja opravljanja dela. Neposredno po zaključku začasne premestitve in napotitve je uslužbenec policije lahko ponovno začasno premeščen oziroma začasno napoten le, če s tem soglaša.

5.3.10 Premestitev na specifična delovna mesta in začasna premestitev v drug državni organ

5.3.10.1 Premestitev na specifična delovna mesta

Zaradi nemotenega opravljanja nalog policije lahko generalni direktor policije začasno premesti policista na delovno mesto, za opravljanje katerega se zahtevajo posebna znanja in

spretnosti, ki so določena v aktu o organizaciji in sistemizaciji. Takšna premešitev se lahko opravi samo s soglasjem policista in traja največ tri leta, z možnostjo sporazumnega podaljšanja. Premestitev lahko skupno traja največ devet let.

5.3.10.2 Začasna premešitev v drug državni organ

Policist je lahko zaradi varovanja določenih oseb in objektov, nadzora nad delom policije ali obravnave pritožb nad delom policije premeščen na delo v ministrstvo ali drug državni organ. Premestitev se lahko opravi samo na podlagi pisnega soglasja policista in traja največ dve leti z možnostjo sporazumnega podaljšanja za največ dve leti.

Policist, ki je premeščen v drug državni organ je za svoje delo odgovoren predstojniku organa, v katerega je premeščen. V času začasne premeščitve ima pravice in obveznosti, ki izhajajo iz Zakona o organiziranosti in delu policije, v obsegu, določenem v sporazumu med državnim organom, kamor je policist začasno premeščen, in policijo. Po izteku začasne premeščitve ima policist pravico vrniti se na delo v policijo na delovno mesto, ki ustreza njegovemu nazivu in za katero izpolnjuje pogoje.

5.4 POSEBNI POGOJI DELA POLICISTOV

5.4.1 Delo v manj ugodnem delovnem času

Uslužbenci policije so dolžni opravljati delo v manj ugodnem delovnem času, kadar je to potrebno za izvajanje z zakonom določenih nalog. Delo v manj ugodnem delovnem času je:

- delo v neenakomerno razporejenem delovnem času,
- delo v izmenah,
- delo ob sobotah, nedeljah, praznikih in drugih dela prostih dnevih,
- delo preko polnega delovnega časa,
- popoldansko in nočno delo,
- delo v deljenem delovnem času.

Delo v neenakomerno razporejenem delovnem času oziroma v izmenah vključuje opravljanje delovne obveznosti ob sobotah, nedeljah, praznikih in drugih dela prostih dnevih ter delo v popoldanskem in nočnem času s prerazporeditvijo delovnega časa v okviru določene redne mesečne oziroma letne delovne obveznosti. Ta delovna mesta, se določijo v aktu o organizaciji in sistemizaciji.

Kadar to terjajo varnostne razmere oziroma če je samo tako mogoče opraviti določene naloge, ki jih ni mogoče odlagati ali pa morajo biti opravljene v določenem roku, se lahko odredijo tudi druge oblike dela, kot so zgoraj določene. Generalni direktor policije določi primere, v katerih je dovoljeno odrediti to delo in osebe, ki lahko odredijo takšno delo.

5.4.2 Pripravljenost za delo

Pripravljenost za delo je poseben delovni pogoj, pri katerem mora biti uslužbenec policije, ki mu je pripravljenost odrejena, v pripravljenosti za delo doma ali na določenem kraju. Pripravljenost pomeni dosegljivost uslužbenca policije po telefonu ali drugih sredstvih za potrebe prihoda na delovno mesto ali na kraj, kjer je treba opraviti nujno nalogo.

Uslužbenec policije, ki je v času pripravljenosti poklican na delo, se mora v najkrajšem možnem času zglasiti na delovnem mestu ali kraju, kjer je treba opraviti nujno nalogo. Pripravljenost za delo se ne šteje v delovni čas. Če uslužbenec policije med pripravljenostjo za delo začne opravljati delo, se mu čas opravljanja dela šteje v delovni čas.

Pripravljenost za delo lahko odredita generalni direktor policije in direktor policijske uprave ali osebe, ki jih pooblastita.

5.4.3 Delo preko polnega delovnega časa

Nadrejeni policistu lahko odredi delo preko polnega delovnega časa, pri čemer se časovna omejitev dnevnega, tedenskega in mesečnega delovnega časa preko polnega delovnega časa upošteva kot povprečna omejitev v določenem časovnem obdobju, ki ne sme biti daljše od štirih mesecev. Pri izračunu povprečja se ne upoštevata letni dopust in odsotnost z dela zaradi bolezni. S soglasjem policista se dnevna, tedenska in mesečna časovna omejitev lahko upošteva kot povprečna omejitev v obdobju, ki ne sme biti daljše od šestih mesecev.

5.4.4 Delo preko polnega delovnega časa v izjemnih in nujnih primerih

Ne glede na določbe zakona, ki ureja delovna razmerja, o časovnih omejitvah dnevne delovne obveznosti, dnevnega in tedenskega počitka ter dela preko polnega delovnega časa, lahko v izjemnih, nujnih ali nepredvidenih primerih, ko ni mogoče na drugačen način opraviti nalog policije, nadrejeni policistu po poteku delovnega časa odredi, da dokonča začetno nalogo. Odreditev takšnega dela je dopustna le za najkrajši možni čas, s tem da je treba policistu takoj po prenehanju razlogov zagotoviti ustrezen počitek. Soglasje policista ni potrebno.

Delo preko polnega delovnega časa mora nadrejeni odrediti v pisni obliki praviloma pred potekom rednega delovnega časa. Če zaradi narave dela ali nujnosti opravljanja dela to ni mogoče, se lahko delo preko polnega delovnega časa v izjemnih in nujnih primerih odredi ustno. V tem primeru se pisna odreditev vroči policistu naknadno, najkasneje v osmih dneh po opravljenem nadurnem delu.

Delo preko polnega delovnega časa lahko traja največ 20 ur na teden oziroma 80 ur na mesec. Skupno delo preko polnega delovnega časa policista ne sme presegati letne časovne omejitve, ki jo določa zakon, ki ureja delovna razmerja.

5.4.5 Povečan obseg v času posebnih obremenitev in povrnitev stroškov in nagrad

Policistom Specialne enote, Posebne policijske enote in policistom, ki neposredno skupaj s Specialno enoto ali Posebno policijsko enoto opravljajo posebno nevarne naloge z najvišjo stopnjo ogroženosti življenja, se za čas izvajanja nalog v nevarnih pogojih in pod posebnimi obremenitvami plača zaradi povečanega obsega dela in zaradi posebnih obremenitev poveča za največ 30 odstotkov osnovne plače. Policistom Specialne enote pripada povišanje plače tudi za čas usposabljanja za izvajanje zgoraj navedenih nalog.

Odstotek povišanja plače določi Vlada Republike Slovenije na predlog ministra, pristojnega za notranje zadeve. Povišanje plače in dodatek za nevarnost in posebne obremenitve, ki pripadajo policistom Posebne policijske enote oziroma drugim policistom, se izključujeta. Uslužbencu policije se izplača povišanje plače oziroma dodatek, ki je zanj ugodnejši (74. člen ZODPol).

Za izplačilo stroškov in nagrad v zvezi z izvajanjem prikritih preiskovalnih ukrepov, odobrenih na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, ter za plačilo stroškov in nagrad, povezanih s pridobivanjem koristnih informacij o kaznivih dejanjih ali njihovih storilcih, odobrenih na podlagi Zakona o nalogah in pooblastilih policije, se v finančnem načrtu policije določijo namenska proračunska sredstva. Podatki o izplačilih se vodijo skladno s predpisi, ki urejajo posamezna področja. Poslovanje s sredstvi za posebne operativne namene določi minister z internim aktom. Od denarnih prejemkov se ne plačajo davki in prispevki za socialno varnost ali druge dajatve, ki jih določajo predpisi (26. člen ZNPPol).

5.4.6 Prepoved opravljanja del in začasna prepoved dela

5.4.6.1 Prepoved opravljanja del

Policist ne sme opravljati dela, ki bi ga oviralo pri opravljanju policijskih nalog. Policist, ki prostovoljno ali nepoklicno opravlja naloge zaščite, reševanja in pomoči, mora opravljati te naloge na način, ki ga ne ovira pri opravljanju nalog policije. Dela, ki bi lahko ovirala opravljanje policijskih nalog predpiše minister.

5.4.6.2 Začasna prepoved dela

Kadar je uslužbenec policije pod vplivom alkohola, prepovedanih drog ali drugih snovi, ki zmanjšujejo zmožnost za opravljanje dela, ali če vodja enote ali uslužbenec, ki ga nadomešča, oceni, da je v takšnem psihofizičnem stanju, da neposredno ogroža svojo varnost ali varnost drugih, se mu prepreči nastop dela ali prepove nadaljevanje opravljanja dela. Prepoved nastopa dela oziroma prepoved nadaljevanja opravljanja dela odredi vodja enote ali uslužbenec, ki ga nadomešča, ustno in se zaznamuje v raspored dela. Če se v enoti rasporeda dela ne vodi, se o tem napiše uradni zaznamek. V tem primeru se policistu začasno odvzame službena izkaznica in orožje. Odvzem lahko traja največ 24 ur.

Preizkus alkoholiziranosti ali strokovni pregled, s katerim se ugotavlja prisotnost alkohola ali drugih prepovedanih snovi, ki zmanjšujejo zmožnost za opravljanje dela, lahko uslužbencu policije, ki kaže znake motenj v vedenju, katerih posledica je lahko zmanjšana zmožnost za opravljanje dela, odredi vodja enote ali uslužbenec, ki ga nadomešča, oziroma uslužbenec policije, ki ga pooblastita.

Zgoraj navedeni ukrepi se izvedejo tudi v primeru, če uslužbenec policije odkloni preizkus s sredstvi ali napravami za ugotavljanje alkohola ali strokovni pregled, s katerim se ugotavlja prisotnost alkohola ali drugih prepovedanih snovi, ki zmanjšujejo zmožnost za opravljanje dela.

5.4.7 Naloge policistov v času stavke

Policisti so dolžni med stavko opravljati naslednje naloge policije:

- varovanje življenja, osebne varnosti ljudi in premoženja,
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj,
- odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in drugih iskanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom,
- varovanje določenih oseb, organov, objektov, prostorov in okolišev državnih organov,
- vzdrževanje javnega reda,
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah,
- izvajanje nadzora državne meje,
- opravljanje nalog, določenih v predpisih o tujcih.

Navedene naloge so policisti dolžni opravljati pravočasno, učinkovito in v skladu z navodili nadrejenih.

5.4.8 Dodatek na stalnost pri premestitvi in ponovni zaposlitvi)

Javnemu uslužbencu, ki je premeščen na delo v policijo, se za določitev dodatka na stalnost šteje tudi delovna doba v organu, iz katerega je premeščen, če je bil po predpisih in pod pogoji, ki veljajo za organ, iz katerega je premeščen, upravičen do dodatka na stalnost.

Policistu, ki ponovno sklene pogodbo o zaposlitvi v policiji, se pri odmeri dodatka za stalnost ne upošteva delovna doba v policiji pred ponovno zaposlitvijo, razen če je pred ponovno sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi v policiji opravljal delo v drugih državnih organih ter v institucijah in organih Evropske unije.

5.4.9 Dvojezično poslovanje policije na območjih občin, v katerih živita avtohtoni narodni skupnosti

Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je poslovanje policije dvojezično. Delovna mesta, kjer je v skladu z zakonom o javnih uslužbencih potrebno znanje jezika narodnih skupnosti, in nivo znanja jezika narodnih skupnosti ob predhodnem soglasju narodnih skupnosti določi minister. Za navedena delovna mesta policija zagotavlja usposabljanje za pridobitev znanja jezika narodnih skupnosti (80. člen ZODPol).

Za jezikovno sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog morajo policisti upoštevati predpise o slovenščini kot uradnem jeziku ter o rabi italijanščine in madžarščine kot uradnih jezikov na območju občin, v katerih živi avtohtona italijanska oziroma madžarska narodna skupnost. Pri ustnem sporazumevanju z osebami, ki ne znajo slovenščine, policisti lahko uporabljajo tudi drug jezik, ki ga oseba razume, sicer pa tolmača. Gluhi osebi pripada pravica do tolmača skladno z zakonom, ki ureja uporabo slovenskega znakovnega jezika (19. člen ZNPPol).

5.5 VARNOST, VARSTVO, ZAVAROVANJE IN S TEM POVEZANE OBVEZNOSTI IN PRAVICE

5.5.1 Varnost in zdravje pri delu ter varstvo pred požarom

V delovnih in pomožnih prostorih policije ter pri uporabi sredstev za delo se uporabljajo predpisi o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu ter varstva pred požarom. Posamezne ukrepe in postopke za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter varstva pred požarom v prostorih, kjer se uporabljajo ali so uskladiščena sredstva oborožitve ter tehnična oprema, določi minister v internem aktu.

5.5.2 Dodatno pokojninsko zavarovanje in zdravstvena komisija

5.5.2.1 Dodatno pokojninsko zavarovanje

Policiste, ki opravljajo naloge, ki so povezane z večjo nevarnostjo za varnost, zdravje ali življenje ali ki jih zaradi posebnih obremenitev ni mogoče opravljati po določeni starosti, policija obvezno dodatno pokojninsko zavaruje v skladu s predpisi, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ne glede na zakon, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, minister v aktu o organizaciji in sistemizaciji določi delovna mesta, za katera je obvezna vključitev v poklicno zavarovanje.

5.5.2.2 Zdravstvena komisija

Za potrebe policije se ustanovi zdravstvena komisija, ki ocenjuje zmožnost policista za opravljanje dela. Zdravstveno komisijo imenuje generalni direktor policije.

Policista, za katerega komisija oceni, da ni zmožen opravljati svojega dela, je pa zmožen opravljati drugo delo v policiji, se lahko začasno, v skladu z zakonom, ki ureja sistem javnih uslužbencev, premesti na delovno mesto, ki ustreza njegovemu zdravstvenemu stanju, oziroma se mu določijo naloge, ki jih je zmožen opravljati glede na zdravstveno stanje. Po premestitvi komisija predlaga začetek postopka za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja pristojni enoti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Kadar komisija oceni, da policist ni zmožen za opravljanje svojega ali drugega dela v policiji, predlaga začetek postopka za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja pristojni enoti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

5.5.3 Nezgodno zavarovanje, poškodbe pri delu in druge s tem povezane pravice

5.5.3.1 Nezgodno zavarovanje

Policija zavaruje uslužbence policije v času opravljanja dela za primer nesreče pri delu, katere posledica je smrt, trajna izguba splošne delovne zmožnosti ali začasna izguba delovne zmožnosti, če opravljajo operativno delo ali drugo nevarno delo. Delovna mesta, na katerih so uslužbenci policije zavarovani, so določena v aktu o organizaciji in sistemizaciji (83. Člen ZODPol).

5.5.3.2 Poškodba pri delu in z njo povezano nadomestilo in posebna odškodnina

Poškodba, ki jo utрпи policist na redni poti od stanovanja do delovnega mesta ali nazaj ali na službeni poti, se šteje kot poškodba pri delu. Uslužbenec, ki je odsoten z dela, za čas odsotnosti prejme 100 odstotno nadomestilo plače. V času daljše odsotnosti z dela izplača delodajalec nadomestilo plače v breme zdravstvenega zavarovanja, medtem ko razliko do 100 odstotnega nadomestila plače, ki jo zdravstveno zavarovanje ne krije, izplača iz lastnih sredstev.

Uslužbenec policije, ki ni zavarovan v skladu s tem, kar je navedeno zgoraj, ima v primeru poškodbe pri delu oziroma nesreče pri delu, posledica katere je trajna izguba splošne delovne zmožnosti, pravico do posebne odškodnine v višini največ 100 odstotkov zavarovalne vsote, določene na podlagi 83. člena ZODPol (nezgodno zavarovanje). Višina posebne odškodnine je odvisna od odstotka trajne izgube splošne delovne zmožnosti. V primeru smrti uslužbenca policije pripada posebna odškodnina v višini 100 odstotkov zavarovalne vsote njegovim ožjim družinskim članom skupaj.

Višino in način izplačila posebne odškodnine v vsakem posameznem primeru določi generalni direktor policije.

5.5.3.3 Stroški pogreba in enkratna denarna pomoč

Za policista, ki je pri opravljanju svojega dela izgubil življenje, policija v soglasju s svojci izvede pogrebne slovesnosti in poravnava stroške pogreba v kraju, ki ga določijo svojci. V tem primeru ožjim družinskim članom policista skupaj pripada enkratna denarna pomoč, v višini skupnega zneska bruto plač, ki jih je v zadnjih dvanajstih mesecih prejel pokojni policist. Znesek enkratne denarne pomoči določi generalni direktor policije s sklepom.

Generalni direktor policije lahko z internim aktom določi protokol pogrebne slovesnosti.

5.5.3.4 Pravice družinskih članov po smrti policista

Ožjim družinskim članom policista, ki je pri opravljanju svojega dela izgubil življenje, pripadajo tudi naslednje pravice:

- psihološka pomoč in podpora ob smrti policista,
- štipendiranje šoloobveznih otrok ter posvojencev, vendar ne dlje kakor do leta, v katerem dopolnijo 27 let starosti,
- brezplačno svetovanje in nudenje informacij v zvezi z urejanjem zadev, povezanih s smrtjo policista,
- prednost pri zaposlitvi brezposelnega zakonca, zunajzakonskega partnerja, partnerja iz registrirane istospolne partnerske skupnosti, otroka ali posvojenca v policiji pod pogojem, da izpolnjuje pogoje za zasedbo delovnega mesta, določene v 44. členu tega zakona,
- brezplačna uporaba počitniških zmogljivosti ministrstva deset let po smrti policista in sicer sedem dni v letu.

Navedene določbe ZODPol se smiselno uporabljajo tudi za policista, ki mu je zaradi poškodbe, ki jo je utrpel pri opravljanju svojega dela, priznana invalidnost I. kategorije, ter njegove ožje družinske člane.

5.5.3.5 Službena stanovanja in počitniška dejavnost

Uslužbencem policije se dodeljujejo službena stanovanja. Minister z internim aktom določi merila in kriterije ter postopke za dodeljevanje službenih stanovanj, samskih sob in ležišč v samskih sobah. Minister določi tudi način uporabe samskih sob in ležišč v samskih sobah.

Upokojenim uslužbencem policije se omogoči koriščenje počitniških zmogljivosti ministrstva pod pogoji, ki veljajo za uslužbenca ministrstva.

5.5.4 Delovanje sindikata

Kadar je z zakonom ali pogodbo med policijo in reprezentativnim sindikatom v policiji določeno, da mora generalni direktor policije pred odločitvijo pridobiti mnenje reprezentativnega sindikata, mora generalni direktor policije poslati predlog odločitve ali akta v mnenje sindikatu in določiti razumen rok za oblikovanje mnenja, ki praviloma ne sme biti krajši kot osem dni. Če generalni direktor policije ne uskladi predloga odločitve z mnenjem reprezentativnega sindikata, lahko sprejme neusklajeno odločitev, vendar mora pisno obrazložiti razloge, zaradi katerih ni bilo upoštevano mnenje reprezentativnega sindikata, in s tem seznaniti reprezentativni sindikat. Enako ravna generalni direktor policije tudi v primeru, ko predlaga akt v sprejem ministru.

Pogoji za delovanje reprezentativnega sindikata in sindikalnih zaupnikov v policiji se urejajo s pogodbo, ki jo skleneta policija in reprezentativni sindikat.

Za čas opravljanja profesionalne funkcije v reprezentativnem sindikatu policist nima pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz statusa policista. V tem času prejema 100 odstotno nadomestilo plače. Osnova za obračun nadomestila je njegova osnovna plača, ki jo je prejemal pred nastopom poklicnega opravljanja sindikalne funkcije in dodatek na delovno dobo.

5.6 PRIZNANJA

Za širjenje varnostne kulture, za zasluge in prispevek k razvijanju in krepitvi varnosti Republike Slovenije, za pomoč policiji ali za sodelovanje in pomoč v posameznih varnostnih akcijah se podeljujejo priznanja. Priznanja se podeljujejo uslužbencem policije in javnim uslužbencem ministrstva, enotam policije, notranjim organizacijskim enotam ministrstva, pomožnim policistom, posameznikom, državnim organom, samoupravnim lokalnim skupnostim ter pravnim osebam javnega in zasebnega prava.

Za dolgoleten izjemen osebni prispevek pri krepitvi varnosti Republike Slovenije ter razvoju in krepitvi policije se lahko uslužbencem policije in javnim uslužbencem ministrstva kot priznanje podeli strelno orožje. Podeli se neformacijsko kratkocevno orožje kategorije B po zakonu, ki ureja orožje.

Za hrabro in požrtvovalno dejanje se policistu poleg priznanja izplača tudi denarna nagrada. Generalni direktor policije lahko policistu, ki je prejemnik priznanja policije za hrabrost, s sklepom določi do 15 dni plačane odsotnosti z dela.

Vrste priznanj, podrobnejše pogoje za podelitev priznanj, višino denarne nagrade iz četrtega odstavka tega člena ter postopek podeljevanja priznanj predpiše minister.

5.7 IZOBRAŽEVANJE, IZPOPOLNJEVANJE, USPOSABLJANJE IN RAZISKOVALNA DEJAVNOST

5.7.1 Izobraževanje

Generalna policijska uprava načrtuje in izvaja izobraževanje, izpopolnjevanje, usposabljanje in raziskovalno dejavnost v policiji ter sodeluje z drugimi izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami. Za izvajanje izobraževanja se smiselno uporabljajo določbe zakonov, ki urejajo organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja, poklicno in strokovno izobraževanje, višje strokovno izobraževanje ter visoko šolstvo, če ni s tem zakonom določeno drugače.

Izobraževanje poteka po javno veljavnih programih izobraževanja odraslih, javno veljavnih študijskih programih za pridobitev višje strokovne izobrazbe ter po programih poklicnega izpopolnjevanja in usposabljanja. Te programe določi minister na predlog pristojnega strokovnega sveta.

Stopnjo izobrazbe strokovnih delavcev, ki izvajajo zgoraj navedene programe, predpiše minister. Minister lahko predpiše tudi druge pogoje, ki jih morajo izpolnjevati strokovni delavci.

Za izvajanje izobraževanja po javno veljavnem študijskem programu prve ali druge stopnje s področja delovanja policije se sklene dogovor z drugimi visokošolskimi institucijami.

Policisti se lahko vključujejo v nadaljnje izobraževanje v drugih izobraževalnih institucijah Republike Slovenije in v verificirane programe izobraževanja v drugih državah.

Policija z udeleženci izobraževanja sklene pogodbo, v kateri se določijo medsebojne pravice in obveznosti. Udeleženec izobraževanja je dolžan policiji povrniti stroške izobraževanja, če v roku, določenem v pogodbi o izobraževanju, ne zaključi izobraževanja ali če preneha z izobraževanjem. Povračila stroškov izobraževanja je udeleženec izobraževanja oproščen, če izobraževanja ni zaključil v roku ali če je prenehal z izobraževanjem zaradi opravičljivih razlogov, ki niso nastali po njegovi volji ali krivdi.

Policija lahko za izvedbo programov izobraževanj, izpopolnjevanj in usposabljanj uslužbencev policije določi posebnosti, ki se nanašajo na prisotnost udeležencev na določenem kraju in v določenem časovnem obdobju. Udeležba v teh programih se šteje za redno delovno obveznost. Posebnosti izvajanja teh programov se določijo v pogodbi o zaposlitvi ali pogodbi o izobraževanju ali aktu o napotitvi udeležencev na usposabljanja in izpopolnjevanja.

5.7.2 Izpopolnjevanje in usposabljanje

Izpopolnjevanje in usposabljanje policistov poteka po programih, ki jih določi generalni direktor policije. Izpopolnjevanje in usposabljanje uslužbencev policije izvajajo enote policije.

Izpopolnjevanje in usposabljanje uslužbencev policije lahko izvajajo tudi ministrstvo, druga ministrstva in zunanje institucije, če potrebnih znanj in veščin, ki so potrebna za izvajanje izpopolnjevanja in usposabljanja, ni mogoče zagotoviti znotraj policije. Medsebojne pravice in obveznosti policije in udeležencev izpopolnjevanja in usposabljanja se določijo z aktom o napotitvi udeležencev na usposabljanja in izpopolnjevanja.

5.7.3 Druge oblike izpopolnjevanja in usposabljanja

Policija izvaja tudi druge oblike izpopolnjevanj in usposabljanj, ki so določene z zakonom ali na njegovi podlagi izdanim predpisom, za ministrstvo, druga ministrstva in zunanje naročnike. (2) Medsebojne pravice in obveznosti med policijo in naročnikom se urejajo s pogodbo.

5.7.4 Zunanji izvajalci in udeleženci ter raziskovalna dejavnost

V programe izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja v policiji se lahko vključujejo tudi zunanji izvajalci in udeleženci. Sodelovanje zunanjih izvajalcev in udeležencev v programih izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja se ureja s pogodbo.

Policija izvaja raziskovalno dejavnost s svojega delovnega področja. Policija na podlagi izobraževalnih potreb in potreb po raziskovalni dejavnosti sodeluje z drugimi izobraževalnimi in raziskovalnimi institucijami. Obseg, vrste in način sodelovanja ter medsebojna razmerja se urejajo s pogodbo.

5.8 POMOŽNA POLICIJA

5.8.1 Opravljanje nalog pomožne policije

Pomožni policisti so državljani Republike Slovenije, ki so sklenili pogodbo o prostovoljni službi v pomožni policiji in so usposobljeni za izvajanje policijskih nalog. Pomožni policisti sklenejo pogodbo o prostovoljni službi v pomožni policiji praviloma za obdobje najmanj petih let.

Kandidati za pomožne policiste so osebe na osnovnem usposabljanju za pomožne policiste ali osebe, ki so že uspešno opravile osnovno usposabljanje pa še niso sklenile pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji. V pomožni policiji lahko sodelujejo ženske in moški od dopolnjenega 18. leta starosti do konca koledarskega leta, v katerem dopolnijo 60 let, in ki izpolnjujejo pogoje za sprejem policistov v delovno razmerje ter imajo najmanj srednjo strokovno ali srednjo splošno izobrazbo.

Pomožni policisti imajo v času opravljanja službe v policiji vsa policijska pooblastila. Matična enota pomožnega policista je policijska uprava, v katero je s pogodbo razporejen pomožni policist.

5.8.2 Pravice in dolžnosti pomožnih policistov in kandidatov za pomožne policiste

Pomožni policisti in kandidati za pomožne policiste so se dolžni udeleževati usposabljanj, pomožni policisti pa so se dolžni odzvati tudi na poziv za opravljanje nalog policije. Pomožni policisti v času trajanja pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji prejemajo plačilo za pripravljenost, med usposabljanjem in med opravljanjem službe v policiji pa imajo pravico do nadomestila plače in drugih prejemkov ter povračil stroškov. Kandidati za pomožnega policista so v času usposabljanja upravičeni do nadomestila plače in drugih prejemkov ter povračil stroškov v zvezi z usposabljanjem.

Kandidat za pomožnega policista in pomožni policist se po opravljenem usposabljanju ali opravljenih nalogah policije najkasneje v dveh delovnih dneh vrneta na delovno mesto, kjer imata sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, delodajalci pa so ju dolžni sprejeti. Kandidatom za pomožne policiste in pomožnim policistom med usposabljanjem in med opravljanjem nalog policije pogodba o zaposlitvi ne preneha veljati in je delodajalec ne sme odpovedati ali spremeniti tako, da postavi delavca v manj ugoden položaj. Delodajalci kandidatov za pomožne policiste in pomožnih policistov zaradi usposabljanja oziroma opravljanja nalog policije ne smejo postaviti v manj ugoden položaj.

5.8.3 Vpoklic pomožne policije

Pomožni policisti se vpokličejo za opravljanje nalog policije v naslednjih primerih:

- ko je zaradi nemotenega opravljanja nalog policije treba nadomestiti odsotnost večjega števila aktivnih policistov;
- ob naravnih in drugih nesrečah,
- v primerih, ko je huje ogrožena javna varnost,
- za zavarovanje državne meje,
- v primerih krize oziroma izrednega ali vojnega stanja.

O uporabi pomožne policije odloči minister na predlog generalnega direktorja policije. Ne glede na navedeno lahko iz razlogov iz prve in druge alineje, če gre za opravljanje nalog policije na območju ene policijske uprave, o uporabi pomožne policije na predlog direktorja policijske uprave odloči generalni direktor policije. O vpoklicu pomožne policije obvesti ministra. Pomožni policist je lahko na usposabljanje oziroma opravljanje nalog policije, razen za primere iz pete alineje, v istem koledarskem letu poklican največ do 30 dni.

5.8.4 Evidence pomožne policije

Policija zaradi izvedbe poziva na usposabljanje ali opravljanje nalog policije in izvajanja pogodbenih obveznosti vodi evidenco kandidatov za pomožne policiste in pomožnih policistov. Evidenca vsebuje naslednje podatke: osebno ime, datum rojstva, kraj rojstva, stalno in začasno prebivališče, zdravstveno stanje, šolsko izobrazbo, zaposlitev, poklic, davčno številko, šifro poslovnega partnerja, podatke o transakcijskem računu, podatke o delodajalcu, podatke o usposabljanjih za opravljanje nalog v pomožni policiji, podatke o dodatnih znanjih in veščinah, razporeditvi v skladu z organizacijo in sistemizacijo policije, o datumu sklenitve in prenehanja pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji, prejetih priznanjih ter prebivanju v tujini, ki traja več kot tri mesece.

Kandidat za pomožnega policista in pomožni policist morata policiji najkasneje v 15 dneh sporočiti spremembo podatkov iz prejšnjega odstavka.

Upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, ki vodi zbirke osebnih podatkov o vojaških obveznikih, je dolžan dati policiji na njeno zahtevo osebne podatke o kandidatih za sklenitev pogodbe o prostovoljni službi v pomožni policiji, ki so vojaški obvezniki.

Način popolnjevanja pomožne policije in izvajanja nalog, merila za izbor kandidatov, vrste in način usposabljanj, višino plačila za pripravljenost in opravljanje nalog policije, nadomestila, povračila ter druge prejeme, odsotnost, pravice in dolžnosti pomožnih policistov in

kandidatov za pomožne policiste ter razloge za prenehanje in odpoved pogodbe predpiše vlada.

5.9 DELOVANJE POLICIJE OB NARAVNIH IN DRUGIH NESREČAH, V KRIZI, VOJNEM ALI IZREDNEM STANJU

5.9.1 Delovanje policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, vojnem ali izrednem stanju

Policija se v okviru delovnega področja, določenega z zakonom, pripravlja, opremlja in usposablja tudi za delovanje ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, vojnem ali izrednem stanju. V primerih naravnih in drugih nesreč velikega obsega in drugih izjemnih okoliščinah, krizi, vojnem ali izrednem stanju opravlja policija naloge s svojega delovnega področja tako, da nastalim razmeram oziroma okoliščinam prilagaja svojo organiziranost, oblike in metode dela ter načine delovanja in sodelovanja.

Ukrepe kriznega odzivanja v okviru pristojnosti policije, njihov obseg in trajanje na predlog ministra določi vlada.

Državni zbor Republike Slovenije lahko ob razglasitvi vojnega ali izrednega stanja na predlog vlade odloči o vključevanju policije v aktivnosti za zagotovitev varnosti Republike Slovenije. Če se Državni zbor Republike Slovenije zaradi vojnega ali izrednega stanja ne more sestati, odločitev sprejme predsednik republike.

Policija načrtuje uporabo materialnih-tehničnih sredstev, infrastrukture, zemljišč in objektov policije za primer vojnega ali izrednega stanja. Za izvajanje določenih nalog policije v vojnem ali izrednem stanju se lahko razporedijo sredstva in oprema na podlagi materialne dolžnosti.

Kriza po Zakonu o organiziranosti in delu policije pomeni nastanek izrednih oziroma izjemnih varnostnih dogodkov, pojavov, razmer, stanj in situacij, ki ogrožajo notranjo, nacionalno in mednarodno varnost oziroma lahko vodijo v vojno ali izredno stanje, policija pa mora za njihovo obvladovanje in zaradi nujnosti oziroma za zagotovitev varnosti, zavarovanja vitalnih interesov in pomembnih dobrin družbe v skladu s predpisi, načrti ter načeli in pravili mednarodnega prava uvesti in izvajati ukrepe kriznega odzivanja.

5.9.2 Dolžnosti in status obveznikov

Za delovanje policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, vojnem ali izrednem stanju se uslužbenci policije, pomožni policisti in javni uslužbenci ministrstva (v nadaljnjem besedilu: obvezniki), ki opravljajo za policijo pomembne naloge ali naloge za zagotovitev notranje varnosti, razporejajo na delovno dolžnost ali na dolžnost sodelovanja v civilni zaščiti v ministrstvu in policiji.

Obvezniki, ki opravljajo za policijo pomembne naloge oziroma naloge za zagotovitev notranje varnosti, ki prostovoljno ali nepoklicno opravljajo naloge zaščite, reševanja in pomoči, morajo opravljati te naloge na način, ki jih ne ovira pri opravljanju nalog policije.

Ministrstvo za potrebe izvajanja priprav in delovanja policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, vojnem ali izrednem stanju vodi evidenco obveznikov, razporejenih na delovno dolžnost v ministrstvu ter policiji, in obveznikov civilne zaščite v ministrstvu in policiji.

Evidenca obveznikov, razporejenih na delovne dolžnosti, in obveznikov civilne zaščite v ministrstvu in policiji vsebuje naslednje podatke:

- osebno ime, kraj rojstva, davčno številko, podatke o stalnem in začasnem prebivališču,
- o delovnem razmerju in delovnem mestu,
- o strokovni izobrazbi, funkcionalnem in specialnem znanju ter druge podatke o strokovni usposobljenosti in izkušnjah,
- o prenehanju delovnega razmerja,
- o izvajanju obveznosti iz delovne dolžnosti in dolžnosti civilne zaščite v ministrstvu oziroma policiji (datum razporeditve, številko dokumenta razporeditve),
- o pristojnem upravnem organu za razporejanje, datumu ukinitve razporeditve, vrsti dolžnosti,
- o izvajanju nalog civilne zaščite v ministrstvu in policiji.

Upravni organi, pristojni za obrambne zadeve in za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki vodijo zbirke osebnih in drugih podatkov o vojaških obveznikih in obveznikih civilne zaščite ter sredstvih iz popisa, so dolžni posredovati ministrstvu osebne in druge podatke, ki so potrebni za izvajanje priprav in delovanje policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, vojnem ali izrednem stanju.

6 NALOGE POLICIJE

6.1 SPLOŠNO O NALOGAH POLICIJE

Na podlagi Zakona o nalogah in pooblastilih policije (v nadaljevanju: ZNPPol) opravlja policija naloge in pooblastila **zaradi zagotavljanja temeljnih dolžnosti policije**, ki obsegajo:

- zagotavljanje varnosti posameznikom in skupnosti,
- spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter
- krepitev pravne države.

Policija torej opravlja naloge in pooblastila zaradi preprečevanja in odpravljanja nevarnosti, ki ogrožajo zagotavljanje varnosti posameznikom in skupnosti, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepitev pravne države. Pri opravljanju nalog in pooblastil po določbah drugih zakonov policija uporablja določbe Zakona o nalogah in pooblastilih policije samo, če drug zakon ne določa drugače. Enako velja pri zbiranju dokazov, če drugi zakoni ne določajo pravil glede zbiranja dokazov.

Ob tem je potrebno poudariti, da Zakon o nalogah in pooblastilih policije določa:

- **policijska naloga** je naloga, predpisana z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije ali drugim zakonom in se opravlja z uporabo policijskih pooblastil ali z drugimi uradnimi dejanji,

- **policijsko pooblastilo** je z zakonom določen ukrep, ki policistom omogoča opravljanje policijskih nalog in s katerim se praviloma posega v človekove pravice ali temeljne svoboščine ali druge pravice (3.člen),
- **policijski postopek** je vsako dejanje policistov zaradi opravljanja policijskih nalog.
- Fizična oseba, pravna oseba ali državni organ v policijskem postopku ali oseba, ki je navzoča na kraju policijskega postopka, mora ravnati po odredbah, ukazih, navodilih ali zahtevah policistov, ki so potrebne za zagotovitev varnosti in nemoteno izvedbo policijskega postopka (8. člen).

Pri tem je tudi zelo pomembno, da policisti pri opravljanju policijskih nalog ocenjujejo, katere odločitve, policijska pooblastila ali uradna dejanja bodo za učinkovito preprečevanje in odpravljanje nevarnosti izvedli, glede na dejstva in okoliščine, ki so jim bile znane v trenutku ocenjevanja.

Kot je bilo že omenjeno naloge policije izhajajo iz njenih temeljnih dolžnosti. Tako so naloge policije, ki smo jih navedli že pri organiziranosti in delu policije, naslednje:

- varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi,
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih ali pogrešanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov,
- vzdrževanje javnega reda,
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet,
- nadzor državne meje,
- naloge v zvezi z gibanjem in prebivanjem tujcev,
- varovanje določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov, in če z zakonom ni določeno drugače, varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov,
- naloge ob naravnih in drugih nesrečah in
- druge naloge, določene v tem zakonu in drugih predpisih v skladu z zakonom (4. člen ZNPPol).

Policisti opravljajo policijske naloge in seveda tudi svoja pooblastila po **uradni dolžnosti**, po **odredbi policijskega vodje** in **nalogu sodišča, državnega tožilca ali drugega organa, ki ga za to pooblašča poseben zakon**. Odredba policistu s strani policijskega vodje in nalog zgoraj navedenih organov za izvedbo policijske naloge morata temeljiti na zakonu in morata biti razumljiva in določna.

Pri tem Zakon o nalogah in pooblastilih policije v 3. členu določa, da je:

- **policijski vodja ali policijska vodja** (v nadaljnjem besedilu: policijski vodja) je policist oziroma policistka (v nadaljnjem besedilu: policist), ki vodi enega ali več policistov pri opravljanju nalog policije ali tisti, ki je določen za vodenje konkretne policijske naloge

- **odredba policistu** je ustna ali pisna zahteva policijskega vodje, dana policistu za izvedbo policijske naloge, policijskega pooblastila ali uradnega dejanja,
- **nalog** je ustna ali pisna zahteva pristojnega organa za izvedbo določene policijske naloge.

Policist mora odkloniti izvedbo odredbe ali naloga, če je očitno, da bi s tem storil kaznivo ravnanje. O odklonitvi policist takoj obvesti notranjo organizacijsko enoto policije, pristojno za notranjo varnost, ali drug pristojen državni organ. Policista, ki odkloni izvedbo takšne odredbe ali naloga, se ne sme na kakršen koli način kaznovati.

6.2 OPRAVLJANJE NEKATERIH POLICIJSKIH NALOG

Policisti izvajajo svoje policijske naloge v različnih oblikah in postopkih, ki so opredeljeni v zakonih in podzakonskih predpisih. Zakon o nalogah in pooblastilih policije pa določa, da policisti opravljajo policijske naloge zlasti:

- z opazovanjem,
- s patroljiranjem,
- z interveniranjem,
- z zasedo,
- s poostrenim nadzorom in
- z varnostno akcijo.

Med te oblike opravljanja nalog pa lahko glede na omenjeni zakon uvrstimo tudi vsaj **kriminalistično pridobivanje in vrednotenje informacij** ter **policijsko intervencijo**, kot posebni, specifični obliki opravljanja policijskih nalog.

6.2.1 Opazovanje, patroljiranje in druge oblike

Opazovanje je oblika opravljanja policijskih nalog, katere namen je, da policist s svojo navzočnostjo in opazovanjem preventivno deluje, preprečuje in odkriva kazniva dejanja in prekrške ter druga družbi nevarna dejanja in pojave ter da zbira obvestila in opravlja druge naloge določene v 4. členu ZNPPol.

Patroljiranje je oblika opravljanja policijskih nalog, ki se opravlja v policijskem okolišu oziroma na javnih prostorih oziroma cestah z namenom kot je opisan pri opazovanju.

Interveniranje oziroma intervencija je oblika opravljanja policijskih nalog, katere namen je, da policisti s svojo prisotnostjo, opozarjanjem in drugimi zakonitimi ukrepi preprečujejo kazniva dejanja in prekrške ter druga kazniva ravnanja in pojave za katere so pristojni.

S podobnim namenom policisti opravljajo tudi **zasede, poostren nadzor in varnostne akcije**.

6.2.2 Kriminalistično pridobivanje in vrednotenje informacij

Kriminalistično pridobivanje in vrednotenje informacij je proces zbiranja, vrednotenja in analiziranja osebnih in drugih podatkov o kriminalni dejavnosti fizičnih in pravnih oseb ter hudodelskih združb, na podlagi katerega se odloča in načrtuje policijske naloge za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti.

Pri pridobivanju podatkov policija sodeluje z osebami, ki ji prostovoljno posredujejo operativne informacije o kaznivih dejanjih, njihovih storilcih in drugih aktivnostih, ki kažejo na kazniva dejanja. Policija mora tem osebam zagotoviti varnost in anonimnost, če je to v njihovem interesu in je skladno z določbo 118. člena ZNPPol (varovanje podatkov). S kriminalističnim pridobivanjem in vrednotenjem informacij se ne sme izzivati kriminalne dejavnosti.

Način izvajanja kriminalističnega pridobivanja in vrednotenja informacij ter sodelovanje z osebami z internim aktom določi generalni direktor policije oziroma generalna direktorica policije (v nadaljnjem besedilu: generalni direktor policije).

6.2.3 Policijska asistenca

Policija zagotavlja pomoč državnim organom in samoupravnim lokalnim skupnostim, nosilcem javnih pooblastil pa le, ko izvajajo javna pooblastila na podlagi zakonsko določenih nalog in pristojnosti (v nadaljnjem besedilu: upravičenci), **če pri izvajanju njihovih nalog pride do upiranja ali ogrožanja ali če to utemeljeno pričakujejo.**

Policija zagotavlja policijsko asistenco **na podlagi pisnega zahtevka upravičenca.** Upravičenec mora zahtevek poslati pristojni policijski postaji najmanj sedem dni pred opravljanjem nalog. V zahtevku morajo biti navedeni razlogi, zaradi katerih je treba zagotoviti pomoč policistov, in zakonska podlaga za izvajanje nalog in pristojnosti, pri katerih je prišlo do upiranja ali ogrožanja, ali upravičenec to utemeljeno pričakuje. Ne glede na to se pomoč lahko zagotovi takoj na podlagi ustnega zahtevka, če pisnega zahtevka ni mogoče pravočasno vložiti. Zahtevek za pomoč policist pisno dokumentira, upravičenec pa mora posredovati zahtevek v pisni obliki najpozneje v roku 24 ur od ustnega zahtevka.

Preden upravičenec začne opravljati naloge, policisti osebe, navzoče na kraju, opozorijo, da bodo zoper njih uporabili policijska pooblastila, če bodo ovirali opravljanje nalog upravičenca. Pri tem policisti ne smejo sami opravljati dejanj, za opravljanje katerih je pristojen izključno upravičenec.

Kadar policisti pri zagotavljanju pomoči pričakujejo upiranje ali ogrožanje večjega števila oseb, smejo do izvedbe naloge upravičenca omejiti gibanje na določenem območju ali v določenem objektu. Osebe, ki ovirajo ali poskušajo ovirati opravljanje nalog upravičenca ali ogrožajo življenje ljudi, smejo policisti odstraniti oziroma ukrepajo skladno z zakonom.

6.3 GENERALNA POLICIJSKA KLAVZULA IN NEKATERE OMEJITVE

6.3.1 Generalna policijska klavzula

Policija mora v okviru predpisov tudi brez stvarne pristojnosti, določene v tem ali drugih zakonih, ukreniti vse, kar je potrebno, da od skupnosti ali posameznika odvrne nevarnost ali prepreči ravnanja, ki ogrožajo varnost ali javni red. Na predlog ministra odloča Vlada Republike Slovenije.

Nevarnost je možnost za nastanek škode ali ogrožanja dobrine, ki se varuje z opravljanjem policijske naloge (velika nevarnost je nevarnost, ki ogroža pomembne dobrine, kot so življenje ljudi, zdravje, svoboda ali večja premoženjska vrednost).

Pri ukrepanju sme uporabiti policijsko pooblastilo iz ZNPPol ali drugega zakona, ki je glede na okoliščine primerno in s katerim lahko na najmilejši možen način prepreči, odpravi ali zmanjša zgoraj navedene učinke nevarnosti ali ravnanj. Zoper te ukrepe je dopustno vložiti tožbo na Upravno sodišče Republike Slovenije, ki o njej odloča prednostno. Vrhovno sodišče Republike Slovenije o pritožbi zoper sodbo Upravnega sodišča Republike Slovenije odloča prednostno.

Fizične osebe, pravne osebe in državni organi morajo dati policiji v uporabo tehnična sredstva, potrebna za izvedbo zgoraj navedenih nalog in zagotoviti osebe, usposobljene za njihovo upravljanje. Stroški, nastali z uporabo tehničnih sredstev in opreme so stroški proračuna.

6.3.2 Omejitve ob veliki verjetnosti hujših kršitev javnega reda

Ob veliki verjetnosti hujših kršitev javnega reda lahko Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) na predlog ministra, pristojnega za notranje zadeve **naloži policiji**, da z odredbo:

- **omeji ali prepove gibanje na določenih območjih, določenih krajih ali na javnih mestih oziroma**
- **prepove nastanitev v določenem kraju ali zapustitev določenega kraja.**

Velika verjetnost je podana, ko je pričakovanje, da bo ogrožanje ali škodna posledica nastala, bistveno večje od pričakovanja, da ne bo nastala (verjetnost je podana, ko je pričakovanje, da bo ogrožanje ali škodna posledica nastala, večje od pričakovanja, da ne bo nastala).

Navedeni ukrep sme trajati največ sedem dni. Z izvajanjem ukrepa se preneha takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bil odrejen.

Odredba vlade je dokončna. Zoper odredbo je dopustno vložiti tožbo na Upravno sodišče Republike Slovenije, ki o njej odloča prednostno. Vrhovno sodišče Republike Slovenije o pritožbi zoper sodbo Upravnega sodišča Republike Slovenije odloča prednostno.

6.4 OPRAVLJANJE NALOG POLICIJE V UNIFORMI, CIVILNI IN MASKIRNI OBLEKI TER ZUNAJ DELOVNEGA ČASA

6.4.1 Opravljanje nalog policije v uniformi in civilni obleki

Policisti opravljajo policijske naloge v uniformi ali civilni obleki. Kadar policisti opravljajo policijske naloge v civilni obleki, se morajo pred policijskim postopkom izkazati s službeno izkaznico. Če okoliščine tega ne dopuščajo, se morajo ustno predstaviti kot policisti. Takoj ko je možno, pa se morajo izkazati s službeno izkaznico.

Policist osebi, zoper katero je izvajal policijska pooblastila, na njeno zahtevo na kraju praviloma pove svoje ime in priimek ter policijsko enoto, v katero je razporejen, glede na okoliščine pa se izjemoma predstavi le z identifikacijsko številko, če oceni, da bi predstavitev z imenom in priimkom lahko povzročila njegovo ogroženost.

Policist se predstavi tako, da si oseba identifikacijo lahko zapomni ali zapiše. Ob predstavitvi policist osebi v postopku pojasni policijsko pooblastilo oziroma nalogo, ki jo izvaja, razen če bi to ogrozilo ali otežilo izvedbo.

6.4.2 Uporaba maskirnega pokrivala

V primerih, **ko mora biti med opravljanjem policijskih nalog zaradi policistove varnosti prikrita njegova prepoznavnost**, sme policist **izjemoma uporabljati maskirno pokrivalo**. V takem primeru se policistu ni treba predstaviti na način, ki je bil opisan. O uporabi maskirnega pokrivala odloči generalni direktor policije, direktor policijske uprave ali oseba, ki jo za to pooblasti generalni direktor policije ali direktor policijske uprave.

6.4.3 Opravljanje policijskih nalog zunaj delovnega časa

Policisti morajo tudi zunaj delovnega časa preprečevati nezakonita dejanja ter opravljati druge policijske naloge, če je zaradi nezakonitega dejanja ali splošne nevarnosti neposredno ogroženo življenje, zdravje, osebna varnost ali premoženje. V drugih primerih smejo policisti zunaj delovnega časa opravljati policijske naloge, če v uniformi neposredno zaznajo kršitev predpisov in če je glede na okoliščine treba ukrepati takoj.

Policisti ne smejo opravljati navedenih policijskih nalog v primerih, če so sami udeleženi v takem dogodku.

O opravljanju policijskih nalog zunaj delovnega časa morajo policisti takoj seznaniti vodjo policijske enote, v katero so razporejeni.

6.5 PRIREJENA IDENTITETA

6.5.1 Prirejena identiteta in prirejeno lastništvo sredstev

Za zagotovitev učinkovitega izvajanja nalog policije v zvezi s prikritimi preiskovalnimi ukrepi na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, lahko generalni direktor policije odredi za policiste vnaprejšnjo izdelavo prirejene identitete, oblikovane identitete ali prirejenega lastništva sredstev policije. Ti izrazi pomenijo:

- prirejena identiteta je prireditev podatkov o osebi, prireditev podatkov v zbirkah podatkov in izdelava prirejenih listin;
- oblikovana identiteta je pridobivanje in obvladovanje specifičnih veščin ter znanj v določenih okoljih in usposabljanje policistov za določene profile;
- prirejeno lastništvo sredstev policije je prireditev oznak ali podatkov o lastništvu sredstev policije.

Prirejena identiteta, oblikovana identiteta in prirejeno lastništvo se izdelajo pred izdajo odredbe za prikrite preiskovalne ukrepe iz zakona, ki ureja kazenski postopek, vendar njihova uporaba ne sme biti usmerjena v preiskovanje konkretnega kaznivega dejanja. Prirejena identiteta in prirejeno lastništvo se smeta uporabljati le za izdelavo oblikovane identitete. Za izdelavo oblikovane identitete se lahko odredi uporaba prirejene identitete in

prirejenega lastništva v pravnem prometu. Policija mora zagotoviti sledljivost uporabe prirejene identitete, oblikovane identitete in prirejenega lastništva.

Prirejena identiteta, oblikovana identiteta in prirejeno lastništvo se lahko po tem členu uporabljajo eno leto od izdelave, z možnostjo večkratnega podaljšanja uporabe za eno leto. Uporabo podaljša generalni direktor policije na podlagi obrazloženega predloga pristojne enote policije. O izdelavi, podaljšanju ali uničenju prirejene identitete, oblikovane identitete in prirejenega lastništva policija pisno obvesti vodjo specializiranega državnega tožilstva ali državnega tožilca, ki ga ta pooblasti.

Nadzor nad prirejeno identiteto, oblikovano identiteto in prirejenim lastništvom in njihovo uporabo izvaja najmanj enkrat letno v prostorih policije vodja specializiranega državnega tožilstva ali državni tožilec, ki ga ta pooblasti. Nadzor se izvaja tako, da se ne razkrije identitete policistov.

Vodja specializiranega državnega tožilstva ali državni tožilec, ki ga ta pooblasti, lahko odredi uničenje prirejene identitete, prirejenega lastništva ali prenehanje izdelave oblikovane identitete, če pri nadzoru ugotovi neskladje z drugim ali tretjim odstavkom.

Zaradi varstva tretjih oseb lahko generalni direktor policije odredi, da se policist, ki po tem členu uporablja prirejeno identiteto, v postopkih pred državnimi organi predstavi s pravo identiteto.

Na zaprosilo tujih pristojnih organov se lahko izdelata prirejena identiteta, oblikovana identiteta in prirejeno lastništvo v skladu s tem podpoglavjem in v skladu z naslednjim poglavjem tudi policijskemu delavcu tuje države s statusom tajnega delavca, ki jo mora ravnati v skladu s temi določili.

Način izdelave, hrambe in uničenja prirejene identitete, oblikovane identitete in prirejenega lastništva z internim aktom določi minister.

6.5.2 Uporaba prirejene identitete

Za zaščito izvedbe policijske naloge pri izvajanju prikritih preiskovalnih ukrepov ali za zagotovitev varnosti izvajalcev prikritega preiskovalnega ukrepa in policistov, ki zagotavljajo neposredno operativno podporo pri izvedbi prikritih preiskovalnih ukrepov, lahko pristojni državni tožilec oziroma preiskovalni sodnik v skladu z določbami zakona, ki ureja kazenski postopek, dovoli uporabo prirejene identitete, oblikovane identitete ali prirejenega lastništva sredstev policije iz prejšnjega člena.

Ko policist uporablja prirejeno identiteto, se ne izkazuje in predstavlja po določilih, ki veljajo za policiste.

7 POLICIJSKA POOBLASTILA

7.1 POJMOVANJE POOBLASTIL IN POLICIJSKIH POOBLASTIL

Pooblastila v najširšem pomenu pomenijo pravico, največkrat tudi dolžnost določenih oseb, da lahko ali pa morajo opraviti uradno dejanje oziroma izvršiti določene ukrepe ali opravila (Čas, 2010: 109). Pooblastilo je pravica in dolžnost določenih oseb, da v primerih določenih z zakonom in na način, ki je določen z zakonom, izvajajo pro++ti osebam

določene ukrepe in opravila oziroma je pravica, da kdo uradno veljavno opravi oziroma opravlja kako pravno dejanje (Slovar, 1994: 918). Govorimo lahko o pooblastilih posameznikov, pooblastilih, ki jih imajo določeni organi (državni organi, pravosodni organi, policija itd.), pooblastilih predsednika republike, pooblastilih za izdajanje predpisov, o posebnih pooblastilih, javnih in zasebnih pooblastilih (Čas, 2006: 114). **Nas seveda zanimajo tista pooblastila, ki jih država zaupa le določenim organom oziroma določenim uradnim osebam, ki le-ta potrebujejo za opravljanje varnostnih nalog, nalog varovanja ljudi in premoženja, varovanje določenih oseb in objektov, vzdrževanje javnega reda in miru in nasploh za opravljanje tistih nalog, ki jih ni mogoče opravljati brez ustreznih pooblastil, velikokrat tudi ne brez uporabe prisilnih sredstev.** Takšna pooblastila imajo **policisti**, delavci v zavodih za izvrševanje kazenskih sankcij, **pripadniki Ministrstva za obrambo in Slovenske vojske**, občinski redarji, **pooblašcene uradne osebe carinske službe** in tudi varnostniki.

Pooblastila oziroma navedeni ukrepi seveda niso dani vsem, ki so zaposleni pri določenem organu (Policiji, Zavodu za izvrševanje kazenskih sankcij, podjetjih, ki opravljajo naloge s področja zasebnega varovanja, Ministrstvu za obrambo, Slovenski vojski, redarstvu in carinski službi). Pooblastila imajo samo določeni delavci, ki imajo zaradi tega tudi poseben status. Tako so po Zakonu o nalogah in pooblastilih policije ti delavci le policisti, v zavodih za izvrševanje kazenskih sankcij pravosodni policisti (Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij), na Ministrstvu za obrambo in Slovenski vojski delavci vojaške policije, vojaška oseba in delavci obveščevalno-varnostne službe ministrstva (Zakon o obrambi), v redarstvih občinski redarji (Zakon o občinskem redarstvu), v carinski službi carinik, inšpektor in izterjevalec, ki izvaja postopke prisilne izterjave dajatev (Zakon o carinski službi), v zasebno varnostnih družbah pa so to varnostniki (prav tam: 110).

7.2 SPLOŠNO O POLICIJSKIH POOBLASTILIH

7.2.1 Posamezna policijska pooblastila

Policisti imajo za zakonito, učinkovito, strokovno in uspešno opravljanje svojih nalog določena »posebna policijska varnostna pooblastila« (v nadaljevanju: policijska pooblastila), katera izvajajo z določenimi ukrepi, ki jih lahko uporabijo le, če so dani pogoji, s katerimi zakon ali na podlagi zakona izdani predpis dopušča njihovo uporabo. Policijska pooblastila so določena v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol), Zakonu o kazenskem postopku in drugih predpisih (Čas, 2006: 115).

Policijska pooblastila, s katerimi policisti učinkovito in uspešno izvajajo svoje naloge po 33. členu ZNPPol so:

- zbirati obvestila,
- vabiti,
- opozarjati,
- ukazovati,
- ugotavljati identiteto oseb in izvajati identifikacijski postopek,
- iskati osebe,
- izvajati prikrito in namensko kontrolo,
- izvajati prepoznavo oseb po fotografijah,

- izdelovati fotorobote,
- izvajati poligrafski postopek,
- postavljati cestne zapore z blokadnimi točkami,
- uporabljati tuja prevozna sredstva, sredstva za zveze ali druga sredstva,
- opravljati varnostne preglede,
- opravljati preglede oseb,
- vstopati v tuja stanovanja in v druge prostore,
- zasegati predmete,
- opravljati protiteroristične preglede,
- začasno omejevati gibanje oseb,
- privedi osebe,
- prepovedati približevanje določeni osebi, kraju ali območju,
- prepovedati udeležbo na športnih prireditvah in prekiniti potovanje,
- pridržati osebe,
- uporabljati prisilna sredstva,
- varnostno preverjati osebe,
- izvajati akreditacijski postopek,
- izvajati policijska pooblastila na vodah,
- zbirati in obdelovati podatke in
- izvajati druga policijska pooblastila, določena v zakonih.

Način izvajanja navedenih policijskih pooblastil podrobneje predpiše minister po pridobitvi predhodnega mnenja **Varuha človekovih pravic**, razen če ni s tem zakonom določeno drugače.

Policisti imajo, glede na opisano, zelo veliko pooblastil, vsa pa na določen način posegajo v pravice in temeljne svoboščine tistih, proti katerim se uporabljajo. **Zato morajo pri svojih postopkih vedno paziti, da so njihovi ukrepi in dejanja zakoniti.** Pri uporabi policijskih pooblastil morajo zato vedno upoštevati dejstvo, da lahko izvajajo le tista pooblastila in ukrepe, ki so določeni z zakonom ali drugim predpisom, da lahko pooblastila uporabijo le, če so podani vsi pogoji, ki dopuščajo njihovo uporabo, da lahko izvedejo le tiste ukrepe, s katerimi se z najmanjšimi škodljivimi posledicami za občane in druge doseže izvršitev uradne naloge in da morajo v postopkih z občani in ljudmi vedno ravnati obzirno in paziti, da ne škodujejo njihovi časti in dobremu imenu, da ne prizadenejo njihovega človeškega dostojanstva in da jih po nepotrebnem ne vznemirjajo ali jim ne nalagajo nepotrebnih obveznosti.

7.2.2 Nekatere posebnosti pri izvajanju policijskih pooblastil

Pri opravljanju nalog policije imajo policisti pooblastila, določena z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije in z drugimi zakoni. Način izvajanja policijskih pooblastil predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije. **Policisti lahko opravljajo uradne naloge in izvajajo svoja pooblastila na območju celotne države.** Policisti so pri opravljanju nalog dolžni ravnati v skladu z ustavo in zakoni ter spoštovati in varovati človekove pravice ter temeljne svoboščine. **Policisti lahko omejijo človekove pravice in temeljne svoboščine le v primerih, določenih z ustavo in zakoni.**

Policisti so dolžni ob vsakem času preprečevati nezakonita dejanja ter ukrepati in uporabiti z zakonom določena pooblastila, če je zaradi nezakonitega dejanja ali zaradi

splošne nevarnosti neposredno ogroženo življenje, osebna varnost ali premoženje ljudi. Oseba, zoper katero policist izvaja naloge, pooblastila ali druga uradna dejanja, določena s tem ali drugim zakonom, ali druga oseba, ki je navzoča na kraju, morata upoštevati odredbe, ukaze ali navodila policista, ki so potrebna za zagotovitev varnosti in nemoteno izvedbo naloge, pooblastila ali uradnega dejanja.

Policisti morajo upoštevati posebnosti pri izvajanju policijskih pooblastil **zoper osebe z imuniteto**, zoper vojaške osebe, **zoper polnoletne osebe pod skrbništvom** ter proti mladoletnikom in otrokom

7.2.2.1 Diplomatska in konzularna imuniteta

Diplomatska imuniteta pomeni da je določena oseba izvzeta (imuna) pri določenih uradnih dejanj policistov oziroma da proti določenim osebam policisti ne smejo izvajati določenih uradnih dejanjih. Poznamo diplomatsko in poslansko imuniteto. Diplomatska imuniteta je praviloma popolna in glede na Dunajsko konvencijo o diplomatskih odnosih le ta pomeni privilegije in imuniteto diplomatskim predstavnikom za zagotavljanje učinkovitega izvajanja nalog pri zastopanju svoje države v tuji državi, ob tem pa konvencija določa tudi nedotakljivost prostorov diplomatskega predstavništva. **Diplomatska imuniteta je absolutna, saj pomeni, da je diplomatski predstavnik nedotakljiv in ne sme biti prijet, pridržan ali priprt ter uživa tudi imuniteto pred kazensko pristojnostjo države gostiteljice.** Absolutnost policistovega spoštovanja imunitete pa se konča tedaj, ko bi moral policist neposredno zavarovati življenje ali premoženje, ki bi ga npr. ogrožal diplomatski predstavnik (Žaberl, 2006: 42).

Osebe, ki uživa diplomatsko imuniteto v Republiki Sloveniji in se nanjo sklicuje z ustrežno listino, **policisti ne smejo privedi, pridržati ali ji omejiti gibanje od trenutka**, ko izvejo, da uživa imuniteto, **morajo pa zbrati in zavarovati dokaze, da je oseba kršila predpise Republike Slovenije.** O ugotovljeni kršitvi osebe, ki uživa diplomatsko imuniteto, policija pisno obvesti ministrstvo, pristojno za zunanje zadeve. **Osebi, ki uživa diplomatsko imuniteto, je za kršitev mogoče izreči tiste sankcije, ki so v skladu z zakonom in niso obsežene z imuniteto.** Ne glede na navedeno morajo policisti preprečiti dejanje, s katerim oseba z diplomatsko imuniteto povzroča veliko nevarnost.

Osebo, ki **uživa konzularno imuniteto** v Republiki Sloveniji in se nanjo sklicuje z ustrežno listino, **smejo policisti privedi, pridržati ali ji omejiti gibanje le na podlagi pisnega naloga sodišča**, ob sumu storitve kaznivega dejanja ali prekrška pa smejo zoper njo izvesti **vsa zakonska policijska pooblastila in druga uradna dejanja**, razen privedbe, pridržanja ali omejitve gibanja. Slednje pa se ne uporablja za častne konzularne funkcionarje.

Policisti ne smejo vstopiti v prostore diplomatske misije in konzulata, razen konzulata, ki ga vodi častni konzularni funkcionar, **niti ne smejo vstopiti v zasebno stanovanje tujega diplomatskega predstavnika ali pregledati ali preiskati vozila, ki ga ta uporablja.** Izjemoma smejo policisti vstopiti v prostore diplomatske misije, **če to zahteva ali s tem soglaša šef misije**, ali v prostore konzulata, **če to zahteva ali s tem soglaša šef konzulata**, oseba, ki jo on določi, ali šef diplomatske misije države imenovanja. **V takem primeru smejo policisti zahtevati, da jim tisti, ki je zahteval vstop, to pisno potrdi.** V zasebno stanovanje tujega diplomatskega predstavnika smejo policisti vstopiti na zahtevo ali ob soglasju šefa misije, konzulata ali osebe, ki jo določita. V navedenih primerih mora biti prisoten predstavnik misije ali konzulata.

Ne glede na navedeno v prejšnjem odstavku smejo policisti ob požaru ali drugih nesrečah, ki zahtevajo hitre varnostne ukrepe, vstopiti v prostore konzulata. V takem primeru, če je le mogoče, policisti predhodno obvestijo konzulat, v teh prostorih pa se zadržijo le nujno potreben čas.

Arhiva, dokumentov in uradnih dopisov diplomatskih misij in konzulatov ter po predpisih označene diplomatske in konzularne pošte ni dovoljeno odpirati, pregledovati, zadrževati ali zaseči. Navedena določba velja za archive, dokumente in uradne dopise konzulatov, ki jih vodijo častni konzuli le, če so ti ločeni od drugih dokumentov častnega konzularnega funkcionarja ali drugih oseb. Kadar policisti zavrnejo konzularno pošiljko, o tem napišejo poročilo, v katerem utemeljijo razloge in potek postopka.

Opisano velja tudi za mednarodne organizacije s sedežem v Republiki Sloveniji in njihovo osebje, ki uživa imuniteto v obsegu, ki ga določajo mednarodne pogodbe.

Policisti morajo izvajati policijska pooblastila zoper osebe, ki uživajo diplomatsko ali konzularno imuniteto, v skladu z mednarodnim pravom in na način, ki ustreza mednarodnim običajem.

7.2.2.2 Poslanska imuniteta oziroma Imuniteta državnih funkcionarjev

Poslanska imuniteta pomeni, da poslanec Državnega zbora Republike Slovenije ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas, ki ga je izrekel na sejah državnega zbora ali njegovih delovnih teles. Poslanec ne sme biti priprt niti se zoper njega, če se sklicuje na imuniteto, **ne sme začeti kazenski postopek brez dovoljenja državnega zbora**, razen če je bil **zaloten pri kaznivem dejanju, za katero je predpisana kazen zapora nad pet let.** Državni zbor lahko prizna imuniteto tudi poslancu, ki se nanjo ni skliceval ali ki je bil zaloten pri zgoraj navedenem kaznivem dejanju. **To imuniteto imajo predsednik Republike Slovenije, poslanci državnega zbora, svetniki državnega sveta in sodniki ustavnega sodišča (83., 100. in 167. člen Ustave RS).**

ZNPPol pa v 30. členu **opredeljuje imuniteto državnih funkcionarjev in določa:** »Kadar je storilec kaznivega dejanja ali prekrška oseba, ki po ustavi ali zakonu uživa imuniteto državnega funkcionarja (poslanec, sodnik, sodnik ustavnega sodišča, varuh človekovih pravic, državni tožilec in državni svetnik) in se nanjo sklicuje, morajo policisti storiti vse potrebno, da se zberejo potrebni podatki in zavarujejo dokazi. Pri tem smejo policisti uporabiti vsa policijska pooblastila. **Če je privedena oseba, ki uživa imuniteto in se nanjo sklicuje, zalotena pri storitvi kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti, morajo policisti o privedbi takoj obvestiti pristojnega državnega tožilca.**«

7.2.2.3 Sodniška imuniteta

Poznamo tudi sodniško imuniteto, ki pomeni, da nikogar, ki sodeluje pri sojenju, ni mogoče klicati na odgovornost za mnenje, ki ga je dal pri odločanju v sodišču. Sodnik ne sme biti priprt, niti ne sme biti brez dovoljenja državnega zbora zoper njega začel kazenski postopek, če je osumljen kaznivega dejanja pri opravljanju sodniške funkcije (134. člen Ustave RS).

7.2.2.4 Izvajanju policijskih pooblastil zoper vojaške osebe in na vojaškem območju

Policijska pooblastila izvajajo policisti tudi zoper vojaške osebe, če to z drugim zakonom ni drugače določeno. O privedbi ali pridržanju vojaške osebe morajo policisti

takoj obvestiti vojaško policijo. Policisti smejo vojaško osebo, ki bi lahko dala koristne podatke za opravljanje policijskih nalog, povabiti v uradne prostore policije preko njenega poveljstva ali neposrednega predstojnika.

Kadar policisti opravljajo policijske naloge v objektu ali okolišu objekta, ki je posebnega pomena za obrambo, ali na območju tabora, povabijo pristojno vojaško osebo, naj bo pri tem navzoča.

7.2.2.5 Opravljanju policijskih nalog zoper otroke, mladoletnike in polnoletne osebe pod skrbništvom

Otrok in mladoletnik sta osebi, ki sta kot takšni določeni v zakonu, ki določa kazensko odgovornost mladoletnikov. **V postopkih z otroki ali mladoletniki mora policist ravnati še zlasti obzirno. Upoštevati mora njihovo osebnost, občutljivost in morebitne druge lastnosti, ki jih je mogoče opaziti.** Pojma otrok in mladoletnik se uporabljata v kazenskopravnem pomenu. **Otrok** je oseba do 14. leta starosti, **mlajši mladoletnik** od 14. leta do 16. leta, **starejši mladoletnik** od 16. leta do 18. leta starosti, osebe nad 18. let pa so **polnoletniki** (osebe stare od 18. do 21. leta pa lahko poimenujemo **kot mlajše polnoletnike**).

Ko policisti izvajajo policijska pooblastila proti otroku, o tem obvestijo starše ali skrbnika, če to zahtevajo koristi otroka, vselej pa, ko so bila zoper njega uporabljena prisilna sredstva. Ko policisti izvajajo policijska pooblastila proti mladoletniku, ga seznanijo s pravico do obveščanja staršev ali skrbnika, starše ali skrbnika pa obvestijo vselej, ko so bila zoper njega uporabljena prisilna sredstva, je bil priveden ali je bilo odrejeno pridržanje. Pri obveščanju staršev policisti obvestijo enega ali drugega od staršev, če starši ne živijo skupaj, pa tistega od staršev, pri katerem otrok ali mladoletnik živi. Če ta ni dosegljiv, obvestijo drugega od staršev. Če bi bilo obveščanje staršev ali skrbnika v nasprotju s koristmi otroka ali mladoletnika, policisti ne obvestijo staršev ali skrbnika, o postopku pa obvestijo pristojni center za socialno delo.

Pri obveščanju staršev policisti obvestijo enega ali drugega od staršev, če starši ne živijo skupaj, pa tistega od staršev, pri katerem otrok ali mladoletnik živi. Če bi bilo obveščanje staršev ali skrbnika v nasprotju s koristmi otroka ali mladoletnika, policisti ne obvestijo staršev ali skrbnika, o postopku pa obvestijo pristojni center za socialno delo.

Tudi v primerih, ko policisti glede na okoliščine ocenijo, da je to potrebno, o izvedbi pooblastila obvestijo pristojni center za socialno delo.

Za polnoletne osebe, za katere policisti ugotovijo, da jim je bila popolnoma odvzeta poslovna sposobnost, **se glede vabljenja in privedbe uporabljajo določbe ZNPPol, ki veljajo za otroke**, torej tudi vse to, kar je tukaj navedeno za otroke.

7.3 NAČELA ZA IZVAJANJE POLICIJSKIH POOBLASTIL

Policisti morajo pri uporabi svojih pooblastil upoštevati več načel, ki so vodilo za zakonito in strokovno izvajanje le-teh. **Pomembnejša načela so:**

- **Načelo zakonitosti** je ustavnopravna kategorija, ki bi morala zagotavljati funkcioniranje »pravne države« in je najpomembnejše načelo našega pravnega sistema, ki izključuje kakršno koli samovoljo. To načelo je poudarjeno v Ustavi Republike Slovenije, kjer je

določeno v 3. členu, da je Republika Slovenija pravna država (Žaberl, 2006: 31). Z njim je izražena zahteva, da morajo biti zakoni v skladu z ustavo, da morajo biti abstraktni pravni akti v skladu z zakoni, posebej pa govorimo o zakonitosti delovanja državljanov, raznih družbenih skupnosti in državnih organov (Godec, 1993: 192, 194), v našem primeru pa pomeni, da smejo policisti uporabljati samo tista pooblastila, ki jih določa Zakon o nalogah in pooblastilih policiji in Pravilnik o policijskih pooblastilih (2006) in samo na ta način, kot ga določa ta zakon in pravilnik. To pomeni, da sme policist uporabljati le pooblastila, ki so določena v ustavi in zakonih. Temeljni razlog za vključitev načela zakonitosti kot enega izmed temeljnih načel policijskih pooblastil je to, da se izključi možnost samovolje, arbitrarnosti in subjektivnosti v odnosu med policijo in državljani (Liksen, Denninger, 1992). Zakon o nalogah in pooblastilih policije določa v 15. členu, da smejo policisti pri opravljanju policijskih nalog uporabiti policijska pooblastila na podlagi in v obsegu, ki ga določa zakon, ter na način, določen z zakonom ali podzakonskim predpisom, izdanim na podlagi in v skladu z zakonom;

- **Načelo enakega obravnavanja občanov** je tudi ustavno načelo, ki določa, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino. Navedeno načelo je je povzeto tudi v ZNPPol v 14. členu, ki določa, »da morajo policisti pri opravljanju policijskih nalog vsakomur zagotoviti enako varstvo njegovih pravic. Nikogar ne smejo diskriminirati na podlagi narodnosti, rase, barve kože, spola, jezika, vere, spolne usmerjenosti, političnega ali drugega prepričanja, premoženjskega stanja, rojstva, genetske dediščine, izobrazbe, družbenega položaja, invalidnosti ali katere koli druge osebne okoliščine«. To načelo pri uporabi pooblastil pomeni, da je potrebno policijska pooblastila ob enakih oziroma podobnih primerih izvajati do posameznikov enako. Policist mora torej v primeru, če obstajajo zakonski pogoji (nevarnost ogrožanja, storitev kaznivega dejanja, nevarnost za življenje), enako ravnati oziroma ukrepati proti vsakomur (Čas, 2010: 113);
- **Načelo strokovnosti in integritete** je upoštevano, kadar policisti svoja pooblastila izvajajo strokovno in profesionalno, za kar morajo biti tudi ustrezno strokovno usposobljeni. Strokovno pomeni izvajati policijska pooblastila na način, ki ga določa zakon in v skladu z ustreznimi navodili ter spoznanji stroke. Strokovnost se kaže zlasti s pravili ravnanja in etičnim kodeksom, široko zastavljenim strokovnim izobraževanjem in usposabljanjem ter vidno manifestacijo ustreznih strokovnih znanj, ki jih policist kaže pri posameznem postopku s svojim pristopom do občana, svojim nastopom in izvedbo postopka (prav tam). Zaradi tega morajo biti policistovi postopki odločni, hitri in učinkoviti, hkrati pa tudi vljudni, humani, takti in spoštljivi v odnosu do tistih, s katerimi imajo postopek. Načelo strokovnosti tudi pomeni, da morajo policisti pri izvajanju svojih pooblastil in uporabi prisilnih sredstev ravnati tudi v skladu s podzakonskih aktih, ki so izdani na podlagi ZNPPol. Tako v zvezi z načelom strokovnosti in integritete ZNPPol v 17. členu določa, da morajo policisti pri opravljanju nalog upoštevati pravila stroke in krepiti integriteto. Torej morajo izvesti pooblastila strokovno in odločno, vendar obzirno, tako da po nepotrebnem ne prizadene dostojanstva osebe v postopku. Strokovnost pri uporabi prisilnih sredstev je zelo enostavno pojasniti, da pomeni uporaba fizične sile uporabo strokovnih prijemov, strokovnih metov in strokovnih udarcev ter drugih posamičnih ali skupinskih prijemov, kot je na primer dvigovanje ali prenos oseb s kraja,

na katerem s pasivnim ali aktivnim upiranjem ogrožajo lastno varnost, varnost drugih ljudi ali premoženja, potiskanje in razdvajanje skupine, ki s svojim ravnanjem ogroža varnost ljudi in premoženja;

- **Načelo humanosti** oziroma načelo humanega ravnanja je načelo, ki se kaže v spoštljivem, obzirnem, humanem in vljudnem ravnanju do občanov in ljudi pri izvajanju pooblastil. Zato morajo policisti izvajati svoja pooblastila tako, da ne škodujejo časti in dobremu imenu tistih, proti katerim jih uporabljajo, da ne prizadenejo njihovega dostojanstva in da jih po nepotrebnem ne vznemirjajo oziroma da jim ne nalagajo nepotrebnih obveznosti. Pri izvedbi policijskih pooblastil ne sme biti nihče podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, kar določa tudi Ustava Republike Slovenije in Splošna deklaracija človekovih pravic, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah ter Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Policist je dolžan pravočasno, vljudno, spoštljivo in razumljivo obvestiti ljudi o svojem zakonitem ravnanju v postopkih z njimi. V situaciji, ko mora ukrepati, je policist dolžan o tem predhodno seznaniti tistega, zoper katerega bo ukrepal, ga opozoriti na posledice in mu na ta način omogočiti, da se z upoštevanjem opozorila ukrepom izogne. Posebej skrbno in obzirno mora policist ravnati v odnosu do otrok in mladostnikov, invalidov, starejših in bolnih oseb, nosečnic ter drugih šibkejših oseb, upošteva njihove posebnosti, ki jih je mogoče opaziti (Čas, 2006: 119).

Tudi ZNPPol v 2. odstavku 13. člena določa, da morajo policisti še posebej obzirno ravnati z žrtvami in osebami, ki potrebujejo dodatno pozornost, pomoč in skrb, kot so otroci, mladoletniki, starejši, invalidne osebe, nosečnice in žrtve nasilja v družini;

- **Načelo sorazmernosti** je načelo, ki narekuje policistu, da mora biti teža uporabljenih pooblastil in prisilnih sredstev sorazmerna zakonitemu cilju njihove uporabe. Gre za temeljno načelo policijskega delovanja. Tako lahko policist ukrepa samo na način, ki je določen v zakonu in da z najmanjšimi škodljivimi posledicami doseže izvršitev naloge (**sorazmernost do posledice**). Če je glede na okoliščine dopustno uporabiti več pooblastil oziroma različna pooblastila, je dolžan policist uporabiti najprej tisto pooblastilo, ki osebi najmanj škoduje (**sorazmernost do škode**). Policist mora z uporabo pooblastila prenehati takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bil uporabljen (**časovna sorazmernost**), (Čas, 2012 – Policijsko pravo).

To načelo je na določen način zajeto tudi v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije v 16. členu, ki določa, »ko je za uspešno izvedbo policijske naloge mogoče uporabiti različna policijska pooblastila, morajo policisti uporabiti tista, s katerimi lahko opravijo policijsko nalogo z najmanjšimi škodljivimi posledicami. Hujše policijsko pooblastilo smejo policisti uporabiti le, če je bila uporaba milejših policijskih pooblastil neuspešna ali če ta zaradi okoliščin in zagotavljanja varnosti življenja, osebne varnosti ali varnosti premoženja ne bi bila mogoča. Policisti morajo prenehati uporabljati policijsko pooblastilo takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih so ga uporabili«;

- **Načelo varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin** je načelo, ki ga je potrebno dosledno upoštevati, saj je poseg v človekove pravice in temeljne svoboščine dopusten samo v primeru, ko to določa ustava ali zakon. Prav pooblastila praviloma vselej posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Tako se pogosto dogaja, da policist, pravosodni policist, varnostnik ali vojaški policist posega v navedene pravice in

svoboščine enega zato, da jih zagotovi drugemu (policist uporabi proti osebi A fizično silo in mu omeji gibanje, da zavaruje življenje osebe B, da zagotovi javni red in mir itd.). Slovenija je po prvih demokratičnih in večstrankarskih volitvah začela stopati po poti tistih držav, ki posvečajo največjo pozornost varovanju človekovih pravic. Človekove pravice so posebna zvrst pravic, ki jih ima nekdo preprosto na osnovi dejstva, da je človeško bitje. V tem smislu smemo o njih govoriti kot o moralnih pravicah najvišjega ranga in sicer ne glede na to, ali so kot take tudi priznane v pozitivnem pravu (Rizman, 1992: 103). Zato so redek in dragocen intelektualni, poleg tega pa še moralni, kapital pri vzpostavljanju ravnotežja med družbo oziroma državo in posameznikom. Varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin je v Ustavi Republike Slovenije namenjeno celo drugo poglavje. Človekove pravice so: enakost pred zakonom, nedotakljivost človekovega življenja, prepoved mučenja, varstvo osebne svobode, pravica do sodnega varstva itd. »Sporočilna moč slovenske Ustave naj bi bila tolikšna, da je temeljne pravice vsaj praviloma mogoče uresničevati neposredno na podlagi same Ustave. Od tega pravila je dovoljeno odstopati le tedaj, kadar je pri posameznih pravicah že v Ustavi določeno, da zakon predpisuje način njihovega uresničevanja. Ta pravno tehnična možnost je v Ustavi uporabljena v domala petdesetih primerih (natančno v 48 primerih), to je pri skoraj treh četrtinah temeljnih pravic (če upoštevamo, da se nanje neposredno nanaša 66 ustavnih določil)« (Pavčnik, 1993: 890).

V ZNPPol je v 11. členu navedeno načelo nekoliko razširjeno in poimenovano: »načelo spoštovanja človekove osebnosti in dostojanstva ter drugih človekovih pravic in temeljnih svoboščin«. Ob tem pa zakon določa, da morajo policisti pri opravljanju policijskih nalog spoštovati in varovati pravico do življenja, človekovo osebnost in dostojanstvo ter druge človekove pravice in temeljne svoboščine. Policisti tudi ne smejo nikoli povzročati, spodbujati ali dopuščati mučenja ali drugega krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja. Policisti morajo izvajati policijska pooblastila tako, da ne ogrožajo življenja oseb, ki niso v policijskem postopku, niti jim ne smejo nalagati nepotrebnih obveznosti.

7.4 ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE IN IZVAJANJE POLICIJSKIH POOBLASTIL

Policisti morajo pri izvajanju svojih ukrepov in dolžnosti, ob že navedenih ustavnih načelih in pravilih, upoštevati tudi druge, z Ustavo Republike Slovenije zagotovljene človekove pravice in temeljne svoboščine, ki jih v nadaljevanju povzemamo in sicer:

- **Enakost pred zakonom** - v Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki;
- **Uresničevanje in omejevanje pravic** - človekove pravice in temeljne svoboščine se uresničujejo neposredno na podlagi ustave. Z zakonom je mogoče predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar tako določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine. Človekove pravice in temeljne svoboščine so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ustava. Zagotovljena sta sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do odprave posledic njihove kršitve. Nobene človekove pravice

ali temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da je ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri;

- **Začasna razveljavitev in omejitev pravic** - z ustavo določene človekove pravice in temeljne svoboščine je izjemoma dopustno začasno razveljaviti ali omejiti v vojnem in izrednem stanju. Človekove pravice in temeljne svoboščine se smejo razveljaviti ali omejiti le za čas trajanja vojnega ali izrednega stanja, vendar v obsegu, ki ga tako stanje zahteva in tako, da sprejeti ukrepi ne povzročajo neenakopravnosti, ki bi temeljila le na rasi, narodni pripadnosti, spolu, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali kateri koli drugi osebni okoliščini. Ustava torej ne dopušča nobenega začasnega razveljavljanja ali omejevanja pravic, kot so: nedotakljivost človekovega življenja, prepoved mučenja, varstvo človekove osebnosti in dostojanstva, domneva nedolžnosti, načelo zakonitosti v kazenskem postopku, pravna jamstva v kazenskem postopku in svoboda vesti;
- **Nedotakljivost človekovega življenja in prepoved mučenja** - človekovo življenje je nedotakljivo. V Sloveniji ni smrtne kazni. Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju. Na človeku je prepovedano delati medicinske ali druge znanstvene poskuse brez njegove svobodne privolitve;
- **Varstvo osebne svobode** - vsakdo ima pravico do osebne svobode. Nikomur se ne sme vzeti prostost, razen v primerih in po postopku, ki ga določa zakon. Vsakdo, ki mu je odvzeta prostost, mora biti v materinem jeziku ali v jeziku, ki ga razume, takoj obveščen o razlogih za odvzem prostosti. V čim krajšem času mu mora biti tudi pisno sporočeno, zakaj mu je bila prostost odvzeta. Takoj mora biti poučen o tem, da ni dolžan ničesar izjaviti, da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki si ga svobodno izbere, in o tem, da je pristojni organ na njegovo zahtevo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njegove bližnje;
- **Odreditev in trajanje pripora** - oseba, za katero obstaja utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje, se sme pripreti samo na podlagi odločbe sodišča, kadar je to neogibno potrebno za potek kazenskega postopka ali za varnost ljudi. Ob priporu, najkasneje pa v 24 urah po njem, mora biti priprtemu vročena pisna, obrazložena odločba. Proti tej odločbi ima priprti pravico do pritožbe, o kateri mora sodišče odločiti v 48 urah. Pripor sme trajati samo toliko časa, dokler so za to dani zakonski razlogi, vendar največ tri mesece od dneva odvzema prostosti. Vrhovno sodišče sme pripor podaljšati še za nadaljnje tri mesece. Če do izteka teh rokov obtožnica ni vložena, se obdolženec izpusti;
- **Varstvo človekove osebnosti in dostojanstva** - zagotovljeno je spoštovanje človekove osebnosti in njegovega dostojanstva v kazenskem in v vseh drugih pravnih postopkih, in prav tako med odvzemu prostosti in izvrševanjem kazni. Prepovedano je vsakršno nasilje nad osebami, ki jim je prostost kakor koli omejena, ter vsakršno izsiljevanje priznanj in izjav;
- **Enako varstvo pravic** - vsakomur je zagotovljeno enako varstvo njegovih pravic v postopku pred sodiščem in pred drugimi državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, ki odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih;

- **Pravica do sodnega varstva, javnost sojenja in pravica do pravnega sredstva** - vsakdo ima pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Sodi mu lahko samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in s sodnim redom. Sodne obravnave so javne. Sodbe se izrekajo javno. Izjeme določa zakon. Vsakomur je zagotovljena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, s katerimi ti odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih;
- **Pravica do povračila škode** - vsakdo ima pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja. Oškodovanec ima pravico, da v skladu z zakonom zahteva povračilo tudi neposredno od tistega, ki mu je škodo povzročil;
- **Domneva nedolžnosti, načelo zakonitosti v kazenskem pravu in pravna jamstva v kazenskem postopku** - kdor je obdolžen kaznivega ravnanja velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo. Nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno. Dejanja, ki so kazniva, se ugotavljajo in kazni zanje izrekajo po zakonu, ki je veljal ob storitvi dejanja, razen če je novi zakon za storilca milejši. Vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, morajo biti ob popolni enakopravnosti zagotovljene tudi naslednje pravice:
 - da ima primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe,
 - da se mu sodi v njegovi navzočnosti in da se brani sam ali z zagovornikom,
 - da mu je zagotovljeno izvajanje dokazov v njegovo korist in
 - da ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje, ali priznati krivdo;
- **Pravica do rehabilitacije in odškodnine ter prepoved ponovnega sojenja o isti stvari** - kdor je bil po krivem obsojen za kaznivo dejanje ali mu je bila prostost neutemeljeno odvzeta, ima pravico do rehabilitacije, do povrnitve škode in druge pravice po zakonu. Nihče ne sme biti ponovno obsojen ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil kazenski postopek zoper njega pravnomočno ustavljen ali je bila obtožba zoper njega pravnomočno zavrnjena, ali je bil s pravnomočno sodbo oproščen ali obsojen;
- **Svoboda gibanja** - vsakdo ima pravico, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da zapusti državo in se vanjo kadar koli vrne. Ta pravica se sme omejiti z zakonom, vendar samo, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, da bi se preprečilo širjenje nalezljivih bolezni, se zavaroval javni red, ali če to zahtevajo interesi obrambe države. Tujcem se na podlagi zakona lahko omeji vstop v državo in čas bivanja v njej;

- **Pravica do zasebne lastnine in dedovanja ter pravica do osebnega dostojanstva in varnosti** - zagotovljena je pravica do zasebne lastnine in dedovanja. Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti;
- **Varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic ter nedotakljivost stanovanja** - zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic. Stanovanje je nedotakljivo. Nihče ne sme brez odločbe sodišča proti volji stanovalca vstopiti v tuje stanovanje ali v druge tuje prostore, niti jih ne sme preiskovati. Pri preiskavi ima pravico biti navzoč tisti, čigar stanovanje ali prostori se preiskujejo, ali njegov zastopnik. Preiskava se sme opraviti samo v navzočnosti dveh prič. Pod pogoji, ki jih določa zakon, sme uradna oseba brez odločbe sodišča vstopiti v tuje stanovanje ali v tuje prostore in izjemoma brez navzočnosti prič opraviti preiskavo, če je to neogibno potrebno, da lahko neposredno prime storilca kaznivega dejanja ali da se zavarujejo ljudje in premoženje;
- **Varstvo tajnosti pisem in drugih občil** - zagotovljena je tajnost pisem in drugih občil. Samo zakon lahko predpiše, da se na podlagi odločbe sodišča za določen čas ne upošteva varstvo tajnosti pisem in drugih občil in nedotakljivost človekove zasebnosti, če je to nujno za uvedbo ali potek kazenskega postopka ali za varnost države;
- **Varstvo osebnih podatkov** - zagotovljeno je varstvo osebnih podatkov. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja. Zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon. Vsakdo ima pravico seznaniti se z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi;
- **Svoboda izražanja** - zagotovljena je svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno zbira, sprejema in širi vesti in mnenja. Vsakdo ima pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon;
- **Pravica do popravka in odgovora** - zagotovljena je pravica do popravka objavljenega obvestila, s katerim sta prizadeta pravica ali interes posameznika, organizacije ali organa, in prav tako je zagotovljena pravica do odgovora na objavljeno informacijo;
- **Svoboda vesti** - izpovedovanje vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju je svobodno. Nihče se ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja. Starši imajo pravico, da v skladu s svojim prepričanjem zagotavljajo svojim otrokom versko in moralno vzgojo. Usmerjanje otrok glede verske in moralne vzgoje mora biti v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo ter z njegovo svobodo vesti, verske in druge opredelitve ali prepričanja;
- **Pravica do zbiranja in združevanja** - zagotovljena je pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj. Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi. Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih boleznih;
- **Prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju** - protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski

ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Protiustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju.

7.5 POSAMEZNA POOBLASTILA POLICISTOV

7.5.1 Zbiranje obvestil

Policisti zbirajo obvestila od oseb, ki bi lahko dale koristne podatke za uspešno opravljanje policijskih nalog, določenih z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije ali drugim zakonom.

Sodelovanje osebe pri zbiranju obvestil je prostovoljno. Oseba ima pravico do anonimnosti, razen če zakon, ki ureja kazenski postopek, in zakon, ki ureja postopek o prekrških, ne urejata drugače. Policisti pred zbiranjem obvestil poučijo osebo o pravici do prostovoljnosti in anonimnosti, razen če je do zbiranja obvestil prišlo na pobudo osebe ali v primeru preventivnih dejavnosti.

Policisti smejo zbirati obvestila od osebe neposredno na kraju dogodka, v službenih prostorih policije, na delovnem mestu osebe, na drugem primernem kraju, s pristankom osebe pa tudi na njenem domu.

Določbe tega člena se smiselno uporabljajo, ko policisti fizično osebo, samostojnega podjetnika posameznika, posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ali pravno osebo pisno zaprosajo za informacije in obvestila.«.

7.5.2 Vabljenje v uradne prostore

7.5.2.1 Splošno o vabljenju in pogoji

Vabilo je uradno dejanje oziroma opravilo, s katerim uradna oseba (policist) pisno ali ustno povabi v uradne prostore osebo, ki bi lahko dala koristne podatke za opravljanje z zakonom določenih nalog uradne osebe ali osebe katere navzočnost je nujno potrebna za izvedbo drugega policijskega pooblastila, določenega z ZNPPol ali z drugim zakonom.

Vabljenje policistov je določeno v ZNPPol in Zakonu o kazenskem postopku, postopek in način vabljenja pa je določen v Pravilniku o policijskih pooblastilih. Policistovo vabilo ni le vljudnostno povabilo na razgovor v prostore policijske postaje oziroma druge uradne prostore, temveč je praviloma podkrepljeno z grožnjo, da bo oseba privedena, če se vabilu ne bo odzvala. Pri določanju časa in kraja vabljenja je treba paziti na to, da je oseba pravočasno vabljena tako, da s prihodom nima nepotrebnih težav (Žaberl, 2006: 362).

Policisti lahko vabijo v uradne prostore osebe, ki bi lahko dale koristne podatke za izvrševanje nalog, določenih z zakonom, v primerih, ko vabljenje ni mogoče na podlagi drugih zakonov. Policisti smejo osebo vabiti pisno, neposredno ustno, po telefonu ali elektronski poti. Osebe, ki policiji niso znane, se lahko vabijo z javnim naznanilom.

Pisno vabilo mora vsebovati ime in priimek vabljenega osebe, čas, kraj in razlog, zaradi katerega je vabljen, in v kakšni vlogi, ter opozorilo, da bo prisilno privedena, če se vabilu ne bo odzvala.

Policisti lahko vabijo osebo tudi neposredno ustno, pri čemer ji morajo sporočiti razlog, zaradi katerega je vabljen, in jo opozoriti na možnost prisilne privedbe. Zaradi vabljenja oseba ne sme imeti nepotrebnih težav pri opravljanju svojega rednega dela.

Vabljeni osebi se povrnejo dejanski izdatki za potovanje z najcenejšim javnim prevoznim sredstvom od dejanskega prebivališča do kraja, kamor je oseba vabljen, in nazaj. Postopek vračanja potnih stroškov vabljenim osebam predpiše minister za notranje zadeve. Če na poti ali delu poti javno prevozno sredstvo ne vozi, se vabljeni osebi povrnejo stroški za prevožene kilometre z lastnim prevoznim sredstvom.

V skladu s Pravilnikom o Policijskih pooblastilih policist praviloma vabi osebo z vabilom, ki ga pošlje po pošti ali ga osebno vroči. Policist osebo neposredno ustno vabi praviloma takrat, ko je potrebno podatke ali obvestila pridobiti nujno in takoj. V tem primeru mora policist vabljeni osebi tudi sporočiti razlog, zaradi katerega je vabljen na takšen način.

Osebo smejo policisti prisilno privedi le v primeru, če:

- je njena navzočnost nujno potrebna za izvedbo drugega policijskega pooblastila, določenega z ZNPPol ali z drugim zakonom,
- če se vabilu ni odzvala niti izostanka ni opravičila, v pisnem vabilu pa je bila opozorjena na možnost prisilne privedbe.

Zaradi vabljenja oseba ne sme imeti nepotrebnih težav pri opravljanju svojega rednega dela. Vabljeni osebi se na njeno zahtevo povrnejo potni stroški za potovanje z najcenejšim javnim prevoznim sredstvom od dejanskega prebivališča do kraja, kamor je vabljen, in nazaj. Način povrnitve potnih stroškov vabljeni osebi podrobneje predpiše minister.

7.5.2.2 Vabljenje otrok in mladoletnikov

Otroka smejo policisti vabiti le preko staršev ali skrbnika. Ko policisti vabijo mladoletnika, morajo hkrati obvestiti tudi starše ali skrbnika. Kadar bi bilo vabljenje ali obveščanje staršev ali skrbnika v nasprotju s koristmi otroka ali mladoletnika, morajo policist o postopku obvestiti pristojni center za socialno delo.

7.5.2.3 Posebni primeri vabljenja

Policisti smejo izjemoma vabiti tudi osebe, ki bi lahko dale koristne podatke za preverjanje strokovnosti izvedenih policijskih nalog oziroma pooblastil, notranje varnosti ali integritete delavcev policije. Takšna vabljenega oseba ne sme biti prisilno privedena.

7.5.3 Opozorilo

Opozorilo je najmilejši represivni ukrep policista, katerega namen je preprečiti kršitev ali ogrožanje, v primeru, ko do kršitve že pride, pa je namen pozitivno učinkovati na storilca. Z opozorilom policisti opozarjajo osebe, državne organe, gospodarske družbe, samostojne podjetnike posameznike, organe, organizacije in samoupravne lokalne skupnosti na okoliščine ali ravnanja ali opustitev ravnanj, ki ogrožajo ali bi lahko ogrožale življenje,

osebno varnost, javni red ali premoženje ljudi. **Tako se opozorila izrekajo zaradi opozarjanja oseb in drugih subjektov:**

- na okoliščine in ravnanja, ki ogrožajo njihovo življenje, osebno varnost, javni red ter njihovo premoženje,
- na splošno nevarnost (naravne nesreče, požare, pred nevarnostmi na cestah, gorah in na druge nevarnosti),
- na ravnanja, ki pomenijo storitev prekrška neznatnega oziroma majhnega pomena (če je predpisana samo globa, če je bil prekršek storjen v okoliščinah, ki ga delajo posebno lahkega in če pri prekršku ni nastala oziroma ne bo nastala škodljiva posledica).

Policisti lahko opozarjajo ustno ali pisno, z uporabo tehničnih sredstev ali preko javnih medijev. Vselej morajo biti jasna, kratka, korektna in nedvoumna ter morajo vsebovati razlog in namen opozarjanja. Opozorila za pravne osebe in državne organe policisti izrečejo odgovorni osebi (38. člen ZNPPol).

7.5.4 Ukaz

Ukaz je uradno dejanje, s katerim policisti dajejo fizičnim in pravnim osebam ter državnim organom navodila in zahtevajo od njih ravnanja ali opustitev ravnanj, da bi lahko uspešno opravili policijske naloge, določene v ZNPPol ali drugih predpisih v skladu z zakonom. Z ukazom policisti dajejo posameznikom, državnim organom, gospodarskim družbam, samostojnim podjetnikom posameznikom, organom, organizacijam in skupnostim navodila in zahteve za ukrepe in dejavnosti, ki jih mora kdo storiti ali opustiti, da bi se zavarovalo življenje ljudi, varovalo premoženje pred uničenjem, poškodovanjem, tatvino in drugimi oblikami škodljivega ravnanja, zagotovila varnost prometa, preprečili neredi, nemiri in druge podobne kršitve javnega reda ali odvrnile škodljive posledice naravnih in drugih nesreč.

Ukaz je torej dovoljeno dajati le zaradi zagotovitve izvedbe ukrepov in dejavnosti, od katerih je neposredno odvisno uspešno opravljanje nalog policije, in za toliko časa, kolikor je potrebno, da so te naloge opravljene. Ukazi se dajejo:

- fizičnim osebam,
- državnim organom in
- pravnim osebam.

Ukazi se praviloma dajejo ustno, lahko pa tudi z uporabo tehničnih sredstev ali na drug primeren način. Ukazi morajo biti jasni, kratki in nedvoumno izraženi. Dajejo se lahko tudi preko sredstev za javno obveščanje in tudi na druge načine (pisno, po internih razglasih, preko vodstva pravne osebe in podobno). Policist ukazuje neposredno ustno. Ko je zaradi zagotavljanja varnosti potrebno izvajati nujne ukrepe, lahko ukazuje tudi na druge načine. K temu sodijo tudi znaki, ki jih policisti dajejo udeležencem v cestnem prometu in se lahko uporabljajo tudi za ustavljanje prevoznih sredstev zunaj cestnega prometa.

Kadar je glede na okoliščine to mogoče, policisti ob ukazu navedejo razlog, zaradi katerega je potrebna določena storitev ali opustitev ravnanja ter kakšni ukrepi bodo izvedeni ob neupoštevanju ukaza (39. člen ZNPPol).

Opozorilo ali ukaz državnim organom, gospodarskim družbam, samostojnim podjetnikom posameznikom, organom, organizacijam in samoupravnim lokalnim skupnostim izreče policist odgovorni osebi ali tam zaposleni osebi, ki je tedaj navzoča.

Razlika med ukazom in opozorilom se kaže predvsem v naslednjem:

- da mora biti podlaga za ukaz določena v zakonu, opozorilo pa se lahko izreče zaradi ogrožanja oziroma morebitnega ogrožanja javnega reda, življenja ljudi in njihove varnosti ali premoženja,
- da ukazu praviloma sledi grožnja o uporabi prisile oziroma drugega ukrepa, pri opozorilu pa ne gre za grožnjo, temveč le za opozorilo,
- da je ukaz praviloma kratek s povišanim in ostrejšim tonom, opozorilo pa z milejšim tonom, ki največkrat tudi vsebuje kratko pojasnilo, zakaj je bilo izrečeno opozorilo.

7.5.5 Ugotavljanje identitete

7.5.5.1 Pogoji za ugotavljanje identitete

Ugotavljanje identitete oziroma istovetnosti je ukrep, dejanje oziroma opravilo, s katerim se ugotavlja, ali je določena oseba resnično tista, za katero se izkazuje ali za katero se misli, da je. To opravilo je v policiji znano kot legitimiranje, to pa je uradno dejanje (Ivanda, 1995: 24), s katerim policisti ugotavljajo istovetnost in osebne podatke svojih oseb v postopku. Ugotavljanje identitete ali legitimiranje je uradno dejanje – opravilo, saj ga lahko izvajajo samo uradne osebe, za katere je zakonodajalec predpisal, da lahko izvajajo to pooblastilo. Ugotavljanje identitete je uradno dejanje, s katerim policisti (op. avtorja – tudi uradne osebe) ugotavljajo, ali je identificirani resnično tista oseba, za katero se predstavlja, ugotavljajo pa tudi osebne podatke oseb v postopku (Žaberl, 2006: 81).

Policisti smejo ugotavljati identiteto osebe, ki:

- jo je treba privedi ali pridržati,
- vstopa v območje, kraj, prostor, objekt ali okoliš, na katerem je prepovedano ali omejeno gibanje, ali se tam nahaja,
- je na območju, v kraju ali objektu, v katerem se izvajajo ukrepi za iskanje ali izsleditev storilca kaznivnega dejanja ali prekrška ali predmetov in sledi, ki so pomembni za kazenski postopek ali postopek o prekršku,
- z obnašanjem, ravnanjem ali zadrževanjem na določenem kraju ali ob določenem času vzbuja sum, da bo storila, izvršuje ali je storila kaznivo dejanje ali prekršek,
- je po opisu podobna iskani osebi,
- z obnašanjem, ravnanjem ali zadrževanjem na določenem kraju ali v določenem času vzbuja sum, da je otrok ali mladoletnik na begu od doma ali iz vzgojnega zavoda,

socialnovarstvenega zavoda, prevzgojnega doma ali zdravstvene ustanove ali se je izgubil,

- je očitno nebogljena in je ugotavljanje identitete nujno za zagotovitev pomoči,
- bi lahko dala koristne podatke za opravljanje policijskih nalog.

Za zadrževanje na določenem kraju ali v določenem času se šteje zlasti navzočnost na javnih krajih, kjer je gibanje dovoljeno pod določenimi pogoji, v okolihu varovanih objektov, objektov posebnega pomena ali na drugih krajih, zlasti kjer je večja dnevna, občasna ali trenutna migracija ljudi oziroma na javnem prevoznem sredstvu, če gre za varnostno tvegana območja.

Policisti smejo ugotavljati identiteto osebe in posredovati njene podatke tudi na upravičeno zahtevo uradnih oseb državnih organov ter nosilcev javnih pooblastil, če je to nujno za izvajanje pooblastil teh uradnih oseb ali za zagotavljanje njihove varnosti.

Policisti smejo ugotavljati identiteto osebe tudi na upravičeno zahtevo druge osebe, ki izkazuje premoženjsko in nepremoženjsko škodo, telesno poškodbo, sum storitve kaznivega dejanja ali prekrška in v podobnih primerih ter tako ugotovljene podatke posredovati upravičencu, ki izkaže pravni interes za uveljavljanje pravic pred sodnimi ali državnimi organi.

7.5.5.2 Načini ugotavljanja identitete

Ta ukrep opravijo policisti tako, da osebo na primeren način ustavijo in ji pojasnijo razlog ustavitve ter nato zahtevajo izročitev javne listine z njeno fotografijo, ki jo je izdal državni organ, da listino pogledajo ter primerjajo in preverijo podatke v ustreznih evidencah. Kadar je oseba zakrita ali zamaskirana, smejo policisti zahtevati, da se odkrije, zato da lahko nedvomno ugotovijo njeno identiteto.

Pri tem je nujno potrebno opozoriti, da se znanih oseb praviloma ne legitimira. Njihovo istovetnost lahko policist ugotavlja le v primeru, ko mora zaradi nadaljnega postopka proti osebi dobiti njene natančne osebne podatke. Legitimiranje oziroma ugotavljanje istovetnosti mora biti opravljeno vljudno in z ustrežno taktnostjo. Policist je dolžan legitimirati osebi, če to zahteva, razložiti razloge ugotavljanja istovetnosti in če oseba to zahteva, pokazati tudi svojo službeno izkaznico.

Policisti lahko ugotavljajo identiteto osebe in posredujejo njene podatke tudi na upravičeno zahtevo uradnih oseb državnih organov ter nosilcev javnih pooblastil. Policisti lahko ugotavljajo identiteto osebe tudi na upravičeno zahtevo druge osebe, ki se izkazuje z nastalo materialno in nematerialno škodo, telesno poškodbo, sumom storitve kaznivega dejanja ali prekrška in v podobnih primerih, ter tako ugotovljene podatke posredujejo upravičencu, ki izkaže pravni interes za uveljavljanje pravic pred sodnimi ali državnimi organi.

Občani lahko izjemoma dokazujejo svojo istovetnost, če nimajo osebne izkaznice ali je nimajo pri sebi, tudi z drugo listino, na kateri je fotografija imetnika s potrebnimi podatki in jo je izdal pristojni organ. Takšne listine so predvsem potna listina, vozniško dovoljenje, mesečna vozovnica, izkaznica športnika, indeks in službena izkaznica. Istovetnost se lahko dokazuje tudi z listinami, ki niso opremljene s fotografijo (prometno dovoljenje, zdravstvena izkaznica, rojstni list, poročni list ...) ter s pomočjo drugih oseb, katerih istovetnost je ugotovljena.

Kadar policisti dvomijo o pristnosti javne listine ali je oseba nima ali identitete ni možno z gotovostjo ugotoviti, smejo ugotavljati identiteto z razgovorom, v katerem preverjajo podatke o identiteti s pomočjo podatkov iz evidenc po tem zakonu, uradnih evidenc in drugih zbirk podatkov, drugih listin, s pomočjo drugih oseb ali na drugem kraju ali na način, ki ga predlaga oseba, če je varen in razumen.

Kadar policisti ne morejo ugotoviti identitete osebe, jo smejo privedi v policijske prostore in izvesti identifikacijski postopek.

7.5.6 Identifikacijski postopek in iskanje oseb

Identifikacijski postopek pomeni podrobnejši in vsestranski postopek za ugotavljanje identitete in se opravi tako, da se zagotovi nedvoumna in natančna ugotovitev vseh pravnih in fizičnih znamenj, po katerih se določena fizična (obravnavana) oseba loči od drugih oseb. Identifikacijski postopek praviloma zajema:

- preverjanje podatkov v evidencah policije, upravnih organov in drugih uradnih zbirkah podatkov, za pridobitev katerih je policist pooblaščen z zakonom,
- primerjavo prstnih odtisov in odtisov dlani,
- primerjavo fotografije in osebnega opisa osebe,
- brisa ustne sluznice in
- druga operativna in kriminalistično tehnična opravila (42. člen ZNPPol).

Kadar policist na kraju dogodka oziroma v drugih zgoraj navedenih primerih ne more ugotoviti identitete osebe, jo lahko privede v policijske prostore in izvede identifikacijski postopek. Policisti smejo vzeti prstne odtise in odtise dlani ter fotografirati osebo, ki je poskušala nezakonito prestopiti ali je nezakonito prestopila državno mejo. **Takšno osebo lahko policisti tudi fotografirajo, zabeležijo njen osebni opis, fotografije te in pogrešane osebe pa lahko tudi objavijo.**

Zaradi ugotovitve identitete pogrešane osebe in identifikacije najdenega trupla smejo policisti poiskati in zavarovati material za identifikacijo (nosilce biološkega materiala in materiala za pridobitev odtisov prstov in dlani pogrešane osebe), ob soglasju osebe, ki je s pogrešano osebo v krvnem sorodstvu, pa tudi odvzeti bris njene ustne sluznice (41. člen ZNPPol).

Navedeno o identifikacijskem postopku velja tudi za identifikacijo trupel in pogrešanih oseb.

Policija išče osebe, ki so pogrešane in je glede na okoliščine mogoče domnevati, da potrebujejo pomoč, ter druge osebe, če tako določajo drugi zakoni. Način iskanja oseb z internim aktom določi generalni direktor policije.

7.5.7 Prikrito evidentiranje in namenska kontrola ter njen razpis

Prikrito evidentiranje ali namenska kontrola se izvaja pri mejni kontroli in policijskih ter carinskih kontrolah v notranjosti države na podlagi razpisa ukrepov za osebe in vozila, ki so jih razpisale države in so vneseni v schengenski informacijski sistem, v skladu z določbami Konvencije o izvajanju schengenskega sporazuma.

Prikrito evidentiranje pomeni odkritje razpisane osebe ali razpisanega vozila in zbiranje informacij, namenska kontrola pa pomeni preiskavo osebe ali vozila na podlagi zakona, ki

ureja nadzor državne meje, zakona, ki ureja kazenski postopek, zakona, ki ureja postopek o prekrških ali na podlagi drugih zakonov, ki urejajo postopek preiskave. V primeru, da niso izpolnjeni zakonski pogoji za preiskavo, se ukrep namenske kontrole nadomesti s prikritim evidentiranjem.

Organu, ki je odredil razpis, se pošljejo informacije o izsleditvi razpisane osebe ali razpisanega vozila, kraju, času ali razlogu za kontrolo, poti in namembnem kraju potovanja, osebah, ki spremljajo osebo ali potnikov v vozilu, uporabljenem vozilu, stvarih, ki jih ima oseba s seboj, in okoliščinah, v katerih je bila oseba ali vozilo izsledeno. Policisti morajo prikrito evidentiranje in namensko kontrolo uporabljati ter opravljati tako, da čim manj posegajo v pravice osebe, na katero se razpis ukrepa nanaša, in oseb, ki jo spremljajo.

Kadar obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da določena oseba izvršuje ali pripravlja spodaj **določeno kaznivo dejanje**, ali kadar na podlagi celostne ocene te osebe, ugotovljene na podlagi informacij, pridobljenih v skladu z zakonom, zlasti na podlagi operativnih informacij policije, podanih kazenskih ovadb, uvedenih kazenskih postopkov, ki še niso pravnomočno dokončani, in pravnomočnih kazenskih obsodb, ki še niso izbrisane, obstaja utemeljen razlog za sum, da bo tudi v prihodnje storila spodaj navedena kazniva dejanja, se lahko zoper to osebo ali vozilo odredi razpis prikritega evidentiranja ali namenske kontrole, ki se vnese v schengenski informacijski sistem.

Razpis se sme odrediti za naslednja kazniva dejanja: terorizem po 108. členu, financiranje terorizma po 109. členu, ščuvanje in javno poveličevanje terorističnih dejanj po 110. členu, novačenje in usposabljanje za terorizem po 111. členu, trgovina z ljudmi po 113. členu, uboj po 115. členu, umor po 116. členu, ugrabitev po 134. členu, posilstvo po 170. členu, spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let po 173. členu, zloraba prostitucije po 175. členu, prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva po 176. členu, neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog po 186. členu, omogočanje uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu po 187. členu, velika tatvina po 205. členu, rop po 206. členu, goljufija po 211. členu, izsiljevanje po 213. členu, nedovoljen izvoz in uvoz stvari, ki so posebnega kulturnega pomena ali naravne vrednote po 218. členu, poslovna goljufija po 228. členu, goljufija na škodo Evropske unije po 229. členu, zloraba informacijskega sistema po 237. členu, ponarejanje denarja po 243. členu, ponarejanje in uporaba ponarejenih vrednotnic ali vrednostnih papirjev po 244. členu, pranje denarja po 245. členu, tihotapstvo po 250. členu, hudodelsko združevanje po 294. členu, nedovoljena proizvodnja in promet orožja ali eksploziva po 307. členu, prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države po 308. členu, povzročitev splošne nevarnosti po drugem odstavku 314. člena, ugrabitev zrakoplova ali plovila po 329. členu, napad na varnost zračnega prometa po 330. členu, protipravno ravnanje z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi po 334. členu, diverzija po 356. členu, ogrožanje oseb pod mednarodnim varstvom po 371. členu, jemanje talcev po 373. členu in piratstvo po 374. členu Kazenskega zakonika.

Razpis prikritega evidentiranja ali namenske kontrole s pisno odredbo dovoli državni tožilec na pisni predlog policije. Predlog in odredba morata vsebovati podatke, ki omogočajo določljivost osebe ali vozila, razlog ter utemeljitev za prikrito evidentiranje ali namensko kontrolo. Če pisne odredbe ni mogoče pravočasno dobiti in če bi bilo nevarno odlašati, lahko državni tožilec na ustni predlog policije začetek izvajanja ukrepa izjemoma dovoli z ustno odredbo. O ustnem predlogu državni tožilec napiše uradni zaznamek. Pisna odredba, ki

mora vsebovati utemeljitev razloga predčasne izvedbe, mora biti izdana najpozneje v 12 urah po izdaji ustne odredbe.

Izvajanje ukrepa sme trajati največ tri mesece, iz tehtnih razlogov pa se s pisno odredbo sme podaljšati vsakič za tri mesece. Skupno sme ukrep trajati največ 24 mesecev. Policija preneha izvajati ukrep takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bil odrejen. O prenehanju brez odlašanja pisno obvesti organ, ki je ukrep odredil.

Razpis se sme odrediti tudi za naslednja kazniva dejanja: genocid po 100. členu, hudodelstvo zoper človečnost po 101. členu in vojna hudodelstva po 102. členu, izdaja tajnih podatkov po 260. členu, veleizdaja po 348. členu, napad na ozemeljsko celovitost po 349. členu, uboj predsednika republike po 352. členu, nasilje zoper najvišje predstavnike države po 353. členu, oborožen upor po 355. členu in vohunstvo po 358. členu Kazenskega zakonika, vendar le na podlagi pisne odredbe generalnega državnega tožilca ali vrhovnega državnega tožilca, ki ga generalni državni tožilec za to posebej pisno pooblasti. Glede pogojev odreditve razpisov in roka njihovega trajanja po tem odstavku se uporabljajo določbe tretjega, četrtega in petega odstavka tega člena. Predlagatelj razpisa se mora o razlogih za izdajo razpisa še pred izdajo posvetovati z drugimi državami, ki bi morale ta razpis izvesti (44. in 45. člen ZNPPol).

7.5.8 Prepoznava oseb in izdelava fotorobota

7.5.8.1 Prepoznava oseb po fotografijah

Policisti lahko zaradi odkrivanja storilca kaznivega dejanja ali prekrška ali zaradi ugotavljanja identitete neznane osebe opravijo prepoznavo oseb po fotografijah. Pred prepoznavo policist osebo opozori, da mora po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov, varovati tajnost osebnih podatkov, ki jih bo izvedela pri prepoznavi. Policist mora od osebe, ki bo opravila prepoznavo, najprej zahtevati, da opiše in navede fizične znake, po katerih se oseba razlikuje od ostalih oseb, šele potem se ji pokaže fotografija osebe, in sicer skupaj z drugimi primerljivimi fotografijami, na katerih so njej neznane osebe. Policist, ki vodi prepoznavo po fotografijah, mora zagotoviti, da oseba, ki opravlja prepoznavo, pred začetkom prepoznave ne vidi posamezne fotografije osebe oziroma same osebe, ki jo bo prepoznavala. O prepoznavi se sestavi zapisnik, v katerega mora policist navesti tudi, katere fotografije je oseba videla. Pri tem lahko uporabljajo fotografije iz evidence fotografiranih oseb ali fotografije oseb, pridobljene na drug zakonit način. Policist lahko od osebe, ki opravlja prepoznavo po fotografijah, najprej zahteva, da opiše dogodek in osebo, ki jo je videla. Ko v postopku sodeluje več oseb, se prepoznavo opravlja z vsako posebej.

Pri postopku smejo policisti uporabljati fotografije iz evidence fotografiranih oseb ali fotografije oseb, pridobljene na drug zakonit način. Fotografije oseb, ki bodo pokazane pri prepoznavi, morajo biti izbrane na podlagi predhodno pridobljenega osebnega opisa.

Fotografije oseb, ki bodo pokazane pri prepoznavi, morajo biti izbrane na podlagi predhodno pridobljenega osebnega opisa. V postopku prepoznave policist pokaže najmanj 12 fotografij, in sicer tako, da ni mogoče ugotoviti osebnega imena ali drugih podatkov oseb na fotografijah. Tudi pri tej prepoznavi lahko policisti uporabljajo fotografije iz evidence fotografiranih oseb ali fotografije oseb, pridobljene na drug zakoniti način. O prepoznavi

policist, ki je vodil postopek napiše uradni zaznamek, v katerega navede tudi, katere fotografije je oseba videla (46. člen ZNPPol).

7.5.8.1 Izdelava fotorobota

Policisti smejo izdelati fotorobota zaradi odkrivanja storilca kaznivega dejanja ali prekrška ali ugotavljanja identitete neznane osebe. Izdelan fotorobot se sme objaviti. Način izdelave in objave fotorobota z internim aktom določi generalni direktor policije.

7.5.9 Poligrafski postopek

Pri preiskovanju kaznivih dejanj smejo policisti ob upoštevanju okoliščin kaznivega dejanja kot pripomoček izvesti poligrafski postopek. Ob začetku postopka morajo osebo seznaniti:

- z namenom in načinom izvedbe poligrafskega postopka ter delovanjem poligrafskega aparata,
- da se poligrafski postopek sme opraviti le z njenim soglasjem in
- da se rezultati poligrafskega postopka ne morejo uporabiti kot dokaz v kazenskem postopku (48. člen ZNPPol).

Poligrafski postopek se sme izvesti samo s pisnim soglasjem osebe. Pisno soglasje za poligrafski postopek mladoletnika izdajo starši ali skrbnik. Če so starši ali skrbnik osumljeni kaznivega dejanja zoper mladoletnika, pisno soglasje izda pristojni center za socialno delo. Poligrafski postopek se ne sme izvesti zoper otroka. Policist mora prekiniti poligrafski postopek, če oseba soglasje zanj umakne ali če policist ugotovi, da je oseba v psihofizičnem stanju, ki ni primerno za ta postopek.

Minister predpiše način pridobitve soglasja in način seznanitve osebe o izvedbi poligrafskega postopka. Tehnične kriterije in postopek izvedbe poligrafskega postopka z internim aktom določi generalni direktor policije.

7.5.10 Cestna zapora z blokadno točko

Policisti smejo vzpostaviti cestno zaporo z blokadno točko zaradi popolne ali selektivne kontrole nad vozili in osebami, če:

- obstaja verjetnost, da bo na določenem območju prišlo do velike nevarnosti in je opravljanje te policijske naloge potrebno za njeno preprečitev ali je do velike nevarnosti že prišlo,
- je treba prijeto storilce kaznivih dejanj ali prekrškov ali izslediti predmete kaznivega dejanja ali prekrška ali
- je treba preprečiti hujše kršitve javnega reda, varnosti cestnega prometa ali varnosti državne meje (49. člen ZNPPol).

Cestna zapora z blokadno točko sme trajati, dokler ne preneha verjetnost nastanka velike nevarnosti, ni odpravljena velika nevarnost, ni prijeto storilec, ni izsleden predmet ali dokler niso preprečene hujše kršitve. Če se ugotovi, da cilja s cestno zaporo ne bo mogoče doseči, jo je treba takoj umakniti.

Cestno zaporo z blokadno točko odredi generalni direktor policije, direktor policijske uprave ali oseba, ki jo za to pooblasti generalni direktor policije ali direktor policijske uprave.

7.5.11 Uporaba tujega prevoznega sredstva ali sredstev za zvezo

Kadar morajo policisti prijeti storilca kaznivega dejanja ali prepeljati v najbližji zdravstveni zavod osebo, ki potrebuje nujno zdravniško pomoč, ali opraviti drugo nujno nalogo, smejo policisti, če tega ne morejo storiti drugače, pravico uporabiti najbližje dosegljivo prevozno sredstvo ali sredstvo za zvezo oziroma kakšno drugo sredstvo. Lastnik zgoraj navedenih sredstev ima pravico do povračila stroškov in morebitne škode, ki mu je bila povzročena z uporabo njegovega sredstva. Pri opravljanju policijskih nalog na javnih prevoznih sredstvih imajo policisti pravico do brezplačnega prevoza s temi sredstvi in pravice iz obveznega zavarovanja potnikov v javnem prometu (50. člen ZNPPol).

Po Pravilniku o policijskih pooblastilih lahko policist v nujnih primerih tudi brez sodelovanja upravičenca uporabi prevozno sredstvo, če za to izpolnjuje predpisane pogoje, ali sredstvo za zvezo oziroma drugo sredstvo, če oceni, da zna z njim ravnati. Predhodno policist upravičencu pojasni, če je to mogoče, da bo sredstvo uporabljeno zaradi izvajanja policijske naloge, in če je možno, kdaj in kje bo vrnjeno in da mu bo izdano potrdilo o uporabi.

Sredstva gasilcev, civilne zaščite in drugih reševalnih služb smejo policisti uporabiti le za prevoz osebe, ki potrebuje nujno zdravniško pomoč, v najbližji zdravstveni zavod. Z istim namenom smejo policisti v dogovoru z vojaškimi osebami uporabiti tudi sredstva Slovenske vojske.

7.5.12 Varnostni pregled

Varnostni pregled je pregled osebe, njenih stvari in prevoznih sredstev z namenom, da se s pregledom zagotovi varnost policista, osebe v postopku ali drugih oseb in pri katerem policisti ugotavljajo, ali je oseba oborožena in ali ima pri sebi oziroma s sabo druge nevarne predmete ali snovi. Policisti smejo opraviti varnostni pregled osebe pri opravljanju policijskih nalog, če je glede na okoliščine mogoče pričakovati njen napad ali samopoškodbo.

V skladu z ZNPPol (51. člen) pri varnostnem pregledu policist z rokami pretipa oblačila osebe, rokavice, pokrivalo in lase ter pregleda obutev. Varnostni pregled osebe ne obsega telesnega pregleda niti osebne preiskave. Varnostni pregled osebe mora opraviti oseba istega spola, razen če varnostnega pregleda ni mogoče odložiti.

Pri varnostnem pregledu stvari policisti pregledajo tudi predmete, ki jih ima oseba pri sebi in bi lahko bilo v njih skrito orožje ali drugi nevarni predmeti ali snovi. Pri varnostnem pregledu prevoznega sredstva, ki je v neposredni bližini in dostopen osebi, ki jo varnostno pregledujejo, policisti pregledajo njegovo notranjost, prtljažnik in druge prostore za prtljago ali opremo vozila. Pri tem ne smejo pregledovati skritih delov vozila.

Pri varnostnem pregledu smejo policisti uporabljati tehnična sredstva ali službenega psa za iskanje eksplozivnih in drugih nevarnih sredstev ali snovi. Kadar policisti pri varnostnem pregledu otipajo oziroma odkrijejo orožje, nevaren predmet ali snov, to ne glede na mesto

najdbe odvzamejo, osebi pa vrnejo po koncu policijskega postopka, razen če ne najdejo predmeta, ki mora biti zasežen po zakonu, ki ureja kazenski postopek, zakonu, ki ureja postopek o prekrških, ali po drugem zakonu. V takih primerih policisti po varnostnem pregledu nadaljujejo postopek po teh predpisih.

Pred namestitvijo osebe v prostor za pridržanje policisti opravijo podrobnejši varnostni pregled osebe. Pri tem podrobneje pretipajo in pregledajo predvsem notranjost obuval, žepe, notranje dele in prikrita mesta oblačil ali pokrival, ki jih ni mogoče pregledati z otipom, vanje pa je mogoče skriti manjše nevarne predmete ali snovi. Če je potrebno, smejo zahtevati, da oseba posamezna vrhnja oblačila sleče, da jih podrobneje pregledajo. Pri tem policisti podrobno pregledajo tudi vsebino stvari, ki jih ima oseba pri sebi oziroma s sabo.

7.5.13 Pregled osebe

Policisti smejo zaradi zasega predmetov opraviti pregled osebe, če na podlagi njihove neposredne zaznave obstaja velika verjetnost, da ima oseba pri sebi predmete, ki jih je skladno z zakonom treba zaseči. Pred začetkom pregleda policisti ukažejo osebi, naj sama izroči predmete, razen če bi to lahko ogrozilo varnost ljudi ali premoženja. Pregled osebe mora opraviti oseba istega spola, razen če s pregledom ni mogoče odlašati.

Pregled osebe ne obsega telesnega pregleda ali osebne preiskave. Pri pregledu policisti z rokami pretipajo oblačila osebe in pregledajo vsebino stvari, ki jih ima oseba pri sebi oziroma s sabo. Policisti pri pregledu stvari ne smejo s silo odpirati zaprtih predmetov. Kadar se pregledana oseba nahaja v ali ob vozilu in so policisti neposredno zaznali, da so bili predmeti skriti ali odvrženi v vozilo ali se nahajajo v vozilu, smejo pregledati tudi notranjost vozila, razen njegovih skritih delov.

Če policisti med pregledom najdejo predmet, ki mora biti zasežen na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, zakona, ki ureja postopek o prekršku, ali na podlagi drugega zakona, policisti nadaljujejo postopek po teh predpisih (52. člen ZNPPol).

7.5.14 Vstop v tuje stanovanje in druge prostore

Policisti lahko brez odločbe sodišča vstopijo v tuje stanovanje in druge prostore:

- če imetnik stanovanja to dovoli,
- če kdo kliče na pomoč,
- če je to potrebno zaradi preprečitve samomora,
- če se preverjajo okoliščine, ki kažejo na smrt določene osebe v tem prostoru ali
- v drugih primerih, če je to nujno za zavarovanje ljudi ali premoženja.

Pred vstopom v tuje stanovanje in druge prostore policist osebo v notranjosti seznanj z razlogi za vstop, razen če tega ni mogoče storiti, ker je treba ukrepati takoj in nepričakovano.

Policist sme, kadar ni mogoče drugače, za vstop v tuje stanovanje in druge prostore uporabiti tudi telesno silo ali tehnična sredstva. Pred nasilnim vstopom osebo v notranjosti na to opozori, razen če bi bila zaradi opozorila ogrožena varnost ljudi ali premoženja ali izvedba postopka.

Policist se sme zadrževati v tujem stanovanju in drugih prostorih samo toliko časa, dokler obstajajo razlogi za vstop. Policist o vstopu v tuje stanovanje in druge prostore izda potrdilo

lastniku, najemniku ali uporabniku oziroma imetniku. V potrdilu navede razloge za vstop in morebitne poškodbe, ki so nastale pri vstopu. V primeru, ko policist vstopi v stanovanje z dovoljenjem imetnika, izda potrdilo o vstopu samo v primeru, če imetnik to želi.

Kadar v prostoru po opravljeni policijski nalogi ni imetnika ali drugega upravičenca, policist poskrbi za varovanje prostora, v katerega je vstopil. Z namenom, da bi zavarovali prostor, ga smejo tudi zapečatiti (53. člen ZNPPol).

Policist v konzularni prostor ali v prostor diplomatske misije ali mednarodne organizacije, ki ima status diplomatske misije, ne sme vstopiti niti ne sme vstopiti v zasebno stanovanje tujega diplomatskega predstavnika ali v vozilo, ki ga ta uporablja. Izjemoma sme policist vstopiti v prostor diplomatske misije, če to zahteva šef misije, ali v konzularni prostor, če to zahteva šef konzulata, oseba, ki jo on določi, ali šef diplomatske misije države imenovanja. V takem primeru policist zahteva, naj mu tisti, ki je zahteval vstop, to pisno potrdi.

Ob požaru ali drugih nesrečah, ki zahtevajo hitre zaščitne ukrepe, sme policist vstopiti v konzularni prostor, če obstaja nevarnost za življenje ljudi ali večjo premoženjsko škodo. V takem primeru se policist v konzularnem prostoru zadrži le za nujno potreben čas za odvrnitev nevarnosti.

7.5.15 Zaseg predmetov

Zaseg predmetov je uradno dejanje policista, ki določeni osebi z namenom dokazovanja ali preprečevanja negativnih ravnanj začasno odvzame določene predmete (Žaberl, 2006). Policisti lahko zasežejo predmete na podlagi odredbe pristojnega organa in kadar so podani razlogi določeni z zakonom.

Policisti smejo pri opravljanju policijskih nalog, ki so določene z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije, zaseči:

- predmete, ki so namenjeni za napad ali samopoškodovanje in
- predmete, s katerimi se lahko huje ogrozi javni red ali splošna varnost ljudi ali premoženja.

Seveda lahko policisti zasežejo tudi predmete, ki so bili uporabljeni, pridobljeni oziroma so nastali s prekrškom ali kaznivim dejanjem, vendar v tem primeru po zakonu, ki ureja postopek o prekršku oziroma po zakonu, ki ureja kazenski postopek.

Predmete, ki so jih policisti zasegli morajo izročiti pristojnemu organu, pri katerem poteka nadaljnji postopek. V primeru, da zoper osebo, ki so ji bili predmeti zaseženi, ni bil uveden postopek pred pristojnim organom, je treba predmete osebi vrniti, razen če gre za nevarne predmete ali predmete, ki jih je potrebno po zakonu odvzeti. Nevaren predmet ali predmet, ki ga je po zakonu treba odvzeti in ki ne bo vrnjen osebi, morajo policisti komisijsko uničiti ali odstopiti subjektu, ki je pristojen za njegovo uničenje, ter o tem napisati zapisnik. O uničenju policisti obvestijo osebo, ki ji je bil predmet zasežen.

Postopek hrambe in uničenja zaseženih predmetov podrobneje predpiše minister (54. člen ZNPPol).

Kako poteka postopek zasega predmetov in ravnanje z zaseženimi predmeti določa Pravilnik o policijskih pooblastilih. Temeljno pravilo je, da policist, če okoliščine to dopuščajo, ukaže

osebi, naj sama pokaže ali izroči predmet, ki ga je potrebno zaseči. Sicer pa nevaren predmet odvzame policist ali druga strokovno usposobljena oseba, ki lahko poskrbi za nadaljnjo hrambo ali uničenje. Policist predmet zaseže tako, da prepreči njegovo poškodovanje. Do izpolnitve zapisnika ali potrdila mora biti predmet pod vidnim nadzorom njegovega upravičenca ali v zapečatenem ovoju. V akt o zasegu predmetov policist vpiše komu, kje in kdaj je bil predmet zasežen, zakonsko podlago zasega, kdo ga je zasegel in natančen opis predmeta. Opis mora vsebovati vrsto in značilnosti ter tudi vidne poškodbe predmeta, tako da ga je mogoče razlikovati od drugih podobnih predmetov. Policist lahko v postopku fotografira ali posname predmet in okolje, v katerem je bil najden. O zasegu hitro pokvarljivega blaga mora policist takoj obvestiti pristojnega državnega tožilca ali sodišče za prekrške, ki odloči o nadaljnjem postopku z zaseženim blagom. V vsakem primeru policist zasežen predmet odstopi pristojnemu organu.

Kadar je potrebno na predmetu iskati sledove kaznivega dejanja ali prekrška ali opraviti drugo kriminalistično - tehnično opravilo, policist ta postopek izvede pred pošiljanjem predmeta pristojnemu organu. Pristojni organ seznanjen z nadaljnjim postopkom z zaseženim predmetom.

Nevaren predmet, ki ne bo vrnjen osebi, mora policist komisijsko uničiti oziroma odstopiti pristojni organizaciji, ki je usposobljena za njegovo uničenje, ter o tem napisati zapisnik. O uničenju policist obvesti osebo, ki ji je bil predmet zasežen.

Če predmet ni nevaren ali ni bil predlagan postopek pred pristojnim organom, ga policist, takoj, ko je mogoče, vrne osebi, ki ji je bil zasežen, ali drugi upravičeni osebi. O vrnitvi zaseženih predmetov policist obvesti upravičenca in ga pozove, da predmete prevzame na sedežu organa, praviloma v kraju njenega prebivališča, hkrati pa ga opozori na njegovo pravico zahtevati, da se mu predmeti dostavijo na dom. Če oseba nima prebivališča na območju Republike Slovenije in/ali dostava zaradi razlogov upravičene osebe ni mogoča, policija o tem obvesti pristojnega državnega tožilca ali sodišče.

Policist o vrnitvi predmeta izda potrdilo, ki ga podpiše tudi upravičena oseba. Če oseba prevzema noče podpisati, lahko policist izročitev dokumentira na drug način (fotografiranje, snemanje ipd.), iz katerega je razvidno, da je bil predmet izročen na primernem mestu in da je bila upravičena oseba navzoča. Če se je oseba očitno odpovedala lastninski pravici do predmeta, policist ravna po določilih zakona, ki ureja stvarno pravna razmerja. S predmetom, ki je bil zasežen osumljencu kaznivega dejanja in ni njegova last, ali je bil najden na kraju kaznivega dejanja in je njegov lastnik neznan, policist ravna po določilih zakona, ki ureja kazenski postopek.

Policijska enota zasežene predmete do izročitve pristojnemu organu hrani vidno ločeno v posebnem prostoru ter vodi njihov pregled. Na vsakem predmetu morajo biti naslednji podatki:

- šifra v skladu s pravili o pisarniškem poslovanju,
- njegova zaporedna številka v posamezni zadevi ter
- ime in priimek policista, ki je vodil postopek.

V policijski enoti so lahko predmeti v drugem prostoru le, kadar je to upravičeno zaradi preiskovanja zadeve (npr. pregled večje količine dokumentov), neupravičenim osebam pa je onemogočen dostop. Arhiva, dokumentov in uradnih dopisov diplomatskih misij in konzulatov ter po predpisih označene diplomatske in konzularne pošte ni dovoljeno odpirati, pregledati,

zadrževati ali zaseči. Če policist zavrne konzularno pošiljko, o tem napiše poročilo, v katerem utemelji razloge in potek postopka.

7.5.16 Protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav in območij

Protiteroristični pregled, ki ga opravijo policisti, je pregled prostorov, objektov, naprav in območij zaradi zagotavljanja splošne varnosti ljudi in premoženja v določenih prostorih, objektih, napravah, na določenih območjih in v prometu, zaradi zagotavljanja varnosti določenih oseb, objektov in tajnih podatkov ali zaradi varnosti javnih shodov in prireditev. Protiteroristični pregled obsega proti bombni, kemijsko-bakteriološko-radiološki in proti prisluškovalni pregled.

Za zagotavljanje varnosti varovanih oseb, varovanih objektov in njihovih okolišev ali tajnih podatkov ali če je glede na okoliščine mogoče pričakovati, da bo določen prostor, objekt, naprava, prevozno sredstvo, območje ali promet ogrožen s posebno nevarnimi sredstvi ali napravami ali je do tega že prišlo, **smejo policisti opraviti protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav, prevoznih sredstev in območij.** V teh primerih smejo policisti za nujno potreben čas tudi motiti radiofrekvenčni spekter.

Navedeno policijsko pooblastilo smejo policisti v tujem stanovanju in drugih prostorih izvesti le, če so hkrati izpolnjeni pogoji iz 53. člena, torej pogoji za vstop v tuje stanovanje in druge prostore. Pri protiterorističnem pregledu smejo policisti prostor, objekt, območje ali prevozno sredstvo izprazniti, prepovedati dostop do njih ter jih neposredno ali s tehničnimi sredstvi pregledati. V teh primerih smejo policisti opraviti tudi varnostni pregled.

Pregled opravljajo policisti z iskanjem, identificiranjem, proučevanjem, onesposabljanjem in odstranjevanjem naprav, sredstev ter snovi. Protiteroristični pregled lahko obsega tudi protibombni, kemijsko-bakteriološko-radiološki in protiprisluškovalni pregled. Kadar lastnik, imetnik ali druga pristojna oseba noče ali ne more sodelovati, policisti izvedejo protiteroristični pregled tudi brez njenega sodelovanja ali brez njene navzočnosti (55. člen ZNPPol).

V skladu s Pravilnikom o policijskih pooblastilih protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav, prevoznih sredstev in območij opravlja policist z iskanjem, identificiranjem, proučevanjem, onesposabljanjem in odstranjevanjem naprav, sredstev ter snovi, ki ogrožajo ali lahko ogrozijo varnost. Pri tem pregledu lahko policist sodeluje z osebami, pristojnimi za infrastrukturo pregledovanih objektov in območij, inšpektorji inšpekcijskih služb in drugimi osebami, ki so dolžne izvajati ukrepe za varnost in pri tem uporabljajo vsa predpisana tehnična sredstva in opremo. Naprave, sredstva ter snovi, ki jih najde pri protiterorističnem pregledu policist identificira, nevtralizira in odstrani ali iz varnostnih razlogov uniči na kraju najdbe.

7.5.17 Začasna omejitev gibanja

Začasna omejitev gibanja (prijetje) je uradno opravilo oziroma dejanje policista, s katerim začasno omeji gibanje določeni osebi z namenom, da jo privede, pridrži ali opravi kakšno drugo dejanje, določeno z zakonom. S tem pooblastilom torej policisti

začasno omejijo gibanje določeni osebi z namenom, da jo privedejo, jo pridržijo ali opravijo kakšno drugo uradno dejanje, pri katerem je njena navzočnost za to potrebna.

Zakon o nalogah in pooblastilih policije v 1. odst. 56. člena določa, **da je osebi, ki je v policijskem postopku, gibanje začasno omejeno, če se dejansko ne more svobodno gibati zaradi izvedbe določenega policijskega pooblastila ali drugega uradnega dejanja.** Ta omejitev sme trajati le nujno potreben čas za izvedbo policijskega pooblastila ali drugega uradnega dejanja.

Določbe 56. člena ZNPPol o začasni omejitvi gibanja se smiselno uporabljajo tudi:

1. za privedbo na podlagi:

- naloga pristojnega organa,
- zakona, ki ureja kazenski postopek, razen če gre za odvzem prostosti, in
- zakona, ki ureja postopek o prekrških.

2. za zadržanje na podlagi:

- zakona, ki ureja kazenski postopek, in
- zakona, ki ureja nadzor državne meje.

3. za posebne primere začasne omejitve gibanja:

- privedba na podlagi ZNPPol,
- prepoved približevanja določenemu kraju ali osebi,
- prepoved udeležbe na športnih prireditvah in
- prekinitev potovanja.

Ob začasni omejitvi gibanja policisti osebo seznanijo z razlogi začasne omejitve gibanja, v zakonsko določenih primerih pa tudi z drugimi pravicami. Zoper osebo, ki ne upošteva začasne omejitve gibanja, smejo policisti uporabiti druga policijska pooblastila.

V primerih osnovne oblike začasne omejitve gibanja (1. odst. 56. člena ZNPPol) in v primeru začasne omejitve gibanja zaradi privedbe (2. odst. 56. člen ZNPPol), sme čas začasne omejitve gibanja trajati največ šest ur. Na njeno zahtevo mora policist osebi, ki ji je bilo začasno omejeno gibanje za več kot eno uro, izdati potrdilo z navedbo časa začetka in konca začasne omejitve gibanja ter navesti, kateri policijski postopek je bil izveden.

Policisti smejo izprazniti območje, prostor ali objekt in okoliš, prepovedati dostop, ga pregledati, začasno omejiti gibanje v njegovi bližini in določiti smer gibanja do izvedbe policijske naloge, če:

- obstaja verjetnost, da bo na določenem območju, prostoru ali v določenem objektu in okolišu prišlo do velike nevarnosti,
- je na določenem območju, prostoru ali v določenem objektu in okolišu prišlo do velike nevarnosti,
- je to potrebno za zagotavljanje varnosti določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov,
- je to nujno, da se prime iskana oseba in

- je treba opraviti ogled kraja dejanja.

Območje, kjer velja začasna omejitev gibanja, policisti lahko označijo s trakovi ali zaščitijo z ograjami ali drugimi sredstvi. Navedeno policijsko pooblastilo smejo policisti v tujem stanovanju in drugih prostorih izvesti le, če so hkrati izpolnjeni pogoji iz 53. člena tega zakona, torej pogoji za vstop v tujo stanovanje in druge prostore.

7.5.18 Privedba

7.5.18.1 Splošno o privedbi po Zakonu o nalogah in pooblastilih policije

Privedba je uradno dejanje oziroma opravilo uradne osebe (policista), katerega namen je privedi določeno osebo v uradne prostore policije, uradne prostore drugega organa ali na določeno mesto oziroma kraj. S privedbo torej policisti začasno omejijo gibanje osebi ter jo privedejo v policijske prostore, v uradne prostore drugega organa ali na določen kraj (57. člen ZNPPol). Pri privedbi gre za dejansko omejitev osebne svobode, ki je začasnega značaja (Žaberl, 2006: 107).

Privedba se lahko opravi na podlagi naloga pristojnega organa. **Brez naloga za privedbo se lahko privedba opravi**, če tako **določa drug zakon**, na podlagi ZNPPol pa zaradi:

- ugotavljanja identitete osebe,
- če se oseba ne odzove vabilu,
- zagotovitve navzočnosti tujca, ki ne izpolnjuje pogojev za vstop, tranzit ali izstop iz države oziroma območja pogodbenic Konvencije o izvajanju schengenskega sporazuma ali
- v drugih primerih, ko je potrebno za izvedbo drugega policijskega pooblastila.

Osebi, zoper katero je izdan nalog za privedbo, policisti nalog izročijo in ji ukažejo, naj gre z njimi in jo opozorijo na posledice, če se bo privedbi upirala ali skušala pobegniti. Če ji zaradi tehničnih ali drugih razlogov naloga ni mogoče takoj vročiti, jo policisti seznanijo z njegovo vsebino. Nalog ji vročijo takoj, ko je to mogoče, najpozneje pa na kraju, kamor je privedena. Kadar se oseba upira, jo policisti prisilno privedejo.

Če oseba, ki jo je treba privedi, zahteva obveščanje bližnjih, delodajalca ali zagovornika, ji policist to omogoči, takoj ko varnostne razmere to dopuščajo. Če tuj državljan zahteva obveščanje konzularnega predstavnika, ga obvesti policija. Obveščanje navedenih oseb ne zadrži privedbe ali drugih policijskih ukrepov. Pred privedbo policisti opravijo varnostni pregled.

Privedba sme trajati le nujno potreben čas. Ko policisti določajo čas začetka izvajanja privedbe, morajo upoštevati vse okoliščine, ki bi lahko vplivale na uspešno izvedbo. Od začetka izvajanja privedbe do izročitve osebe pristojnemu organu ali uradni osebi ne sme preteči več kot šest ur, razen ob nepričakovanih izrednih dogodkih, kot so na primer nepričakovane vremenske razmere, prometne nesreče, tehnične okvare. O okoliščinah, ki onemogočajo izvedbo privedbe ali zahtevajo njeno odložitev, policisti takoj obvestijo organ, ki je nalog za privedbo izdal.

Za preprečitev prepoznavnosti, če je to nujno zaradi ogroženosti življenja ali zavarovanja dokazov, smejo policisti osebi med privedbo za nujno potreben čas na glavo nadeti posebno

zaščitno pokrivalo. O uporabi zaščitnega pokrivala odloči policijski vodja. Posebno zaščitno pokrivalo smejo policisti nadeti osebi tudi na njeno željo.

7.5.18.2 Privedba zaradi zagotavljanja pomoči

Policisti smejo privedi tudi osebo, ki je očitno nebogljen, ko je to nujno potrebno za zagotavljanje njenega zdravja ali varnosti. Privedejo jo v najbližjo zdravstveno ustanovo ali pristojni center za socialno delo, v izjemnih primerih pa tudi v policijske prostore. Policisti smejo v teh primerih privedi tudi otroka ali mladoletnika.

Pred privedbo smejo policisti opraviti varnostni pregled.

7.5.18.3 Posebnosti pri privedbi otroka ali mladoletnika

Kadar je privedena oseba otrok ali mladoletnik, morajo policisti v najkrajšem možnem času ustno obvestiti njene starše ali skrbnika. Če ugotovijo, da bi bilo obveščanje staršev ali skrbnika v nasprotju s koristmi otroka ali mladoletnika, policisti ne obvestijo staršev ali skrbnika, o privedbi pa obvestijo pristojni center za socialno delo.

Če je otrok ali mladoletnik najden v okoliščinah, ki so neposredno nevarne za njegovo življenje ali zdravje, ali če ogroža javni red in javnega reda ni mogoče drugače vzpostaviti, ga smejo policisti privedi do prihoda staršev ali skrbnika, če bi bilo to v nasprotju s koristjo otroka ali mladoletnika, **pa do prihoda delavca pristojnega centra za socialno delo.** Kot taka nevarnost se štejejo tudi nevarno ali škodljivo okolje in druge podobne okoliščine, ki lahko škodujejo njegovemu razvoju.

Otroka ali mladoletnika smejo policisti za nujno potreben čas privedi v policijske prostore tudi, ko ga je treba predati staršem, skrbniku ali delavcu pristojnega centra za socialno delo. Policisti morajo staršem ali skrbniku na njihovo željo omogočiti neoviran stik in pogovor z otrokom ali mladoletnikom, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka ali mladoletnika. Policisti morajo omogočiti tudi neoviran stik in pogovor delavcem pristojnega centra za socialno delo. Pogovora policisti ne smejo poslušati, smejo pa ga vizualno nadzirati.

7.5.18.4 Privedba na podlagi zakona o prekrških

Na podlagi 110. člena Zakona o prekrških smejo policisti tudi brez odredbe sodnika, privedi tistega, **ki so ga zalotili pri prekršku.** To smejo storiti, če:

- ni mogoče ugotoviti storilčeve istovetnosti,
- ta nima prebivališča,
- bi se z odhodom zaradi prebivanja v tujini lahko izognil odgovornosti za prekršek ali
- če so okoliščine, ki opravičujejo oceno, da bo storilec nadaljeval s prekrškom, ali da ga bo ponovil, ali če obstaja upravičena bojazen, da bo storilec skrnil, uničil ali odvrigel dokaz o prekršku. Storitca prekrška je treba v takem primeru privedi brez odlašanja k pristojnemu sodišču.

Kadar se pravilno povabljeni obdolženec ne zgloji na vabilo in svojega izostanka ne opraviči, ali če mu ni bilo mogoče pravilno vročiti vabila, **iz okoliščin pa je očitno, da se mu obdolženec izmika,** njegova navzočnost pa je potrebna za pravilno odločitev, **se odredi privedba.** Privedbo je mogoče odrediti samo v primeru, kadar je bilo v vabilu določeno, da se mora obdolženec osebno zglojiti. **V tem primeru se privedba odredi pisno.** V odredbi je potrebno navesti osebno ime obdolženca, ki naj se privede, datum rojstva, prebivališče obdolženca, zadevo, v kateri se odreja privedba in razlog, zaradi katerega je odrejena

privedba. Odredba mora imeti uradni pečat in podpis sodnika, ki je privedbo odredil. Izvršitev odredbe se prepusti policiji (116. člen Zakona o prekrških).

Kadar policist izvaja privedbo na podlagi pisne odredbe pristojnega organa, se mora v skladu s Pravilnikom o policijskih pooblastilih, predhodno ustrezno pripraviti in zbrati podatke, potrebne za varno in učinkovito izvedbo privedbe. Policist osebi, za katero je privedba odrejena, izroči pisno odredbo o privedbi in ji ukaže, naj gre z njim. **Če se oseba upira, jo policist privede prisilno.** Če oseba, ki jo je potrebno privedi, zahteva obveščanje bližnjih ali zagovornika, ji policist to omogoči, razen če varnostne okoliščine tega ne dopuščajo, vendar obveščanje teh oseb ne zadrži privedbe in drugih policijskih ukrepov.

O privedbi na podlagi pisne odredbe mora policist napisati uradni zaznamek. Če osebi, ki jo je potrebno privedi, zaradi objektivnih okoliščin ni mogoče takoj vročiti pisne odredbe, jo policist seznanji z njeno vsebino. Odredba se osebi vroči takoj, ko je to mogoče, najpozneje pa na sedežu organa, h kateremu je privedena.

Policist se mora ravnati po odredbi za privedbo, ki določa, kdaj in h kateremu organu oziroma uradni osebi je treba osebo privedi. Policist mora pri določitvi časa začetka izvajanja odredbe za privedbo upoštevati vse okoliščine, ki bi lahko vplivale na uspešno izvedbo privedbe, pri čemer od prijete do izročitve osebe pristojnemu organu oziroma uradni osebi **ne sme preteči več kot 6 ur.** Če policist ugotovi, da se oseba, ki jo je potrebno privedi, skriva ali drugače izmika privedbi ali iz drugih razlogov ni bila prijeta, takoj obvesti o tem organ, ki je privedbo odredil.

Policist ne sme privedi osebe, katere gibanje je zelo oteženo zaradi bolezni, onemoglosti, telesne poškodbe ali nosečnosti, ali osebe, katere zdravstveno stanje bi se zaradi privedbe poslabšalo. Kadar oseba, ki jo je treba privedi na podlagi tiralice, ali oseba, ki je osumljena storitve kaznivega dejanja, ali oseba, ki se izmika kazenskemu postopku ali prestajanju kazni, potrebuje nujno medicinsko pomoč, policist zagotovi njen prevoz v najbližjo javno zdravstveno ustanovo in poskrbi za njeno varovanje do odločitve organa, ki je privedbo odredil.

V primeru, ko je treba privedi osebo, ki neguje ali skrbi za otroke ali druge osebe, policist pred privedbo obvesti pristojni organ socialnega varstva ali drugo javno službo, če oseba sama ne more zagotoviti, da bi kdo poskrbel zanje. Če oseba, ki jo je treba privedi, opravlja delo, od katerega je odvisna varnost ljudi ali bi bila zaradi prekinitve dela lahko povzročena velika materialna škoda, je dovoljeno privedbo začasno odložiti. Policist ravna podobno tudi v drugih primerih, če ugotovi, da je potrebno kaj ukreniti za varnost ljudi ali za preprečitev škode, ki bi lahko nastala zaradi privedbe.

V primeru, ko policist pred privedbo oziroma ob prijete ugotovi, da ima oseba, ki jo je treba privedi, diplomatsko imuniteto in se nanjo sklicuje z ustrezno listino, privedbe ne sme izvesti. Osebo, ki ima konzularno imuniteto in se nanjo sklicuje z ustrezno listino, lahko policist privede samo na podlagi pisne odredbe sodišča.

O okoliščinah, ki onemogočajo izvedbo privedbe ali zahtevajo njeno odložitev, policist takoj obvesti organ, ki je privedbo odredil.

7.5.19 Prepoved približevanja določeni osebi, kraju ali območju

Kadar je podan utemeljen sum, da je oseba storila kaznivo dejanje ali prekršek z elementi nasilja ali je bila zalotena pri takem kaznivem dejanju ali prekršku in obstajajo razlogi za sum, da bo ogrozila življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bila v bližnjem razmerju v smislu določb Kazenskega zakonika in zakona, ki ureja preprečevanje nasilja v družini, kar policisti ugotovijo zlasti na podlagi dotedanjega grdega ravnanja kršitelja, iz okoliščin, ki jih policisti neposredno zaznajo ob prihodu na kraj dogodka, zbranih obvestil od žrtev ali prič, podatkov centra za socialno delo, **smejo policisti določiti prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi** (v nadaljnjem besedilu: oškodovanec), **ki je kršitelj namerno ne sme prekoračiti**. Kot kraj se določi kraj, kjer oškodovanec stanuje, dela, se izobražuje, je v varstvu ali se vsakodnevno giblje. Prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi zajema tudi prepoved nadlegovanja po komunikacijskih sredstvih, na kar se kršitelja posebej opozori.

Prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi odredi policist tako, da kršitelju, na katerega se ukrep nanaša, na kraju izreče ustno odredbo, naknadno pa v roku, ki ne sme biti daljši od šest ur, vroči še pisno odredbo o odrejenem ukrepu. Pisna odredba **mora vsebovati podatke** o kršitelju, zoper katerega je ukrep odrejen (osebno ime, EMŠO oziroma za tujca rojstne podatke, državljanstvo, stalno oziroma začasno prebivališče), odrejeni ukrep (ukrep zajema tudi določitev razdalje od kraja oziroma osebe, v katerem se oseba ne sme gibati, to razdaljo policist določi v razponu od najmanj petdeset do največ dvesto metrov), opis ogrožanja (način, obseg, trajanje), utemeljitev razlogov za odrejeni ukrep (prejšnja ukrepanja policije, trajajoče ali prejšnje grdo ravnanje in podobno) in navedbo, v kateri se ga podučijo, da bo odredba po uradni dolžnosti posredovana v sodno presojo. **Policist pozove kršitelja, da mu pove naslov, kjer mu bo možno vročiti pisno odredbo.** V primeru, da se kršitelja ne najde na posredovanem naslovu oziroma naslova noče povedati, se vročitev opravi tako, da se odločba pritrdi na oglasno desko pristojne policijske postaje, na kar se kršitelja posebej opozori.

Kršitelj, ki mu je izrečen ukrep prepovedi približevanja, mora kraj oziroma območje prepovedi takoj zapustiti, policistu pa izročiti ključe prebivališča, v katerem živi skupaj z oškodovancem. Ob neupoštevanju odredbe mora kršitelja nemudoma odstraniti policist. **O izrečenem ukrepu policija takoj obvesti krajevno pristojni center za socialno delo,** ki mora oškodovanca seznaniti z organizacijami, ki so mu na voljo za materialno in nematerialno pomoč in mu na njegovo željo omogočiti stik s takšno organizacijo. Če je kraj, ki se mu kršitelj ne sme približati, tudi vzgojno-izobraževalni zavod, ki ga obiskuje otrok ali mladoletnik, ki je oškodovanec, policija seznaniti odgovorno osebo vzgojno-izobraževalnega zavoda o trajanju prepovedi približevanja oziroma o ostalih podatkih iz odredbe iz drugega odstavka tega člena, ki so pomembni za zaščito otroka ali mladoletnika.

Policija z odredbo izreče prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi za 48 ur in jo takoj pošlje **v presojo preiskovalnemu sodniku okrožnega sodišča,** ki lahko ukrep prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi **potrdi, spremeni ali razveljavi.** Preiskovalni sodnik mora odločiti o ukrepu v roku, ki ne sme biti daljši od 24 ur. **V primeru potrditve ukrepa prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi, lahko preiskovalni sodnik ukrep izreče za čas do 10 dni,** pri čemer mora upoštevati začetek veljave ukrepa, ko ga je izrekla policija. **Zoper odločbo preiskovalnega sodnika je v treh dneh dovoljena pritožba na izven obravnavni senat okrožnega sodišča,** ki mora o

pritožbi odločiti v treh dneh od prejema pritožbe. Preiskovalni sodnik poskuša vročiti odločbo kršitelju na naslov, ki ga je posredoval policiji, če pa mu je na tem naslovu ni mogoče vročiti, se vročitev opravi s tem, da se odločba pritrudi na oglasno desko okrožnega sodišča. **Pritožba zoper odločbo preiskovalnega sodnika ne zadrži izvršitve.** Določbe o vročanju s strani preiskovalnega sodnika, veljajo tudi za vročitev odločbe zunajobravnavnega senata.

Postopek za izvedbo ukrepa prepovedi približevanja predpiše minister, pristojen za notranje zadeve, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje, in ministrom, pristojnim za delo, družino in socialne zadeve. Nadzor nad spoštovanjem prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi **izvaja policija**, ki kršitelja, zalotenega na območju prepovedi približevanja, takoj odstrani s tega območja. Policija o ugotovljenih kršitvah izrečene prepovedi približevanja takoj ustno obvesti preiskovalnega sodnika. Kršitelj, ki kljub izrečeni globi zaradi kršitve prepovedi približevanja ponovno krši odrejeno prepoved, se pridrži po določbah Zakona o nalogah in pooblastilih policije (59. člen ZNPPol).

V primeru, ko obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da bo kršitelj nadaljeval z ogrožanjem tudi po preteku 10 dni, za katere je bil izrečen ukrep prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi, lahko oškodovanec tri dni pred iztekom ukrepa predlaga preiskovalnemu sodniku podaljšanje ukrepa do 60 dni. Če so izpolnjeni zakonski pogoji, preiskovalni sodnik do izteka ukrepa izda odločbo, s katero podaljša prepoved približevanja določenemu kraju oziroma osebi. Zoper to odločbo je v treh dneh dovoljena pritožba na zunajobravnavni senat okrožnega sodišča, ki o pritožbi odloči v treh dneh od prejema pritožbe. Preiskovalni sodnik pošlje odločbo kršitelju na naslov, ki ga je posredoval policiji, če mu je na tem naslovu ni mogoče vročiti, se odločba pritrudi na oglasno desko okrožnega sodišča.

7.5.20 Prepoved udeležbe na športnih prireditvah in prekinitvev potovanja na prireditvev

7.5.20.1 Prepoved udeležbe na športnih prireditvah

Kadar je bila oseba na športni prireditvi ali v zvezi s športno prireditvijo, ki jo določa zakon, ki ureja šport (v nadaljnjem besedilu: športne prireditve):

- zalotena pri dejanju, ki ima znake prekrška zoper javni red in mir z znaki nasilja,
- prekrška iz zakona, ki ureja javna zbiranja, ali
- pri dejanju, ki ima znake kaznivega dejanja z znaki nasilja in
- je glede na okoliščine mogoče pričakovati, da bo nadaljevala s takšnimi ravnanji,

ji sme policist izreči ukrep prepoved udeležbe na športnih prireditvah za obdobje enega leta. Pričakovane okoliščine nadaljevanja takšnih ravnanj se utemeljujejo zlasti na podlagi konkretnega ravnanja osebe v povezavi z njenim dotedanjim ravnanjem z znaki nasilja. **Policist po obravnavi dejanja**, ki ima znake takšnega prekrška ali kaznivega dejanja in ob okoliščinah, ki utemeljujejo izrek ukrepa, **osebi takoj z ustno odredbo izreče ukrep prepoved udeležbe na športnih prireditvah.** Osebo sme tudi fotografirati. V roku, ki ne sme biti daljši od 24 ur, mu vroči še pisno odredbo o odrejenem ukrepu. **Pisna odredba mora vsebovati podatke o osebi, zoper katero je ukrep odrejen** (osebno ime, EMŠO oziroma za tujca rojstne podatke, državljanstvo, stalno oziroma začasno prebivališče), odrejeni ukrep, opredelitev okoliščin, ki utemeljujejo izrek ukrepa, in navedbo, da bo odredba

po uradni dolžnosti posredovana v sodno presojo. **Policist pozove osebo, naj mu pove naslov, kjer ji bo možno vročiti pisno odredbo.** Če policist osebe ne najde na navedenem naslovu ali oseba naslova noče povedati, **ji odredbo vroči tako, da jo pritrdi na oglasno desko pristojne policijske postaje,** na kar osebo ob izreku ustne odredbe posebej opozori.

Oseba, ki ji je izrečena prepoved udeležbe na športnih prireditvah, mora športno prireditev takoj zapustiti. Če oseba odredbe ne upošteva, **jo policist odstrani s kraja.** Policist osebi, ki ne upošteva izrečenega ukrepa, odredi, da mora prireditveni prostor takoj zapustiti. Če oseba kljub temu nadaljuje s kršitvijo, jo skladno z določbami ZNPPol pridrži, dokler se športna prireditev ne konča in se udeleženci ne razidejo.

Policija odredbo v 48 urah od izdaje pošlje v presojo preiskovalnemu sodniku okrožnega sodišča, ki lahko odredbo potrdi ali v primerih, ko iz okoliščin primera izhaja, da niso podani pogoji za izdajo odredbe, **razveljavi. Preiskovalni sodnik odloči o ukrepu v roku, ki ne sme biti daljši od 15 dni.** Zoper odločitev preiskovalnega sodnika je **v osmih dneh dovoljena pritožba** na zunajobravnavni senat okrožnega sodišča, **ki o pritožbi odloči v 15 dneh od prejema pritožbe.** Pritožba zoper odločitev preiskovalnega sodnika ne zadrži izvršitve.

Osebi, ki je najmanj dvakrat kršila ukrep prepovedi udeležbe na športnih prireditvah, lahko preiskovalni sodnik na predlog policije odredi javljanje na območni policijski postaji, pristojni za opravljanje nalog policije v njenem kraju prebivanja, ob začetku določenih športnih prireditev. Preiskovalni sodnik v odredbi določi športne prireditve, ob začetku katerih se mora ta oseba javiti na policijski postaji. **Ukrep javljanja na policijski postaji sme trajati, dokler traja ukrep prepovedi udeležbe na športnih prireditvah.**

Oseba, ki se zaradi objektivnih okoliščin (na primer zaradi zdravstvenega stanja, izrednih vremenskih razmer, potovanja v tujino) **ne more javiti na območni policijski postaji, mora o obstoju takih okoliščin takoj obvestiti policijo** ter predložiti ustrezna dokazila.

Kadar na športni prireditvi rediteljsko službo zagotavlja subjekt, ki opravlja dejavnost varovanja javnih zbiranj v skladu z določbami zakona, ki ureja javna zbiranja, varnostniki po predhodni pridobitvi osebnih podatkov od policije o osebah, katerim je prepovedan vstop na športno prireditev, **pri vstopu na športno prireditev preverjajo tudi spoštovanje izrečenega ukrepa prepovedi udeležbe na športnih prireditvah.** V takih primerih osebi preprečijo vstop na prireditveni prostor.

7.5.20.2 Prekinitev potovanja na športno prireditev

Kadar skupina treh ali več oseb potuje na športno prireditev in že pred odhodom na izhodiščnem kraju potovanja ali med potovanjem krši javni red in kljub opozorilu in ukazu policistov ne preneha s takim ravnanjem, smejo policisti za preprečitev nadaljnjih tovrstnih kršitev odrediti prekinitev potovanja oziroma prepovedati dostop do kraja športne prireditve. Če skupina treh ali več oseb potuje na športno prireditev s prevoznim sredstvom, **smejo policisti prekinitev potovanja odrediti tako, da prepovedo nadaljevanje vožnje s tem prevoznim sredstvom proti kraju športne prireditve.**

Prekinitev potovanja oziroma dostop do kraja športne prireditve **policisti odredijo ustno in traja, dokler se športna prireditev ne konča in se udeleženci ne razidejo.** Izrečeno odredbo in razloge za izrek policisti ustrezno dokumentirajo.

7.5.21 Pridržanje

7.5.21.1 Pridržanje po Zakonu o nalogah in pooblastilih policije

Pridržanje je pooblastilo policista, katerega namen je onemogočiti storilcem nadaljnja kazniva ravnanja, ali pa omogočiti nadaljnja procesna dejanja v kazenskem postopku oziroma postopku o prekršku. Pridržanje je vselej časovno opredeljeno oziroma omejeno, kar pomeni, da lahko traja samo toliko časa, dokler so podani zakonski razlogi, zaradi katerih je bilo odrejeno. Policisti pridržijo osebo, ki:

- **moti ali ogroža javni red, če javnega reda ne morejo drugače vzpostaviti oziroma če ogrožanja ne morejo drugače odvrniti,**
- **krši odrejeno prepoved približevanja po tem ZNPPol,**
- **krši odrejeno prepoved udeležbe na športnih prireditvah,**
- **jo je treba izročiti tujim varnostnim organom, ali je bila sprejeta od tujih varnostnih organov in jo je treba izročiti pristojnemu organu,**

Pridržanje po prvi, drugi in tretji alineji se lahko pridrži osebo le za nujno potreben čas, vendar največ 12 ur, pridržanje po četrti alineji pa sme trajati največ 48 ur.

Posebnosti pridržanja mladoletnika

Kadar je pridržana oseba mladoletnik, **morajo policisti v najkrajšem možnem času ustno obvestiti njene starše ali skrbnika.** Če policisti ugotovijo, da bi bilo obveščanje v nasprotju s koristmi mladoletnika, o pridržanju **obvestijo le pristojni center za socialno delo.**

Policisti morajo staršem ali skrbniku na njihovo željo omogočiti neoviran stik in pogovor z njim, razen če je to v nasprotju s koristmi mladoletnika. **Policisti omogočijo tudi neoviran stik in pogovor delavcem pristojnega centra za socialno delo.** Pogovora policisti ne smejo poslušati, smejo pa ga vizualno nadzirati.

V prostoru za pridržanje morajo biti mladoletne osebe ločene od polnoletnih.

Izvedba pridržanja

Pridržanje se začne od trenutka, ko ga odredi policist. Čas trajanja policijskega postopka do odreditve pridržanja se všteje v čas trajanja pridržanja.

Pred privedbo zaradi pridržanja policisti opravijo varnostni pregled. Pred namestitvijo osebe v prostor za pridržanje ji policisti ukažejo, naj izroči vse predmete, nato pa opravijo podrobnejši varnostni pregled.

Policisti osebi odvzamejo vse predmete, primerne za napad ali samopoškodbo, druge predmete pa ji takoj vrnejo. Podatke o odvzetih predmetih policisti zapišejo v potrdilo. Odvzete predmete osebi vrnejo ob koncu pridržanja, razen če gre za predmete, ki jih je po zakonu treba odvzeti.

Pridržani osebi mora biti sklep o pridržanju izdan in vročen v šestih urah od odreditve pridržanja. Pridržana oseba ima, dokler traja pridržanje, **pravico do pritožbe** zoper sklep o pridržanju. Policist, ki izvaja pridržanje, poskrbi, da je pritožba zoper sklep o pridržanju takoj poslana pristojnemu okrožnemu sodišču. **O pritožbi pristojno okrožno sodišče odloči v 48 urah.** Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa o pridržanju.

Pravice pridržane osebe

Ob odreditvi pridržanja po določbah ZNPPol mora biti oseba takoj, v svojem maternem jeziku ali jeziku, ki ga razume, obveščena, da je pridržana, in o razlogih za pridržanje ter poučena, da ni dolžna ničesar izjaviti, da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki ga svobodno izbere, in pravico, da so na njeno zahtevo o pridržanju obveščeni njeni bližnji. Kadar je oseba tujec, mora biti v svojem maternem jeziku ali jeziku, ki ga razume, poučena tudi o tem, da je na njeno zahtevo o pridržanju lahko obveščeno diplomatsko-konzularno predstavništvo države, katere državljan je.

Policisti morajo odložiti nadaljnja dejanja s pridržano osebo, ki so usmerjena v dokazovanje kršitve, do prihoda zagovornika, vendar najdlje za dve uri od tedaj, ko je bila osebi dana možnost, da obvesti zagovornika, razen če bi to onemogočilo ali otežilo izvedbo policijske naloge.

Na zahtevo pridržane osebe mora policist o pridržanju takoj obvestiti njenega delodajalca, pristojni center za socialno delo, da prevzame skrb za otroke ali druge osebe, za katere sicer skrbi pridržana oseba, ali drug pristojni organ ali drugo osebo, če je treba poskrbeti za živali ali zavarovanje premoženja. Obveščanje najbližjih, diplomatsko-konzularnega predstavništva ali delodajalca zunaj Republike Slovenije poteka preko ministrstva, pristojnega za zunanje zadeve.

Medicinska pomoč pridržani osebi

Kadar pridržana oseba potrebuje nujno medicinsko pomoč, jo mora policist zagotoviti skladno s predpisi, ki urejajo nujno medicinsko pomoč, ne glede na to, ali jo oseba zahteva ali ne. Pridržana oseba ima pravico, da jo na njene stroške pregleda zdravnik, ki ga sama izbere. Zdravniški pregled se opravi brez navzočnosti policistov, razen če zdravnik zahteva drugače.

Kraj pridržanja

Policist pridrži osebo v policijskem prostoru za pridržanje, če to ni mogoče, pa v za to določenem prostoru drugega organa, ki se uporablja za pridržanje, pripor ali izvrševanje kazni zapora. V takem primeru morajo uradne osebe zagotoviti, da pridržane osebe niso v istih prostorih kot priprte osebe ali osebe na prestajanju kazni zapora. Izjemoma sme policist osebo pridržati tudi v posebej prirejenem prostoru vozila ali v drugem primernem prostoru, vendar ne dlje, kot je nujno potrebno za izvedbo policijske naloge. V enem prostoru za pridržanje so lahko hkrati pridržane le osebe istega spola. Izjemoma je lahko mladoletna oseba pridržana skupaj z osebo nasprotnega spola, če je ta oseba eden od staršev ali skrbnik in je to v interesu mladoletne osebe. **Izjemoma je oseba lahko pridržana tudi v zdravstveni ustanovi.**

Normative za izgradnjo in opremljenost policijskih prostorov za pridržanje podrobneje predpiše minister.

Komuniciranje pridržane osebe

Pridržana oseba ima pravico komunicirati s pristojnimi državnimi oziroma mednarodnimi institucijami ali organizacijami s področja varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot so zlasti varuh človekovih pravic, pristojna državna oziroma mednarodna sodišča, drugi državni oziroma mednarodni nadzorni organi ter nevladne ali

humanitarne organizacije. **Pobudo, prošnjo ali pritožbo tem subjektom** ima pridržana oseba pravico oddati v zaprti kuverti, policisti pa nimajo pravice do vpogleda v pisanje.

Pravica do prehrane, dostopa do pitne vode in sanitarij, gibanja ter počitka

Pridržani osebi je treba zagotoviti prehrano in stalen dostop do pitne vode in sanitarij. Osebi, ki je pridržana več kot 12 ur, **morajo biti zagotovljeni trije obroki hrane na dan**, drugim pa pripada praviloma suhi obrok hrane. **Prehrana se praviloma ne zagotavlja osebam, ki so očitno pod vplivom alkohola**, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. **Pravica do prehrane vključuje tudi zagotovitev posebne prehrane zaradi bolezni ali osebnega prepričanja.**

Osebi, ki je v prostoru za pridržanje več kot 12 ur, je treba omogočiti gibanje na prostem, razen če varnostni razlogi tega ne dopuščajo. Pridržana oseba ima pravico do nepretrganega osemurnega počitka v 24 urah.

Kadar je oseba v prostor za pridržanje pripeljana v mokrih oziroma neustreznih oblačilih (pomanjkljivo oblečena glede na letni čas, vremenske razmere ipd.), **ji policist za čas pridržanja zagotovi primerno oblačilo ali obutev**, ki jo pridobi od njenih bližnjih in sorodnikov, ki jih predlaga pridržana oseba, od pristojnega centra za socialno delo ali humanitarnih organizacij.

7.5.21.2 Pridržanje po Zakonu o kazenskem postopku

Policisti smejo izjemoma po Zakonu o kazenskem postopku osebi vzeti prostost in jo pridržati:

1. če so podani **utemeljeni razlogi za sum, da je oseba storila kaznivo dejanje**, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti,
2. če je pridržanje potrebno zaradi **ugotovitve istovetnosti, preverjanja alibija, zbiranja obvestil in dokaznih predmetov** o tem kaznivem dejanju,
3. če so podani **priporni razlogi**:
 - a) **iz 1. in 3. točke prvega odstavka 201. člena Zakona o kazenskem postopku**:
 - če se oseba skriva, če ni mogoče ugotoviti njene istovetnosti ali če so druge okoliščine, ki kažejo na nevarnost, da bi pobegnila,
 - če teža, način storitve ali okoliščine, v katerih je bilo kaznivo dejanje storjeno in osebne lastnosti osebe, njeno prejšnje življenje, okolje in razmere v katerih živi ali kakšne druge posebne okoliščine kažejo na nevarnost, da bo ponovila kaznivo dejanje, dokončala poskušeno kaznivo dejanje ali storila kaznivo dejanje, s katerim grozi,
 - b) **iz 1. in 2. točke prvega odstavka 432. člena Zakona o kazenskem postopku**:
 - če se oseba skriva, če se ne da ugotoviti njene istovetnosti ali če so podane druge okoliščine, ki očitno kažejo na nevarnost, da bo sicer pobegnila,
 - če gre za kaznivo dejanje zoper javni red in mir, zoper spolno nedotakljivost ali za kaznivo dejanje s prvinami nasilja, za katera se sme izreči kazen zapora dveh let ali za druga kazniva dejanja, za katera se lahko izreče kazen zapora treh let, kadar je

podan razlog za pripor iz 2. ali 3. točke prvega odstavka 201. člena Zakona o kazenskem postopku,

- c) **v primeru iz 2. točke prvega odstavka 201. člena Zakona o kazenskem postopku** pa le, če je opravičena bojazen, da bo oseba uničila sledove kaznivega dejanja.

Pridržanje lahko traja **največ 48 ur**. Po preteku tega roka mora policist pridržano osebo izpustiti na prostost ali pa jo privedi pristojnemu preiskovalnemu sodniku (5. odstavek 157. člena Zakona o kazenskem postopku). Če pridržanje traja **več kot šest ur**, mora policist takoj v pisni obliki z odločbo obvestiti osebo, ki ji je odvzeta prostost, o razlogih za odvzem prostosti (6. odstavek 157. člena Zakona o kazenskem postopku).

Policist je dolžan osumljenca izpustiti na prostost, če je med pridržanjem odpadel razlog za pridržanje ali priporni razlog ali če oceni, da ni zbranih dovolj dokazov, ki bi utemeljevali sum, da je osumljenec storil kaznivo dejanje.

Oseba, ki ji je vzeta prostost ima, dokler traja pridržanje, **pravico do pritožbe** zoper odločbo o pridržanju. O pritožbi mora odločiti senat pristojnega sodišča v osemindesetih urah. Pritožba **ne zadrži ukrepa odvzema prostosti** (7. odstavek 157. člena Zakona o kazenskem postopku).

7.5.21.3 Pridržanje po Zakonu o prekrških

V postopku o prekršku **se sme obdolženec pridržati, preden se izda sodba ali sklep o prekršku**, če tako določa Zakon o prekrških in sicer:

- pridržanje osebe pod vplivom alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi,
- pridržanje v primeru, če je podan utemeljen sum, da je obdolženec storil prekršek,
- pridržanje osebe, zalotene pri prekršku v času, ko sodišče ne dela (Žaberl, 2006: 133).

Pridržanje osebe pod vplivom alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi

To pridržanje je ključnega pomena, saj predstavljajo pijane osebe nevarnost za javni red in mir, pogosto je ogrožena tudi njihova osebna varnost. Zato se lahko takšno osebo pridrži do streznitve. Pridržanje ni kazen, temveč le ukrep za preprečitev nadaljevanja prekrškov (torej je preventivne narave).

Za pridržanje osebe pod vplivom alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi, morajo biti izpolnjeni trije pogoji in sicer kumulativno:

1. **gre za osebo, ki je pod vplivom alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi** (mamila, zdravila itd.). Zakon o prekrških v 109. členu navaja dva načina ugotavljanja, kdaj je oseba pod vplivom takšnih snovi:

- z uporabo ustreznih tehničnih sredstev in
- na podlagi policistovega zaznavanja: če iz videza, ravnanja, psihofizičnega stanja osebe ter drugih okoliščin izhaja, da ni zmožna obvladovati svojega ravnanja (to pomeni, da mora biti oseba vidno pijana oziroma vidno pod vplivom psihoaktivnih snovi, kar se kaže v zunanjih znakih, npr. motne in kalne oči, zatikajoč in jecljajoč govor, negotova hoja itd.),

2. **da je takšna oseba zalotena pri prekršku in**

3. **če obstaja nevarnost, da bo oseba še naprej delala prekrške** (npr. kadar se kršitelj že na kraju prekrška noče pomiriti in v policistovi prisotnosti grozi z nadaljevanjem).

Kadar eden izmed pogojev ni izpolnjen, se osebe ne sme pridržati. Pridržanje odredi policist, ki ima postopek s kršiteljem. Kršitelj, ki bo pridržan, mora biti seznanjen s svojimi pravicami. O pridržanju se izda **sklep**. Glede postopka se smiselno uporabljajo določila zakona, ki ureja kazenski postopek. Pridržanje do streznitve lahko odredi tudi sodišče, vendar je v praksi to le izjema in ga večinoma odreja policija (Žaberl, 2006: 135).

Zakon o prekrških določa, da sme pridržanje trajati dokler se oseba ne strezni oziroma ni sposobna obvladovati svojega ravnanja, vendar **največ 12 ur**. Po dvanajstih urah je treba kršitelja izpustiti, četudi policist oceni, da se kršitelj še ni streznil (Žaberl, 2006: 136).

Pridržanje osebe, zalotene pri prekršku v času, ko sodišče ne dela

Policisti smejo brez odredbe sodnika **privedi** tistega, ki so ga zalotili pri prekršku:

- če ni mogoče ugotoviti storilčeve istovetnosti,
- če storilec nima prebivališča,
- če bi se z odhodom zaradi prebivanja v tujini lahko storilec izognil odgovornosti za prekršek,
- če so podane okoliščine, ki opravičujejo oceno, da bo storilec nadaljeval s prekrškom, ali da ga bo ponovil in
- če obstaja upravičena bojazen, da bo storilec skrnil, uničil ali odvrigel dokaz o prekršku (1. odstavek 110. člena Zakona o prekrških).

V navedenih primerih sme policist takega storilca **pridržati**, če sta izpolnjena dva pogoja:

- če je bil storilec zaloten pri prekršku v času, ko sodišče ne dela (navadno ponoči ali na dela prost dan) in
- če so podane okoliščine, ki kažejo na nevarnost, da bo pobegnil ali da bo nadaljeval s prekrškom ali prekršek ponovil, ali če obstaja upravičena bojazen, da bo skrnil, uničil ali odvrigel dokaz o prekršku.

Pridržanje traja dokler ni mogoče storilca privedi k pristojnemu sodišču, vendar pa **najdalj 12 ur** (2. odstavek 110. člena Zakona o prekrških).

V teh primerih torej ni potrebno, da ima policist opraviti s pijano osebo. Gre za primere, ko obstaja nevarnost, da se bo oseba izognila postopku, bodisi zato, da bi ostala neznana (ni ugotovljena identiteta) bodisi zato, da bi ostala nedosegljiva (nima prebivališča – se klati) (Žaberl, 2006, 137).

Če traja pridržanje **več kot tri ure**, mora biti obdolženec s **pisnim sklepom** obveščen o razlogih za odvzem prostosti. Dokler traja pridržanje, ima obdolženec pravico do **pritožbe zoper sklep**, ki pa ne zadrži odvzema prostosti. O pritožbi mora odločiti senat pristojnega okrožnega sodišča v 48 urah (3. odstavek 110. člena Zakona o prekrških).

Pridržanje v primeru, če je podan utemeljen sum, da je obdolženec storil prekršek

Če je podan **utemeljen sum, da je obdolženec storil prekršek**, sme sodnik do izdaje sodbe o prekršku, odrediti njegovo pridržanje, če:

- ni mogoče ugotoviti njegove istovetnosti ali če nima prebivališča v Republiki Sloveniji, upravičen pa je sum, da bo zbežal ali
- če bi se z odhodom zaradi prebivanja v tujini lahko izognil odgovornosti za hujši prekršek (1. odstavek 108. člena Zakona o prekrških).

Pridržanje sme trajati **največ 24 ur** od tiste ure, ko je bil obdolženec pridržan. V tem času ga je treba zaslišati in izdati sodbo o prekršku ali pa ga izpustiti (4. odstavek 108. člena Zakona o prekrških). Obdolžencu mora biti takoj, najkasneje pa **v treh urah** vročen **pisni sklep o odreditvi pridržanja** z navedbo razlogov za odvzem prostosti s pravnim poukom. Dokler traja pridržanje, ima obdolženec pravico do **pritožbe zoper sklep**, ki pa ne zadrži odvzema prostosti. O pritožbi mora odločiti senat pristojnega okrožnega sodišča v 48 urah (2. odstavek 108. člena Zakona o prekrških).

Za pridržanje obdolženca se smiselno uporabljajo določila zakona, ki ureja kazenski postopek o izvrševanju pripora, če z Zakonom o prekrških ni drugače določeno (1. odstavek 108. člena Zakona o prekrških).

7.5.21.4 Pridržanje Po Zakonu o pravilih cestnega prometa

Policist po Zakonu o pravilih cestnega prometa pridrži voznika:

1. pri katerem je bilo s sredstvi ali napravami za ugotavljanje alkohola ugotovljeno, da ima v organizmu več kot 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka,
2. ki odkloni preizkus s sredstvi ali napravami za ugotavljanje alkohola ali strokovni pregled,
3. ki oporeka rezultatu preizkusa z indikatorjem alkohola v izdihanem zraku in mu policist odredi preizkus z merilnikom alkohola v izdihanem zraku, pri katerem se ugotovi najmanj vrednost iz 1. točke tega odstavka ali, ki oporeka rezultatu preizkusa z indikatorjem alkohola v izdihanem zraku, pri katerem se ugotovi najmanj vrednost iz 1. točke tega odstavka in mu policist odredi strokovni pregled,
4. ki ne podpiše zapisnika o preizkusu alkoholiziranosti in mu policist odredi preizkus z merilnikom alkohola v izdihanem zraku, pri katerem se ugotovi najmanj vrednost iz 1. točke tega odstavka ali, ki ne podpiše zapisnika o preizkusu alkoholiziranosti, pri katerem se ugotovi najmanj vrednost iz 1. točke tega odstavka in mu policist odredi strokovni pregled,
5. pri katerem je bila s preizkusom z napravo ali s sredstvom za hitro ugotavljanje prisotnosti prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi v organizmu ali na podlagi predpisanega postopka za prepoznavo znakov oziroma simptomov, ki so posledica teh snovi v organizmu, ugotovljena prisotnost teh snovi v organizmu in so bili pri zdravniškem pregledu zaznani znaki motenj, ki lahko povzročijo nezanesljivo ravnanje v prometu ali
6. ki je odklonil sodelovanje pri preizkusu z napravo ali s sredstvom za hitro ugotavljanje prisotnosti prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi v organizmu ali pri predpisanem postopku za prepoznavo znakov oziroma simptomov, ki so posledica teh snovi v organizmu ali če preizkusa ali postopka ni bilo mogoče opraviti

zaradi drugega razloga in so bili pri zdravniškem pregledu zaznani znaki motenj, ki lahko povzročijo nezanesljivo ravnanje v prometu.

Pridržanje policist odredi, ko zaključi zapisnik za ugotavljanje psihofizičnega stanja voznika. V čas pridržanja se šteje tudi čas izvajanja postopka. Pridržanje voznika **traja največ 12 ur**, vendar **ne manj kot 6 ur**, pri čemer se upošteva ravnanje voznika v času pridržanja in ugotovljena količina alkohola. Za postopek pridržanja ter pravice pridržane osebe se uporabljajo določbe zakona, ki ureja postopek o prekršku.

Ne glede na navedeno se policist lahko odloči, da ne odredi pridržanja, če na drug ustrezen način prepreči udeležbo voznika v cestnem prometu, pri čemer policist upošteva med postopkom ugotovljene objektivne in subjektivne okoliščine, zlasti ravnanje voznika med postopkom in ugotovljeno količino alkohola. Kot ustrezen način preprečitve udeležbe voznika v cestnem prometu se šteje:

- če se vozniku začasno zaseže vozilo ali
- če je kraj postopka neposredno pred objektom, v katerem voznik dejansko biva in če voznik to dejstvo verjetno izkaže in če je iz okoliščin mogoče sklepati, da je tja namenjen in da ne bo nadaljeval z vožnjo.

7.5.21.5 Zadržanje po zakonu o nadzoru državne meje

Zadržanje v bistvu pomeni poimenovanje policijskega posega v osebno svobodo, ki ga ostala zakonodaja imenuje pridržanje. Kljub drugačnemu poimenovanju ima znake odvzema prostosti, zaradi česar je zadržana oseba glede pravic izenačena s pridržano osebo (Pogačar, 2009: 17).

Na podlagi pooblastil 32. člena Zakona o nadzoru državne meje ima policija pooblastilo, da **sme zadržati osebo:**

- ki **namerava ali je že prestopila mejno črto** in obstaja **razlog za sum**, da je oseba nedovoljeno prestopila državno mejo in
- je zadržanje potrebno **zaradi ugotovitve vseh potrebnih dejstev in okoliščin prehajanja državne meje** ali **zaradi zavrnitve tujca**, ki ne izpolnjuje pogojev za vstop v državo in ga zaradi utemeljenih razlogov iz države ni mogoče napotiti takoj.

Takšno zadržanje sme trajati le nujno potreben čas, vendar **največ za 48 ur**.

Gre predvsem za primere, ko tujci, ki prihajajo v Republiko Slovenijo preko letališč, po železnici ali v pomorskem prometu, redkeje pa v cestnem prometu, ne izpolnjujejo pogojev za vstop v državo. Zato jih policija, ki opravlja mejno kontrolo, ne sme spustiti v notranjost države, skladno z določili Zakona o tujcih pa jih je prevoznik dolžan takoj odpeljati nazaj. To pa v praksi pogosto ni mogoče, saj ni letalskih ali drugih povezav, da bi prevoznik lahko ugodil zakonski zahtevi. Veliko letališč ima zato znotraj letaliških stavb urejene prostore, ki so namenjeni za zadržanje tistih tujcev, ki jim je bil zavrnjen vstop v državo (Žaberl, 2006: 143).

Zadržano osebo je treba o razlogih za zadržanje in njenih pravicah obvestiti takoj. Če zadržanje traja več kot 6 ur, mora policist v pisni obliki z odločbo takoj obvestiti osebo, ki je zadržana, o razlogih za zadržanje. Zadržana oseba ima, dokler traja zadržanje, pravico do pritožbe zoper odločbo o zadržanju. O pritožbi mora odločiti pristojno okrožno sodišče v 48

urah. Pritožba ne zadrži zadržanja (2. in 3. odstavek 32. člena Zakona o nadzoru državne meje).

7.5.22 Varnostno preverjanje, akreditacijski postopek in varnostni zadržki

Varnostno preverjanje je poseben način zbiranja osebnih in drugih podatkov zaradi točno določenega varnostnega namena s tem, da mora preverjana oseba pisno privoliti, da se bodo o njej zbirali podatki, potrebni za varnostno preverjanje. Policisti lahko zaradi varovanja določenih oseb, organov, objektov, prostorov, okolišev, delovnih mest in v drugih primerih, določenih v zakonu, varnostno preverjajo osebe.

Varnostno preverjanje osebe se izvaja z njeno pisno privolitvijo. Za osebo, ki ne privoli v varnostno preverjanje, se šteje, da ne izpolnjuje varnostnih pogojev za dostop do varovane osebe, objekta ali okoliša objekta, zasedbo delovnega mesta ali opravljanje dela.

Privolitev preverjane osebe ni potrebna, če se varnostno preverjanje oseb opravi zaradi varovanja določenih varovanih oseb, ki so visoko ogrožene.

V zvezi z varnostnim preverjanjem Zakon o nalogah in pooblastilih policije določa še vrsto različnih dolžnosti in pravic, ki jih imajo policisti pri izvajanju navedenega pooblastila (99. in 100. člen ZNPPol).

Za zagotavljanje varnosti določenim varovanim osebam v prostorih posebnega pomena ali objektih, kjer bodo potekali določeni dogodki državnega pomena, sme policija izvesti omejeno varnostno preverjanje - **akreditacijski postopek**.

Varnostni zadržek v tej zvezi obstaja, če ugotovljene okoliščine iz varnostnega preverjanja kažejo na:

- dvom o ustreznosti osebe za delo pri določeni varovani osebi ali objektu ali na določenem delovnem mestu, ki vključuje možnosti ogrožanja varovane osebe ali drugih oseb ali objekta ter kršitve varovanja tajnih, osebnih in drugih varovanih podatkov ali zaupnih razmerij in
- navezane stike ali poskuse navezovanja stikov z nezakonitimi organizacijami ali združbami oziroma tujimi varnostnimi organi ali obveščevalnimi ali protiobveščevalnimi službami, ki delujejo zoper pravni red Republike Slovenije.

8 UPORABA PRISILNIH SREDSTEV

8.1 SPLOŠNO O UPORABI PRISILNIH SREDSTEV

Za uporabo prisilnih sredstev gre le takrat, kadar policisti pri opravljanju nalog policije uporabijo prisilna sredstva za neposredno delovanje na osebe (73. člen ZNPPol). Policisti smejo uporabiti le tisto prisilno sredstvo, ki je sorazmerno načinu in moči upiranja ali napada. Pri uporabi prisilnih sredstev morajo policisti spoštovati človekovo osebnost in njegovo dostojanstvo.

Kadar sme policist pri izvajanju policijskih nalog v določenem primeru uporabiti več prisilnih sredstev hkrati, sme hujše prisilno sredstvo uporabiti le, če je bila uporaba

milejšega sredstva neuspešna ali če zaradi okoliščin in razlogov za varnost življenja, osebno varnost ali varnost premoženja ljudi ne bi bila mogoča. Policisti morajo prenehati uporabljati prisilno sredstvo takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bilo uporabljeno.

Policisti uporabljajo prisilna sredstva na način, ki ga predpisujejo Zakon o nalogah in pooblastilih policije, Pravilnik o policijskih pooblastilih in pravila stroke. Za izvajanje nalog policije sme policist uporabljati samo tista prisilna sredstva, ki so tipizirana za uporabo v policiji (74. člen ZNPPol). **Za vklepanje in vezanje oseb, prisilno ustavljanje prevoznih sredstev ali če je neposredno ogroženo življenje policista ali drugih oseb, sme policist izjemoma uporabiti tudi druga sredstva in načine.** To smejo storiti, ko nimajo druge možnosti, če so ta priložna sredstva in načini z vidika pričakovanih posledic uporabe primerljivi in ustrezni.

Tipizacijo prisilnih sredstev z internim aktom določi minister.

Pred uporabo prisilnih sredstev policist osebi ukaže, kaj je mora storiti ali opustiti, in jo opozori, da bo ob neupoštevanju ukaza uporabil prisilno sredstvo, razen če bi takšno opozorilo onemogočalo izvedbo uradne naloge ali če okoliščine opozorila ne dopuščajo (75. člen ZNPPol).

Pri uporabi tehničnih sredstev mora policist upoštevati navodila proizvajalca. Za uporabo tehničnih sredstev mora biti ustrezno usposobljen po predpisanem programu in mora uporabljati zaščitna sredstva.

Policist prisilnih sredstev ne sme uporabiti proti otrokom, vidno bolnim, starim, onemoglim osebam, vidno težkim invalidom in vidno nosečim ženskam, razen če jih je potrebno privedi ali pridržati in policist ne more drugače obvladati njihovega upiranja ali napada ali če ogrožajo svoje življenje, življenje ljudi, premoženje ali če je zaradi drugih okoliščin njihovo življenje ali zdravje neposredno ogroženo.

Pri odločanju o ustrezni vrsti in intenziteti uporabe posameznega prisilnega sredstva mora policist upoštevati, da je sorazmerno načinu, sredstvu in moči upiranja ali napada osebe.

Če sme policist pri izvajanju policijskih nalog v določenem primeru uporabiti več prisilnih sredstev hkrati, mora uporabiti milejše. Hujše prisilno sredstvo sme uporabiti le, če je bila uporaba milejšega sredstva neuspešna ali če zaradi okoliščin in razlogov za varnost življenja, osebno varnost ali varnost premoženja ljudi ne bi bila mogoča.

Prisilna sredstva je dopustno uporabljati samo tako dolgo, dokler namen uporabe ni dosežen ali dokler se ne izkaže, da namena ne bo mogoče doseči.

Policist, ki opravlja naloge pod neposrednim vodstvom policijskega vodje, sme uporabiti prisilna sredstva samo po njegove odredbe, razen ob napadu na njih ali na druge osebe ali če okoliščine zahtevajo takojšnje ukrepanje. Policist o uporabi prisilnega sredstva takoj poroča policijskemu vodji, ta pa poskrbi, da se uporaba evidentira na predpisan način. Za policijskega vodjo se šteje policist oziroma policistka, ki vodi enega ali več policistov pri opravljanju nalog policije ali tisti, ki je določen za vodenje konkretne policijske naloge (3. člen ZNPPol).

Kadar je zaradi uporabe prisilnih sredstev oseba poškodovana, ji morajo policisti, takoj ko okoliščine dopuščajo, zagotoviti prvo pomoč ali zdravniško pomoč. Če

poškodovani ostane na zdravljenju v zdravstveni ustanovi, policist o tem obvesti njegove najbližje, razen če poškodovani temu nasprotuje. Če je bila posledica uporabe prisilnih sredstev smrt, mora vodja policijske enote policistu takoj zagotoviti psihosocialno pomoč. Psihosocialno pomoč na policistovo željo ali po lastni presoji zagotovi tudi, če je bila posledica uporabe prisilnega sredstva huda ali posebno huda telesna poškodba kakšne osebe.

Upiranje je vsako ravnanje, s katerim določena oseba policistu onemogoča izvedbo zakonite policijske naloge. Upiranje je lahko pasivno ali aktivno s tem, da se šteje aktivno upiranje kot hujša oblika upiranja. Pri **pasivnem upiranju** oseba ne upošteva policistovega zakonitega ukaza ali pa s svojim ravnanjem onemogoča izvedbo policijske naloge (se usede, uleže, obrne stran, se prime za predmet ali drugo podobno ravnanje). Za obvladovanje pasivnega upiranja policisti uporabijo strokovne udarce in mete le, če je bila uporaba strokovnih prijemov ali telesne sile iz drugega odstavka tega člena neuspešna ali če ta zaradi okoliščin in zagotavljanja varnosti življenja, osebne varnosti ali varnosti premoženja ne bi bila mogoča (81. člen). Za obvladovanje pasivnega upiranja policisti plinskega razpršilca ne smejo uporabiti, razen če je bila uporaba milejših prisilnih sredstev neuspešna ali če ta zaradi okoliščin in zagotavljanja varnosti življenja, osebne varnosti ali varnosti premoženja ne bi bila mogoča (82. člen). Za obvladovanje pasivnega upiranja palice ne smejo uporabiti, razen če je bila uporaba milejših prisilnih sredstev neuspešna ali če ta zaradi okoliščin in zagotavljanja varnosti življenja, osebne varnosti ali varnosti premoženja ne bi bila mogoča (83. člen).

Aktivno upiranje je upiranje z orožjem, orodjem, drugimi predmeti in sredstvi ali s fizično silo, pri čemer ima oseba, ki se upira, namen policistu preprečiti izvedbo policijske naloge. Za aktivno upiranje se štejejo tudi hujskanje k upiranju, beg osebe in ogrožanje. Pri ogrožanju oseba s svojim položajem, kretnjami ali drugim ravnanjem kaže na to, da bo napadla policista ali drugo osebo ali objekt, ki ga policist varuje.

Napad je vsaka protipravna, neposredna aktivnost storilca s fizično silo, orožjem, orodjem in drugimi predmeti ali sredstvi z namenom, da bi policista ali koga drugega poškodoval ali mu vzel življenje. Za napad se šteje tudi napad na objekt, ki ga policist varuje. Kot je razvidno iz definicije napada pri napadu ni potrebno, da policist izvaja proti napadalcu kakršno koli uradno dejanje oziroma policijsko nalogo (Žaberl, 2009: 145)

8.2 DOLOČENA PRAVILA PRI IZVAJANJU PRISILNIH SREDSTEV

Prisilna sredstva policistov so določena v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije, podrobneje pa so razčlenjena v Pravilniku o policijskih pooblastilih. Policisti smejo uporabiti prisilna sredstva za preprečitev ali odvrnitev nevarnosti, če z opozorilom, ukazom ali izvedbo drugih pooblastil ne morejo uspešno opraviti policijske naloge (72. člen ZNPPol). Policisti imajo pri opravljanju nalog pravico uporabiti naslednja prisilna sredstva:

- sredstva za vklepanje in vezanje,
- telesno silo,
- plinski razpršilec,
- palico,
- službenega psa,
- električni paralizator,
- sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih in drugih sredstev,

- konjenico,
- posebna motorna vozila,
- vodni curek,
- plinska sredstva in druga z zakonom določena sredstva za pasivizacijo in
- strelno orožje.

Pri uporabi prisilnih sredstev morajo policisti poleg splošnih načel, ki veljajo za uporabo policijskih pooblastil, upoštevati še naslednja pravila:

- Uporabiti smejo le tista prisilna sredstva, s katerimi se z najmanjšimi škodljivimi posledicami za osebo, proti kateri se uporabijo, opravi njihova uradna naloga. Policist mora uporabo prisilnih sredstev stopnjevati. To pomeni, da morajo policisti, če je glede na okoliščine dopustno uporabiti več prisilnih sredstev, uporabiti najprej tisto, ki osebi najmanj škoduje;
- Pri uporabi prisilnih sredstev mora policist spoštovati človekovo osebnost in ne sme žaliti človekovega dostojanstva. Gre za načelo, ki je vezano na korekten in vljuden odnos do osebe s katero ima policist postopek. Pri tem mora policist vselej paziti, da pri postopku ne prizadene človekovega dostojanstva in da brez potrebe ne posega v njegove pravice in njegovo osebnost;
- Policist mora prenehati z uporabo prisilnih sredstev takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih jo je uporabil. Vsako nadaljevanje uporabe prisilnih sredstev pomeni zlorabo pooblastil oziroma uporabe prisilnih sredstev, ki jih ima policist, posledica takega ravnanja je praviloma disciplinska ali kazenska odgovornost;
- Posamezna prisilna sredstva mora policist uporabiti tako, da pri tem ne ogroža življenj in varnosti tretjih oseb ter varnosti tistega, proti kateremu jih uporablja;
- Prisilnih sredstev policist praviloma ne sme uporabljati proti določenim osebam in sicer: proti otrokom, vidno bolnim, starim in onemoglim osebam, vidno težkim invalidom in vidno nosečim ženskam. Proti tem osebam pa sme uporabiti prisilna sredstva, če ti neposredno ogrožajo življenje ljudi ali življenje policista;
- Policist sme uporabiti prisilna sredstva samo takrat, **ko ne more drugače** opraviti svoje uradne naloge.

8.3 POSAMEZNA PRISILNA SREDSTVA

Zakon o nalogah in pooblastilih policije določa naslednja prisilna sredstva: sredstva za vklepanje in vezanje, plinski razpršilec, fizično silo, palico, plinska in druga sredstva za pasivizacijo, električni paralizator, vodni curek, konjenico, posebna motorna vozila, službenega psa, sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih in drugih sredstev in strelno orožje.

8.3.1 Sredstva za vklepanje in vezanje

Sredstva za vklepanje in vezanje sme policist uporabiti, če je glede na okoliščine mogoče pričakovati, da se bo oseba upirala ali samopoškodovala, napadla ali pobegnila, ali če je to nujno za varno izvedbo privedbe ali pridržanja. Uporaba sredstev

za vklepanje in vezanje je vsekakor milejše sredstvo, kot uporaba fizične – telesne sile, se pa obe prisilni sredstvi razlikujeta glede na namen uporabe.

Med sredstva za vklepanje in vezanje lahko pri policistih štejemo lisice, plastično zatego, vrvico in druga primerna sredstva. Uporaba drugih primernih sredstev za vezanje je načeloma dovoljena samo, če policist nima pri sebi katerega od naštetih sredstev za vklepanje in vezanje. Druga sredstva, primerna za vezanje, so lahko hlačni ali drugi pas, kravata, primerne čvrste in raztegljive nogavice, čvrste in močne vezalke, gumijasti trak ali lepilni trak in temu primerna sredstva. Pri uporabi vseh sredstev za vklepanje in vezanje velja osnovno načelo, da je potrebno, kolikor je le mogoče, spoštovati človekovo dostojanstvo. Policist mora paziti na to, da osebam, ki jih vklene oziroma zveže, ne prizadene nepotrebnih poškodb, predvsem pa mora paziti na to, da ne zaustavlja pretoka (cirkulacije) krvi na okončinah, kjer izvaja vklepanje oziroma »vezanje« (Žaberl, 2009: 157, 158).

Pravilnik o policijskih pooblastilih med sredstva za vklepanje in vezanje uvršča lisice, plastično zatego in vrvico. Za vklepanje in vezanje se šteje tudi uporaba priročnih sredstev, kot so npr. lepilni trak, usnjen ali platnen pas, vezalke in druga primerna sredstva, s katerimi je možno vkleniti ali zvezati roke, noge ali oboje skupaj. Priročna sredstva mora policist prenehati uporabljati takoj, ko so dosegljiva tipizirana in sistemizirana sredstva.

Sredstva za vklepanje in vezanje policist uporabi tako, da z njimi vklene ali zveže roke ali/in noge, da prepreči napad, beg ali samopoškodovanje osebe.

8.3.2 Telesna sila

Telesno silo smejo policisti uporabiti, če ne morejo drugače obvladati upiranja osebe, odvrniti napada ali preprečiti samopoškodbe osebe.

Kot je razvidno, so pogoji za uporabo telesne sile zelo natančno opredeljeni, zakon pa tudi opredeljuje kaj sodi v okvir uporabe telesne sile. Tako zakon določa, da se za telesno silo šteje neposredna uporaba sile policistov s strokovnimi prijemi, udarci in meti. Za uporabo telesne sile se štejejo tudi strokovni pritiski, individualna ali skupinska uporaba telesne sile za potiskanje, odiranje, prenašanje ali razdvajanje oseb.

Za uporabo telesne sile se šteje tudi, če policisti pri individualni ali skupinski uporabi telesne sile uporabijo ščit za potiskanje, odiranje ali razdvajanje oseb ali palico za izvedbo strokovnih prijemov, pritiskov, potiskanje, odiranje, prenašanje ali razdvajanje oseb. Za obvladovanje pasivnega upiranja policisti uporabijo udarce in mete le, če ugotovijo, da s strokovnimi prijemi ali z uporabo telesne sile ne bodo dosegli namena uporabe (81. člen ZNPPol).

Glede na navedeno se za uporabo telesne sile štejejo:

- **Strokovni prijemi** so prijemi povzeti iz nekaterih borilnih veščin (predvsem aikida) in se opirajo na tehniko vzvodov. Ti vzvodi se lahko izvajajo na različnih delih človeškega telesa, najpogosteje na zapestju, rokah in komolcu. Med strokovne prijeme uvrščamo tudi različne tehnike davljenja ter druge prijeme;
- **Strokovni meti** so povzeti predvsem iz tehnik metov, ki se uporabljajo pri borilni veščini judo. Vsa tehnika je grajena na principu, da se nasprotnikovo telo spravi iz ravnotežja in se ga nato s pomočjo svojega telesa vrže na tla. Pri tem se uporabljajo različni deli telesa, po katerih so praviloma tudi poimenovani posamezni meti, kot so: ročni meti,

nožni meti, bočni meti, meti na stran itd. Strokovne mete uvrščamo med najhujšo uporabo fizične sile, saj se vrže nasprotnika na tla, pri tem pa lahko pride do različnih, tudi zelo hudih poškodb (Čas, 1996: 112);

- **Strokovni udarci** so udarci, ki so prevzeti iz borilne veščine karate. Ločujemo predvsem udarce z roko, udarce z robom dlani, udarce z glavo in udarce z nogo. Z udarci se udarja v različne dele telesa, vendar se ne sme udarjati v tiste dele telesa, pri katerih se lahko telo hudo poškoduje (glava, vrat, predel srca, hrbtenica in druge vitalne dele telesa). Strokovni udarec je hujša oblika fizične sile kot strokovni prijemi in lažja oblika od strokovnih metov, saj je mogoče strokovne udarce ustrezno kontrolirati, kar je pri strokovnih metih težko (Čas, 1995: 75). Bistvo strokovnosti udarca je kontrola moči, hitrosti in smeri udarca;
- **Drugi posamični ali skupinski prijemi** so primeri dvigovanja ali prenosa oseb s kraja, na katerem s pasivnim ali aktivnim upiranjem ogrožajo lastno varnost, varnost drugih ljudi ali premoženja ter potiskajo in razdvajajo skupino, ki s svojim ravnanjem ogroža varnost ljudi in premoženja.

Pri telesni sili je potrebno poudariti, da se sme telesna sila uporabiti samo **strokovno**. To seveda pomeni, da morajo biti policisti za to ustrezno usposobljeni in izurjeni. O uporabi telesne sile zato ni mogoče govoriti pri nestrokovnih udarcih, klofutah, brcah in podobnem. Dejstvo je, da zakonodajalec uvršča policiste med tiste osebe, ki smejo pri opravljanju svojih uradnih nalogah uporabiti tudi silo, torej telesno silo. To je dopustno le nekaterim, ki jih mora zakon vselej izrecno določiti, kar pomeni, da se tisti, proti kateremu policist uporabi telesno oziroma fizično silo, zoper to silo ne sme upreti oziroma upirati. Torej se nima pravice sklicevati na silobran, da se brani, da odvrča protipravni napad, ker telesna oziroma fizična sila, ki jo uporabi policist, ni protipravni napad, ni protipravno dejanje, temveč pravno oziroma zakonito dejanje oziroma ravnanje policista (Čas, 1996: 113).

Policist ima torej pravico, da uporabi telesno silo z namenom, da zagotovi izvršitev svoje uradne naloge oziroma ukrepa, ki ga je dolžan izvršiti. Pri tem gre v prvi vrsti za uporabo telesne sile, ki jo poznamo kot prisilno sredstvo, ki ga sme uporabiti policist. Ob dosledni uporabi pravil, ki veljajo za policiste, bi to pomenilo, da morajo policisti najprej uporabiti strokovne prijeme, nato strokovne mete in strokovne udarce. To določa tudi Pravilnik o policijskih pooblastilih ko predpisuje policistu, da mora, če je glede na okoliščine dopustno uporabiti različne oblike telesne oziroma fizične sile, uporabiti najprej strokovni prijem in šele, ko ugotovi, da s strokovnimi prijemi ne bo dosegel zakonitega namena, lahko uporabi strokovne udarce in mete. **Pred uporabo telesne sile mora policist skrbno in preudarno oceniti okoliščine in razloge za njeno uporabo ter opozoriti osebo, da se z upoštevanjem njegovih zahtev izogne posledicam.** Pravilnik o policijskih pooblastilih določa, da se opozorilo smiselno glasi: »Zahtevam, da prenehate..., v nasprotnem bom uporabil telesno oziroma fizično silo«. Na ta način pravilnik samo nakazuje kako se naj glasi opozorilo. Tako bo v konkretnem primeru policist izrekel opozorilo na primer na naslednji način: zahtevam, da prenehate s kršitvijo javnega reda in miru, ali zahtevam, da prenehate groziti.

Policist je dolžan, kot smo že omenili, uporabljati telesno silo tako, da z najmanjšimi posledicami doseže zakoniti namen, z uporabo pa mora prenehati takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila telesna sila uporabljena, ali ob ugotovitvi, da zakonitega namena na ta način ni mogoče uresničiti. Če policist pri uporabi telesne sile osebo telesno

poškoduje, je dolžan poskrbeti, da takšna oseba čim prej dobi medicinsko pomoč.

V primerih, ko je za napad na policista oziroma za preprečitev njegove naloge oziroma ukrepa zoper njega uporabljeno orožje, nevarno orodje ali nevarno sredstvo in v primerih, ko gre za napad več oseb ali osebe, ki je fizično močnejša ali posebej izurjena v določenih borilnih veščinah, se lahko policist brani tudi z drugimi sredstvi, ne nazadnje tudi s strelnim orožjem, ki ga ima ob določenih pogojih pravico uporabiti pri opravljanju službe. V teh primerih bo potrebno ravnanje policista obravnavati, kot da uporablja strelno orožje v skladu z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije ali pa kot osebo, ki odvrča napad v smislu instituta silobrana, če policist pri obrambi oziroma samoobrambi izvrši kaznivo dejanje (napadalca telesno poškoduje, z njim grdo ravna, mu odvzame prostost itd.).

Ta trditev že nakazuje na naslednjo ugotovitev, da je potrebno vsako uporabo telesne sile in uporabo orožja, katere posledica bo storitev kaznivega dejanja (s strani policista), obravnavati in ocenjevati ob upoštevanju instituta silobrana, v izjemnih primerih pa tudi ob uporabi instituta skrajne sile, sile ali grožnje po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije. Vse to nikakor ne pomeni, da sme policist pri uporabi telesne sile le-to uporabiti tako, da pri tem stori kaznivo dejanje. Drugače povedano, uporaba sile (telesne sile) oziroma uporaba prisilnih sredstev policistov sama po sebi še ne pomeni pravice do izvrševanja kaznivih dejanj, v dobesedni uporabi tega pojma, temveč pravico do določenega dejanja, ki pa bi pomenilo kaznivo dejanje, če bi ga storil kdo drug oziroma bi za to dejanje kdo drug odgovarjal. Uporaba fizične sile je le pravica policistov do uporabe sile in poseganje v določene pravice in temeljne svoboščine človeka, zaradi zagotavljanja drugih pravic, zaradi varovanja življenja ljudi, njihove osebne varnosti, varovanja premoženja itd. Zaradi tega se mora vsaka uporaba sile, katere posledica je »storitev kaznivega dejanja«, katere posledica je poseg v človekove pravice in temeljne svoboščine, obravnavati in ocenjevati ob uporabi že navedenih kazenskopravnih institutov (Čas, 2006: 136).

Po Pravilniku o policijskih pooblastilih se za uporabo fizične sile - sedaj telesne sile šteje neposredna uporaba sile policista s strokovnimi prijemi, udarci, in meti. Za uporabo fizične sile se štejejo tudi strokovni pritiski, individualna ali skupinska uporaba telesne sile za potiskanje, odrivanje ali prenašanje oseb in potiskanje, odrivanje ali razdvajanje množice. Pri individualni ali skupinski uporabi telesne sile za potiskanje ali odrivanje oseb in potiskanje, odrivanje ali razdvajanje množice lahko policisti uporabljajo intervencijski ščit. Za obvladovanje pasivnega upiranja policist uporabi udarce in mete le v primeru, če ugotovi, da s strokovnimi prijemi ali z uporabo fizične sile ne bo dosegel namena uporabe.

8.3.3 Plinski razpršilec

Plinski razpršilec smejo policisti uporabiti, če so izpolnjeni pogoji za uporabo telesne sile in sicer:

- **če ne morejo drugače obvladati upiranja osebe,**
- **odvrniti napada ali**
- **preprečiti samopoškodbe osebe.**

Za obvladovanje pasivnega upiranja policisti plinskega razpršilca ne smejo uporabiti, razen če ne morejo uporabiti drugega, milejšega prisilnega sredstva, s katerim bi obvladali takšno upiranje.

Po Pravilniku o policijskih pooblastilih se za uporabo plinskega razpršilca šteje uporaba utekočinjenega plina ali drugega pršila. Policist ga uporabi tako, da s pritiskom na sprožilec plinsko sredstvo ali pršilo sprosti neposredno proti osebi.

Za uporabo plinskega razpršilca se na splošno šteje **uporaba utekočinjenega plina ali drugega pršila**, ki se ga uporabi tako, da se s pritiskom na sprožilec plinsko sredstvo ali pršilo sprosti. Pri tem je potrebno paziti, da je curek ali oblak plina usmerjen neposredno proti osebi zoper katero se ga uporablja. **Pred uporabo plinskega razpršilca mora policist osebo na ustrezen način opozoriti, če to okoliščine dopuščajo. Način uporabe plinskega razpršilca je določen z navodili proizvajalca**, ki poleg načina uporabe predpisuje tudi mere varnosti, nudenje prve pomoči in rok trajanja ter način razgradnje plinskega sredstva. **Obstaja več vrst plinskih razpršilcev**, zato se mora policist pred njihovo uporabo **prepričati na kakšni osnovi deluje**, saj je delovanje plinskega razpršilca na poprovi osnovi popolnoma drugačno od plinskega razpršilca, ki deluje na osnovi solzalnega plina (npr. CS). V nadaljevanju je predstavljena uporaba plinskega razpršilca, ki deluje na osnovi organske oljnate smole iz kajenske in drugih vrst pekoče paprike (t.i. pepper spray). **Plinski razpršilec povzroča vnetje, solzenje, takojšnje otekanje oči in sluznice v dihalnih poteh**. Zaradi navedenih efektov bo kršilec oziroma storilec prisiljen opustiti napad, ki ga je pred tem izvajal. Po uporabi razpršilca oziroma takoj, ko okoliščine to dopuščajo, mora policist osebo odstraniti z nevarnega območja (prostora) in mu nuditi prvo pomoč. Učinke uporabe plinskega razpršilca se najučinkovitejše odpravi s sprejem za dekontaminacijo, če tega policist nima, pa je osebi potrebno sprati obraz in oči s hladno vodo. Učinek plinskega razpršilca preneha delovati po približno 30 minutah, v kolikor se oči spira z vodo. Oči se izpira izključno s čisto vodo.

8.3.4 Palica

Policisti smejo palico uporabiti, če je bila uporaba telesne sile ali plinskega razpršilca neuspešna ali če glede na okoliščine ni mogoče pričakovati, da bi bila njuna uporaba uspešna. Za obvladovanje pasivnega upiranja palice ne smejo uporabiti, razen če ne morejo uporabiti drugega, milejšega prisilnega sredstva, s katerim bi obvladali takšno upiranje (83. člen ZNPPol).

Za uporabo palice se šteje neposredna uporaba gumijevke, palice z ročajem – tonfe, zložljive in druge sistemizirane palice za udarjanje. Policisti s palico ne smejo usmerjeno udarjati po vitalnih delih telesa kot so glava, vrat ali genitalije, razen če je to nujno, ker oseba neposredno ogroža življenje policistov ali druge osebe (84. člen ZNPPol).

Tudi po Pravilniku o policijskih pooblastilih se za uporabo palice šteje neposredna uporaba gumijevke, palice z ročajem – tonfe, zložljive in druge sistemizirane palice. Palico policist praviloma uporabi za udarjanje po telesu, lahko pa tudi za izvedbo strokovnega prijema, za blokado, potiskanje, oddivanje ali prenašanje osebe. Če je le mogoče, se mora policist izogibati udarjanju s palico po glavi, vratu in genitalijah.

Proti osebi, ki se pasivno upira, sme policist praviloma uporabiti palico le za izvedbo strokovnega prijema, za potiskanje, oddivanje ali prenašanje, za udarjanje po telesu pa le, če ni drugih možnosti, da bi obvladal takšno upiranje.

8.3.5 Uporaba službenega psa

Policist sme uporabiti kot prisilno sredstvo službenega psa z nagobčnikom na vrvici ali brez in brez nagobčnika na vrvici ali brez vrvice in sicer:

- **službenega psa z nagobčnikom in na povodcu** policisti uporabiti, če ne morejo drugače obvladati aktivnega upiranja ali odvrniti napada,
- **službenega psa z nagobčnikom in brez povodca** sme policist uporabiti, če ne morejo drugače preprečiti bega osebe ali odvrniti napada,
- **službenega psa brez nagobčnika in na povodcu** smejo policisti uporabiti, če ne morejo drugače: obvladati aktivnega upiranja z orožjem, nevarnim orodjem, drugimi nevarnimi predmeti ali snovmi ali odvrniti napada osebe s takimi predmeti ali snovmi, obvladati aktivnega upiranja večjega števila oseb ali odvrniti njihovega napada, odvrniti napada osebe, ki je fizično močnejša ali uporablja posebne spretnosti,
- **službenega psa brez nagobčnika in brez povodca smejo policisti uporabiti, če ne morejo drugače:**
 - obvladati aktivnega upiranja z orožjem, nevarnim orodjem, drugimi nevarnimi predmeti ali snovmi ali odvrniti napada s takimi predmeti ali snovmi, če obstaja neposredna nevarnost za nastanek hude telesne poškodbe ali hujše posledice za policista ali koga drugega in
 - preprečiti bega osebe, ki je oborožena, ali ima pri sebi nevarno orodje, druge nevarne predmete ali snovi.

Za uporabo službenega psa se šteje postopek policista, pri katerem službeni pes s telesom ali z ugrizom neposredno deluje na osebo. Policist mora službenega psa, če je le mogoče, ves čas nadzorovati, da osebe, proti kateri ga uporablja, po nepotrebem ne poškoduje

8.3.6 Uporaba električnega paralizatorja

Električni paralizator smejo policisti uporabiti, če ne morejo drugače:

- obvladati aktivnega upiranja ali napada z orožjem ali drugimi nevarnimi predmeti, s katerimi oseba ogroža življenje policista ali koga drugega, ali
- preprečiti samopoškodovanja, če obstaja neposredna nevarnost za nastanek hude telesne poškodbe ali hujše posledice za osebo.

Policisti smejo električni paralizator uporabiti proti otrokom, vidno bolnim, starim, onemoglim osebam, vidno težkim invalidom in vidno nosečim ženskam le, če so izpolnjeni pogoji za uporabo strelnega orožja.

Za uporabo električnega paralizatorja se šteje uporaba naprave, ki s pomočjo visoke električne napetosti začasno onemogoči osebo. Policija zagotovi tudi evidentiranje in spremljanje zakonitosti in strokovnosti primerov, ko policist vklopi električni paralizator in ga pripravi za uporabo.

Električni paralizator sme policist uporabiti z izstrelitvijo elektrod v osebo in le izjemoma, če je bila izstrelitev neuspešna, policist pa ne more drugače odvrniti napada nase, sme električni paralizator uporabiti tudi z neposrednim pritiskom na osebo.

Električni paralizatorji, ki jih pri opravljanju nalog smejo uporabljati policisti, morajo biti opremljeni s kamero za video snemanje, s katero se dokumentira policijski postopek ter elektronskim sistemom za beleženje podatkov o času uporabe in času delovanja posameznega cikla.

Po uporabi električnega paralizatorja morajo policisti takoj, ko okoliščine to dopuščajo, zagotoviti, da osebo pregleda zdravnik.

8.3.7 Uporaba sredstev za prisilno ustavljanje prevoznih in drugih sredstev

Sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev sme policist uporabiti:

- za preprečitev bega s prevoznim sredstvom osebi, zaloteni pri storitvi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti,
- za preprečitev bega s prevoznim sredstvom osebi, ki ji je bila vzeta prostost ali za katero je bil izdan nalog za odvzem prostosti,
- za preprečitev nezakonitega prehoda s prevoznim sredstvom čez državno mejo osebi, ki ne upošteva zakonitega policistovega znaka ali ukaza za ustavitev,
- za preprečitev nadaljnje vožnje s prevoznim sredstvom osebi, ki je bila pred tem najmanj dvakrat pravilno ustavljena in ni upoštevala zakonitega policistovega znaka ali ukaza,
- za preprečitev nedovoljenega dostopa s prevoznim sredstvom do objekta, prostora ali na območje, kjer se zadržuje, biva ali potuje varovana oseba,
- za preprečitev nadaljnje vožnje s prevoznim sredstvom osebi, ki ne upošteva zakonitega ukaza policista ali poskuša nadaljevati z vožnjo, pa ne izpolnjuje pogojev za vožnjo (87. člen ZNPPol).

Po Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (88. člen) se za sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev štejejo bodičasti trakovi, bodičasta sredstva za preprečevanje nadaljnje vožnje in druga sredstva, s katerimi policist voznika prisili k ustavitvi vozila ali mu onemogoči pobeg s prevoznim sredstvom. Bodičaste trakove policist položi, potegne ali neposredno vrže na vozišče pred vozilo, da predrejo in izpraznijo pnevmatike. Bodičasta sredstva in naprave za preprečevanje nadaljnje vožnje policist položi ali vrže na vozišče pred ali za kolo vozila.

Druga sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev so zlasti: vozila, plovila, mreže, elektronske naprave, zaščitne ograje, lesene, betonske ali kovinske ovire in drugi materiali. Druga sredstva policist uporabi tako, da z njimi vozišče delno ali v celoti zapre in s tem onemogoči nadaljnjo vožnjo ali na drug način doseže ustavitev vozila.

Tehnična sredstva iz drugega odstavka tega člena smejo policisti uporabiti tudi za prisilno ustavitev ali prizemljitev daljinsko in avtonomno vodenih vozil, plovil, zrakoplovov in drugih tehničnih sredstev, s katerimi se kršijo odredbe iz četrtega odstavka 56. člena tega zakona

ali obstaja verjetnost, da bi bila zaradi njihove uporabe ogrožena varnost ljudi ali premoženje večje vrednosti.«.

Vozila, ki prevažajo nevarno blago ali žive živali, ne smejo biti uporabljena za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev. Pred uporabo sredstev za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev mora policist izvesti ustrezne ukrepe za zagotovitev varnosti drugih udeležencev cestnega prometa (89. člen ZNPPol).

8.3.8 Plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo

Za vzpostavitev javnega reda, kadar je ta huje ali množično kršen, smejo policisti, poleg prisilnih sredstev za vklepanje in vezanje, telesne sile, plinskega razpršilca, palice ali službenega psa uporabiti tudi:

- konjenico,
- posebna motorna vozila,
- vodni curek ali
- plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo.

Uporaba vodnega curka, konjenice, posebnih motornih vozil in plinskih ter drugih sredstev za pasivizacijo je dovoljena le po odredbi generalnega direktorja policije, direktorja policijske uprave ali policista, ki ga za to pooblasti generalni direktor policije ali direktor policijske uprave. Pred uporabo prisilnih sredstev morajo policisti množici ukazati, naj neha kršiti javni red in naj se mirno razide, ter jo opozoriti na uporabo prisilnih sredstev, če ukaza ne bo upoštevala.

Plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo smejo policisti brez odredbe pristojne osebe in brez opozorila iz prejšnjega odstavka uporabiti za prijetje osebe pri terorističnih dejanjih, ugrabitvah ali v drugih primerih, ko se oseba aktivno upira ali napada z orožjem ali nevarnimi predmeti.

Brez odredbe pristojne osebe in brez poprejšnjega ukaza in opozorila na uporabo smejo policisti plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo uporabiti tudi, če utemeljeno pričakujejo oboroženi odpor, zaradi katerega bi lahko bilo neposredno ogroženo življenje policista ali druge osebe (91. člen ZNPPol).

Zaradi varne izvedbe postopkov smejo policisti v primerih določenih v zakonu uporabiti tehnična sredstva za fotografiranje ter video in avdio snemanje, termovizijske kamere in naprave za gledanje ponoči. Policisti specialne enote smejo, če so izpolnjeni pogoji iz četrtega odstavka tega člena, uporabiti tudi radarske sisteme za detekcijo navzočnosti oziroma premikov skozi stene. Posnetki se brišejo takoj, ko je to mogoče, najpozneje pa v desetih dneh od njihovega nastanka.

Konjenica

Za uporabo konjenice se štejejo postopki policistov s konji, pri katerih konji s telesom neposredno delujejo na ljudi, tako da jih potiskajo, odrivajo, razdvajajo ali razganjajo. Za uporabo konjenice se šteje že postopek enega policista s konjem. Policist mora, če je le mogoče, konja ves čas voditi tako, da oseb, proti katerim ga uporablja, po nepotrebem ne poškoduje.

Posebna motorna vozila

Za uporabo posebnih motornih vozil se šteje uporaba motornih vozil, opremljenih s posebno opremo za neposredno delovanje na ljudi, in sicer za potiskanje, odiranje, razdvajanje ali razganjanje, na način, da se z najmanjšimi škodljivimi posledicami vzpostavi javni red.

Uporaba vodnega curka

Za uporabo vodnega curka se šteje usmerjen vodni curek pod pritiskom za potiskanje, odiranje, razdvajanje ali razganjanje ljudi, na način, da se z najmanjšimi škodljivimi posledicami vzpostavi javni red. Vodni curek se sme uporabljati iz posebnega vozila, vodne črpalke ali iz vodovodnega omrežja.

Plinska sredstva in druga sredstva za pasivizacijo

Plinska sredstva so: plinska pištola ali puška za izstreljevanje plinskih nabojev ali snovi, plinska ročna bomba in druga sredstva za razprševanje plinskih snovi.

Druga sredstva za pasivizacijo so: bomba ali izstrelek z zvočnim, svetlobnim ali dimnim učinkom ali s kombinacijo navedenih učinkov in gumijasti izstrelek. Za gumijasti izstrelek se šteje izstrelek iz gume, pene, plastike, peska ali drugega materiala s podobnim učinkom.

8.3.9 Uporaba strelnega orožja

8.3.8.1 Pogoji za uporabo strelnega orožja

Pri opravljanju policijskih nalog smejo policisti uporabiti strelno orožje samo, če ne more drugače:

- odvrniti od sebe ali koga drugega sočasnega protipravnega napada, s katerim je ogroženo življenje, ali
- preprečiti, da bi oseba, ki ima v okoliščinah, ki kažejo na storitev kaznivega dejanja, za uporabo pripravljeno strelno orožje, eksplozivna sredstva ali druge nevarne predmete ali snovi, z njimi ogrozila življenje ene ali več oseb.

Za napad na policista ali drugo osebo se šteje tudi, če oseba seže po orožju, drugem nevarnem predmetu ali snovi, jih potegne ali poskusi potegniti ali drži v položaju, v katerem lahko v trenutku pride do napada.

Preden policist uporabi strelno orožje, mora, kadar okoliščine glede na varnost policista ali drugih oseb to dopuščajo, osebo, zoper katero naj bi uporabil strelno orožje, **opozoriti s klicem**: »Stoj, policija, streljal bom!« ter z opozorilnim strelom v varno smer.

Zelo jasno, vendar na novo pa je zakon določil pogoj za uporabo strelnega orožja v primeru, **ko ni mogoče drugače preprečiti, da bi oseba, ki ima v okoliščinah, ki kažejo na storitev kaznivega dejanja, za uporabo pripravljeno strelno orožje, eksplozivna sredstva ali druge nevarne predmete ali snovi, z njimi ogrozila življenje ene ali več oseb.**

Človekovo življenje je največja vrednota oziroma dobrina, ki je najbolj varovana v vseh sodobnih družbah z ustavnimi in zakonskimi določbami, največkrat pa je varstvo človekovega življenja zaobseženo med določbami o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Tako je varstvo človekovega življenja zajeto tudi v Ustavi Republike Slovenije v 17. členu, kjer je določeno, da je človekovo življenje nedotakljivo in da v Republiki Sloveniji ni

smrtne kazni. Seveda se v praksi srečujemo z različnimi oblikami ogrožanja človekovega življenja, saj lahko življenje ogrožajo naravne sile oziroma nesreče ter živali in človek s svojim ravnanjem. In prav pri slednjih dveh oblikah ogrožanja lahko pride do situacije, ko bo moral in smel tudi policist uporabiti strelno orožje, da bo lahko zavaroval človekovo življenje. Tako se bo lahko policist znašel v zelo kontradiktorni situaciji, ko bo moral s svojim ravnanjem ogroziti življenje drugemu, ko bo zavaroval življenje druge osebe.

Prav iz navedenega razloga se postavlja vprašanje, **kdaj in v katerih primerih je policist upravičen in dolžan uporabiti strelno orožje**, da bi zavaroval človekovo življenje. Ker policist lahko uporablja strelno orožje, lahko kar hitro zaključimo, da lahko policist uporabi strelno orožje proti podivjani živali, ki ogroža človekovo življenje. Drugače pa je v primeru, ko je ogroženo človekovo življenje s strani druge osebe ali več oseb. Pri tem je potrebno ravnati v skladu s Pravilnikom o policijskih pooblastilih, ki določa »da sme policist uporabiti strelno orožje za zavarovanje življenja ljudi, če je v neposredni nevarnosti življenje ene ali več oseb, da odvrne ali prepreči začetni protipravni napad napadalcev«.

Glede na navedeno lahko policist uporabi strelno orožje za zavarovanje življenja ljudi samo:

- pri opravljanju svojih nalog,
- če ne more drugače zavarovati življenja ljudi,
- če je v neposredni nevarnosti življenje ene ali več oseb,
- če je nevarnost povzročil napadalec (ali napadalci) s protipravnim napadom,
- če je napadalec s protipravnim napadom začel in ta napad še traja in
- če s fizično silo in drugimi ukrepi ni več mogoče zavarovati življenja ljudi.

Naj ob tem še omenimo:

- da je življenje ene ali več oseb v neposredni nevarnosti za življenje takrat, kadar lahko neposredni napad vsak trenutek povzroči smrt ene ali več oseb,
- da je neposredna življenjska nevarnost odvisna od načina in sredstva napada ter od fizične moči in števila napadalcev,
- da mora biti napad napadalca ali napadalcev protipraven, v nasprotju s predpisi,
- da se mora protipravni napad začeti ali mora še trajati, saj če preneha, uporaba strelnega orožja ni več dopustna (Žaberl, 2001),
- da je policistova uporaba strelnega orožja, da zavaruje življenje napadenega, dovoljena samo takrat, ko napad traja.

Zakon o nalogah in pooblastilih policije določa, da sme policist pri opravljanju svojih nalog uporabiti strelno orožje tudi, če ne more drugače odvrniti sočasnega protipravnega napada, s katerim je ogroženo njegovo življenje. Iz navedene določbe zakona je mogoče zaključiti, da sme policist uporabiti strelno orožje samo:

- pri opravljanju svojih nalog,
- če ne more drugače odvrniti sočasnega protipravnega napada nase,
- če gre za neposreden in protipraven napad,
- če je neposreden in protipraven napad takšne jakosti, da ogroža policistovo življenje in
- če je uporaba strelnega orožja za preprečitev takšnega napada neizogibno potrebna.

Tudi pri uporabi strelnega orožja za odvrnitev neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo življenje policista, je za razumevanje, kaj se šteje za neposredni napad, s katerim je ogroženo policistovo življenje, potrebno upoštevati Pravilnik o policijskih pooblastilih, ki za takšen napad šteje:

- napad s strelnim orožjem, nevarnim orodjem ali drugimi predmeti, s katerimi se lahko spravi v nevarnost življenje policista,
- napad dveh ali več napadalcev,
- napad na kraju ali v času, ko policist ne more pričakovati pomoči,
- napad fizično močnejše osebe ali koga, ki uporablja pri napadu posebne spretnosti in
- napad s potegom ali poskusom potega strelnega orožja proti policistu.

Iz opisanega je mogoče razbrati, da je zakonodajalec primere neposrednega napada, ki ogrožajo policistovo življenje vezal na sredstva, s katerimi napada napadalec, na število napadalcev, na kraj in čas napada ter na fizično moč in spretnost napadalca. Velja pa tudi pravilo, da smejo uporabiti strelno orožje samo v primeru, če ne morejo odvrniti napada z uporabo fizične sile oziroma drugimi prisilnimi sredstvi.

Neposreden napad na policista je napad s strelnim ali drugim orožjem, nevarnim orodjem ali drugimi sredstvi, napad več napadalcev ali napadalca, ki je fizično močnejši ali uporablja posebne spretnosti, s čimer je ogroženo življenje policista.

Za opozorilni strel se šteje strel v varno smer. Če oseba, zoper katero policist sme uporabiti strelno orožje, beži proti skupini ljudi ali se v njej nahaja, sme policist streljati le, če oseba neposredno ogroža življenje ljudi. Če oseba, zoper katero sme policist uporabiti strelno orožje, beži proti državni meji, sme policist streljati le tako, da izstrelek ne preleti državne meje.

8.3.10 Poročanje o uporabi policijskih pooblastil in prisilnih sredstev

8.3.10.1 Poročanje o uporabi policijskega pooblastila

O vsaki uporabi policijskega pooblastila morajo policisti poročati v poročilu o opravljenem delu, če poročila ne pišejo, pa v pisnem aktu o uporabi policijskega pooblastila ali v uradnem zaznamku. Pisne akte mora policist izdelati najkasneje v 24 urah od takrat, ko je policijsko pooblastilo uporabil.

8.3.10.2 Poročanje o uporabi prisilnih sredstev

O vsaki uporabi prisilnega sredstva mora policist čimprej, najpozneje pa do konca delovnega časa, ko je uporabil prisilno sredstvo, poročati pisno v obliki uradnega zaznamka o uporabi prisilnih sredstev. V uradni zaznamek policist navede datum, čas in kraj uporabe prisilnega sredstva, vrsto uporabljenega prisilnega sredstva, podatke o osebi, proti kateri ga je uporabil, policijsko pooblastilo, ki ga je izvajal pred uporabo prisilnega sredstva, vzrok in način uporabe, posledice in druge okoliščine, ki so pomembne za oceno zakonitosti in strokovnosti uporabe prisilnega sredstva.

Policist mora neposredno po uporabi ustno obvestiti vodjo policijske enote, če je zaradi uporabe prisilnih sredstev nastala telesna poškodba ali premoženjska škoda ali je uporabil strelno orožje. Ne glede na navedeno mora policist o vsaki sprožitvi strelnega orožja takoj ustno obvestiti vodjo policijske enote, razen med vajami v streljanju.

8.3.10.3 Preverjanje zakonitosti in strokovnosti uporabe policijskih pooblastil

Vodja policijske enote ali oseba, ki jo ta pooblasti, mora spremljati zakonitost in strokovnost uporabe policijskih pooblastil. Navedene osebe morajo vsako uporabo prisilnega sredstva preveriti in oceniti, ali je bilo uporabljeno zakonito in strokovno, razen če je za preveritev in

oceno zakonitosti in strokovnosti uporabe ustanovljena komisija. Kadar prisilno sredstvo uporabi ali uporabo odredi vodja policijske enote, zakonitost in strokovnost uporabe preveri in oceni njemu nadrejeni vodja, kateremu je odgovoren za delo, ali oseba, ki jo ta pooblasti.

8.3.10.4 Komisija

Kadar policist izstrelji opozorilni strel ali je bilo prisilno sredstvo, razen sredstev za vklepanje in vezanje, **uporabljeno proti najmanj petim osebam in je bila pri tem povzročena lahka telesna poškodba**, mora direktor policijske uprave, na območju katere je bilo prisilno sredstvo uporabljeno, **ali vodja notranje organizacijske enote generalne policijske uprave**, če je prisilno sredstvo uporabil policist generalne policijske uprave, **imenovati najmanj tričlansko komisijo**, ki preveri okoliščine uporabe prisilnega sredstva in napiše poročilo, v katerem oceni, ali je bilo prisilno sredstvo uporabljeno zakonito in strokovno. **Če policist uporabi strelno orožje ali s prisilnim sredstvom povzroči hudo telesno poškodbo, posebno hudo telesno poškodbo ali smrt, komisijo imenuje generalni direktor policije.** Pristojne osebe za ustanovitev komisije lahko imenujejo komisijo tudi za preveritev drugih primerov uporabe prisilnih sredstev ali drugih policijskih pooblastil.

Komisija mora biti sestavljena iz lihega števila uslužbencev policije, ki niso povezani s primerom ali policistom, ki je prisilno sredstvo uporabil. **Če se oseba**, ki je komisijo imenovala, **ne strinja z njenimi ugotovitvami**, lahko zahteva dodatna preverjanja. Kadar se oseba, ki je komisijo imenovala, po dodatnem preverjanju okoliščin še vedno ne strinja z ugotovitvami, sme predlagati, da generalni direktor policije imenuje novo komisijo. Odločitev te komisije je dokončna. **Sklep o imenovanju komisije in poročilo komisije se posredujeta generalnemu direktorju policije in notranji organizacijski enoti**, pristojni za usmerjanje in nadzor policije pri ministrstvu, pristojnemu za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo).

Člani komisije lahko zahtevajo dokumentacijo o dogodku (kopijo, izpis ali prepis), **opravijo razgovor s policistom in osebo**, zoper katero je uporabil prisilno sredstvo, policisti **in drugimi osebami, ki so bile priče ali bi lahko kaj vedele o dogodku**, v katerem je policist uporabil prisilno sredstvo, **ter jih po potrebi soočiti**, si ogledajo kraj uporabe, **proučijo način uporabe prisilnega sredstva**, pregledajo morebitne posnetke, **pridobijo informacije in mnenja strokovnih služb policije**, strokovnjaka sodne medicine oziroma drugih strokovnjakov, **vpogledajo v podatke iz evidenc**, vpogledajo v baze tehničnih informacij, ki pojasnjujejo, prikazujejo ali drugače zapisujejo dogodek, pri katerem je prišlo do uporabe prisilnih sredstev (registrafon, videonadzor, GPS in druge oblike sledenja, registrator brezžičnih komunikacij in podobno), ter po potrebi zahtevajo kopije, izpise ali prepise, zahtevajo dokazila o usposobljenosti policista za uporabo prisilnih sredstev ter opravijo druge ukrepe in dejanja, ki so potrebna za preveritev okoliščin uporabe prisilnega sredstva.

9 POSEBNI UKREPI POLICIJE NA VODAH

Pri neposrednem opravljanju nalog policije na vodah imajo policisti pravico:

- preveriti zastavo plovila,
- ustaviti plovilo, ga pregledati in preiskati,

- pregledati listine plovila, članov posadke in potnikov,
- uporabiti druga policijska pooblastila, če je to potrebno.

Policisti smejo zasledovati, zajeti in odpeljati k pristojnemu organu plovilo in člane posadke, če obstaja sum, da so bili kršeni predpisi Republike Slovenije, mednarodne pogodbe ali pravila mednarodnega prava.

9.1 PREVERJANJE ZASTAVE PLOVILA

Kadar policist pri opravljanju nalog na morju opazi plovilo brez zastave ali s sumljivo zastavo, osebi na plovilu na primeren način ukaže, naj pokaže zastavo, po potrebi pa sporoči tudi ime plovila, pristanišče, v katerem je prijavljeno, pristanišče, iz katerega prihaja, in smer plovbe.

Kadar oseba na plovilu ne pokaže zastave ali ne sporoči zahtevanih podatkov ali če policist sumi, da je bilo na plovilu ali s plovilom storjeno kaznivo dejanje ali prekršek, da poveljniku plovila znak, naj ustavi.

9.2 USTAVITEV PLOVILA

Ustavitev plovila pomeni tolikšno zmanjšanje hitrosti plovila, da je še zagotovljena varna plovba, na policistov ukaz pa tudi izključitev pogonskega sistema. Znak za ustavitev plovila je vidni ali zvočni signal (znaki mednarodnega signalnega kodeksa, naprava za dajanje zvočnih znakov, modra vrteča se luč, megafon ali piščalka) z razdalje, ki omogoča, da ga s plovila lahko vidijo oziroma slišijo.

Ustni ukazi morajo biti jasni in kratki: »USTAVITE PLOVILO, POLICIJSKA KONTROLA!«, v slovenskem in v angleškem jeziku, obvezno jih mora policist trikrat ponoviti.

Preden policist ukaže, naj se plovilo ustavi, mora ugotoviti njegov zemljepisni položaj. Zemljepisnega položaja plovila ni treba ugotavljati v priobalnem pasu, ko položaj določi opisno.

9.3 PREGLED LISTIN PLOVILA, ČLANOV POSADKE IN POTNIKOV

Ko se plovilo na znake ali ukaze ustavi, policist pregleda listine in knjige plovila ter listine članov posadke in potnikov. V neugodnih vremenskih razmerah ali zaradi varnosti posadke ter plovil lahko policist poveljniku ustavljenega plovila ukaže, naj odpluje v najbližje zavetrje ali pristanišče, kjer izvede postopek.

Policist sme poveljniku ustavljenega plovila ukazati, naj listine in knjige plovila ter listine oseb prinese na policijsko plovilo ter jih izroči na vpogled.

9.4 PREGLED IN PREISKAVA PLOVILA

Za pregled plovila se šteje vizualni pregled zunanjega dela plovila in prostorov za vkrcavanje in izkrcavanje oseb, prtljage in tovora ter prostorov za upravljanje plovila. Pregled plovila

zajema pregled naprav, opreme plovila, prtljage in tovora na plovilu. Pri preiskavi plovila policist ravna po predpisih, ki urejajo kazenski postopek, postopek o prekršku in nadzor nad prehajanjem državne meje.

Poveljnik plovila oziroma oseba, ki jo on pooblasti, ima pravico biti navzoč pri pregledu oziroma preiskavi. Pregled oziroma preiskavo naprav, pomembnih za varnost plovila, sme opraviti za to usposobljen policist oziroma ob pomoči strokovno usposobljene osebe. Na zahtevo poveljnika plovila policist izda potrdilo o pregledu plovila.

9.5 ZASLEDOVANJE IN ZAJETJE PLOVILA

Če se plovilo na znake in ukaze ne ustavi, obstaja pa sum, da so bili kršeni predpisi Republike Slovenije, mednarodne pogodbe ali pravila mednarodnega prava, vodja posadke na policijskem čolnu odredi zasledovanje plovila. Zasledovanje plovila na morju se sme začeti le v teritorialnem morju Republike Slovenije, nadaljevati se sme tudi na odprtem morju, vendar se mora končati, ko zasledovano plovilo vpluje v tuje teritorialne vode.

Kadar poveljnik plovila policistu noče omogočiti pregleda ali preiskave plovila (odpreti skladišča, prostorov ipd.) ali če je bilo s pregledom listin in knjig plovila ali s pregledom oziroma preiskavo plovila ali na drug način ugotovljeno, da so bili kršeni predpisi Republike Slovenije, mednarodne pogodbe ali pravila mednarodnega prava, plovilo policist zajame in pripelje v najbližje pristanišče.

Zajetje plovila pomeni ukrep, s katerim policist prevzame nadzor nad plovilom. O zajetju plovila policist napiše zapisnik, ki vsebuje: podatke o plovilu, poveljniku, članih posadke in drugih osebah na plovilu, navigacijske podatke o kraju in vzrokih ustavitve plovila, meteorološke podatke, ugotovitve ob pregledu listin in knjig oziroma pregledu ali preiskavi plovila, čas trajanja ustavitve plovila, v katero pristanišče je bilo odpeljano in kateremu organu je bilo izročeno.

Zapisnik podpišeta policist, ki je plovilo zajel, in poveljnik zajetega plovila. Če poveljnik plovila noče podpisati, je potrebno v zapisnik to napisati. Izvod zapisnika se izroči poveljniku plovila. Zaradi pregleda, preiskave ali zajetja sme policist stopiti na plovilo, ki je v postopku.

Če tuje vojaško plovilo prekrši slovenske predpise o obalnem morju, ga policist s patroljnega plovila opozori, naj zapusti naše vode. O tujem vojaškem plovilu, ki krši slovenske predpise o obalnem morju, policist s patroljnega plovila obvesti najbližjo enoto Slovenske vojske.

Policist mora sestaviti uradni zaznamek, ki vsebuje: čas, ko je tuje vojaško plovilo vplulo v obalno morje, zemljepisni položaj, kategorijo in državno pripadnost tujega vojaškega plovila, smer plovbe, znake, ki jih je dalo patroljno plovilo, in odgovore, ki jih je dobilo, čas zadrževanja tujega vojaškega plovila v obalnem morju in druge okoliščine, ki so pomembne za ugotovitev kršitve. Uradnemu zaznamku mora biti priložena skica dogodka.

Določila o uporabi policijskih pooblastil na vodah iz IV. poglavja tega pravilnika se smiselno uporabljajo tudi, kadar policist izvaja pooblastila na celinskih vodah.

10 ZBIRANJE, VARSTVO IN ZAVAROVANJE PODATKOV

10.1 SPLOŠNO

Policija zbira osebne in druge podatke zaradi opravljanja z zakonom določenih nalog. Policisti zbirajo osebne in druge podatke neposredno od osebe, na katero se ti podatki nanašajo, in od drugih, ki o tem kaj vedo, ali iz že obstoječih zbirk podatkov. Policija sme, če je to potrebno zaradi opravljanja z zakonom določenih nalog policije, organom tujih držav ali mednarodnih organizacij, na njihovo zaprosilo ali lastno pobudo, ob pogoju dejanske vzajemnosti, posredovati zbrane osebne in druge podatke.

Pred posredovanjem osebnih podatkov organom policija pridobi zagotovila, da ima država, v katero se podatki iznašajo, urejeno varstvo osebnih podatkov in da bo organ tuje države ali mednarodne organizacije uporabil osebne podatke samo za namene, določene s tem zakonom. Policija mora zagotoviti, da se v evidenci, iz katere je bil podatek posredovan, zaznamuje, kdaj je bil podatek posredovan, komu in za kakšne namene. Pri zbiranju osebnih in drugih podatkov od posameznika pri odkrivanju in preiskovanju kaznivega dejanja lahko policisti, z njegovo pisno privolitvijo, uporabijo poligrafsko testiranje.

Pri zbiranju osebnih in drugih podatkov, namenjenih za dokazovanje prekrškov in kaznivih dejanj ter za identificiranje kršiteljev oziroma storilcev, **smejo policisti uporabljati tehnična sredstva za fotografiranje ter video in avdio snemanje.**

Pri nadzoru cestnega prometa na javnih cestah in na drugih javnih površinah, **smejo policisti uporabljati tehnična sredstva za odkrivanje in dokazovanje prekoračene najvišje dovoljene hitrosti na kontrolnih točkah, prekoračene povprečne hitrosti na cestnih odsekih ter tehnična sredstva za ugotavljanje drugih prekrškov.** Posnetki o vozilih, s katerimi niso bili storjeni prekrški, se takoj brišejo.

Za spremljanje izvajanja policijskih pooblastil lahko policisti uporabljajo tehnična sredstva za fotografiranje ter video in avdio snemanje. Policist mora pred začetkom postopka seznaniti osebe, da se postopek snema. Če okoliščine tega ne dopuščajo, mora to storiti takoj, ko je to mogoče.

Pri zbiranju osebnih in drugih podatkov od drugih oseb ali iz obstoječih zbirk podatkov policisti niso dolžni o tem obvestiti osebe, na katero se podatki nanašajo, če bi to onemogočilo ali otežilo izvršitev določene naloge. Kadar policisti zaradi opravljanja določenih nalog zbirajo osebne in druge podatke o osebah iz že obstoječih zbirk podatkov, so organi, organizacije in drugi subjekti, ki na podlagi zakona in v okviru svoje dejavnosti ali v zvezi z njo vodijo zbirke podatkov, dolžni na podlagi zahteve brezplačno posredovati policistom zahtevane osebne in druge podatke. Minister lahko odloči, da smejo v tem primeru organi, organizacije in drugi subjekti seznaniti osebe, na katere se podatki nanašajo, s posredovanjem podatkov šele po določenem roku, ki pa ne sme biti daljši od petih let. To velja tudi za seznanitev osebe s seznamom subjektov, ki so jim bili v določenem obdobju posredovani osebni in drugi podatki.

10.2 VAROVANJE TAJNIH PODATKOV

Delavec policije mora varovati tajne podatke, osebne podatke in varovane podatke policije, s katerimi se seznanj pri opravljanju nalog. Dolžnost varovanja teh podatkov traja tudi po prenehanju delovnega razmerja delavca policije. Varovani podatek policije je podatek, katerega obravnavanje mora spremljati izvajanje določenih varnostnih ukrepov in postopkov. Delavec policije mora varovati tajnost vira prijave, sporočila oziroma pritožbe.

Minister lahko v utemeljenem primeru, kadar to terjajo interesi izvedbe kazenskega postopka in če s tem ne ogroža življenja ali osebne varnosti posameznika, na zahtevo pristojnih organov **razreši delavca policije varovanja tajnih podatkov.** Minister predpiše organizacijske in logično-tehnične postopke ter ukrepe za zavarovanje osebnih podatkov, tajnih podatkov in varovanih podatkov policije.

Za zbiranje, obdelovanje, shranjevanje, posredovanje in uporabo podatkov policijskih evidenc se uporabljajo določbe zakona o varstvu osebnih podatkov.

10.3 UPRAVLJANJE Z ZBIRKAMI OSEBNIH PODATKOV - EVIDENCE

Policija upravlja zbirke osebnih podatkov (v nadaljnjem besedilu: evidence), ki jih zaradi opravljanja nalog zbirajo, obdelujejo, shranjujejo, posredujejo in uporabljajo policisti. V zvezi z izvajanjem policijskih pooblastil policija vodi in vzdržuje naslednje evidence:

- evidenco kaznivih dejanj,
- evidenco kršiteljev in prekrškov,
- evidenco iskanih oseb,
- evidenco identifikacij,
- evidenco operativnih informacij,
- evidenco oseb, zoper katere so bili izvedeni prikriti preiskovalni ukrepi iz zakona, ki ureja kazenski postopek,
- evidenco DNK preiskav,
- evidenco dogodkov,
- evidenco pridržanih in zadržanih oseb,
- evidenco varnostno preverjenih oseb,
- evidenco pritožb,
- evidenco uporabe prisilnih sredstev,
- evidenco daktiloskopiranih oseb,
- evidenco fotografiranih oseb,
- evidenco iskanih in najdenih predmetov,
- evidenco usmerjenega zbiranja obvestil na področju terorizma in mednarodnega organiziranega kriminala,
- evidenco vstopov in gibanja oseb v varovanih objektih policije in na območju okolišev teh objektov,
- evidenco izdanih odredb za prepoved približevanja,
- evidenco prikritih evidentiranj in namenskih kontrol,
- evidenco posnetkov postopkov.

Minister podrobneje predpiše način vodenja policijskih evidenc.

11 NADZOR NAD DELOM POLICIJE

11.1 SPLOŠNO O NADZORU

Nadzorstvo je pojem in fenomen, ki se v zadnjem času v dnevnem življenju, predvsem pa v različnih znanstvenih in strokovnih teorijah, pojavlja v različnih zvezah in pomenih. Nadzor lahko razumemo kot obliko sistematičnega pregledovanja pravilnosti poteka kake dejavnosti in odpravljanje nepravilnosti (Leksikon CZ, 1994: 681), prizadevanje, skrb za pravilno ravnanje, vodenje ali delo koga (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1994: 598) itd. Seveda lahko nadzorstvo pojmuje tudi kot družbeni odnos, pri čemer vsebina tega odnosa opredeljuje intenzivnost, različnost in posledičnost njegovega delovanja. Nadzor je v bistvu proces, v katerem sodelujeta dve strani, dva subjekta. Nadzorni proces je tisto, kar ju povezuje in vzpostavlja medsebojne relacije. Ena stran nadzor opravlja, druga pa je nadzoru izpostavljena in ga prenaša (Anžič, 1997: 78). Vedno je tudi družbeni pojav in problem, zato pri njem ne gre brez politizacije. Nadzorstvo je vedno v središču pozornosti politike in ni bilo zgodovinske dobe, v kateri ne bi šla politika in nadzorovanje z roko v roki pri usmerjanju družbenih tokov in vedenjskih oblik (Pečar, 1988: 38).

Nadzorstvo pa nikoli ne pomeni le nadzora in pregledovanja, temveč pomeni tudi strokovno pomoč tistemu, ki je nadziran in pregledovan. Za cilj proučevanja je bistveno pomembnejši strokovni nadzor oziroma strokovno nadzorstvo. To nadzorstvo je tista oblika nadzorne dejavnosti, ki jo višji subjekt nadzora izvaja nad nižjim subjektom. Ločimo lahko eksterno in interno obliko strokovnega nadzorstva. Eksterna je tista oblika, ki jo izvaja nadzorni organ izven delovnega okolja, ki je subjekt nadzornega zanimanja. Interna je tista oblika, ki jo nadzorni organ razvija znotraj delovnega ali drugega socialnega okolja. Slednje bi lahko imenovali tudi službeno nadzorstvo, ker gre za takšno obliko nadzora, ko znotraj delovnega procesa nadrejeni ugotavlja v odnosu do podrejenih, kako uveljavljajo pričakovane zahteve (Anžič, 1997: 79).

V demokratičnih državah se nadzor nad policijo in njenim izvajanjem pooblastil in uporabo prisilnih sredstev pojavlja v različnih oblikah:

- parlamentarni nadzor, ki ga lahko opredeljujemo kot politični nadzor,
- sodni nadzor, ki se izvaja s strani sodišč,
- nadzor državnega tožilstva, ki ga izvajajo državni tožilci,
- nadzor, ki ga izvajajo državljani, mediji in drugi ter
- notranji nadzor, ki ga opravlja Ministrstvo za notranje zadeve in policija sama.

Kot smo že v uvodu omenili, da praviloma delimo nadzor na zunanji in notranji nadzor. Zato bomo v nadaljevanju obravnavali prav navedene oblike nadzora. Tako se najpogosteje v okvir zunanjega nadzora uvršča: parlamentarni nadzor, nadzor vlade, nadzor Ustavnega sodišča Republike Slovenije, sodni nadzor in nadzor državnega tožilstva, nadzor varuha človekovih pravic, nadzor nevladnih organizacij, nadzor medijev in javnosti, nadzor Evropskega sodišča za človekove pravice in nadzor Evropskega odbora za preprečevanje mučenja.

11.2 ZUNANJI NADZOR

11.2.1 Parlamentarni nadzor

Parlamentarni oziroma politični nadzor nad izvajanjem policijskih pooblastil se izvaja preko Državnega zbora Republike Slovenije oziroma parlamenta. Državni zbor izvaja politični nadzor nad policijo preko Vlade Republike Slovenije, saj mora le-ta poročati parlamentu o rezultatih svojega dela, kamor pa vsekakor sodi tudi Ministrstvo za notranje zadeve in Policija. Med oblike parlamentarnega nadzora pri nas uvrščamo:

- interpelacijo zoper ministra za notranje zadeve,
- nezaupnico vladi,
- spremljanje dela vlade prek delovnih teles državnega zbora,
- poslanskima vprašanja postavljena ministru za notranje zadeve,
- posebne parlamentarne preiskovalne komisije.

11.2.2 Nadzor Vlade Republike Slovenije

Vlada pri vodenju in usmerjanju državne uprave nadzira tudi delo ministrstev, jim daje politične usmeritve za izvajanje politike in izvrševanje zakonov ter drugih predpisov in splošnih aktov ter skrbi, da ministrstva in njihovi organi v sestavi zakonito, strokovno in usklajeno izvršujejo svoje funkcije. V okviru nadzorstva nad delom ministrstev ima vlada kot celota ali njen predsednik pravico zadržati izvršitev predpisa, ki ga izda minister. Pod vladnim nadzorom so tudi vse varnostne in obveščevalne službe s celotno bazo podatkov (Brus, 2011: 5).

11.2.3 Nadzor Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Odločanje o ustavnosti in zakonitosti pravnih aktov je v pristojnosti Ustavnega sodišča Republike Slovenije, ki med drugim odloča tudi o ustavnih pritožbah zaradi kršenja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. V 160. členu Ustava Republike Slovenije določa, da ustavno sodišče odloča o ustavni pritožbi le, če je bilo izčrpano pravno varstvo. Ustavno sodišče s presojo in odločitvami v konkretnih primerih potrjuje, da je dejansko najvišji organ ustavnega varstva človekovih pravic in svoboščin v državi, s tem pa tudi pomembno vlogo pri nadzoru izvajanja policijskih pooblastil.

11.2.4 Sodni nadzor in nadzor državnega tožilstva

Sodni nadzor in nadzor državnega tožilstva se izvaja v primeru, ko policija izvaja svojo investigativno dejavnost (uradno preiskavo, poizvedbo) v fazi predkazenskega postopka. Tako imajo sodišča dolžnost, da predhodno preverjajo razloge za izdajo odredb za določene hujše policijske posege v človekove pravice in njihove temeljne svoboščine, predvsem v pravico do zasebnosti (izdaja odredb za hišno in osebno preiskavo, prikrite preiskovalne ukrepe ...). Po izvedbi teh ukrepov pa sodišče naknadno preveri zakonitost izvedbe pogojev v odredbi in če ugotovi, da je policija ravnala nezakonito, lahko v določenih primerih uporabi procesno sankcijo v obliki ekskluzije dokazov.

Podobno ravna tudi državni tožilec pri uporabi prikritih preiskovalnih ukrepov, ima pa še posebno možnost institucionalnega nadzorstva nad zakonitostjo policijskega dela. Naj še omenimo, da se sme posameznik, zoper katerega je policija uporabila določena pooblastila v

predkazenskem postopku v skladu z ZKP, v treh dneh pritožiti pristojnemu državnemu tožilcu (Žaberl, 2006: 49).

11.2.5 Nadzor varuha človekovih pravic

Ustava Republike Slovenije je podlaga za ustanovitev varuha človekovih pravic in temeljnih svoboščin, katerega naloga je z neformalnimi oblikami nadzorstva varovati človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil. Z ustanovitvijo institucije varuha človekovih pravic in temeljnih svoboščin (ombudsmana) naj bi se ohranjalo ravnotežje med glavnimi nosilci oblasti (državnim zborom), izvršilno vejo oblasti in sodno vejo oblasti, predvsem pa naj bi varuh človekovih pravic ohranjalo ravnotežje med posameznikom in državo oziroma njenimi organi in institucijami.

Varuh človekovih pravic lahko preiskuje primere nezakonitega in nepravilnega dela državnih organov, med njimi tudi policije in se mora pri tem ravnati po določbah Ustave Republike Slovenije in mednarodnih pravnih aktih o človekovih pravicah in temeljnih svoboščin (prav tam: 50).

11.2.6 Nadzor nevladnih organizacij

Poleg nadzornih pristojnosti, ki jih država ima nad policijo, obstoji v večini držav po svetu še vrsta nevladnih ustanov oziroma organizacij, ki skrbijo za zaščito človekovih pravic in njihovih temeljnih svoboščin. V svetu se te nevladne organizacije med seboj čedalje bolj povezujejo, s čimer pridobivajo večji vpliv in tako lažje dosežejo svoje cilje.

Ena od pomembnih organizacij, ki deluje v Republiki Sloveniji je mednarodno združenje Amnesty International. To združenje vsako leto izdaja svoja redna poročila, v katerih obravnava primere kršenja človekovih pravic. Čeprav poročila, ki jih izdaja, v glavnem niso zavezujoča, imajo veliko težo v strokovni in laični javnosti. Poleg Amnesty International deluje v Republiki Sloveniji tudi Helsinški monitor. Slednji daje izjave ob različnih dogodkih, ko so po njihovem mnenju kršene človekove pravice in temeljne svoboščine ljudi, v katerih pojasnjujejo javnosti in določenim državam ter mednarodnim organizacijam svoje ugotovitve oziroma poglede in mnenja (Senčar, 2003: 26).

11.2.7 Nadzor medijev in javnosti

Pomemben zunanji državljanski nadzor v prvi vrsti predstavlja javnost, ki kritično presoja delo policije predvsem preko sredstev javnega obveščanja. Tako sredstva javnega obveščanja igrajo eno ključnih vlog nadzora nad policijo. Ne samo zato, ker zbirajo informacije in tako odločajo o tem, kaj državljani v nekem trenutku vedo ali česa ne vedo, ampak ker z načinom komentiranja dogajanja v družbi oblikujejo javno mnenje. Novinarji so tisti del javnosti, ki pozorno in kritično spremlja dogajanje v družbi, delo policistov pa lahko do določene mere nadzira vsak državljan (Brus, 2011: 9).

11.2.8 Nadzor Evropskega sodišča za človekove pravice

Evropsko sodišče za človekove pravice je pristojno za sprejemanje in odločanje o individualnih pritožbah kršitev človekovih pravic. Številni primeri, ki jih Evropsko sodišče za človekove pravice presodi, se posredno ali neposredno dotikajo policijskih postopkov.

Posameznik, ki meni, da mu je državni organ (torej tudi policija) kršil pravice, zapisane v evropski konvenciji o človekovih pravicah, lahko ob izčrpanju vseh pravnih poti v domačem pravu vloži pritožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice. S stališča policijskih postopkov gre običajno za kršitve pravice do življenja, prepoved mučenja, pravice do svobode in varnosti, pravice do poštenega sojenja ter pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja (Klemenčič in drugi, 2002: 28).

11.2.9 Nadzor Evropskega odbora za preprečevanje mučenja (CPT)

Evropski odbor za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja lahko obišče katero koli državo podpisnico in med obiskom opravi pregled vsakega prostora, v katerem so pridržani, priprti ali zaprti ljudje, ki jim je prostost odvzel kateri koli državni organ. V to kategorijo spadajo tudi policijske postaje. Naloga odbora ni kritizirati ali obsojati posamezne države, njene policije ali posameznih policistov. Njegova naloga je pomagati državi, da ravnanje z osebami, ki jim je odvzeta prostost, ne preraste v mučenje ali nehumano ravnanje (Brus, 2011:10).

11.3 NOTRANJI NADZOR

Notranji nadzor nad delovanjem policije in izvajanjem policijskih pooblastil lahko delimo na:

- notranji nadzor, ki ga izvaja Ministrstvo za notranje zadeve in
- notranji nadzor, ki ga izvaja Policija oziroma posamezne organizacijske enote policije.

Policija je v Republiki Sloveniji organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve (v nadaljevanju: ministrstvo), kar pomeni, da ima Policija relativno funkcionalno avtonomnost. Ne glede na to pa mora biti podrejena tudi demokratičnemu nadzoru ministra in tako ne sme delovati kot avtonomna državna institucija, ki bi po lastni volji izvrševala svoje naloge in svoja pooblastila. V večini evropskih držav je hierarhično vzpostavljen nadzor pristojnega ministrstva nad policijo. Tudi pri nas ima Ministrstvo za notranje zadeve v razmerju do policije nadzorstvena in usmerjevalna pooblastila (Žaberl, 2006: 51, 52). Ta razmerja so določena v Zakonu o policiji in Pravilniku o usmerjanju in nadzoru policije (Ur. l. RS, št. 97/2004), ki opredeljuje način in oblike izvajanja pooblastil Ministrstva za notranje zadeve v razmerju do policije v zvezi z določanjem razvojnih, organizacijskih, kadrovskih in drugih temeljnih usmeritev za delo policije ter usmerjanje, poročanje in nadzor nad izvajanjem nalog policije.

Tudi policija ima svoje lastne nadzorne mehanizme, s katerimi ugotavlja zakonitost in strokovnost izvajanja policijskih pooblastil ter ugotavlja tudi druge morebitne systemske, organizacijske, operativne in strokovne pomanjkljivosti pri izvajanju njenih nalog. Tako policija preko svoje organizacijske strukture in policijskih vodij izvaja splošni, strokovni, redni, izredni in ponovni nadzor.

V okviru nadzora Ministrstva za notranje zadeve nad delom policije oziroma nad izvajanjem policijskih pooblastil pa lahko uvrščamo tudi reševanje pritožb, ki jih zoper policiste podajo nezadovoljni državljani oziroma tisti, zoper katere so policisti vodili uradni postopek. Postopek reševanja pritožb smo že obravnavali v enem izmed prejšnjih poglavij.

11.3.1 Nadzor ministrstva nad policijo

11.3.1.1 Vrste nadzora

Ministrstvo izvaja redni, izredni in ponovni nadzor nad izvajanjem nalog policije. Z nadzorom se ugotavlja zakonitost in varstvo človekovih pravic pri opravljanju policijskih nalog in uporabi policijskih pooblastil ter izvajanje usmeritev in obveznih navodil ministra. V okviru Ministrstva za notranje zadeve opravlja nadzor notranja organizacijska enota ministrstva, pristojna za usmerjanje in nadzor policije (v nadaljevanju: direktorat), ki jo vodi generalni direktor (v nadaljevanju: direktor).

Redni nadzor nad izvajanjem nalog policije se izvaja na podlagi letnega načrta nadzorov, ki ga na predlog direktorata sprejme minister. Z letnim načrtom se pisno seznanijo generalnega direktorja policije.

Izredni nadzor nad izvajanjem nalog policije odredi minister na podlagi lastne ocene ali na pobudo generalne direktorice oziroma generalnega direktorja (v nadaljnjem besedilu: generalni direktor) direktorata.

Ponovni nadzor se lahko opravi po preteku roka, določenega za izvršitev naloženih ukrepov in nalog, ali po preteku roka, določenega za odpravo kršitev, ugotovljenih v rednem ali izrednem nadzoru.

Redni, izredni in ponovni nadzor odredi minister z odredbo. V odredbi določi vodjo nadzora in druge uradnike, ki sodelujejo v nadzoru. Pri rednem nadzoru vodja nadzora najmanj petnajst dni pred izvedbo vroči odredbo o rednem nadzoru generalnemu direktorju policije in vodji organizacijske enote, kjer se bo nadzor izvajal. Izredni ali ponovni nadzor se lahko opravi nenapovedano.

11.3.1.2 Izvajanje nadzora in obravnavanje ugotovljenih nepravilnosti

Vodja nadzora, ki izvaja izredni ali ponovni nadzor, neposredno pred začetkom izvajanja nadzora vroči ministrovo odredbo vodji organizacijske enote policije, v kateri bo opravljal nadzor. Istočasno se o tem obvesti generalnega direktorja policije. Vodja nadzora o opravljenem nadzoru sestavi poročilo, katerega podpišejo uradniki, ki so izvajali nadzor.

Ugotovitve nadzora se po končanem nadzoru obravnava na sestanku vodje nadzora z generalnim direktorjem policije ali osebo, ki jo za to pooblasti, in vodjo organizacijske enote, v kateri je bil opravljen nadzor. Na sestanku so lahko tudi uradniki, ki so sodelovali pri izvajanju nadzora. Generalni direktor direktorata najkasneje v petnajstih dneh po opravljenem nadzoru pošlje poročilo ministru in generalnemu direktorju policije. Generalni direktor policije lahko v roku petnajstih dni od vročitve poročila nanj poda pripombe. Zbrano gradivo, na katerem temeljijo ugotovitve nadzora, je sestavni del dokumentarnega gradiva nadzora.

Ob ugotovljenih nepravilnostih direktorat predlaga ministru ukrepe za odpravo nepravilnosti in postopke za ugotavljanje odgovornosti. Minister generalnemu direktorju policije naloži, da v določenem roku ali na določen način odpravi pri nadzoru ugotovljene nepravilnosti. Generalni direktor policije mora o izvedenih ukrepih za odpravo nepravilnosti in postopkih za ugotovitev odgovornosti v določenem roku pisno seznaniti ministra. Generalni direktor

direktorata in generalni direktor policije lahko zaradi uspešne izvedbe nadzora organizirata različne oblike medsebojnega sodelovanja pri izvajanju nadzora.

Policija mora takoj obvestiti ministra o sumu kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti, če so tega kaznivega dejanja osumljeni generalni direktor policije, njegova namestnika ali pomočniki, vodje notranje organizacijskih enot Generalne policijske uprave ali direktorji policijskih uprav. Minister lahko v tem primeru odredi izredni nadzor nad obravnavo kaznivega dejanja. Izvedbo izrednega nadzora lahko ministru predlaga generalni direktor direktorata.

11.3.1.3 Izvrševanje pooblastil uradnikov ministrstva, ki opravljajo nadzor

Delavci policije so dolžni uradnikom ministrstva, ki opravljajo nadzor nad izvajanjem nalog policije, omogočiti izvršitev nadzora in jim zagotoviti potrebno pomoč. Uradnik ministrstva, ki v okviru nadzora prisostvuje izvajanju posameznih nalog policije, ne sme ovirati dela policije. Uradniki ministrstva, ki opravljajo nadzor nad izvajanjem nalog policije, se pri svojem delu izkazujejo s službeno izkaznico, ki jo izda minister. Organizacijska enota ministrstva, pristojna za kadrovske zadeve, o izdanih službenih izkaznicah vodi evidenco in opravlja vse ostale naloge v zvezi z izdajanjem službenih izkaznic.

Na službeni izkaznici je na prednji strani plastificiranega kartončka **napis**: »Delavci policije so dolžni imetniku te izkaznice, ko opravlja nadzor, v skladu s svojimi pristojnostmi omogočiti izvršitev nadzora in mu zagotoviti potrebno pomoč«. Besedilo, izpisano na hrbtni strani plastificiranega kartončka, se glasi: **»Imetnik te izkaznice ima v okviru izvajanja nadzora policijska pooblastila in je v svojih pravicah in dolžnostih izenačen s policistom.** Za nemoteno in učinkovito opravljanje posameznega nadzora ima imetnik te izkaznice še naslednja pooblastila:

- zahtevati podatke iz evidenc, ki jih vodi in vzdržuje policija,
- zahtevati vpogled v dokumente, listine, odredbe, zapisnike, odločbe in sklepe, ki jih v skladu s svojimi pristojnostmi pridobiva, pripravlja ali izdaja policija, in po potrebi zahtevati njihovo izročitev ali izročitev njihovih kopij,
- opraviti razgovor z delavci policije,
- vstopiti v vsak prostor, ki ga policija uporablja pri svojem delu,
- zahtevati ateste ter tehnične in druge podatke o tehničnih sredstvih v uporabi policije ter zahtevati dokazila o usposobljenosti policistov za uporabo tehničnih in drugih sredstev, ki jih ti uporabljajo pri svojem delu,
- prisostvovati izvajanju določenih nalog policije ter
- od policije in delavcev policije zahtevati posredovanje drugih podatkov in informacij iz njihove pristojnosti, ki so pomembni za uspešno izvedbo nadzora«.

11.3.2 Notranji nadzor policije

Osnovni princip sistema notranjega policijskega nadzora je sistem stalnega in neposrednega nadzora nadrejenih nad podrejenimi delavci policije. V prvi vrsti so za notranji nadzor odgovorni policijski vodje, ki z vodenjem, notranjo kontrolo in preko disciplinskih ukrepov zagotavljajo notranjo disciplino. Notranja disciplina pa med drugim pomeni tudi ukrepe za

zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic in njihovih temeljnih svoboščin. In prav zaradi občutljivosti izvajanja policijskih pooblastil ter kontrole nad njimi je v policiji predpisan tudi poseben postopek poročanja in preverjanja ter ocenjevanja zakonitosti.

Generalna policijska uprava izvaja nadzor nad delom njihovih notranjih organizacijskih enot, policijskih uprav in policijskih postaj, policijske uprave pa opravljajo nadzor nad delom policijskih postaj. Nadzor znotraj policije se izvaja tudi nad delavci policije. Namen nadzora nad delom delavcev policije in organizacijskih enot je ugotavljanje zakonitosti, strokovnosti, kakovosti in pravočasnosti opravljanja nalog in policijskih pooblastil, usklajevanje delovnih nalog, ugotavljanje uspešnosti in učinkovitosti dela policijskih enot na splošno ali na posameznih področjih dela, preverjanje uresničevanja organizacijskih ciljev ter uravnavanje policijskega delovanja glede na ugotovljeno uspešnost in učinkovitost posameznih organizacijskih enot oziroma policistov. Nadzor nad delavci policije v okviru svojih pristojnosti izvajajo vodje notranjih organizacijskih enot GPU, PU in njihove notranje organizacijske enote, posebej imenovane komisije oziroma delovne skupine ter komandirji policijskih postaj. Odgovorni so za zakonito, učinkovito in pravočasno izvajanje nadzora. Vodje policijskih enot nadzirajo delo delavcev policije oziroma policistov tudi tako, da tekoče spremljajo in letno ugotavljajo njihove delovne kvalitete in rezultate dela.

12 KODEKS POLICIJSKE ETIKE

12.1 MORALA, ETIKA, POSLOVNA ETIKA IN ETIKA POSLOVNEŽA

Morala, moralnost označuje obliko človekovega odnosa do sveta, drugih ljudi in do sebe. Manifestira se v motivaciji postopanja, ocenjevanju moralno relevantnih dejanj, dobrih in slabih. Nanaša se torej na tisto, kar je dobro in kar je slabo, kar je pravilno in kar je napačno pri človekovi osebnosti in njegovem postopanju. Je potemtakem lahko celota moralnih vrednot in običajev v neki družbi. Predstavlja eno od oblik družbeno-zgodovinskega obstanka človeka (poleg religije, prava, politike, države ipd.) in se torej v času spreminja, tako v smiselnem obsegu, kot v vsebini. Lahko bi rekli, da je morala ena od oblik človeške družbene zavesti. Soroden izraz je etika. Morala se pravzaprav začne tam, kjer človek svojo individualnost usklajuje in podreja zahtevam življenja v skupnosti. Tako morala vključuje pravila, norme, kategorije, ideale, pogosto nepisane predpise, ki veljajo tako za posameznike, kot za celotne skupnosti (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Morala>).

Etika je filozofski nauk o naravnosti, o dobrem in zlu. Razumemo jo lahko kot filozofsko disciplino, ki raziskuje temeljne kriterije moralnega vrednotenja, pa tudi splošno utemeljitev in izvor morale, je skupek moralnih principov. Po nekaterih filozofih pa je etika filozofska disciplina, ki se ukvarja s tematiko človeškega hotenja in ravnanja z vidika dobrega in zlega, moralnega in nemoralnega. Kot oznako za filozofsko disciplino je pojem »Etika« uvedel Aristotel, ki je hotel iz znanstvenega vidika proučiti navade, običaje in tradicije. Tudi pri Sokratu je bila postavljena etika v sredino filozofskega razmišljanja (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Etika>).

Poslovna etika govori o tem, kako naj ljudje v poslovnem svetu ravnajo, kadar se znajdejo na razpotju med različnimi vrednotami. To velja za etiko nasplah, pa tudi za poslovno etiko in etiko poslovnega komuniciranja. Vlaganje v družbeno odgovorne podjetniške prakse ne prispeva le k izboljšanju delovanja podjetja, ampak tudi širše družbe. V poslovni etiki

razvitega sveta naj bi prevladovala kvalitativne vrednote in cilji poslovanja, ki se kažejo v skrbi za zaposlene, kupce in konkurenco ter okolje. Pozitivni poslovni izsledki, preživetje in obstoj pa naj ne bi smeli biti več na prvem mestu. Med najpomembnejše lastnosti korektnega poslovneža po kodeksu sodi strokovnost, obveščenost, zaupnost, poštenost, resničnost ter prizadevnost.

Poslovna etika tudi danes nikakor ne bo naredila nekoga etičnega, kdor sam noče postati in ni. Poslovna etika ima danes velik pomen pri modernih podjetjih, saj lahko le s pomočjo nje še zvišajo svoj ugled in konkurenčnost na globalnem trgu. Moderna podjetja morajo tako gledati na lastne potrebe in cilje, na potrebe družbe in seveda potrebe lastnih delavcev, ki pomagajo pri razvoju in konkurenčnosti, če je vse tako urejeno, kot predvideva etika poslovanja (http://sl.wikipedia.org/wiki/Poslovna_etika).

Morala poslovneža je nabor normativnih pravil za odločanje kot so kodeks in standardi, ki narekujejo, kako naj ukrepa, kadar gre za koristi, pravice in dolžnosti do samega sebe, zaposlenih v organizaciji, kot tudi do okolja, v katerem organizacija deluje. Etika in morala poslovneža sta tesno vezani na organizacijo. Poslovneži in menedžerji so lahko tisti posamezniki, ki so sposobni in pripravljeni se učiti, izobraževati in izpopolnjevati, da bi se na ustvarjalni, strokovni in moralno-etični način lahko lotili problemov, s katerimi se srečujejo v življenju oz. podjetju (prav tam).

12.2 KODEKS POLICIJSKE ETIKE

Policija ima svoj kodeks etike, ki ga je sprejela v Ljubljani 9. 10. 2008. Kodeks policijske etike vsebuje splošni določbi in temeljna načela, določa odnose med policisti ter odnos policistov do ljudi, državnih organov, nevladnih organizacij in drugih ustanov (izraz policist, policisti se uporablja za osebe ženskega in moškega spola). Predstavlja moralno-etične standarde policije in nadgradnjo Kodeksa ravnanja javnih uslužbencev. Kodeks je namenjen ozaveščanju policistov o pomenu spoštovanja etičnih načel in krepitvi etičnega oziroma moralnega ravnanja v praksi. Priloga kodeksa je seznam vrednot in vrlin, ki izražajo poslanstvo policije.

KODEKS POLICIJSKE ETIKE

Splošni določbi

1. člen

Kodeks policijske etike izraža voljo in željo vseh nas slovenskih policistov po zakonitem, strokovnem, pravičnem, vljudnem in korektnem delu ter človeškem ravnanju.

2. člen

Policisti zagotavljamo varovanje in spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Pri zakonitem poseganju vanje spoštujemo človekovo osebnost in dostojanstvo.

Človekovo osebnost in dostojanstvo smo dolžni varovati tudi s preprečevanjem kakršnega koli nasilja, nečloveškega ravnanja in drugih dejanj, ki so ponižujoča do ljudi.

Svoje poslanstvo opravljamo z avtoriteto argumenta in ne z argumentom moči.

Temeljna načela

Spoštovanje enakosti pred zakonom

3. člen

Policisti v postopkih skrbimo, da so vsem zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino.

Varovanje ugleda

4. člen

Policisti pri opravljanju svojega dela in v zasebnem življenju skrbimo za varovanje ter utrjevanje lastnega ugleda in ugleda policijske organizacije. Posebej skrbimo za krepitev integritete v policijski organizaciji. Pri svojem delu smo načelni, dosledni, odločni, vztrajni, pravični, strokovni, pri stiku z ljudmi, državnimi organi, nevladnimi organizacijami in drugimi ustanovami pa vljudni in korektni.

Nepodkupljivost

5. člen

Policisti zase ali za drugega ne zahtevamo nobenih privilegijev in smo nedovzetni za vse oblike podkupovanja.

Javnost dela

6. člen

Policisti si z javnim, zakonitim, strokovnim, pravičnim, vljudnim in korektnim delom pridobivamo naklonjenost, ugled in spoštovanje javnosti ter javnost sprejemamo kot obliko nadzora nad svojim delom.

Profesionalnost, strokovnost in neodvisnost

7. člen

Policisti se za profesionalno opravljanje nalog ustrezno izobražujemo, strokovno usposabljammo in izpopolnjujemo, si širimo splošno razgledanost in razvijamo znanja, potrebna za opravljanje uradnih nalog.

Policisti se lahko združujemo v sindikalna, strokovna in druga podobna združenja v državi in tujini. Naše profesionalno ravnanje ne sme biti odvisno od političnega prepričanja in svetovnega nazora.

Varovanje poklicne tajnosti

8. člen

Policisti varujemo poklicno tajnost in neupravičeno ne uporabljamo ter ne razkrivamo podatkov in informacij, do katerih smo prišli pri opravljanju uradnih nalog. Pri svojem delu, tudi pri obveščanju javnosti, smo ust

rezno diskretni.

Medsebojni odnosi

9. člen

Odnosi med nami temeljijo na medsebojnem spoštovanju, vzajemni in solidarni pomoči, kolegialnosti, strpnosti, iskrenosti, medsebojnem zaupanju in dostojanstvu, dobronamerni kritiki ter dobri komunikaciji.

Takim odnosom so tuji pojavi lažne solidarnosti, poniževanja, podcenjevanja in zapostavljanja.

Spoštovanje kodeksa

10. člen

Policisti smo dolžni ravnati v skladu s tem kodeksom, zato smo z njim seznanjeni. Zavedamo se moralne odgovornosti in moralnih posledic kršitev kodeksa.

Sprejemanje in spreminjanje določil kodeksa

11. člen

Etični kodeks sprejme in spreminja reprezentativni sindikat policistov s soglasjem generalnega direktorja policije.

Spremembe določil lahko predlagata reprezentativni sindikat in generalni direktor policije.

Končne določbe

12. člen

Načela kodeksa se upoštevajo v vseh varnostnih razmerah.

13. člen

Določila kodeksa so zajeta v programih izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja v policiji.

14. člen

Kodeks policijske etike začne veljati z dnem razglasitve.

13 PRITOŽBE ZOPER DELO POLICISTOV

13.1 SPLOŠNO

Zoper delo policista se lahko uvede postopek pritožbe oziroma pritožbeni postopek. Za celovito spremljanje in nadzor nad reševanjem pritožb je pristojno ministrstvo za notranje zadeve. Pritožbe na senatih obravnavajo javni uslužbenci, zaposleni v notranji organizacijski enoti ministrstva za notranje zadeve, pristojni za reševanje pritožb. Za obravnavo pritožb v pomiritvenem postopku in opravljanje posameznih drugih nalog v pritožbenem postopku je pristojna policija.

13.2 VSEBINA PRITOŽBENEGA POSTOPKA

V pritožbenem postopku se lahko uveljavlja nestrinjanje z dejanjem ali opustitvijo dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog, ki lahko pomeni kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin.

Predmet pritožbenega postopka ne morejo biti:

- ugovori ali zahteve za sodno varstvo v prekrškovnem postopku in
- različna pisanja ali pobude, ki ne izpolnjujejo pogojev iz prvega odstavka tega člena, zlasti kadar se nanašajo na nestrinjanje s predpisanimi metodami in načinom dela policije ali pomenijo pritožbo zoper postopke ali dejanja policistov, ki niso bila storjena med opravljanjem policijskih nalog.

V pritožbenem postopku se ugotavljajo okoliščine izvedbe policijskega postopka in uporaba policijskih pooblastil. V pritožbenem postopku se ne ugotavlja, ali je oseba, ki je vložila pritožbo, storila ali ni storila kaznivega dejanja ali prekrška. S pritožbenim postopkom se pritožnik ne more izogniti kazenskemu postopku ali postopku o prekršku in predpisani sankciji za kaznivo dejanje ali prekršek.

V pritožbenem postopku se ne ugotavlja disciplinske, odškodninske, prekrškovne ali kazenske odgovornosti policista. Kadar se v pritožbenem postopku ugotovijo kršitve policista, ki so predmet drugih postopkov, se z ugotovitvami seznanijo vodje policijske enote, v katero je policist razporejen, ki ukrepa v skladu s pristojnostmi.

Način in postopek obravnavanja pritožb podrobneje predpiše minister.

13.3 PRISTOJNOSTI IN UDELEŽENCI PRITOŽBENEGA POSTOPKA

V pritožbenem postopku se neodvisno, nepristransko in strokovno preverja pritožba ter pritožniku in policistu sočasno zagotavljajo vse postopkovne pravice v skladu s tem zakonom.

Če v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije ni drugače določeno, se v pritožbenem postopku glede vloge, pristojnosti, ustne obravnave, izločitve, stranke in njenega zastopanja, jezika v postopku, poslovanja organov in strank (vabil, zapisnikov, pregledovanja in prepisovanja spisov), vročanja, rokov in narokov, vrnitve v prejšnje stanje, združitve zadev v en postopek in dokazovanja smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek. Pritožbeni postopek ne pomeni upravne zadeve v smislu zakona, ki ureja splošni upravni postopek. V pritožbenem postopku ni dopuščena pritožba zoper sklepe v primerih iz prejšnjega odstavka.

13.3.1 Pristojnosti ministrstva

Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve v pritožbenem postopku opravlja naslednje naloge:

- sprejema in obravnava pritožbe,
- določi poročevalca, ki bo ugotovil dejansko stanje pritožbe,
- usmerja in nadzoruje opravljanje nalog, povezanih z reševanjem pritožb,
- izdaja obvestila o ne uvedbi pritožbenega postopka ali koncu pritožbenega postopka,
- usposablja izvajalce pritožbenega postopka in sodeluje pri usposabljanju policistov,
- generalnemu direktorju policije predlaga ukrepe za odpravo nepravilnosti, ugotovljenih v zvezi s pritožbenim postopkom,
- zahteva poročilo o sprejetih in izvedenih ukrepih za odpravo nepravilnosti,
- generalnemu direktorju policije da pobudo za uvedbo disciplinskega postopka ali drugega ukrepa zoper policista,

- sodeluje s pristojnimi državnimi oziroma mednarodnimi ustanovami ali organizacijami za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
- pripravlja poročila ter publikacije o pritožbenih postopkih in
- obvešča javnost o ugotovljenih nepravilnostih ter o posledicah kršitev zakonov in drugih predpisov.

Za opravljanje nadzora iz tretje alineje lahko minister, pristojen za notranje zadeve pooblasti tudi posamezne uslužbenke policije ali druge javne uslužbenke ministrstva.

13.3.2 Udeleženci pritožbenega postopka

V pritožbenem postopku sta stranki pritožnik in policist, zoper delo katerega je vložena pritožba. Drugi udeleženci pritožbenega postopka pa so lahko vodja policijske enote, v katero je razporejen policist ali od njega pooblaščen oseba, poročevalec, pooblaščenec ministra, vodja senata, predstavnika javnosti ter morebitne priče, strokovnjaki ali tolmači.

Pritožnik je lahko fizična ali pravna oseba, ki naj bi ji bile z dejanjem ali opustitvijo dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine. Če meni, da je oseba izgubila življenje zaradi posledic dejanja ali opustitve dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog, ki pomenijo kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, lahko pritožbo vloži tudi njen vdovec, ali oseba, ki je z njo živela v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, oče, mati, posvojitelj, polnoletni brat, polnoletna sestra, polnoletni polbrat, polnoletna polsestra, polnoletni otrok, polnoletni posvojenec ali polnoletni pastorek (v nadaljnjem besedilu: svojci). Kdor koli od svojcev lahko namesto pritožnika nadaljuje pritožbeni postopek, če pritožnik med postopkom umre. Nadaljevanje pritožbenega postopka lahko zahteva v roku 30 dni od smrti pritožnika. Če več svojcev želi vložiti pritožbo ali namesto pritožnika nadaljevati pritožbeni postopek, ima prednost tisti, ki je prvi vložil pritožbo ali prvi zahteval nadaljevanje pritožbenega postopka.

Pojem vodja policijske enote se v pritožbenem postopku uporablja za komandirja policijske postaje, direktorja policijske uprave in generalnega direktorja policije ali pooblaščenec policiste, ki so pristojni za obravnavo pritožbe v pomiritevem postopku.

Pooblaščenec ministra je uslužbenec ministrstva, imenovan s pisnim sklepom ministra, ki je pristojen za vodenje seje senata kot vodja senata ali preverjanje pritožbe kot poročevalec ali opravljanje drugih nalog, določenih s tem zakonom. Pooblaščenec ministra so uradne osebe s posebnimi pooblastili in se pri opravljanju nalog dokazujejo s službeno izkaznico. Izkaznica vsebuje osebno ime, fotografijo in ime organizacijske enote. Obrazec službene izkaznice in postopek za njeno izdajo predpiše minister.

Poročevalec je praviloma pooblaščenec ministra, lahko pa je tudi vodja policijske enote ali drug uslužbenec policije, ki je na predlog generalnega direktorja policije s pisnim sklepom ministra pooblaščen in odgovoren za opravljanje vseh nalog pri ugotavljanju dejanskega stanja pritožbe. Poročevalec preveri okoliščine pritožbe, zbere dokaze in pripravi poročilo, ki ga predstavi na seji senata.

Vodja senata je pooblaščenec ministra, ki vodi sejo senata in o odločitvi senata pritožnika seznanj s pisnim odgovorom.

Predstavnika javnosti je oseba, ki jo na predlog samoupravnih lokalnih skupnosti, organizacij strokovne javnosti, nevladnih in humanitarnih organizacij za sodelovanje v senatih imenuje minister.

13.3.3 Pooblastila poročevalcev

Poročevalec sme za nemoteno in učinkovito opravljanje nalog:

- vstopiti v policijske prostore, ki so povezani s preverjanjem pritožbe,
- pregledati pritožbeno zadevo policijske enote z vsemi prilogami in jih po potrebi kopirati, izpisati ali prepisati,
- pregledati dokumente, listine, odredbe, zapisnike, odločbe in sklepe, ki jih skladno s pristojnostmi pridobiva, pripravlja ali izdaja policija in bi lahko bili povezani s pritožbo, ter po potrebi zahtevati njihovo izročitev ali izročitev njihovih kopij, izpisov ali prepisov,
- opraviti razgovor s pritožnikom in policistom, zoper katerega je bila vložena pritožba, policisti in drugimi osebami, ki so bili priče dogodka oziroma bi lahko kaj vedele o dogodku,
- pridobiti informacije in mnenja strokovnih služb policije in ministrstva o vprašanih, ki so predmet pritožbe,
- pregledati podatke iz evidenc, ki jih vodi in vzdržuje policija in so v povezavi s pritožbo,
- zahtevati podatke iz evidenc, ki jih vodi in vzdržuje policija in so v povezavi s pritožbo,
- od generalnega direktorja policije ali druge pooblaščenice osebe zahtevati dovoljenje za vpogled v zbirke tehničnih informacij, ki pojasnjujejo, prikazujejo ali drugače zapisujejo dogodek, ki je predmet pritožbe (registorafon, videonadzor, GPS in druge oblike sledenja, registrator brezžičnih komunikacij in podobno) ter po potrebi zahtevati kopije, izpise ali prepise,
- zahtevati uradna pisna potrdila ter tehnične in druge podatke o tehničnih sredstvih, ki jih uporablja policija, ter zahtevati dokazila o usposobljenosti policista za uporabo teh sredstev in
- opraviti druge ukrepe in dejanja, potrebna za razjasnitev pritožbe.

Poročevalec, ki vodi postopek za preverjanje pritožbe, je zavezan upoštevati strokovne usmeritve, predloge ali zahteve pooblaščenca ministra, ki usmerja in nadzira obravnavanje pritožbe. Po končanem preverjanju pritožbe zbere vsa dokazila in pripravi pisno poročilo o ugotovitvah, ki ga predstavi na seji senata.

Uslužbenci policije morajo poročevalcu dati vse potrebne podatke in dokumente, ki jih imajo ali imajo do njih zakonit dostop, ter omogočiti pregledovanje, kopiranje in izpisovanje teh podatkov ali dokumentov oziroma omogočiti preverjanje pritožbe ter zagotoviti drugo potrebno pomoč.

Kadar obstaja utemeljena nevarnost, da bi izvedba pooblastil iz prvega odstavka onemogočila ali bistveno otežila izvedbo prikritih preiskovalnih ukrepov iz zakona, ki ureja kazenski postopek, ali ogrozila življenje ali zdravje njihovih izvajalcev, sme vodja policijske enote do prenehanja razlogov za utemeljeno nevarnost začasno odreči vpogled v dokumentacijo, vstop v prostore in dajanje podatkov in informacij.

13.3.4 Pooblastila pooblaščenec ministra

Pooblaščenec ministra sme:

- zahtevati sprotno seznanjanje s potekom obravnavanja pritožbe,
- dajati ustne ali pisne usmeritve ali pojasnila o načinu obravnavanja pritožbe vodji policijske enote ali poročevalcu,
- usmerjati in nadzirati vodenje pritožbenega postopka do konca pomiritvenega postopka ali razpisa seje senata,

- imeti vpogled v listinsko in drugo gradivo v pritožbi,
- imeti vpogled v evidenco pritožb in vnašati podatke o pritožbah, ki so bile končane na sejah senata,
- neposredno spremljati pritožbeni postopek in prisostvovati razgovoru s pritožnikom, policistom, pričami ali drugimi osebami, izvajanju posameznih dokazov ter pomiritvenemu postopku in
- odrediti druge ukrepe in opraviti dejanja, potrebna za razjasnitev pritožbe.

13.3.5 Imenovanje predstavnikov javnosti

Predstavnike javnosti imenuje in razrešuje minister, pristojen za notranje zadeve za štiri leta, z možnostjo ponovnega imenovanja. Za predstavnika javnosti je lahko imenovan polnoletni državljan Republike Slovenije, ki:

- ni bil pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti,
- ni v kazenskem postopku za naklepno kaznivo dejanje, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti in
- ni s pravnomočno odločbo obsojen za dva ali več prekrškov z znaki nasilja ali za tri ali več hujših prekrškov zoper varnost cestnega prometa, za katere so kot sankcija predpisane kazenske točke.

Samoupravne lokalne skupnosti, organizacije strokovne javnosti, nevladnih in humanitarnih organizacij predlagajo osebo, ki na strokovnem področju ali v lokalnem okolju uživa ugled in zaupanje stroke ali soobčanov ter je na podlagi njegovega dosedanjega življenja, ravnanja in obnašanja mogoče utemeljeno sklepati, da bo svoje delo kot član senata opravljal pošteno in vestno. Sodišča, prekrškovni in drugi organi morajo na zahtevo ministrstva dati podatke za predlagane osebe.

Pred potekom dobe, za katero je bil imenovan, je predstavnik javnosti lahko razrešen, če:

- sam tako zahteva,
- ne izpolnjuje več pogojev iz drugega odstavka tega člena,
- se ne udeležuje obveznih oblik usposabljanja in
- se neupravičeno ne udeleži dveh sej senata v enem letu ali nevestno opravlja delo.

Če predstavnik javnosti ne uživa več zaupanja predlagatelja ali notranje organizacijske enote ministrstva, pristojne za reševanje pritožb, se ga lahko po obrazloženi zahtevi razreši.

13.4 VLOŽITEV IN PREIZKUS PRITOŽBE TER SEZNANITEV POLICISTA

13.4.1 Vložitev in preizkus pritožbe

Pritožba se lahko vloži v 45 dneh od dneva, ko naj bi policist z dejanjem ali opustitvijo dejanja pri opravljanju policijskih nalog pritožniku kršil človekove pravice ali temeljne svoboščine. Pritožba se vloži na ministrstvu v pisni obliki, ustno na zapisnik ali v elektronski obliki. Za pritožbo v elektronski obliki, ki ni podpisana z varnim elektronskim podpisom s kvalificiranim potrdilom, se šteje, da jo je vložila in podpisala oseba, ki je na vlogi navedena

kot podpisnik. Če je pritožba vložena na policijo, ta o tem takoj obvesti ministrstvo in mu posreduje pritožbo.

Ministrstvo v sodelovanju s policijsko enoto, v katero je razporejen policist, ki naj bi z dejanjem ali opustitvijo dejanja pri opravljanju policijskih nalog kršil pritožnikove človekove pravice ali temeljne svoboščine, uskladi ali se bo pritožba obravnavala v pomiritvenem postopku ali neposredno na senatu. Ob nesoglasju pretehta mnenje ministrstva.

Pritožba, v kateri je izražena volja pritožnika, da daje pritožbo zoper delo policista, mora biti razumljiva in mora vsebovati:

- osebno ime ter naslov stalnega ali začasnega prebivališča pritožnika,
- podatke o morebitnem pooblaščenцу pritožnika,
- naslov za vročanje, lahko pa vsebuje tudi druge podatke (elektronski naslov, telefonska številka),
- kraj, čas in opis dejanja ali opustitve dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog, ko naj bi bile kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine,
- morebitna dejstva in dokaze, na katerih temelji pritožba, in
- podpis pritožnika.

Če je pritožba nerazumljiva ali nepopolna, pooblaščenec ministra ali vodja policijske enote pritožnika pisno pozove, naj pritožbo popravi ali dopolni v petih delovnih dneh od vročitve zahteve za popravilo ali dopolnitev.

Vodja policijske enote popolno pritožbo, ki se obravnava v pomiritvenem postopku, preizkusi, da ugotovi, ali gre za pritožbo, ali je ta dopustna in pravočasna in ali jo je vložila upravičena oseba. Če se pritožba obravnava neposredno na senatu, preizkus opravi pooblaščenec ministra.

Pritožba se ne obravnava, če:

- pritožnik v predpisanem roku nerazumljive ali nepopolne pritožbe ne popravi ali dopolni,
- ne gre za pritožbo po tem zakonu,
- je pritožba vložena prepozno,
- je pritožbo vložila neupravičena oseba,
- je to pritožba, o kateri je bilo v pritožbenem postopku že odločeno,
- je vsebina pritožbe zlonamerna ali se s pritožbo zlorablja pritožbeni postopek,
- je zaradi pritožnikovega napada ali groženj za policista uveden ukrep za zagotavljanje varnosti ogroženih delavcev policije in
- je pritožnik pred uvedbo pritožbenega postopka odstopil od pritožbe s pisno ali ustno izjavo, ki se evidentira.

O odločitvi, da se pritožba ne bo obravnavala, ministrstvo pritožnika seznanja s pisnim obvestilom. Obvestilo se pritožniku vroči osebno.

13.4.2 Seznanitev policista s pritožbo

Policistu, zoper katerega je vložena pritožba, je treba vročiti kopijo pritožbe. Policist mora ves čas postopka sodelovati pri preverjanju pritožbe in lahko pripravi pisno izjavo o pritožbi v petih delovnih dneh po vročitvi pritožbe. Če je to potrebno za razjasnitev pritožbenih okoliščin, je lahko vabljen, da pojasni dodatna dejstva v zvezi s pritožbo. Policist je lahko vabljen osebno pisno, neposredno ustno, po telefonu ali elektronski pošti. Od vabljenja do

razgovora s policistom mora poteči najmanj pet delovnih dni, rok pa se lahko z njegovim soglasjem izjemoma tudi skrajša.

Kadar iz pritožbe izhajajo razlogi za sum, da je policist storil kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, in je bila taka pritožba poslana pristojnemu državnemu tožilcu, je o tem treba seznaniti policista.

13.5 NAČINI REŠEVANJA PRITOŽBE

13.5.1 Vrste pritožbenega postopka

V pritožbenem postopku se vloge obravnavajo v:

- pomiritvenem postopku oziroma
- pred senatom.

V pomiritvenem postopku se pritožba obravnava v policijski enoti, v kateri naj bi bile z dejanjem ali opustitvijo dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog kršene pritožnikove človekove pravice ali temeljne svoboščine.

Pred senatom se obravnava pritožba, če pomiritveni postopek ni bil uspešno končan. Ne glede na navedeno se pritožba obravnava neposredno pred senatom:

- če je bil v policijskem postopku, na katerega se pritožba nanaša, kdo hudo telesno poškodovan, posebno hudo telesno poškodovan ali je izgubil življenje,
- če se pritožba nanaša na policijski postopek, v katerem so bila prisilna sredstva uporabljena zoper več kot tri osebe in je nastala lahka telesna poškodba,
- če se pritožba nanaša na policijski postopek, v katerem je bilo uporabljeno strelno orožje,
- če so bili v policijskem postopku udeleženi otroci ali mladoletniki ali pripadniki narodnostnih ali etničnih skupnosti ali manjšin ali drugih ranljivih skupin,
- če so v pritožbi navedene trditve o mučenju, krutem, nečloveškem ali ponižujočem ravnanju ali kaznovanju,
- če je pritožba vložena zoper vodje policijskih enot ali vodje notranjih organizacijskih enot policije,
- če se obravnava pritožba tujca, ki ne prebiva na območju Republike Slovenije in
- v drugih primerih očitkov hudega posega v človekove pravice ali temeljne svoboščine.

13.5.2 Pomiritveni postopek

Pomiritveni postopek je razgovor vodje policijske enote, v katero je razporejen policist, zoper delo katerega je vložena pritožba, s pritožnikom, v katerem vodja pritožnika seznanen z ugotovitvami v zvezi s pritožbo. V razgovoru mora pritožniku omogočiti, da predstavi dejstva v zvezi s pritožbo in predlaga dokaze za ugotovitev dejanskega stanja. O pomiritvenem postopku se piše zapisnik. Vodja policijske enote, če se je pritožnik pripravljen odzivati oziroma sodelovati v pomiritvenem postopku, pritožnika povabi na razgovor neposredno ustno, po telefonu ali elektronski pošti.

Na pomiritveni postopek je pritožnik vabljen s pisnim vabilom, če se ne odzove na druge oblike vabljenja iz prejšnjega odstavka. Če se pravilno vabljeni pritožnik, ki je bil opozorjen na posledice izostanka, vabilu ne odzove in ne sporoči, da bo nadaljeval postopek, se njegov molk šteje za odstop od pritožbe, pritožbeni postopek pa se konča. Celoten spis se takoj odstopi ministrstvu. O končanju pritožbenega postopka ministrstvo pritožnika seznanj s pisnim obvestilom. Pisno obvestilo o koncu postopka se pritožniku vroči osebno.

O naroku za pomiritveni postopek mora biti seznanjen tudi policist, zoper katerega je bila vložena pritožba, njegova udeležba na pomiritvenem postopku pa je prostovoljna. Če se policist udeleži pomiritvenega postopka, mu je treba omogočiti, da predstavi dejstva in dokaze v zvezi s pritožbo.

Na pomiritvenem postopku se pritožnika seznanj z njegovimi pravicami, zlasti s pravicami iz petega in šestega odstavka tega člena ter potekom pritožbenega postopka. Pojasnijo se mu policijska pooblastila, ravnanje policista v konkretnem dogodku in se ga ob upravičeni pritožbi seznanj z ukrepi, ki so že ali bodo sprejeti (opravičilo, pisno ali ustno opozorilo policista, predlog za uvedbo disciplinskega postopka, postopka o prekršku ali kazenskega postopka ipd.). Če se pritožnik pomiritvenega postopka udeleži in se z ugotovitvami strinja, je pritožbeni postopek s podpisom zapisnika končan.

Kadar se pritožnik ne strinja z ugotovitvami, predstavljenimi na pomiritvenem postopku, ali se ne udeleži pomiritvenega postopka, vendar do razpisanega pomiritvenega postopka sporoči, naj se postopek nadaljuje na senatu, se celoten spis takoj odstopi ministrstvu, ki vodi nadaljnji pritožbeni postopek. Če pritožnik kljub nestrinjanju z ugotovitvami v pomiritvenem postopku predlaga konec postopka, kar se navede v zapisniku, se pritožbeni postopek s podpisom zapisnika konča.

Pomiritveni postopek mora biti praviloma končan v 30 dneh od prejema pritožbe, razen če to ni mogoče zaradi objektivnih okoliščin.

13.5.3 Postopek pred senatom

Senat, ki ga imenuje minister, sestavljajo pooblaščenec ministra kot vodja senata in dva predstavnika javnosti kot člana senata. Pristojen je za ocenjevanje utemeljenosti pritožbe zoper delo policista. Seja senata poteka na območju policijske uprave, na kateri naj bi bile z dejanjem ali opustitvijo dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog kršene pritožnikove človekove pravice ali temeljne svoboščine. Če je pritožnik tujec, ki ne prebiva na območju Republike Slovenije, je lahko seja senata na sedežu ministrstva in se nanjo vabijo člani senata, lahko tudi poročevalec.

Pritožba se dodeli v reševanje vodji senata, ki po končanem zbiranju obvestil in dokazov razpiše in vodi seja senata. Ne glede na navedeno vodja senata ne razpiše seja senata v pritožbenih zadevah, ki so se obravnavale na pomiritvenem postopku in se pritožnik ni strinjal s predstavljenimi ugotovitvami, če iz dokumentacije nesporno izhaja, da so bile okoliščine preverjene v zadostni meri in je dejansko stanje pravilno in popolno ugotovljeno ter nadaljnji postopek pred senatom ne bi pripeljal do drugačne odločitve. O odločitvi, da se pritožba ne bo obravnavala, ministrstvo pritožnika seznanj s pisnim obvestilom. Obvestilo se pritožniku vroči osebno. Pritožbeni postopek se s tem konča.

Vodja senata pošlje pritožniku in policistu, zoper delo katerega je vložena pritožba, skupaj z vabilom na seja senata poročilo o ugotovitvah v zvezi s pritožbo. V vabilu se pritožnika in

policista istočasno seznaniti, da lahko v petih delovnih dneh dasta pripombe k poročilu ter nove dokaze in dejstva v zvezi z navedbami v pritožbi, ki se bodo obravnavale na seji senata. Drugo pritožbeno dokumentacijo si lahko pritožnik in policist pregledata pri vodji senata ali poročevalcu. Vpogled v dokumentacijo, ki se nanaša na morebitni predkazenski postopek, se pritožniku dovoli po predhodno pridobljenem dovoljenju pristojnega državnega tožilca.

Senat odloča o pritožbi na seji. Na sejo senata so vabljeni pritožnik, policist, zoper delo katerega je vložena pritožba, pooblaščenec, poročevalec, priče, strokovnjaki in tolmači. Vabilo na sejo senata mora biti pritožniku in policistu vročeno najmanj pet delovnih dni pred sejo. V vabilu se ju opozori, da bo pritožbeni postopek končan na podlagi razpoložljivih dokazov, če se seje senata ne bosta udeležila osebno ali po pooblaščenca.

Poročevalec na seji senata predstavi poročilo o ugotovitvah. O vsebini pritožbe in dejstvih v zvezi s pritožbo se lahko izrečeta tudi pritožnik in policist, ki lahko po vodji senata postavljata vprašanja vabljenim ali predlagata izvajanje dodatnih dokazov.

Vodja senata in člani senata lahko postavljajo vprašanja vabljenim ter izvajajo dodatne dokaze za ugotovitev dejanskega stanja. Vodja senata skrbi za red na seji senata in dostojanstvo senata. Vodja senata ima pravico tiste, ki motijo delo senata, opomniti. Od oseb, ki kljub opominu motijo delo senata ali se nedostojno obnašajo, lahko vodja senata zahteva, da zapustijo sejo senata.

Na podlagi ugotovljenih dejstev in okoliščin senat z glasovanjem odloči o utemeljenosti pritožbe. Če je v pritožbi navedenih več pritožbenih razlogov, senat odloča o utemeljenosti vsakega pritožbenega razloga posebej. Sprejeta je odločitev, za katero glasujeta vsaj dva člana senata. Vodja senata takoj po končanem glasovanju seznaniti prisotne o odločitvi senata. Odločitev senata je dokončna.

13.5.4 Odgovor senata in konec pritožbenega postopka

Postopek reševanja pritožbe se konča s pisnim odgovorom pritožniku. V pisnem odgovoru mora biti odločitev senata vsebinsko razložena. Pritožniku je treba odgovoriti na pritožbene razloge tako, da se argumentirano razložijo stališča do vseh razumljivih trditev oziroma očitkov v pritožbi in povzamejo bistvene okoliščine in ugotovitve. Odgovor senata se pritožniku vroči osebno, policistu pa po vodji policijske enote v katero je razporejen.

Postopek pred senatom mora biti končan v 90 dneh od prejema pritožbene zadeve, razen če zaradi objektivnih okoliščin to ni mogoče.

Pritožbeni postopek se konča, tudi če:

- je pritožnik odstopil od pritožbe s pisno ali ustno izjavo, ki se evidentira,
- se med obravnavanjem pritožbe ugotovi, da ne gre za pritožbo,
- pritožnik umre, pa nobeden izmed svojcev iz drugega odstavka 142. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije pravočasno ne zahteva nadaljevanja pritožbenega postopka in
- so izpolnjeni pogoji iz sedmega odstavka 146. člena ali gre za druge primere iz drugega odstavka 152. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije.

O koncu pritožbenega postopka ministrstvo pritožnika seznanj s pisnim obvestilom. Obvestilo o koncu pritožbenega postopka se pritožniku vroči osebno.

13.5.5 Stroški postopka in poročanje

Stroški, ki nastanejo med pritožbenim postopkom, so stroški proračuna. Pravico do povrnitve stroškov udeležbe na seji senata imajo predstavniki javnosti in strokovnjaki, ki niso zaposleni v policiji ali na ministrstvu. Višino, vrste in način povrnitve stroškov udeležbe na seji senata predpiše minister, pristojen za notranje zadeve.

Policija mora ob utemeljeni pritožbi, obravnavani na senatu, ali ko je ravnanje policista v pomiritvenem postopku ocenjeno kot neskladno s predpisi, pisno poročati o sprejetih in izvedenih ukrepih ministrstvu v 30 dneh po končanem pritožbenem postopku. Ministrstvo pripravi polletno in letno poročilo o reševanju pritožb, ki se objavi na spletni strani ministrstva. Osebni podatki se v poročilu ne navajajo.

LITERATURA

- ČAS, T. Analiza dela postaj in oddelkov milice s splošnim delovnim področjem. *Zb. strok. znan. razpr.* - *Višja šola notr. zadeve*, december 1991, str. 123-131.
- ČAS, T. GORENAK, V. Policijska organiziranost danes in jutri. *Rev. Polic. (Ljubljana)*, julij-september 1993, let. 13, št. 4/5, str. 423-439.
- ČAS, T. Policija včeraj, danes, jutri. *Varnost, Strok. bilt.*, 1990, 10, št. 4, str. 433-441.
- Čas, T. (1996): Uporaba najmanjše potrebne sile kot pomembna pravica in dolžnost varnostnikov, Zbornik strokovno - znanstvenih razprav, Visoka policijsko - varnostna šola, Ljubljana.
- ČAS, Tomaž. *Zasebno varovanje in nekatere druge oblike nedržavnega varovanja*. 1. izd. Ljubljana: Čas - Zasebna šola za varnostno izobraževanje, 2010. 199 str.
- ČAS, Tomaž. *Zasebno varovanje za uporabnike varnostnih storitev*. 1. izd. Radlje ob Dravi: Atelje Kresnik, 2006. 217 str.
- Godec, R. (1993). Upravne norme in upravni akti, Upravni zbornik, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana.
- Ivanda, S. (1995): Pregled policijskog prava, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb.
- Pavčnik, M. (1993): Argument temeljnih pravic (Razlaga Ustave-na primeru Republike Slovenije), Teorija in praksa, letnik XXX, Ljubljana.
- Pečar, J. (1987): Policijska dejavnost: Nekaj dilem skozi zgodovino, Teorija in praksa, Ljubljana.
- Tomašević, P. (1989): Upravno pravo posebni del unutrašnji poslovi, Republički sekretariat za unutrašnje poslove SR Hrvatske, Zagreb.
- Žaberl, M. (2001): Policijska pooblastila, Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana.

Drugi viri

- Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 55/2008).
- Pravilnik o policijskih pooblastilih (Ur. l. RS, št. 40/2006).
- Pravilnik o policijskih pooblastilih (Ur. l. RS, št. 16/2014).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika, DZS, Ljubljana, 1994.
- Ustava Republike Slovenije, (Ur. l. RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06).
- Zakon o carinski službi, (Ur. l. RS, št. 55/1999, 52/2002, 110/2002, 57/2004, 103/2004 in 40/2009).
- Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, (Ur. l. RS, št. 22/2000, 59/2002, 113/05, 70/2006, 110/2006, 76/2008 in 40/2009).
- Zakon o občinskem redarstvu, (Ur. l. RS, št. 139/2006).
- Zakon o obrambi, (Ur. l. RS, št. 103/2004).
- Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol), (Ur. l. RS, št. 15/2013).
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol), (Ur. l. RS, št. 15/2013).
- Zakon o orožju, (Ur. l. RS, št. 85/2009).
- Zakon o policiji, (Ur. l. RS, št. 107/2006, 66/2009 in 22/2010).